

† **Petroniu Florea**

ALEȘII LUI DUMNEZEU

Predici la sărbători

Editura Episcop Nicolae Popovici, Oradea
2005

Motto:

Astfel ne-a poruncit Dumnezeu: „Sfințiți-vă și veți fi sfinți, că Eu, Domnul Dumnezeuul vostru, sunt sfânt” (Levitic 11,44); și „așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (Matei 5,16).

Cuvânt înainte

Mântuitorul Hristos a afirmat: „Ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” (Mat. 16,26), pentru că „lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac” (I Ioan 2,17). Omul nu a fost creat de Dumnezeu la voia întâmplării, ci „a fost chemat în existență și întronizat în creație printr-o misiune ce i s-a încredințat”¹, pentru că „lui i s-a dat mărețea misiune de a stăpâni materia prin spirit, de a o face transparentă pentru ordinea spirituală și dumnezeiască”². Deci omul are datoria de a-și spiritualiza trupul și de a umaniza lumea întreagă, pentru a se apropia în acest fel de Dumnezeu și a înainta în El. Cei ce nu s-au lăsat biruiți de materie și de tentațiile ei (dar nici de ispitele legate de suflet) sunt sfinții. Marile realizări materiale ale lumii le văd și le admiră mulți oameni, dar nimeni nu le ia cu el în cer, ci ele rămân aici, pe pământ. Rugăciunile unui călugăr umil dintr-un vârf de munte însă Îl înduplecă pe Dumnezeu să mai rabde lumea, care pe măsură ce se îndepărtează cronologic de Fiul lui Dumnezeu coborât în istorie și făcut om, se îndepărtează și moral de Dumnezeu, devenind tot mai păcătoasă. Vedem aceasta în Sfânta Scriptură, când Avraam i-a zis lui Dumnezeu: „Poate în cetatea aceea să fie cincizeci de drepti: pierde-vei, oare, și nu vei cruța tot locul acela pentru cei cincizeci de drepti, de se vor afla în cetate? Zis-a Domnul: De se vor găsi în cetatea Sodomei cincizeci de drepti, voi cruța pentru ei toată cetatea și tot locul acela” (Fac. 18, 24-26). Avraam continuă târguiala cu Dumnezeu, până ajunge la zece drepti, când Domnul îi zice: „Pentru cei zece drepti nu o voi pierde” (Fac. 18,32), dar cei zece drepti nu s-au aflat, de aceea cetatea a fost ștersă de pe fața pământului. Deci pentru ostenele celor care trăiesc după poruncile lui Dumnezeu și pentru rugăciunile sfinților, Dumnezeu mai rabdă lumea.

---

¹ **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1978, Vol. II, p. 31.

² **Idem**, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1978, Vol. I, p. 443.

Sfinții sunt cei mai buni creștini, pentru că s-au străduit din răspuțeri și au reușit să trăiască în conformitate cu voia lui Dumnezeu. „Viața creștină constă dintr-o colaborare neîntreruptă a omului, care se străduiește pentru a dobândi mântuirea, cu Dumnezeu, care îl ajută prin har pentru a o dobândi. Limita de sus a puterilor omenești nu înseamnă totuși limita vieții mistice, căci în realitate, viața mistică propriu-zisă, adică viața în Dumnezeu, începe abia dincolo de limita puterilor omenești. Cu cât înaintăm mai sus pe scara desăvârșirii, cu atât contribuția puterilor omenești se diminuează din ce în ce mai mult până la dispariția aparentă, iar contribuția harului dumnezeiesc sporește în măsură mai mare până la covârșirea omului prin lumina cerească”³. Sfântul Apostol Pavel mărturisește în acest sens: „Pentru ca să nu mă trufesc cu măreția descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al Satanei, să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc. Pentru aceasta de trei ori L-am rugat pe Domnul, ca să-l îndepărteze de la mine; și mi-a zis: Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește întru slăbiciune. Deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiesc în mine puterea lui Hristos” (II Cor. 12,7-9). În altă parte, Apostolul neamurilor afirmă: „M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine. Și viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine” (Gal. 2,20). Macarie Egipteanul spune și el: „Sufletul biruitor din încercări este căutat de Dumnezeu ca o mireasă de mirele ei. Lepădarea de lume și iubirea de Dumnezeu se răsplătesc, chiar aici pe pământ cu lumina harică, ce se descoperă în extaz și viziuni. Această fericire momentană este numai o anticipare a «sabatului veșnic» din lumea viitoare. Extazul este «cununia» sufletului cu Dumnezeu, este revelația luminii cerești”⁴.

Toți oamenii au fost creați după chipul lui Dumnezeu, însă numai sfinții au realizat asemănarea cu El. „În Sfânta Scriptură citim: «Și a zis Dumnezeu: Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră» (Fac. 1,26). Așadar, potrivit planului Sfintei

---

³ **Nichifor Crainic**, *Sfințenia-împlinirea umanului*, Trinitas, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993, p. 26.

⁴ **Ibidem**, pp. 38-39.

Treimi, omul nu trebuie doar să fie făcut după chipul Creatorului său, ci și după asemănarea Lui: el trebuie să fie asemănător lui Dumnezeu. Dar, în cartea Facerii, descrierea actului creator îndeplinit nu mai menționează asemănarea: «Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut» (Fac. 1,27) sau: «Când a făcut Dumnezeu pe Adam, l-a făcut după chipul lui Dumnezeu» (Fac. 5,1). S-ar spune că textul insistă asupra cuvântului «chip», așa încât absența cuvântului «asemănare» devine și mai frapantă. Semnificația relatării biblice despre planul Sfintei Treimi de a crea omul «după chipul și asemănarea lui Dumnezeu» sunt comentate de către Sfinții Părinți în sensul că omul creat după chipul lui Dumnezeu este chemat spre realizarea asemănării cu divinitatea. A fi «după chipul lui Dumnezeu» înseamnă a avea posibilitatea de a câștiga această asemănare. Altfel spus, omul are ca sarcină dinamică realizarea asemănării cu Dumnezeu”⁵.

Chipul este un dat ontologic, primit de la Dumnezeu, pe care îl poartă toți oamenii, indiferent de starea lor morală. Asemănarea cu Dumnezeu este tot un dat de sus, care implică însă efortul nostru. „Îndumnezeirea este asemănarea cu Dumnezeu, care nu se dobândește numai prin imitarea naturală (a lui Dumnezeu), ci și din puterea Duhului”⁶. „A fost nevoie de o singură voință (cea dumnezeiască) pentru creație, dar este nevoie de două pentru îndumnezeire. O singură voință, pentru a aduce la existență chipul; dar două, pentru a face chipul asemănare”⁷. „«După chipul» îl are orice om, căci Dumnezeu nu se căiește de darurile Sale, dar «după asemănarea» o au foarte puțini și numai cei virtuoși, sfinții și cei ce imită pe Dumnezeu în bunătate, pe cât este cu putință oamenilor”⁸. Nu este vorba însă de o imitație

---

⁵ **Leonid Uspensky**, *Teologia icoanei*, Editura Anastasia, București, 1994, p. 106.

⁶ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introducere și note de Pr. Dumitru Stăniloae, Membru de onoare al Academiei Române, Editura Humanitas, București, 1999, Vol. VII, p. 380.

⁷ **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică...*, Vol. I, p. 414.

⁸ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1994, Vol. IV, p. 214.

exterioară a lui Dumnezeu, pentru că „asemănarea se menține prin participare la Dumnezeu, nu prin simpla imitație. A fi asemenea cu Dumnezeu cel infinit, înseamnă a fi unit cu El, a-L avea întipărit real în sinea indefinită, care să și-o păstreze și dezvolte astfel”⁹. „Chipul lui Dumnezeu nu este purtat numai printr-o imitare de la distanță a Lui, ci prin prezența Lui lucrătoare în om”¹⁰, pentru că „chipul cere relația cu modelul”¹¹.

„Firea omenească a fost creată ca o oglindă transparentă, prin care să se vadă Dumnezeu”¹², de aceea „omul neîmpătimit este cu adevărat oglindă în care se oglindește Dumnezeu”¹³ și „un sfânt este în chip mai deplin om decât un păcătos”¹⁴, pentru că „prin fețele tuturor sfinților transpare fața lui Hristos, fața de model a tuturor fețelor umane”¹⁵.

Fiul lui Dumnezeu s-a înomenit, pentru ca noi să ne îndumnezeim. „Omul este o creatură care a primit porunca să devină dumnezeu”¹⁶, conform celor spuse de Domnul prin gura psalmistului: „Eu am zis, dumnezei sunteți” (Ps. 81,6). „Destinația omului este aceea de a deveni dumnezeu prin asemănare și prin participare. Sfântul Simeon Noul Teolog zice: «Eu sunt om prin natură și dumnezeu prin har»”¹⁷. Prin îndumnezeire, „omul devine tot mai asemenea cu Dumnezeu, fără să se identifice cu El. Omul va înainta în veci în «asemănarea» cu Dumnezeu, în unirea tot mai

---

⁹ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 1997, Vol. VI, p. 208, nota 14.

¹⁰ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979, Vol. VIII, p. 22, nota 18.

¹¹ *Filocalia...*, Vol. VII, p. 387, nota 44.

¹² *Ibidem*, p. 46, nota 3.

¹³ **Pr. Dr. Vasile Răducă**, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 142.

¹⁴ **Leonid Uspensky**, *Op. Cit.* p. 111.

¹⁵ **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică...*, Vol. I, p. 272.

¹⁶ **Părintele Galeriu**, *Jertfă și răscumpărare*, Editura Harisma, 1991, p. 150.

¹⁷ **Nichifor Crainic**, *Op. Cit.*, p. 23.

deplină cu El, dar niciodată nu va ajunge până la identificarea cu El. Aceasta distinge asemănarea de identitate, sau calitatea de Dumnezeu prin har, de Dumnezeu prin natură¹⁸.

„Prezența chipului, îl face pe om să caute fără încetare absolutul, dar asemănarea, în afara lui Hristos, rămâne nelucrătoare, pentru că păcatul pervertește intenționalitatea sufletului și acesta va merge să caute absolutul în idoli, va ajunge să-și stingă setea în miraje, fără puterea de a se înălța la Dumnezeu”¹⁹. „Astfel conceptul de chip sau imagine a lui Dumnezeu are o accepțiune general omenească, iar cel de asemănare una specific creștină. Gradul culminant al chipului lui Dumnezeu în om este geniul, care poate să fie sau nu creștin; gradul culminant al asemănării este sfântul, care nu poate fi decât creștin”²⁰.

După ce sfinții și-au încheiat ostenele pe pământ și au trecut din viața aceasta, ajungând în împărăția lui Dumnezeu, ei „sunt cinstiți de Biserică, pentru că în ei strălucește Dumnezeu, care și-a imprimat în aceștia chipul Lui”²¹. Noi când îi venerăm pe sfinți, ne închinăm în ultimă instanță tot lui Dumnezeu, care i-a sfințit pe aceștia, căci „minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui” (Ps. 67,36). Sfințenia este atributul lui Dumnezeu, care le-a zis oamenilor: „Sfințiți-vă și veți fi sfinți, că Eu, Domnul Dumnezeuul vostru, sunt sfânt” (Levit. 11,44), deci cei care-I urmează lui Dumnezeu se umplu sau se încarcă de sfințenia Lui. Noi nu cinstim natura umană în sfinți, pentru că în acest fel am cădea în idolatrie, închinându-ne „făpturii în locul Făcătorului” (Rom. 1,25), ci prin cultul sfinților noi Îl cinstim pe Dumnezeu, care prin lucrarea Lui i-a făcut vase alese ale Sale pe cei vrednici de aceasta, iar oamenii cu viață sfântă sunt instrumente prin care Dumnezeu lucrează în lume.

Autorul

---

¹⁸ **Pr. Prof. Dr. Acad. Dumitru Stăniloae**, *Ascetica și Mistica Ortodoxă*, Editura DEISIS, Alba Iulia, 1993, Vol. II, Mistica, pp. 196-197.

¹⁹ **Paul Evdokimov**, *Taina iubirii*, Editura Christiana, București, 1994, p. 78.

²⁰ **Nichifor Crainic**, *Nostalgia Paradisului*, Editura Moldova, Iași, 1994 p. 12.

²¹ **Pr. Prof. Dumitru Stăniloae**, *Icoanele în cultul ortodox*, «Ortodoxia», Nr. 3, 1978, p. 475.

Tăierea împrejur cea după trup a Domnului

(1 Ianuarie)

Sfânta Treime, Dumnezeu nostru, a existat dintotdeauna în comuniunea perfectă a iubirii absolute. Din dorința de a împărtăși și altora în afară de Sine iubirea Sa infinită, Dumnezeu a creat tot ceea ce există, iar pe om, pe care l-a așezat în grădina cea din Eden, l-a rânduit stăpân al creației văzute, zicând lui Adam și Evei: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și îl supuneți; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietățile ce se mișcă pe pământ și peste tot pământul” (Fac. 1,28). Dumnezeu i-a mai zis însă lui Adam în rai: „Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!” (Fac. 2,16-17). Omul s-a dovedit slab, pentru că la îndemnul diavolului de a mânca din rodul pomului oprit, a preferat să asculte de acesta, iar nu de Dumnezeu, motiv pentru care a fost alungat din rai.

Chiar în momentul alungării din rai, Dumnezeu i-a promis omului un Izbăvitor din robia diavolului, în care acesta intrase de bunăvoie.

Adam și Eva au avut mai mulți copii. După ce aceștia au avut la rândul lor urmași care s-au înmulțit, oamenii s-au înrăit foarte mult. „Și văzând Domnul Dumnezeu că răutatea oamenilor s-a mărit pe pământ și că toate cugetele și dorințele inimii lor sunt îndreptate la rău în toate zilele, i-a părut rău și s-a căit Dumnezeu că a făcut pe om pe pământ. Și a zis Domnul: «Pierde-voi de pe fața pământului pe omul pe care l-am făcut! De la om până la dobitoc și de la târâtoare până la păsările cerului, tot voi pierde, căci Îmi pare rău că le-am făcut»” (Fac. 6,5-7). Dumnezeu a trimis potop pe pământ și au murit toți oamenii, în afară de Noe și familia sa, care au fost cruțați de Dumnezeu, pentru că erau drepecți înaintea Lui. După ce apele potopului s-au retras, Noe a coborât din corabie și a adus jertfă de mulțumire lui Dumnezeu. „Iar Domnul Dumnezeu a mirosit mireasmă bună și a zis în inima Sa: «Am socotit să nu mai blestem pământul pentru faptele omului, pentru că cugetul inimii lui se pleacă la rău din tinerețile sale și nu voi mai pierde toate vietățile, cum am făcut. De acum, cât va exista pământul,

nu vor mai înceta sămănatul și seceratul, frigul și căldura, vara și iarna, ziua și noaptea!»” (Fac. 8,21-22). „Dumnezeu l-a binecuvântat pe Noe și pe fiii lui și le-a zis: «Nașteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți»” (Fac. 9,1), cuvinte pe care le spusese după crearea lui Adam și Evei în rai. Astfel, după potop, a fost ca un nou început al lumii.

Și în urma potopului oamenii au fost păcătoși, încât Dumnezeu a trebuit să le amestece limbile la turnul Babel, pentru a nu se mai putea înțelege unii cu alții. Constatând Dumnezeu că nu poate conlucra cu toți oamenii pentru pregătirea venirii Izbăvitorului promis, a fost nevoit să-și aleagă doar un popor, din sânul căruia să se nască Mântuitorul lumii. Dumnezeu l-a ales pe Avraam și pe urmașii lui să-I fie popor și i-a zis patriarhului: „Voi ridica din tine un popor mare, te voi binecuvânta, voi mări numele tău și vei fi izvor de binecuvântare. Voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta, iar pe cei ce te vor blestema îi voi blestema; și se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului” (Fac. 12,2-3).

Deși Sarai, soția lui Avraam, nu putea avea copii, patriarhul a crezut cele spuse de Dumnezeu. Sarai însă „avea o slujnică egipteană, al cărei nume era Agar. Atunci a zis Sarai către Avraam: Iată m-a închinat Domnul, ca să nu nasc. Intră dar la slujnica mea; poate vei dobândi copii de la ea! Și a ascultat Avraam vorba Saraii. A luat deci Sarai, femeia lui Avraam, pe Agar egipteanca, slujnica sa, la zece ani după venirea lui Avraam în pământul Canaan, și a dat-o de femeie lui Avraam, bărbatul său. Și a intrat acesta la Agar și ea a zămislit. După aceea a născut Agar lui Avraam un fiu și Avraam a pus fiului său, pe care i-l născuse Agar, numele Ismael” (Fac. 16,1-4 și 16,15). Avraam a crezut că Dumnezeu va încheia legământul Său cu fiul său Ismael, însă Domnul i-a zis: „Îl voi binecuvânta pe Ismael, îl voi crește și-l voi înmulți foarte, foarte tare; doisprezece voievozi se vor naște din el și voi face din el popor mare. Dar legământul Meu îl voi încheia cu Isaac, pe care-l va naște Sarai la anul pe vremea aceasta!” (Fac. 17,20-21).

Dumnezeu a stabilit un semn al legământului încheiat cu Avraam și cu urmașii lui, zicând: „Iar tu și urmașii tăi din neam în

neam să păziți legământul Meu. Iar legământul dintre Mine și tine și urmașii tăi din neam în neam, pe care trebuie să-l păziți, este acesta: toți cei de parte bărbătească ai voștri să se taie împrejur. Să vă tăiați împrejur și acesta va fi semnul legământului dintre Mine și voi. În neamul vostru, tot pruncul de parte bărbătească, născut la voi în casă sau cumpărat cu bani de la alt neam, care nu-i din seminția voastră, să se taie împrejur în ziua a opta. Numaidecât să fie tăiat împrejur cel născut în casa ta sau cel cumpărat cu argintul tău și legământul Meu va fi însemnat pe trupul vostru, ca legământ veșnic. Iar cel de parte bărbătească netăiat împrejur, care nu se va tăia împrejur, în ziua a opta, sufletul acela se va stârpi din poporul său, căci a călcat legământul Meu. Atunci a luat Avraam pe Ismael, fiul său, pe toii cei născuți în casa sa, pe toți cei cumpărați cu argintul său și pe toți oamenii de parte bărbătească din casa lui Avraam și i-a tăiat împrejur, chiar în ziua aceea, cum îi poruncise Dumnezeu. Și era Avraam de nouăzeci și nouă de ani, când s-a tăiat împrejur. Iar Ismael, fiul său, era de treisprezece ani, când s-a tăiat împrejur. Avraam și Ismael, fiul său, au fost tăiați împrejur în aceeași zi. Și cu ei au fost tăiați împrejur toți cei de parte bărbătească din casa lui Avraam, născuți în casa lui sau cumpărați cu argint de la cei de alt neam” (Fac. 17, 9-14 și 23-27). Peste un an, când i s-a născut băiatul din Sarai, „Avraam a tăiat împrejur pe Isaac, fiul său, în ziua a opta, cum îi poruncise Dumnezeu” (Fac. 21,4).

Multă lume se întrebă de ce a hotărât Dumnezeu ca urmașii lui Avraam să formeze poporul ales? A fost oare Dumnezeu nedrept față de celelalte popoare?

Dumnezeu nu l-a ales pe Avraam la voia întâmplării, ci pentru că acesta a fost credincios și a împlinit poruncile lui Dumnezeu, a ajuns să fie părinte al poporului ales. Deci alegerea unui popor de către Dumnezeu nu este un act de nedreptate făcut celorlalte popoare, ci un act legitim și pe deplin îndreptățit făcut lui Avraam și urmașilor lui. Pentru a înțelege aceasta, vom prezenta modul în care Dumnezeu a încercat credința lui Avraam.

Avraam și Sarai, soția lui, nu puteau avea copii. S-au rugat stăruitor lui Dumnezeu să le dăruiască un urmaș, până când

rugăciunile lor au fost ascultate, iar pe când Avraam avea o sută de ani (Fac. 21,5), Dumnezeu i-a binecuvântat cu un fiu, numit Isaac. Acest copil era comoara de neprețuit a părinților săi și mângâierea bătrâneților lor. După ce copilul a crescut, Dumnezeu i-a zis lui Avraam: „Ia pe fiul tău, pe Isaac, pe singurul tău fiu, pe care-l iubești, și du-te în pământul Moria și acolo să mi-L aduci Mie jertfă” (Fac. 22,2). Deși nu a fost ușor pentru Avraam, el a vrut să-și jertfească unicul fiu. Prin aceasta a dovedit cu prisosință cât de mult Îl iubește pe Dumnezeu. Oare câți dintre părinții de astăzi sau dintotdeauna și-ar jertfi copiii dacă Dumnezeu le-ar cere-o? Bineînțeles că Domnul nu a lăsat ca Isaac să fie sacrificat, ci doar a încercat credința lui Avraam. Pentru această credință a și ales ca dintre urmașii lui Avraam să se nască Mântuitorul lumii.

Toți urmașii lui Avraam și-au circumcis fiii la opt zile după naștere, încât acest obicei l-au preluat și arabii.

Avem însă și un exemplu în Vechiul Testament, cu un evreu care nu a fost tăiat împrejur. După ce Moise a fugit din Egipt în Madian, s-a căsătorit cu Sefora, fiica preotului Raguel, cu care a avut un fiu, pe care nu l-a tăiat împrejur. Când la porunca lui Dumnezeu, Moise a plecat împreună cu soția și copilul său în Egipt, să scoată poporul ales din robia egipteană, „la un popas de noapte, pe cale, l-a întâmpinat îngerul Domnului și a încercat să-l omoare. Dar Sefora, luând un cuțit de piatră, a tăiat împrejur pe fiul său” (Ieș. 4,24-25). De aici constatăm că porunca lui Dumnezeu trebuia respectată cu strictețe.

După ce poporul ales a ieșit din robia egipteană, toți cei născuți în timpul peregrinărilor de patruzeci și doi de ani prin pustie au rămas necircumciși, motiv pentru care la intrarea în Canaan, Iosua Navi a primit poruncă de la Dumnezeu să taie împrejur pe toți evreii (Iosua 5,2-7).

După ce Pruncul Iisus S-a născut în Betleemul Iudeii, „când s-au împlinit opt zile, ca să-L taie împrejur, I-au pus numele Iisus, cum a fost numit de înger, mai înainte de a se zămisli în pânțece” (Luca 2,21). Prin tăierea împrejur a Pruncului Iisus avem dovada asumării depline de către Fiul lui Dumnezeu a naturii sau firii umane în persoana Sa, alături de natura sau firea dumnezeiască. Prin acest act constatăm de asemenea că Fiul lui Dumnezeu se supune Legii,

după cum singur a mărturisit înaintea evreilor: „Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc” (Matei 5,17).

Tăierea împrejur era o prefigurare a botezului, fără puterea de a ierta însă păcatele, ea având doar caracterul unui legământ între Dumnezeu și poporul Său.

O parte dintre iudeo-creștinii veacului apostolic voiau să impună toate prescripțiile Legii Vechi creștinilor proveniți dintre neamuri, printre care și circumciziunea, în timp ce alții se opuneau acestui fapt. În această situație a fost convocat sinodul apostolic de la Ierusalim, din anii 50-51. La acest sinod, Sfântul Petru a luat cuvântul și a zis celor care voiau acest lucru: „De ce ispitiți pe Dumnezeu și vreți să puneți pe grumazul ucenicilor un jug pe care nici părinții noștri, nici noi n-am putut să-l purtăm? Ci prin harul Domnului nostru Iisus Hristos, credem că ne vom mântui în același chip ca și aceia. Atunci apostolii și preoții, cu toată Biserica, au hotărât să aleagă bărbați dintre ei și să-i trimită la Antiohia, cu Pavel și cu Barnaba: pe Iuda cel numit Barsaba, și pe Sila, bărbați cu vază între frați, scriind prin mâinile lor acestea: «Apostolii și preoții și frații, fraților dintre neamuri, care sunt în Antiohia și în Siria și în Cilicia, salutare! Deoarece am auzit că unii dintre noi, fără să fi avut porunca noastră, venind, v-au tulburat cu vorbele lor și v-au răvășit sufletele, zicând că trebuie să vă tăiați împrejur și să păziți legea, noi într-un singur gând am hotărât să trimitem la voi bărbați aleși, împreună cu iubiții noștri Barnaba și Pavel, oameni care și-au pus viața pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos. Drept aceea, am trimis pe Iuda și pe Sila, care vă vor vesti și ei, cu cuvântul, aceleași lucruri. Pentru că, părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă, să nu vi se pună nici o altă povară pe deasupra celor ce sunt de neapărată trebuință: Să vă feriți de cele jertfite idolilor, de sânge, de animale sugrumate și de desfrâu, de care păzindu-vă, bine veți face. Fiți sănătoși!»” (Fapte 15,10-11 și 22-29).

Dacă Pruncul Iisus, care a fost Fiul lui Dumnezeu, a acceptat să fie tăiat împrejur, supunându-se prin aceasta Legii, cu atât mai mult noi, care suntem simplii oameni, supuși ispitelor și căderii, suntem datori să împlinim poruncile lui Dumnezeu. Pentru ascultare,

Dumnezeu Tatăl „L-a preînălțat și I-a dăruit lui Hristos nume, care este mai presus de orice nume; ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl” (Filip. 2,8-11). Să stăm și noi în ascultare de Dumnezeu, asemenea lui Avraam, Domnului Hristos, Maicii Lui Preacurate și tuturor sfinților, pentru că numai așa vom putea auzi la dreapta judecată cuvintele lui Dumnezeu: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră în rai, întru bucuria Domnului tău” (Matei 25,21).

AMIN

Botezul Domnului

(6 Ianuarie)

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu am sărbătorit nașterea după trup a Pruncului Iisus, tăierea Lui împrejur, care s-a făcut la opt zile după naștere, conform tradiției iudaice și astăzi prăznuim botezul Domnului în râul Iordan, de către Sfântul Ioan Botezătorul.

În Vechiul Testament nu exista un ritual al botezului, iar evreii care au rămas fideli legii lui Moise, nu au botez nici astăzi. Singurul prooroc care i-a botezat pe evrei a fost Sfântul Ioan Botezătorul, iar botezul lui era spre pocăință, după cum singur a mărturisit: „Eu unul vă botez cu apă spre pocăință” (Matei 3,11), botezul lui fiind un simbol sau o prefigurare a botezului creștin. Rolul acestui botez era de a-L face cunoscut pe Iisus Hristos ca Mesia și de a-i pregăti pe evrei pentru primirea învățaturii Lui. Sfântul Ioan Botezătorul a afirmat în acest sens despre Mântuitorul: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii. Acesta este despre Care eu am zis: După mine vine un bărbat, Care a fost înainte de mine, fiindcă mai înainte de mine era, și eu nu-L știam; dar ca să fie arătat lui Israel, de aceea am venit eu, botezând cu apă” (Ioan 1,29-31).

Cu toate că din punct de vedere cronologic botezul Domnului este al cincilea eveniment major din viața Lui, după naștere, tăiere împrejur, fuga în Egipt și aducerea la templu, totuși acesta nu a avut loc imediat după primele patru, ci abia după treizeci de ani. De ce s-a întâmplat așa?

În primul rând pentru că, așa cum am menționat deja, botezul nu era un act ritual comun la evrei, ci numai Sfântul Ioan Botezătorul l-a săvârșit. Motivul principal însă este acela că până la vârsta de treizeci de ani nici un evreu nu era socotit destul de pregătit pentru a putea învăța sau conduce pe alții, ci numai de la această vârstă dobânda acest drept. Vârsta de treizeci de ani constituia la iudei un fel de majorat. De acum omul era socotit copt și pregătit să învețe pe alții sau să-i conducă, după ce el însuși acumulasese până la această vârstă. Astfel, Sfânta Scriptură

menționează faptul că „Iosif era de treizeci de ani când s-a înfățișat înaintea lui Faraon, regele Egiptului” (Fac. 41,46), iar „David era ca de treizeci de ani când s-a făcut rege” (II Regi 5,4). Conform acestui obicei, nici Sfântul Ioan Botezătorul nu a ieșit să boteze și să învețe înainte de treizeci de ani. Din același motiv, „și Iisus Însuși era ca de treizeci de ani când a început să propovăduiască” (Luca 3,23).

Ținând cont de acest fapt, înțelegem de ce Sfânta Scriptură relatează doar cinci evenimente din viața Mântuitorului înaintea vârstei de treizeci de ani, și anume: nașterea Pruncului Iisus (Luca 2,7-17), tăierea împrejur (Luca 2,21), fuga în Egipt (Matei 2,13-15 și 19-23), aducerea la templul din Ierusalim pentru a fi închinat lui Dumnezeu (Luca 2,22-39) și episodul cu Iisus la templu pe când avea doisprezece ani (Luca 2,42-50). În afara acestor relatări, Sfânta Scriptură mai menționează doar faptul că „Copilul creștea și Se întărea cu duhul, umplându-Se de înțelepciune și harul lui Dumnezeu era asupra Lui” (Luca 2,40) „și sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu harul la Dumnezeu și la oameni” (Luca 2,52).

Pornind de la faptul că Sfânta Scriptură nu ne dă prea multe date despre Mântuitorul până la vârsta de treizeci de ani, unii au afirmat că Domnul Hristos ar fi fost în această perioadă în India, să se inițieze în misterele religiilor de acolo. Celor care pretind acest lucru le punem însă întrebarea firească: Ce ar fi putut să învețe Fiul lui Dumnezeu de la niște oameni? Ce putea să primească Creatorul de la creatura Sa? Domnul Hristos nu a venit în lume să fie învățat, ci să învețe, de aceea evreii I se adresau frecvent cu apelativul: „Învățătorule” (Matei, 8,19; 12,38; 22,16; 22,24 etc.), iar Mântuitorul Însuși le-a spus Sfinților Apostoli: „Voi Mă numiți pe Mine: Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, căci sunt” (Ioan 13,13), „voi însă să nu vă numiți rabi, că unul este Învățătorul vostru: Hristos, iar voi toți sunteți frați” (Matei 23,8). Învățătorul suprem este Mântuitorul, pentru că El este Fiul lui Dumnezeu, „iar harul și adevărul au venit prin El” (Ioan 1,17). Mântuitorul nu a avut nevoie să frecventeze vreo școală nici în Palestina, nici în altă parte. Acest lucru îl constatăm atunci când Iisus învăța în templu, la sărbătoarea

corturilor, iar „iudeii se mirau zicând: Cum știe Acesta carte fără să fi învățat?” (Ioan 7,15).

Dacă ar fi fost în India, Mântuitorul ar fi amintit cel puțin o singură dată acest fapt sau ar fi dat vreun exemplu de acolo, ceea ce însă nu s-a întâmplat. În plus, atâta vreme cât în Egipt există nenumărate dovezi că Domnul Hristos a fost acolo, când era prunc, de teama lui Irod, iar proba incontestabilă a acestui fapt este mărturia Sfintei Scripturi, în India nu există nici o dovadă a trecerii Domnului Hristos prin această țară. Sfântul Apostol Toma a propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în India și sunt numeroase mărturii în acest sens. Dacă Mântuitorul a stat o vreme acolo, de ce nu există nici o dovadă în acest sens, atât timp cât avem numeroase mărturii ale trecerii unui Apostol al Lui prin India?

Mântuitorul nu a fost în altă țară străină în afară de Egipt și și-a desfășurat întreaga activitate numai între evrei, fapt pe care l-a mărturisit femeii cananeiene: „Nu sunt trimis decât pentru oile cele pierdute ale casei lui Israel” (Mat. 15-24). Când și-a trimis Apostolii de probă la propovăduire, Domnul Hristos le-a spus: „În calea păgânilor să nu mergeți, și în vreo cetate de samarineni să nu intrați; ci mai degrabă mergeți către oile cele pierdute ale casei lui Israel” (Matei 10,5-6). Numai după înviere, văzând că evreii nu Îi acceptă învățătura, și chiar L-au răstignit, Mântuitorul și-a trimis Apostolii la propovăduire în toată lumea și le-a zis: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” (Matei 28,19). Domnul Hristos nu a fost niciodată în India.

Să revenim acum la botezul Domnului.

Sfântul Evanghelist Matei relatează faptul că „Iisus din Galileea a venit la Iordan, către Ioan, ca să Se boteze de către el. Ioan însă Îl oprea, zicând: Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine? Și răspunzând, Iisus a zis către el: Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea. Atunci L-a lăsat. Iar botezându-se Iisus, când ieșea din apă, îndată cerurile s-au deschis și Duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorându-se ca un porumbel și venind

peste El. Și iată glas din ceruri zicând: «Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit»” (Mat. 3,13-17).

Sfântul Marcu prezintă botezul Domnului astfel: „Iisus a venit din Nazaretul Galileii și s-a botezat în Iordan, de către Ioan. Și îndată, ieșind din apă, a văzut cerurile deschise și Duhul ca un porumbel coborându-Se peste El. Și glas s-a făcut din ceruri: Tu ești Fiul Meu cel iubit, întru Tine am binevoit” (Marcu 1,9-11). Din această relatare reiese că numai Domnul Hristos a văzut cerurile deschise și a auzit glasul lui Dumnezeu Tatăl.

În Evanghelia după Ioan însă, Sfântul Ioan Botezătorul mărturisește: „Am văzut Duhul coborându-Se, din cer, ca un porumbel și a rămas peste El” (Ioan 1,32).

Din aceste relatări tragem concluzia că numai Mântuitorul și Sfântul Ioan Botezătorul au văzut cerurile deschise și Duhul lui Dumnezeu coborând ca un porumbel peste Domnul Hristos și au auzit glasul lui Dumnezeu Tatăl. Tot așa s-a întâmplat și cu Sfântul Ștefan înainte de a fi martirizat. El le-a zis evreilor: „Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu! Iar ei, strigând cu glas mare, și-au astupat urechile și au năvălit asupra lui” (Fapte 7,56-57).

Tocmai pentru că numai Mântuitorul și Sfântul Ioan Botezătorul au văzut cerurile deschise și Duhul lui Dumnezeu coborând ca un porumbel peste Domnul Hristos și au auzit glasul lui Dumnezeu Tatăl, iar Mântuitorul numai după botez și-a ales Sfinții Apostoli, Dumnezeu Tatăl repetă cuvintele de la botez la schimbarea la față a Mântuitorului pe muntele Taborului, când erau de față și trei Apostoli, zicând: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta să-L ascultați” (Mat. 17,5). La schimbarea la față însă, Dumnezeu Tatăl nu repetă numai cuvintele de la botez, ci le și poruncește Apostolilor să stea în ascultare de Fiul Său.

Sfântul Ioan Botezătorul a afirmat: „Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată; Fiul cel Unul Născut, Care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut” (Ioan 1,18). Mântuitorul însă nu L-a făcut cunoscut pe Dumnezeu în lume doar în mod teoretic, prin învățătura Sa, nici numai prin prezența Lui (El fiind unul din Sfânta Treime), ci

la botez întreaga Sfântă Treime s-a revelat pentru cei ce aveau ochi de văzut și „urechi de auzit” (Matei 11,15), pentru că Dumnezeu Tatăl a grăit din cer, Dumnezeu Fiul s-a botezat în Iordan, iar Sfântul Duh s-a pogorât ca un porumbel peste El.

Pe lângă mărturia Sfântului Ioan Botezătorul despre Domnul Hristos: „Acesta este Fiul lui Dumnezeu” (Ioan 1,29 și 34), a lui Natanael, care I-a zis Domnului când a fost chemat la apostolie: „Rabi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu” (Ioan 1,49), a Sfântului Apostol Petru, care I s-a adresat și el: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu” (Matei 16,16) și a Sfinților Apostoli, care I-au spus Mântuitorului după ce Acesta a umblat pe mare: „Cu adevărat Tu ești Fiul lui Dumnezeu” (Mat. 14,33), Însuși Dumnezeu Tatăl recunoaște aceasta la botez, când mărturisește: „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit” (Matei 3,17).

Mântuitorul nu avea nevoie să fie botezat, pentru că se născuse fără păcat strămoșesc și nu avea păcate personale, deci nu avea motiv să se pocăiască, dar El a făcut aceasta pentru ca evreeii să audă mărturia Sfântului Ioan Botezătorul că El este Fiul lui Dumnezeu, Mesia cel așteptat.

Așa cum Domnul Hristos s-a botezat, și noi avem datoria să ne botezăm. Botezul este absolut necesar pentru mântuire. În convorbirea avută cu Nicodim, Domnul Hristos i-a spus: „Adevărat, adevărat zic ție: De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3,5). Când și-a trimis Apostolii la propovăduire, Mântuitorul le-a zis: „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi” (Marcu 16,15-16). Necesitatea botezului pentru mântuire o vedem și la pogorârea Sfântului Duh, când cei prezenți în Ierusalim au întrebat ce să facă pentru a se mântui, iar Sfântul Petru le-a spus: „Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Duhului Sfânt” (Fapte 2,38).

Botezul pocăinței al Sfântului Ioan Botezătorul nu poate fi confundat cu botezul creștin, prin care se iartă păcatul strămoșesc

și eventualele păcate personale. Înaintemergătorul Domnului le-a spus evreilor în acest sens: „Eu unul vă botez cu apă spre pocăință, iar Cel ce vine după mine, vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc” (Mat. 3,11). Și Mântuitorul a făcut distincție între cele două botezuri, când le-a zis Sfinților Apostoli: „Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duh Sfânt” (Fapte 1,5). În Cartea Faptele Apostolilor mai avem un alt exemplu referitor la aceasta: „Pavel, după ce a străbătut părțile de sus, a venit în Efes. Și găsim câțiva ucenici, a zis către ei: Ați primit voi Duhul Sfânt când ați crezut? Iar ei au zis către el: Dar nici n-am auzit dacă este Duh Sfânt. Și el a zis: Deci în ce v-ați botezat? Ei au zis: În botezul lui Ioan. Iar Pavel a zis: Ioan a botezat cu botezul pocăinței, spunând poporului să creadă în Cel ce avea să vină după el, adică în Iisus Hristos. Și auzind ei, s-au botezat în numele Domnului Iisus” (Fapte 19,1,5).

Prin botez se iartă păcatul strămoșesc (și cele personale la adulți), cel botezat devine membru al Bisericii, trupul tainic al lui Hristos, și se naște la o viață duhovnicească dinamică, dar cu toate acestea, în cel botezat rămâne aplecarea spre păcat. După ce Domnul Hristos a fost botezat în Iordan, „îndată Duhul L-a mânat în pustie. Și a fost în pustie patruzeci de zile, fiind ispitit de satana” (Marcu 1,12-13). Aceasta ne arată că și noi trebuie să luptăm după botezul nostru împotriva urmărilor păcatului strămoșesc, ca să le biruim. Sfânta taină a botezului ne deschide calea spre rai, dar noi trebuie să înaintăm pe această cale prin fapte bune. Omul dacă moare îndată după botez, merge în împărăția lui Dumnezeu. Dar dacă trăiește, el trebuie să dezvolte viața cea nouă sădită în el la botez, pe de o parte prin celelalte sfinte taine, pe de alta prin eforturile sale. Viața cea nouă în Hristos, primită la botez, este eliberarea de lanțurile păcatului strămoșesc. Libertatea aceasta dă celui botezat puterea să nu mai păcătuiească și s-o pună ușor în practică. Dar punerea ei în practică este o datorie a celui botezat. Astfel botezul nu ia de la noi libertatea voinței și puterea de a hotărî prin noi înșine, ci abia el ne dăruiește libertatea, ca să nu fim stăpâniți silnic și fără să vrem de diavol. De aceea, după botez, atârnă de noi fie să stăruim în poruncile lui Hristos, Stăpânul nostru, în Care ne-am botezat, și să

umblăm pe calea celor poruncite de El, fie să ne abatem de la această cale dreaptă, întorcându-ne prin fapte rele la potrivnicul și vrăjmașul nostru, diavolul.

Este mare sărbătoarea de astăzi, de aceea o și întâmpinăm printr-o zi de ajun, de post negru. Conștientizând importanța botezului Domnului, prin care Acesta și-a început activitatea Sa publică, dar și însemnătatea botezului creștin, a celorlalte sfinte taine și a faptelor bune pentru mântuire, să ne străduim să împlinim poruncile Mântuitorului, pentru că numai așa ne vom găti loc în cer, alături de Domnul Hristos, de Maica Domnului și de sfinți.

AMIN

Soborul Sfântului Ioan Botezătorul

(7 Ianuarie)

Când Domnul Hristos și-a trimis ucenicii la propovăduire, aceștia s-au întors „cu bucurie, zicând: Doamne, și demonii ni se supun în numele Tău. Dar Iisus le-a răspuns, nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați pentru că numele voastre sunt scrise în ceruri” (Lc. 10,20). Acesta este de fapt scopul vieții noastre pământești, ca prin modul în care trăim, să dobândim viața veșnică. Cei care s-au evidențiat prin lupta lor cu păcatul și prin cultivarea virtuții au fost sfinții, și nimeni nu s-a apropiat mai mult decât ei de Dumnezeu, de aceea Dumnezeu este preamărit întru sfinții Lui. Cum are loc această preamărire? Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu, și cu cât se apropie mai mult de El, chipul lui Dumnezeu se actualizează în om și se realizează tot mai mult procesul de asemănare cu Dumnezeu. Sfinții și-au tăiat voia proprie și au urmat numai voia Domnului, de aceea chipul lui Dumnezeu s-a descoperit în aceștia tot mai mult și Dumnezeu a fost preamărit întru ei. Noi îi spunem lui Dumnezeu în rugăciunea Tatăl nostru: „Vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ” (Matei 6,10). Aceasta înseamnă că noi trebuie să ne abandonăm în voia lui Dumnezeu, să fim asemenea unui copil mic în brațele părintelui său. Pruncul din brațe nu are a se îngriji de nimic, pentru că îi poartă de grijă părintele său. La fel sunt și cei care se abandonează în voia Părintelui ceresc, căci „Domnul păzește pe toți cei ce-L iubesc pe El” (Ps. 144,20).

Mulți sfinți cunoscuți sau necunoscuți nouă au trăit pe pământ, dar Domnul Hristos a zis: „Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul” (Mat. 11,11). Deci dintre câți sfinți au existat vreodată, cel mai mare este Ioan Botezătorul (bineînțeles exceptând-o pe Sfânta Fecioară Maria, care este Maica lui Dumnezeu). Aceasta se vede și din faptul că Sfântul Ioan L-a botezat pe Mântuitorul. Să fim siguri că nu se lăsa Domnul Hristos botezat de oricine. Dar Sfântul Ioan nu a fost numai cel care L-a botezat pe Domnul Hristos, ci a fost și Întemernicatul Lui, el

era „glasul celui ce strigă în pustie: Pregătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui” (Mat. 3,3).

Astăzi fiind soborul Sfântului Ioan Botezătorul, vom vorbi despre acest mare Sfânt.

Între Domnul Hristos și Sfântul Ioan Botezătorul a existat o relație specială, deși Sfântul Ioan nu a fost ucenic al Mântuitorului, nici nu a trăit în preajma Lui. Această relație nu începe la botez, ci cu mult timp înainte, pe când nici Domnul Hristos nici Sfântul Ioan nu erau încă născuți.

Evangelhia după Luca începe cu două evenimente: vestirea zămislirii Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1,5-25) și bunavestire (Luca 1,26-38), pentru că între ele există o legătură foarte strânsă.

Arhanghelul Gavriil i s-a arătat preotului Zaharia, care tămâia în templu, și i-a zis: „Nu te teme, Zaharia, pentru că rugăciunea ta a fost ascultată și Elisabeta, femeia ta, îți va naște un fiu și-l vei numi Ioan. Și bucurie și veselie vei avea și, de nașterea lui, mulți se vor bucura. Căci va fi mare înaintea Domnului; nu va bea vin, nici altă băutură amețitoare și încă din pântecul mamei sale se va umple de Duhul Sfânt. Și pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeu lor. Și va merge înaintea Domnului cu duhul și cu puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinților spre copii și pe cei neascultători la înțelepciunea dreptilor, ca să gătească Domnului un popor pregătit” (Luca 1,13-17).

Arhanghelul a făcut aici mai multe profeții.

În primul rând i-a vestit lui Zaharia că soția lui va naște un fiu. În sânul poporului ales familiile care nu puteau avea copii erau socotite blestemate de Dumnezeu, pentru că evreii Îl așteptau pe Mesia și trăgeau nădejdea că Acesta se va naște în sânul propriei lor familii. Întrucât atât Zaharia, cât și Elisabeta erau înaintați în vârstă și nu mai puteau avea copii, ei nu mai aveau nici o nădejde că vor avea vreun urmaș, iar toată viața lor au fost socotiți de ceilalți evrei ca niște uitați de Dumnezeu. Când îngerul îi spune preotului Zaharia că Elisabeta, soția sa, va naște un fiu, îi vestește de fapt că rușinea de pe obrazul familiei lui va fi ridicată.

A doua profeție a îngerului: copilul ce se va naște nu va fi oricine, pentru că „de nașterea lui mulți se vor bucura, căci va fi mare înaintea Domnului”. Prin aceste cuvinte arhanghelul anunță că cel ce se va naște va fi un sfânt.

A treia profeție: copilul „din pântecele mamei sale se va umple de Duhul Sfânt”. Această prorocie se împlinește repede și același Evanghelist o relatează în același capitol, câteva versete mai încolo. Fecioara Maria se duce să o viziteze după bunavestire pe Elisabeta, pentru că erau rude: „Și a intrat Maria în casa lui Zaharia și a salutat pe Elisabeta. Iar când a auzit Elisabeta salutul Mariei, pruncul a săltat în pântecele ei și Elisabeta s-a umplut de Duh Sfânt, și cu glas mare a strigat și a zis: Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde mie aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului Meu? Că iată cum a intrat în urechile mele glasul salutării tale, pruncul a săltat de bucurie în pântecele meu” (Lc. 1,40-44). Pe de o parte s-a împlinit profeția îngerului, iar pe de alta Ioan L-a recunoscut din pântece pe Stăpânul.

A patra profeție: „Și pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeu lor și va merge înaintea Domnului cu duhul și cu puterea lui Ilie, ca să gătească Domnului un popor pregătit”. Se arată aici că Sfântul Ioan va fi Înaintemergătorul Domnului Hristos.

Sfântul Ioan Botezătorul și-a pierdut de mic părinții și a crescut singur în pustie, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu. El nu s-a dus niciodată la școală, ci tot ceea ce știa i se descoperise de către Dumnezeu prin revelație. A trăit departe de oameni, dar aproape de Dumnezeu, de aceea când a ieșit la propovăduire avea o autoritate atât de mare, încât evreii credeau că el este Mesia cel așteptat, pentru că au venit la el și l-au întrebat dacă el este Hristosul, dar el a mărturisit: „Nu sunt eu Hristosul” (Ioan 1,20). Dar a adăugat: „Eu botez cu apă; dar în mijlocul vostru se află Acela pe care voi nu-L știți, Cel care vine după Mine, care înainte de Mine a fost și Căruia eu nu sunt vrednic să-i dezleg cureaua încălțăminteii” (Ioan 1,26-27).

Sfântul Ioan era conștient că este Înaintemergătorul Mântuitorului, dar știa și cât de mic este pe lângă El. Tocmai această atitudine a Botezătorului trebuia să le dea de gândit evreilor. El avea o

asemenea faimă, încât aceștia credeau că el este Hristosul, Mesia cel așteptat, iar el a zis că nu este vrednic nici măcar să dezlege cureaua încălțăminteii Mântuitorului. Negând faptul că el ar fi Mesia cel promis, Sfântul Ioan le spune evreilor că Mesia s-a născut și chiar dacă nu este cunoscut de ei, El se află în mijlocul lor. A doua zi după această discuție, „a văzut Ioan pe Iisus venind către el și a zis: Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii. Acesta este despre care eu am zis: După mine vine un bărbat, care a fost înainte de mine, fiindcă înainte de mine era” (Ioan 1,29-30). Cu o zi înainte Sfântul Ioan a mărturisit că Mântuitorul lumii s-a născut și este între evrei, dar a spus: „Acela pe care voi nu-L știți”. Acum însă îl și arată evreilor pe Domnul Hristos: „Acesta este Cel despre care v-am spus”.

Pe lângă faptul că Sfântul Ioan Botezătorul le spune evreilor cine este Mântuitorul și-L arată acestora, mărturisește și dumnezeirea Lui: „Cel ce înainte de mine era”. Noi știm că Domnul Hristos era cu șase luni mai mic decât Sfântul Ioan Botezătorul, deci ca om nu exista înaintea Botezătorului, dar ca Dumnezeu exista din veci.

Sfântul Ioan Botezătorul însă nu amintește numai voalat că Domnul Hristos este Mesia, ci zice clar: „Acesta este despre care am zis: Cel ce vine după mine a fost înaintea mea, pentru că mai înainte de mine era. Și din plinătatea Lui noi toți am luat, și har peste har. Pentru că Legea prin Moise s-a dat, iar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos” (Ioan 1,15-17). Cu autoritatea lui, Sfântul Ioan L-a mărturisit pe Hristos ca Mesia. Faima Sfântului Ioan Botezătorul era atât de mare, încât nu numai oamenii simpli din popor aflaseră de el, ci chiar și regele Irod, „care se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt” (Marcu 6,20). Când Irodiada și-a sfătuit fiica să ceară de la Irod capul Sfântului Ioan Botezătorul pe tepsie, evanghelistul Matei ne spune că regele „voind să-lucidă, s-a temut de popor, că-l socotea pe el ca prooroc, dar pentru jurământ și pentru cei care ședea cu el la masă, a poruncit să i se dea” (Mat. 14,5 și 9).

A fost mare Sfântul Ioan Botezătorul. Pe când Domnul Hristos le dovedea prin fapte apostolilor că el este Mântuitorul, și ei se îndoiau de multe ori, Sfântul Ioan Botezătorul L-a mărturisit întotdeauna pe Hristos ca Mesia, încă de când era în pântecul mamei

sale. Sfântul Ioan Botezătorul nu a fost apostol al Domnului Hristos, ci el a pregătit poporul ales pentru primirea lui Mesia, pe când apostolii au vestit celorlalte popoare pe Mântuitorul lumii și învățătura Lui.

Sfântul Ioan Botezătorul le-a spus evreilor: „Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă (Mesia) vă va boteza cu Duh Sfânt” (Marcu 1,8), pentru că numai El ne poate mântui. Să fim și noi asemenea Sfântului Ioan Botezătorul, să nu ne îndoim nici o clipă că Domnul Hristos este Mântuitorul nostru și al lumii întregi și să ne dovedim prin fapte credința, pentru că numai așa ne putem mântui.

AMIN

Sfinții Trei Ierarhi

(30 Ianuarie)

Astăzi îi prăznuim pe Sfinții trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur. Pentru o mai bună cunoaștere a vieții și activității celor trei, vom prezenta câteva date biografice a fiecăruia dintre ei.

Sfântul Vasile cel Mare

Acest Sfânt s-a născut în anul 330, în Cezareea Capadociei, din părinții Vasile și Emilia, care erau foarte credincioși și cu dare de mână. Tatăl Sfântului era un dascăl strălucit.

Sfântul Vasile și-a început studiile în orașul natal, unde l-a cunoscut pe Sfântul Grigorie Teologul, cu care va fi prieten toată viața. Alături de acesta și-a continuat studiile la Cezareea Palestinei, Alexandria Egiptului și Atena.

În anul 370 a ajuns arhiepiscop al Cezareii Capadociei, în vremuri grele pentru Biserică, pentru că ereticii reușiseră să-l atragă pe împăratul Valens de partea lor.

Sfântul Vasile a respins prin cuvânt și prin scris rătăcirile de la dreapta credință, făcând cunoscută credincioșilor adevărata învățătură despre Sfânta Treime. Pentru că era un înfocat apărător al credinței celei adevărate, a fost persecutat de împăratul Valens. Într-o vizită a împăratului în Cezareea Capadociei, Sfântul Vasile l-a întâmpinat cu pâine neagră (cu care se hrănea poporul) și cu sare. Mâniindu-se pentru aceasta, Valens a poruncit slugilor să-i dea Sfântului să mănânce fân de la caii săi.

Sfântul Vasile a elaborat mai multe reguli pentru viața monahală, lui fiindu-i atribuit vestitul dicton: „Ora et labora”, „Roagă-te și muncește”.

Sfântul Vasile a fost primul ierarh care a înființat azile și spitale pentru cei săraci și neputincioși, îndemnându-i pe cei înstăriți să dea celor lipsiți din prisosul lor.

S-a mutat la Domnul în 1 ianuarie 379, în jurul vârstei de 50 de ani. A fost plâns de creștini și chiar de necreștini, care l-au iubit pentru bunătatea și înțelepciunea lui, numindu-l „Vasile cel Mare”.

Sfântul Grigorie Teologul

Acest Sfânt s-a născut probabil în 329, la Arianz, ca fiu al lui Avraam și Sarra, care mai târziu s-au călugărit, tatăl luându-și numele de Grigorie, iar mama pe cel de Nonna. Mama a avut o mare influență în formarea sufletească a lui Grigorie, fiind o bună creștină.

Grigorie a studiat în Cezareea Capadociei, unde l-a cunoscut pe Sfântul Vasile cel Mare, de care l-a legat o strânsă prietenie întreaga viață. Împreună cu Vasile și-a continuat studiile la Cezareea Palestinei, Alexandria Egiptului și Atena.

La dorința comunității din Nazianz, dar contrar voinței sale, Sfântul Grigorie a fost hirotonit preot în anul 362 de către tatăl său, ajuns între timp episcop de Nazianz. Simțind prea grea responsabilitatea preoției, Sfântul Grigorie s-a retras într-o mănăstire, la prietenul său Vasile. Prin 363–364 a fost nevoit să revină la Nazianz pentru a-și ajuta tatăl, întrucât eparhia acestuia era tulburată de erezia semiariană. Cu ajutorul Sfântului Grigorie tulburarea a încetat.

În anul 372 Grigorie a fost hirotonit episcop. Socotind prea grea arhieria, a plecat într-un munte. La scurt timp însă, mișcat de bătrânețile tatălui său, revine la Nazianz și preia grija pastorală a Eparhiei.

La solicitarea comunității din Constantinopol, care era persecutată de împăratul arian Valens, Sfântul Grigorie vine în acest oraș. Prin râvna lui, credincioșii ortodocși de aici s-au înmulțit.

Împăratul Valens moare în august 378, iar în 19 ianuarie 379 urcă pe tron Teodosie, un apărător al credinței celei adevărate, iar persecutarea ortodocșilor încetează.

Sfântul Grigorie ajunge patriarh de Constantinopol și este instalat oficial în această funcție la 27 noiembrie 380, de către împăratul Teodosie.

În biserica învierii din Constantinopol, Sfântul Grigorie a rostit cinci faimoase cuvântări teologice, pe baza cărora i-a fost conferit numele de „Teologul”. În aceste cuvântări, Sfântul a prezentat învățătura ortodoxă despre Sfânta Treime, iar întreg Constantinopolul se aduna aici, pentru a asculta pe Cuvântătorul de Dumnezeu.

În 381 a fost convocat la Constantinopol al II-lea Sinod Ecumenic. Întrucât Sfântul Grigorie a întâmpinat opoziție la acest sinod, pentru numirea sa ca patriarh, și-a dat demisia din această funcție și s-a întors la Nazianz, unde a păstorit până în anul 383, când s-a retras din scaun, dedicându-se scrisului.

În 389 sau 390 Sfântul Grigorie s-a mutat la Domnul, în jurul vârstei de 60 de ani. Toată viața i-a fost o pregătire pentru acest moment.

Sfântul Ioan Gură de Aur

Acest Sfânt s-a născut în Antiohia, în anul 344, din părinții Secund și Antuza, buni creștini, cu o stare materială bună.

Ioan și-a pierdut tatăl din fragedă pruncie, iar mama, deși era foarte tânără, nu s-a mai recăsătorit, dedicându-și întreaga viață creșterii și educării fiului ei.

Sfântul Ioan a studiat cu Libaniu și Andragatie, cei mai vestiți dascăli din Antiohia. Pe lângă filozofie și științele profane din vremea lui, Ioan a deprins tainele învățaturii creștine cu Meletie, patriarhul Antiohiei și cu Diodor, episcopul Tarsului.

După moartea mamei sale, Sfântul și-a împărțit întreaga avere săracilor și s-a retras într-o mănăstire. Aici a viețuit timp de patru ani, după care s-a nevoit doi ani într-o peșteră.

În 381 a fost hirotonit diacon de patriarhul Meletie, iar în anul 386 a fost hirotonit preot de Flavian, urmașul lui Meletie în scaunul de patriarh al Antiohiei. Timp de 12 ani a fost slujitorul și predicatorul neîntrecut al Patriarhiei din Antiohia, ocupându-se în același timp și cu scrierea de cărți. Într-o zi, în timp ce predica, o femeie din popor i-a zis: „Învățătorule duhovnicesc, sau mai bine Gură de Aur, adâncă este apa puțului sfintelor tale învățături, dar funia minții noastre fiind scurtă, nu poate să ajungă la apă”, iar de atunci tot poporul l-a numit „Ioan Gură de Aur”.

În 28 februarie 398 Sfântul Ioan a fost hirotonit și instalat patriarh al Constantinopolului. Și-a îndeplinit atribuțiile care îi reveneau cu multă râvnă, convertind la ortodoxie pe goții arieni de la Dunăre, răspândind Evanghelia printre oamenii de la sate, întemeind așezăminte pentru bolnavi, săraci, fecioare și văduve, dar a continuat în același timp și scrierea de cărți.

În veacul al IV-lea exista în Imperiul Bizantin o lege, potrivit căreia dacă împăratul trecea pe lângă pământul vreunui om și dorea să se înfrupte din roadele acelei proprietăți și călca în ea, proprietatea respectivă trecea automat în posesia împăratului, acesta având datoria să ofere fostului deținător altă proprietate în schimb sau să o răscumpere cu bani. Uzând de această lege, împărăteasa Eudoxia a răpit via unei văduve sărace, pe nume Calitropia, fără să o răscumpere însă. Sfântul Ioan a muștrat lăcomia împărătesei, pe care a asemănat-o cu Izabela, soția regelui Ahav din Vechiul Testament, care pentru a lua via lui Nabot, a poruncit ca acesta să fie ucis (III Regi cap. 21).

Împărăteasa a fost foarte deranjată de atitudinea Sfântului Ioan și a pus la cale exilarea lui. După o vreme, la cererea poporului din Constantinopol, Ioan Gură de Aur a fost readus în capitala Imperiului Bizantin, dar după două luni a fost exilat din nou, la Cucuz, în Armenia. În urma multor suferințe, Sfântul Ioan și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, la Comane, în 14 septembrie 407, la vârsta de 63 de ani. Ultimele sale cuvinte au fost: „Slavă lui Dumnezeu pentru toate”.

Împărăteasa Eudoxia s-a îmbolnăvit cumplit și înțelegând din ce pricină pătimește, a restituit Calitropiei via, însă nu s-a tămăduit, ci la scurt timp a murit. După ce trupul i-a fost așezat în mormânt, acesta a început să tremure.

Patriarhul Proclu a adus moaștele Sfântului Ioan Gură de Aur de la Comane la Constantinopol în anul 438. Când corabia cu sfintele moaște a ajuns în dreptul viei Calitropiei s-a oprit, neputând înainta mai departe. Atunci cei din corabie au văzut că Sfântul Ioan și-a ridicat mâna dreaptă și a binecuvântat via. În momentul acela mormântul Eudoxiei a încetat să se mai miște, după ce timp de treizeci și trei de ani s-a cutremurat fără întrerupere, semn că păcatul i-a fost iertat. Mâna dreaptă a Sfântului Ioan Gură de Aur a rămas de atunci cu degetele în poziție de binecuvântare și așa se păstrează până astăzi la Mănăstirea Filoteu, din Sfântul Munte Athos.

Auzind cele întâmplate, împăratul Teodosie cel Tânăr și sora sa Pulcheria, au îngenunchiat în fața sicriului cu moaștele Sfântului Ioan Gură de Aur, cerând iertare pentru păcatele părinților lor.

Sfântul Ioan Gură de Aur a scris foarte mult, ocupându-se în general cu explicarea Sfintei Scripturi. La Mănăstirea Vatopedu din Sfântul Munte Athos se găsește capul Sfântului Ioan Gură de Aur. Urechea stângă, în care se spune că Sfântul Pavel îi șoptea interpretarea textelor scrise de el, este neputrezită.

În timpul domniei împăratului Alexis Comnenul (1081-1118), la Constantinopol a izbucnit o controversă între credincioși, pe tema celor trei sfinți ierarhi. Unii spuneau că Sfântul Vasile este cel mai mare dintre cei trei, după cum și numele i-o spune, pentru că a luptat prin cuvânt și prin scris împotriva ereziilor, a fost organizator al vieții monahale, a pus bazele primelor așezăminte filantropice ale Bisericii și s-a asemănat îngerilor prin virtuțile sale.

Alții spuneau că Sfântul Grigorie Teologul le este superior celorlalți doi prin profunzimea gândirii și prin stilul său ales, prin care a reușit să exprime ca nimeni altul dogma Sfintei Treimi, motiv pentru care a și fost numit „Teologul”.

Al treilea grup susținea că Sfântul Ioan Gură de Aur nu a fost cu nimic mai prejos decât Sfântul Vasile în combaterea ereziilor și în îndrumarea păcătoșilor spre pocăință, iar prin cuvântările sale înflăcărate a interpretat fără egal cuvântul lui Dumnezeu, arătând cum poate fi acesta împlinit în viața de zi cu zi, din care pricină a și fost numit de popor „gură de aur”.

Fiecare grup își susținea ierarhul favorit, în detrimentul celorlalți doi, iar controversa a cuprins tot poporul din capitala imperiului Bizantin, încât au început discuții interminabile între adepții celor trei partide.

Într-o noapte, Sfinții trei Ierarhi i-au apărut în vis mitropolitului Ioan Mavrapos din cetatea Euhaitelor și i-au zis: „Noi suntem toți trei aproape de Dumnezeu și nici o neînțelegere și rivalitate nu ne separă, ci fiecare dintre noi, după darul primit de la Duhul Sfânt, am scris și am învățat cele de folos pentru mântuirea oamenilor. Între noi nu există nici primul, nici al doilea sau al treilea, iar dacă cineva cheamă pe unul dintre noi, imediat și ceilalți doi sunt împreună cu el. Așadar poruncește celor ce se ceartă să nu mai creeze dezbinări în Biserică din cauza noastră, căci atunci când am fost în

viață, toate eforturile noastre au fost consacrate restabilirii unității și armoniei în Biserică. Reunește apoi într-o sărbătoare cele trei pomeniri ale noastre, pentru a se ține deodată. Dacă poporul ne va cinsti ca pe niște apărători ai lui Dumnezeu, noi promitem că vom stăruî în rugăciunea noastră comună pentru mântuirea tuturor credincioșilor”.

După ce mitropolitul Ioan le-a făcut cunoscută credincioșilor voia Sfinților trei Ierahi, controversa din Constantinopol a luat sfârșit, iar ziua de 30 ianuarie a fost aleasă ca sărbătoare comună a celor trei, care sunt pomeniți în calendarul creștin în luna ianuarie: Sfântul Vasile cel Mare la 1 ianuarie, Sfântul Grigorie Teologul la 25 ianuarie, iar Sfântul Ioan gură de Aur la 27 ianuarie (și la 13 noiembrie).

Să urmărim și noi exemplul Sfinților trei Ierahi, care au căutat pacea în Biserică, fără a face însă compromisuri în ceea ce privește învățătura de credință. Să-i cinstim pe Sfinții trei Ierarhi și să ne rugăm acestora, după cum ne învață acatistul închinat lor: „Pe apărătorii și luminătorii Bisericii, pe învățătorii cei mari și curmătorii vrajbelor diavolești, pe surpătorii eresurilor, pe stâlpii cei neclintiți ai Bisericii, podoabele cele mai alese ale ierarhilor și întocmai cu apostolii, și ai lumii învățători, pe marele Vasile cel cu dumnezeiască minte; pe Grigorie, cel cu dulce glas; și pe Ioan luminătorul a toată lumea, să-i lăudăm credincioșii din toată inima și să le cântăm: bucură-te, treime de arhieriei mult lăudată!”.

AMIN

Întâmpinarea Domnului

(2 Februarie)

Astăzi prăznuim aducerea Pruncului Iisus la templul din Ierusalim sau întâmpinarea Domnului, cum este numită această sărbătoare în popor. Dintre cei patru Evangheliști, numai Sfântul Luca relatează acest eveniment. Pentru o înțelegere cât mai corectă a lui, vom reda pericopa evanghelică în care ne este prezentată aducerea Pruncului Iisus la templu și o vom explica verset cu verset.

„Și când s-au împlinit zilele curățirii lor, după Legea lui Moise, L-au adus pe Prunc la Ierusalim, ca să-L pună înaintea Domnului. Precum este scris în Legea Domnului, că orice întâi-născut de parte bărbătească să fie închinat Domnului. Și să dea jertfă, precum s-a zis în Legea Domnului, o pereche de turturele sau doi pui de porumbel. Și iată era un om în Ierusalim, cu numele Simeon; și omul acesta era drept și temător de Dumnezeu, așteptând mângâierea lui Israel, și Duhul Sfânt era asupra lui. Și lui i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu va vedea pe Hristosul Domnului. Și din îndemnul Duhului a venit la templu; și când părinții au adus înăuntru pe Pruncul Iisus, ca să facă pentru El după obiceiul Legii, el L-a primit în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: Acum slobozește pe robul Tău, după cuvântul Tău, în pace, că ochii mei văzură mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor, lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel. Iar Iosif și mama Lui se mirau de ceea ce se vorbea despre Prunc. Și i-a binecuvântat Simeon și a zis către Maria, mama Lui: Iată, Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și ca un semn care va stârni împotriviri. Și prin sufletul tău va trece sabie, ca să se descopere gândurile din multe inimi. Și era și Ana proorocița, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer, ajunsă la adânci bătrânețe și care trăise cu bărbatul ei șapte ani de la fecioria sa. Și ea era văduvă, în vârstă de optzeci și patru de ani, și nu se depărta de templu, slujind noaptea și ziua în post și în rugăciuni. Și venind ea în acel ceas, lăuda pe Dumnezeu și vorbea despre Prunc tuturor celor ce așteptau mântuire în Ierusalim. Și când au săvârșit

toate cele după Legea Domnului, s-au întors în Galileea, în cetatea lor Nazaret” (Luca 2,22-39).

În anul nașterii Domnului Hristos, împăratul Octavian Augustus a poruncit să se efectueze în întreg Imperiul Roman, din care făcea parte și Palestina, un recensământ. Pentru a nu se crea nici o eroare de numărare a populației, împăratul a poruncit ca fiecare cetățean din imperiu să fie înregistrat în localitatea lui de baștină, iar nu în cea de domiciliu. În această situație, „s-a suit și Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David care se numește Betleem, pentru că el era din casa și din neamul lui David. Ca să se înscrie împreună cu Maria, cea logodită cu el, care era însărcinată” (Luca 2,4-5). Din pricina mulțimii călătorilor care trebuiau să se înregistreze în Betleem pentru recensământ, toate hanurile sau casele de oaspeți erau ocupate, încât Dreptul Iosif și Fecioara Maria s-au adăpostit într-o peșteră de la marginea orașului. „Dar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască, și a născut pe Fiul său, Cel Întâi-Născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ei” (Luca 2,6-7).

După ce au fost luați în evidență, călătorii din Betleem s-au întors în orașele și satele în care locuiau, încât Dreptul Iosif și Fecioara Maria cu Pruncul au găsit loc de cazare la o casă de oaspeți din oraș. „Și când s-au împlinit opt zile și a fost să-L taie pe Prunc împrejur, I-au pus numele Iisus, așa după cum fusese numit de înger mai înainte de a Se fi zămislit El în pântec” (Luca 2,21). Faptul că Dreptul Iosif și Fecioara Maria cu Pruncul Iisus au găsit după naștere loc de cazare la o casă de oaspeți din oraș îl vedem în aceea că la venirea magilor de la Răsărit, aceștia „intrând în casă, L-au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Sa; și căzând la pământ, I s-au închinat; și deschizându-și vistieriile, I-au adus daruri: aur, tămâie și smirnă” (Matei 2,11).

„După plecarea magilor, iată îngerul Domnului i se arată în vis lui Iosif, zicând: «Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Sa și fugi în Egipt și stai acolo până când îți voi spune eu, fiindcă Irod vrea să caute Pruncul ca să-L omoare». Și sculându-se Iosif, a luat, noaptea, Pruncul

și pe mama Sa și a plecat în Egipt. Și au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se împlinescă cuvântul spus de Domnul prin proorocul ce zice: «Din Egipt am chemat pe Fiul Meu» (Matei 2,13-15). Noi nu cunoaștem durata exactă a peregrinărilor celor trei în Egipt. Cert este că nu au pribegit prea mult, pentru că imediat după episodul cu omorârea pruncilor din Betleem și împrejurimi, Sfânta Scriptură vorbește despre moartea regelui Irod și întoarcerea celor trei în pământul lui Israel.

Să trecem acum la prezentarea pericopei evanghelice în care ne este înfățișată aducerea Pruncului Iisus la templul din Ierusalim și la explicarea ei: *„Și când s-au împlinit zilele curățirii lor, după Legea lui Moise, L-au adus pe Prunc la Ierusalim, ca să-L pună înaintea Domnului. Precum este scris în Legea Domnului, că orice întâi-născut de parte bărbătească să fie închinat Domnului. Și să dea jertfă, precum s-a zis în Legea Domnului, o pereche de turturele sau doi pui de porumbel”*.

Referitor la zilele curățirii femeilor din sânul poporului ales care nasc, Dumnezeu i-a poruncit în Vechiul Testament lui Moise: „Dacă o femeie va zămisli și va naște băiat, necurată va fi timp de șapte zile, așa cum este necurată și în zilele necazului ei. În ziua a opta, pruncul va fi tăiat împrejur, iar ea va mai ședeă treizeci și trei de zile spre a se curăți de sângele ei cel necurat; de nimic sfânt să nu se atingă și la locașul cel sfânt să nu meargă, până ce i se vor împlini zilele curățirii. Iar de va naște fată, necurată va fi timp de două săptămâni, așa cum este în zilele necazului ei; apoi va mai ședeă timp de șaiszeci și șase de zile spre a se curăți de sângele ei cel necurat. După ce se vor împlini zilele curățirii ei, pentru fiu sau pentru fiică, va aduce preotului, la intrarea cortului mărturie, un miel de un an ca ardere de tot și un pui de porumbel sau o turturea ca jertfă pentru păcat; iar preotul le va aduce ca jertfă înaintea Domnului și se va ruga pentru ea și astfel o va curăți de curgerea sângelui ei. Aceasta e rânduiala pentru cea care a născut băiat sau fată. Iar de nu-i va da mâna să aducă un miel, va lua două turturele sau doi pui de porumbel, unul

pentru ardere de tot și altul jertfă pentru păcat, și se va ruga pentru ea preotul, și curată va fi” (Lev. 12,2-8).

De vreme ce Fecioara Maria era Preacurată și neîntinată, pentru că „a zămislit de la Duhul Sfânt” (Matei 1,20), fără sămânță bărbătească și a născut pe Fiul lui Dumnezeu fără dureri, ea nu trebuia curățită, însă din smerenie a acceptat să se supună prescripțiilor Legii Vechi.

În faptul că Vechiul Testament poruncea ca femeia care a născut băiat să aibă ziua curățirii la treizeci și trei de zile după tăierea împrejur a pruncului, iar Sfântul Evanghelist Luca afirmă că Pruncul Iisus a fost adus la templul din Ierusalim conform legii lui Moise, la împlinirea zilelor curățirii, avem un alt argument că fuga în Egipt a Dreptului Iosif cu Fecioara Maria și Pruncul Iisus a fost scurtă, de cel mult o lună.

În ceea ce-i privește pe întâi născuții de parte bărbătească din sânul poporului ales, Dumnezeu i-a poruncit lui Moise: „Să osebești Domnului pe tot cel de parte bărbătească ce se naște întâi, și să-l închini Domnului” (Ieș. 13,12). „Să-Mi sfințești pe tot întâiul născut, pe tot cel ce se naște întâi la fiii lui Israel, că este al Meu!” (Ieș. 13,2). De vreme ce Iisus Hristos, ca Fiul al lui Dumnezeu, era dătătorul Legii, El nu trebuia să se supună ei, însă din smerenie respectă prescripțiile Legii, după cum le-a și spus evreilor: „Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau prorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc” (Matei 5,17).

Sfântul Evanghelist Luca amintește doar de perechea de turturele sau de cei doi pui de porumbel ca jertfă de curățire, pentru că Dreptul Iosif și Sfânta Fecioară Maria erau fără dare de mână și nu-și permiteau să jertfească un miel de un an.

„Și iată era un om în Ierusalim, cu numele Simeon; și omul acesta era drept și temător de Dumnezeu, așteptând mângâierea lui Israel, și Duhul Sfânt era asupra lui. Și lui i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu va vedea pe Hristosul Domnului. Și din îndemnul Duhului a venit la templu; și când părinții au adus înăuntru pe Pruncul Iisus, ca să facă pentru El după obiceiul Legii, el L-a primit în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a

zis: Acum slobozește pe robul Tău, după cuvântul Tău, în pace, că ochii mei văzură mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor, luminează spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel”.

Pentru a înțelege cine era Simeon și de ce i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va muri până nu va vedea pe Domnul Hristos, vom relata o întâmplare din viața lui. În antichitate exista în Alexandria Egiptului o bibliotecă foarte vestită, care era cea mai mare din toată lumea cunoscută atunci. Bibliotecarul șef l-a rugat în anul 250 î. d. Hr. pe regele Ptolemeu Philadelphul al Egiptului să organizeze traducerea cărților Vechiului Testament din ebraică în greacă, pentru a avea și ei în bibliotecă faimoasa carte sfântă a evreilor. La reputația acelei biblioteci, la pretențiile ei și la prețuirea de care se bucura în lumea întreagă, nici nu se concepea să lipsească o astfel de carte din rafturile ei. Regele a luat legătura cu arhierii și cu preoții templului din Ierusalim, și le-a făcut cunoscută intenția sa, iar aceștia au fost de acord. Pentru traducere au fost desemnați șaptezeci de învățați evrei, care cunoșteau bine limba greacă. Cei șaptezeci de învățați au fost așezați de către Ptolemeu Philadelphul pe o insulă, și i s-a repartizat fiecăruia dintre ei câte un fragment din Vechiul Testament, pentru ca traducerea să poată fi efectuată cât mai rapid. Cartea profetului Isaia i-a revenit preotului Simeon. Acesta a început să traducă textul cărții și a ajuns la capitolul 7, versetul 14, unde Isaia proorocește: „Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel”. Este vorba aici despre nașterea fără sămânță a Mântuitorului din Sfânta Fecioară Maria. Când a ajuns la acest pasaj, Simeon s-a gândit că o fecioară nu poate rămâne însărcinată și a tradus: „tânăra femeie va lua în pântece”. A doua zi a vrut să-și continue munca de traducere și a constatat că în textul grecesc în loc să scrie „tânăra femeie”, așa cum tradusese el, era scris „fecioara”. A șters „fecioara” și a trecut din nou „tânăra femeie”. Ziua următoare, când s-a uitat la text, a descoperit cu consternare că era scris tot „fecioara va lua în pântece”. A vrut iarăși să schimbe expresia, dar Dumnezeu a trimis la el pe arhanghelul Gavriil, care l-a prins de

mână și i-a spus că așa este textul corect: „fecioara va lua în pântece” și pentru ca să se încredințeze de aceasta, nu va muri până nu va vedea pe Mesia născut dintr-o Fecioară.

Când traducerea Vechiului Testament în limba greacă s-a încheiat, a fost numită „Septuaginta”, după numărul traducătorilor.

Cei șaptezeci de învățați evrei s-au întors în țara lor, și cu trecerea anilor au murit unul după altul. Simeon îmbătrânise foarte mult, dar nu murea și aștepta împlinirea făgăduinței lui Dumnezeu făcută lui prin înger.

Când Pruncul Iisus a fost adus la templul din Ierusalim și a fost închinat Domnului, așa cum cerea tradiția iudaică, bătrânul Simeon, care avea în jur de trei sute de ani, a venit și el la templu, din îndemnul lui Dumnezeu. Bătrânul a văzut pe Dreptul Iosif, care era înaintat în vârstă și pe Fecioara Maria, care era foarte tânără și a înțeles că Pruncul Iisus fusese zămislit fără sămânță bărbătească, așa cum proorocise Isaia. Simeon a luat Pruncul în brațele sale slăbite de bătrânețe, a binecuvântat pe Dumnezeu și I-a mărturisit că acum poate muri în pace, pentru că a văzut pe Mântuitorul lumii, așa cum i-a făgăduit Dumnezeu.

Minunatul imn rostit de dreptul Simeon a intrat în cultul bisericesc și se cântă la sfârșitul vecerniei.

„Iar Iosif și mama Lui se mirau de ceea ce se vorbea despre Prunc. Și i-a binecuvântat Simeon și a zis către Maria, mama Lui: Iată, Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și ca un semn care va stârni împotriviri. Și prin sufletul tău va trece sabie, ca să se descopere gândurile din multe inimi”.

Auzind cuvintele bătrânului Simeon, Dreptul Iosif și Sfânta Fecioară au fost cuprinși de mirare. Simeon i-a binecuvântat pe amândoi și i-a zis Fecioarei Maria că venirea în lume a Pruncului Iisus este spre căderea și ridicarea multora din Israel și va stârni împotriviri, pentru că unii se vor ridica împotriva Lui. Prin aceste cuvinte Simeon vestește dificultățile misiunii Mântuitorului între evrei, dintre care unii Îl vor refuza, iar alții Îl vor accepta. Sabia, amintită de bătrânul Simeon, care va trece prin sufletul Sfintei Fecioare, va fi durerea provocată Maicii Preacurate de patima Domnului Hristos, pentru că El

va muri pe cruce fără să aibă nici o vină. Gândurile din multe inimi date pe față la răstignirea Mântuitorului vădesc răutatea omenească dusă la extrem, întrucât conducătorii evreilor au fost în stare să condamne la moarte și să răstignească pe Fiul lui Dumnezeu.

„Și era și Ana proorocița, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer, ajunsă la adânci bătrânețe și care trăise cu bărbatul ei șapte ani de la fecioria sa. Și ea era văduvă, în vârstă de optzeci și patru de ani, și nu se depărta de templu, slujind noaptea și ziua în post și în rugăciuni. Și venind ea în acel ceas, lăuda pe Dumnezeu și vorbea despre Prunc tuturor celor ce așteptau mântuire în Ierusalim”.

În Vechiul Testament Dumnezeu a ridicat prooroci dintre evrei, pe de o parte pentru a ține mereu trează conștiința poporului ales despre rolul lui în istorie, de a da din sânul său pe Mântuitorul lumii, iar pe de altă parte pentru a vesti anumite evenimente din viața Mântuitorului sau a poporului ales. Dintre profeți unii au scris cărți, cum sunt cei patru prooroci mari: Isaia, Ieremia, Iezechiel și Daniel; și cei doisprezece profeți mici: Osea, Amos, Miheia, Ioil, Avdie, Iona, Naum, Avacum, Sofonie, Agheu, Zaharia și Maleahi. Alți profeți însă nu au avut o operă scrisă, precum: Samuel, Natan, Ilie și Elisei. Pe lângă aceștia au existat și proorocițe, precum: Mariam, sora lui Aaron (Ieș, 15,20), Debora, soția lui Lapidot (Jud. 4,4), Hulda, soția lui Șalum (IV Regi 22,14) și Noadia (Neemia 6,14), însă nici una dintre ele nu a scris cărți. Din această categorie făcea parte și proorocița Ana, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer, care nu se depărta de templul din Ierusalim. Aceasta văzând Pruncul, a început să dea slavă lui Dumnezeu și să facă cunoscute cele ce îi descoperise Domnul despre El, tuturor celor ce așteptau mântuirea în Ierusalim.

„Și când au săvârșit toate cele după Legea Domnului, s-au întors în Galileea, în cetatea lor Nazaret”.

După ce au adus jertfa cuvenită pentru curățire și au închinat Pruncul lui Dumnezeu, Dreptul Iosif și fecioara Maria s-au întors în cetatea lor, Nazaret.

Dacă la nașterea Pruncului Iisus în Betleemul Iudeii îngerul Domnului a vestit unor păstori de lângă oraș că Mântuitorul lumii S-a

născut, iar trei magi de la Răsărit I-au adus daruri ca unui împărat, la aducerea Pruncului la templul din Ierusalim dreptul Simeon și proorocița Ana au mărturisit și ei că Iisus Hristos este Mântuitorul lumii, iar bătrânul Simeon a anunțat chiar patima Sa.

În faptul că Sfânta fecioară Maria a venit la templul din Ierusalim când s-au împlinit zilele curățirii, respectând prescripțiile Legii Vechi, deși ea era Preacurată, vedem marea ei smerenie. De asemenea, aducerea la templu a Pruncului Iisus, conform Legii lui Moise, ne arată marea Lui smerenie, căci deși El era Fiul lui Dumnezeu, s-a supus Legii Vechiului Testament. Să învățăm de aici și noi să fim smeriți și să împlinim cele poruncite nouă de Dumnezeu, pentru că Mântuitorul a spus: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui” (Ioan 14,21).

AMIN

Duminica întâia a sfântului și marelui post

(a Ortodoxiei)

(cu dată schimbătoare)

Evanghelia de la Ioan (1,44-51)

„În vremea aceea, a vrut Iisus să meargă în Galileea și a găsit pe Filip și i-a zis: Vino după Mine. Și Filip era din Betsaida, din cetatea lui Andrei și a lui Petru. Filip a găsit pe Natanael și i-a zis: Am aflat pe Acela despre Care au scris Moise în Lege și proorocii, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret. Și i-a zis Natanael: Din Nazaret poate fi ceva bun? Filip i-a zis: Vino și vezi. Iisus a văzut pe Natanael venind către El și a zis despre el: Iată, cu adevărat, israelit în care nu este vicleșug. Natanael I-a zis: De unde mă cunoști? A răspuns Iisus și i-a zis: Mai înainte de a te chema Filip, te-am văzut când erai sub smochin. Răspunsu-I-a Natanael: Rabi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești regele lui Israel. Răspuns-a Iisus și i-a zis: Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi? Mai mari decât acestea vei vedea. Și i-a zis: Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului”.

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
PREA IUBITULUI CLER, CINULUI MONAHAL ȘI
DREPTMĂRITORILOR CREȘTINI DIN CUPRINSUL
PATRIARHIEI ROMÂNE, HAR, MILĂ ȘI PACE DE LA
DUMNEZEU TATĂL, IAR DE LA NOI ARHIEREȘTI
BINECUVÂNTĂRI.²²

Iubiți fii duhovnicești,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu am început și anul acesta postul Sfințelor Paști și am ajuns să sărbătorim „Duminica Ortodoxiei”, zi sfântă, dedicată credinței noastre.

---

²² În Duminica Ortodoxiei nu se predică, ci în toate bisericile și mănăstirile din cuprinsul Patriarhiei Române se citește Pastorală Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Întrucât această pastorală pe anul 2003 a fost elaborată de P. S. Petroniu, o redăm în această carte.

Această zi de sărbătoare a fost instituită de sinodul de la Constantinopol din anul 843, la care a fost confirmată dogma cinstirii sfințelor icoane și a fost aruncată anatema asupra celor care nu le cinsteau, precum și asupra tuturor celor ce s-au abătut de la dreapta credință în decursul vremii și a fost proclamat triumful Ortodoxiei asupra tuturor ereziilor. În 11 martie același an, în prima duminică din postul Sfințelor Paști, a fost celebrată pentru prima dată această zi de sărbătoare.

Pericopa evanghelică citită astăzi la Sfânta Liturghie ni-L înfățișează pe Mântuitorul Hristos alegându-Și o parte dintre Apostoli, cărora le va spune în timpul activității Sale publice: „Fericiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud. Căci adevărat grăiesc vouă că mulți prooroci și drepti au dorit să vadă cele ce priviți voi, și n-au văzut, și să audă cele ce auziți voi, și n-au auzit” (Mt. 13,16-17). Pornind de la această afirmație a Mântuitorului, Sfântul Ioan Evanghelistul subliniază și el, pentru a da greutate celor propovăduite de Apostoli: „Ceea ce am văzut și am auzit, vă vestim și vouă, ca și voi să aveți părtașie cu noi” (I Ioan 1,3). Astfel Sfinții Apostoli au propovăduit ceea ce au văzut și au auzit, de aceea în mesajul pe care creștinismul îl dă lumii, alături de cuvântul auzit și înțeles stă și imaginea, chipul Celui care rostea adevărul. În acest context au apărut sfințele icoanele, reprezentări grafice ale Mântuitorului Hristos, ale Maicii Domnului, iar ulterior ale sfinților.

După o perioadă de aproximativ șapte sute de ani, în care Biserica a cinstit sfințele icoane, în veacul al VIII-lea, datorită opoziției musulmanilor din provinciile orientale ale Imperiului Bizantin față de icoane, care pe motive religioase înlăturau orice reprezentare a vreunei ființe vii și tindeau către o artă pur ornamentală, precum și din cauza unor exagerări în ceea ce privește cinstirea sfințelor icoane în sânul Bisericii, unii împărați de la Constantinopol, originari din orientul imperiului, au declanșat persecuția contra celor ce se închinau la sfințele icoane.

Dreptmăritori creștini,

Lupta contra icoanelor nu a putut birui. Inițiată și patronată nu de teologi sau de oameni ai Bisericii, ci de capete încoronate și de armatele lor de mercenari, ea a trebuit să cedeze în fața opoziției de

neclintit a ierarhilor Bisericii, a teologilor celor mai iluștri de atunci, a monahilor și a mulțimilor de credincioși, care au dat numeroși martiri pentru cauza dreaptă a icoanelor. Cultul icoanelor era prea adânc înrădăcinat în concepția și în practica vieții religioase a creștinismului, pentru a mai putea fi pus în discuție, tăgăduit și dezrădăcinat sau desființat. Icoana ocupase deja locul ei în viața Bisericii și devenise obiect al tradiției înainte de a începe să fie obiect al speculației teologice și dinainte de a începe incertitudinea asupra posibilității de a reprezenta pe Dumnezeu și de a venera icoanele. Statornicirea cultului icoanelor prin sinodul din 843 a fost o victorie a Bisericii, care prin martiriu a îngenunchiat literalmente Imperiul Bizantin, respectiv pe împărat, în fața împăratului Hristos.

Lupta contra icoanelor încheie seria marilor erezii care au frământat Biserica în primele opt veacuri creștine. Fiecare dintre aceste învățături greșite ataca un aspect sau altul al lucrării mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu. Iconoclasmul însă nu mai lua ca țintă un anumit aspect, ci lucrarea mântuirii în ansamblu. Și, așa cum această foarte complexă erezie constituia o ofensivă generală împotriva întregii învățături ortodoxe, tot așa, restabilirea cultului icoanelor nu a reprezentat o victorie izolată, ci triumful întregii Ortodoxii. Biserica a învins și va continua să învingă o mulțime de erezii felurite, dar una singură dintre victoriile sale, cea împotriva iconoclastului, a fost proclamată în mod solemn drept triumf al Ortodoxiei.

Iubiți credincioși,

În atmosfera de sărbătoare pe care o trăim, în care Biserica a ieșit biruitoare asupra mării încercări a iconoclastului, Sfântul Sinod al Bisericii noastre își îndreaptă chemarea părintească plină de iubire, ca și în alți ani, către slujitorii sfințelor altare și către toți credincioșii, de a sprijini cu aceeași râvnă colecta îndătinată a **Fondului Central Misionar**, pentru a ne dovedi prin fapte credința noastră. Din acest fond sunt ajutate biserici în construcție sau reparație, altele sunt împodobite cu pictură ori sunt înzestrate cu icoane sfinte, sunt întreținute parohiile nevoiașe și parohiile românești de peste hotare, așezămintele sociale ale Bisericii, precum orfelinate, cămine pentru

bătrâni, cantine pentru cei aflați în lipsuri, și este susținut în mare parte programul filantropic al Bisericii.

Sfântul Apostol Pavel a constatat că: „dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună” (I Cor. 12,26), de aceea când o parte a credincioșilor Bisericii din Ierusalim se afla în nevoi, Apostolul neamurilor nu a putut rămâne nepăsător și a inițiat o „strângere de ajutoare pentru săracii din Ierusalim” (Rom 15,26). Să urmărim pilda creștinilor primului veac, iar întrucât „mila este biruitoare asupra judecății” (Iacov 2,13), adică cel care face milostenie aproapelui său va fi cercetat cu milă la judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, să răspundem și de această dată chemării Bisericii, pentru că numai prin astfel de fapte ne putem învrednici să auzim cuvintele Dreptului Judecător adresate celor de-a dreapta Sa: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii, căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine” (Mat. 25,34-36).

Îmbrățișându-vă cu dragoste părintească, noi, membrii Sfântului Sinod, vă împărtășim binecuvântarea apostolică: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh, să fie cu voi cu toți” (II Cor. 13,13).

AMIN

Sfinții patruzeci de mucenici din Sevasta

(9 Martie)

Dumnezeu l-a creat pe om din iubire și pentru că îi dorește numai binele, i-a purtat întotdeauna de grijă. Când protopărinții Adam și Eva au păcătuit și s-au îndepărtat de Creatorul lor, pierzând raiul și intrând în robia diavolului și a păcatului, Dumnezeu le-a promis un Izbăvitor, care îi va scăpa din robie și le va deschide din nou raiul. Pentru că urmașii protopărinților au fost foarte păcătoși, Dumnezeu a pierdut lumea prin potop, dar a salvat de la moarte pe Noe și familia sa. După potop oamenii au continuat să păcătuiască, de aceea Dumnezeu a fost nevoit să-și aleagă un popor, pe care l-a pregătit să dea naștere din sânul său Mântuitorului lumii. Când evreii se abăteau de la calea lui Dumnezeu și cădeau în idolatrie sau în alte păcate, Domnul le trimitea câte un prooroc, pentru a-i aduce pe calea cea bună. La „plinirea vremii”, Mântuitorul lumii S-a întrupat, pentru a izbăvi lumea din robia diavolului și a păcatului și pentru a deschide oamenilor împărăția cerurilor. Constatând purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de om în fiecare perioadă de timp din istorie, Sfântul Pavel a afirmat că El „a dat pe unii prooroci, pe alții apostoli, pe alții evangheliști, pe alții păstori și învățători, spre desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos” (Efes. 4,11-12).

Pentru a cunoaște lucrarea lui Dumnezeu de mântuire a omului, dar și răspunsul acestuia la iubirea și chemarea lui Dumnezeu, vom prezenta câteva categorii de oameni care s-au remarcat în istoria Bisericii. Vom începe chiar cu epoca Noului Testament. La începutul activității Sale publice, Mântuitorul și-a ales doisprezece Apostoli, pe care după ce i-a învățat tainele împărăției lui Dumnezeu, i-a trimis de probă la propovăduire. La încheierea misiunii încredințate lor, aceștia s-au întors la Domnul Hristos „cu bucurie, zicând: «Doamne, și demonii ni se supun în numele Tău»” (Luca 10,17). În urma răstignirii și a învierii din morți, Domnul Hristos le-a spus Sfinților Apostoli: „Voi să ședeți în cetatea Ierusalimului, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus” (Luca 24,49), „iar putere veți primi prin venirea peste voi a Sfântului Duh, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată

Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului” (Fapte 1,8). „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului” (Matei 28,18-20). La Cincizecime Sfântul Duh a coborât peste Sfinții Apostoli și i-a îmbrăcat cu putere de sus, iar aceștia L-au propovăduit pe Hristos cel înviat și învățătura Lui, până la marginile pământului.

Pe lângă Sfinții Apostoli, care au alcătuit o categorie aparte în lucrarea de mântuire a lumii, întrucât ei au avut marele privilegiu de a sta mai bine de trei ani în preajma Mântuitorului, în Biserică s-au remarcat și alte categorii de sfinți, precum: martirii, călugării, ierarhii etc. Dintre martiri amintim pe: Constantin Brâncoveanu cu cei patru fii ai lui: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache, Dimitrie, Elefterie, Gheorghe, Haralambie, Mina, Nichita Romanul, Pantelimon, Serghie, Ștefan, Vach, Ecaterina, Tecla, Varvara etc. Dintre monahi s-au distins: Antonie cel Mare, Arsenie, Gherasim de la Iordan, Ioan Colov, Ioan Damaschinul, Ioan Iacob Hozevitul, Ioan Scărarul, Macarie, Pahomie, Paisie, Sisoe, Zenon, Maria Egipteanca, Parascheva, Teodora de la Sihla etc. Dintre ierarhi amintim pe: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, Ioan Gură de Aur, Atanasie, Chiril, Ioan cel Milostiv, patriarhii Alexandriei, Nifon, patriarhul Constantinopolului, Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, Spiridon al Trimitundeii, Calinic al Râmnicului, Iosif de la Partoș, Iorest și Sava de la Alba Iulia etc.

Astăzi îi prăznuim pe sfinții patruzeci de mucenici din Sevasta. Întrucât facem pomenirea unor mucenici, pe lângă martiriul lor, vom prezenta și chinurile suferite de alți mucenici, pentru a cunoaște puterea pe care Dumnezeu le-o dă acestora în răbdarea chinurilor pentru credință.

Sfinții patruzeci de mucenici au trăit în vremea împăratului Valeriu Licinius (308-324). Aceștia erau din părțile Capadociei și slujeau în același grup de oaste din cetatea Sevasta, din Armenia, fiind viteji în războaie. Conducătorul oștirii era Agricola, un păgân rău din fire. Auzind Agricola că cei patruzeci de ostași sunt creștini, i-a

chemat în fața lui și le-a spus: „Așa cum v-ați arătat ascultători de conducătorii voștri, luptând în războaie, așa să vă faceți ascultători și acum, aducând jertfă zeilor”. La acest îndemn, Chirion, căpetenia celor patruzeci, a răspuns: „Cum am luptat și am biruit pe vrăjmași pentru împăratul pământesc, tot așa vom lupta și pentru Împăratul Ceresc împotriva vrăjmașilor Lui”. Întrucât au refuzat să jertfească zeilor, Agricola i-a întemnițat pe cei patruzeci de soldați, crezând că poate se vor răzgândi. Ei nu au încetat însă a se ruga fierbinte Domnului Hristos, pentru a-i întări să-L mărturisească înaintea oamenilor. Văzând Agricola că soldații nu se leapădă de Hristos, i-a amenințat cu chinuri înfricoșătoare, însă ei au rămas neclintiți în credința lor. Căpetenia oștirii a încercat să-i înduplece să jertfească zeilor prin tot felul de făgăduințe, însă și acestea au fost zadarnice. Venind în cetatea Sevasta un mare conducător de oști, pe nume Lizie, și aflând despre cei patruzeci de soldați creștini, le-a poruncit să aducă jertfă zeilor, însă aceștia au refuzat cu fermitate. Înfuriat peste măsură, Lizie a poruncit ca cei patruzeci de soldați să fie dezbrăcați și i-a silit să intre în apa aproape înghețată a unui iaz. Pe maluri a fost pusă strajă, pentru ca nici unul dintre cei din iaz să nu poată ieși din apă. Unul dintre ostași, nemaiputând îndura temperatura scăzută a apei, s-a lepădat de Hristos și a acceptat să aducă jertfă idolilor. Ieșind din iazul înghețat, a intrat în baia caldă, anume pregătită pentru cei ce se leapădă și a murit pe loc. După ce au petrecut o noapte întreagă în apă, toți cei din iaz erau încă vii și se rugau lui Dumnezeu să-i întărească. Străjerul Aglaie, unul dintre cei care îi păzea pe cei patruzeci să nu iasă din apă, a văzut dimineața câte o cunună deasupra fiecăruia dintre cei treizeci și nouă de ostași și o cunună stingheră, care nu avea unde să se așeze. Atunci a mărturisit și el că este creștin, și dezbrăcându-se de haine, s-a aruncat în apă, întregind ceata celor patruzeci.

Văzând Lizie că după o noapte întreagă petrecută în iaz, toți cei patruzeci de creștini sunt încă vii, a poruncit soldaților lui să-i scoată din apă, să le sfărâme gleznele cu ciocane și să-i ardă de vii, ceea ce au și făcut.

Vom prezenta acum chinurile îndurate pentru credința în Iisus Hristos de Sfântul Elefterie. Acesta a trăit în timpul împăratului

Adrian (117-138), fiind episcop în Iliric. Împăratul i-a cerut lui Elefterie să se lepede de Hristos și să jertfească idolilor, însă el a refuzat, propovăduind în fața împăratului pa Hristos și defăimând idolii. La porunca lui Adrian, soldații l-au culcat pe episcop pe un pat de aramă, încins în foc, dar el a rămas nevătămat. L-au pus atunci pe un grătar de fier înroșit în foc, dar nu i s-a întâmplat nimic. L-au băgat într-o căldare plină cu smoală în clocot, dar a rămas neatins. L-au aruncat într-un cuptor de aramă încins, dar a ieșit nevătămat. L-au legat de un car tras de cai sălbatici, dar a fost dezlegat de îngeri și a fost dus într-un munte înalt, unde a trăit o vreme cu fiarele sălbatice, care se îmblânzeau la cuvântul lui. Aflând împăratul unde este Elefterie, și-a trimis slujitorii să-l prindă, dar Sfântul i-a convins că Iisus este Fiul lui Dumnezeu și i-a botezat. Împăratul a trimis mai mulți slujitori la el, care l-au prins și l-au aruncat în arenă la fiare, însă acestea nu s-au atins de el. Atunci împăratul a trimis doi slujitori să-l străpungă cu sulița și așa și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, în ziua de 15 decembrie, în care i se face și pomenirea.

Vom înfățișa și martiriul Sfântului Pantelimon. Acesta a trăit în timpul împăratului Galeriu (293-311), fiind medic, care prin darul Domnului Hristos săvârșea minuni. După ce a vindecat un orb, a fost chemat la împărat, care i-a cerut să se lepede de Hristos. Pentru că a refuzat, a fost supus la chinuri. A fost bătut cumplit și spânzurat gol pe un lemn, iar soldații au vrut să-i sfâșie trupul cu niște ghiare de fier, care s-au muiat însă ca ceara. Chinuitorii au vrut să-l ardă cu torțele, dar acestea s-au stins. L-au aruncat într-un cazan cu plumb topit, dar a ieșit nevătămat de acolo. I s-a legat o piatră mare de gât și a fost aruncat în mare, dar piatra a plutit deasupra apei și l-a scos la mal. A fost aruncat la lei, dar aceștia nu s-au atins de el. A fost legat de o roată cu colți de fier, care a fost rostogolită de pe un loc înalt, dar roata s-a sfărâmat și Pantelimon a rămas nevătămat. Împăratul a poruncit atunci să i se taie capul cu sabia și așa a trecut la Domnul. Pomenirea lui se face la 27 iulie.

Demne de cunoscut și de admirat sunt caznele la care a fost supus Sfântul Haralambie, episcopul Magneziei. Împăratul Septimiu Sever (193-211) a declanșat o prigoană împotriva creștinilor. Sfântul

Haralambie nu a ținut însă cont de persecuție și Îl propovăduia cu mare îndrăzneală pe Hristos. Luchian, mai marele cetății Magneziei, a poruncit soldaților să-l prindă pe episcop și să-l supună la chinuri. Soldații l-au arestat pe Haralambie și l-au dezbrăcat, încercând să-i sfășie trupul cu ghiare de fier, însă acestea s-au tocit și nu au reușit decât să-l zgârie pe Sfânt. Supărat pe neputința soldaților, Luciu, unul dintre chinuitori, a luat ghearele și s-a repezit asupra lui Haralambie, pentru a-i sfărteca trupul, însă mâinile i-au fost brusc tăiate de la coate și au rămas agățate de trupul Sfântului. Văzând cele întâmplăte, mai marele cetății l-a scuipat plin de ură pe Haralambie, dar gura i-a rămas strâmbă. Luchian și Lucian și-au cerut iertare pentru faptele lor, iar la rugăciunile Sfântului au luat tămăduire. Auzind acestea, mulți locuitori din Magnezia au îmbrățișat credința creștină.

Împăratul se găsea în Antiohia, nu departe de Magnezia, iar întâmplările din această cetate au ajuns până la urechile lui. Sever a poruncit ca episcopul Haralambie să fie adus la el. Soldații i-au bătut Sfântului piroane în tot trupul și l-au legat pe un cal, pentru ca drumul până în Antiohia să-i fie un calvar. Pe cale însă calul a grăit, asemenea asinei lui Valaam din Vechiul Testament (Numeri 22,28) și le-a poruncit chinuitorilor să îl dezlege pe Haralambie. Însăpăimântați, ostașii s-au supus imediat, ducându-l pe episcop până în Antiohia, fără să se mai atingă de el.

Când au ajuns la împărat, acesta a poruncit soldaților să-i înfigă Sfântului o frigare încinsă în piept, însă focul s-a stins, iar ostașii nu au putut îndeplini porunca împăratului. Sever l-a întrebat atunci pe Haralambie cu ce putere săvârșește minunile, iar acesta i-a răspuns că le face în numele lui Iisus Hristos. Împăratul l-a întrebat pe episcop dacă nu poate învia cumva și morții, iar acesta a înviat înaintea lui Sever un mort și a exorcizat un demonizat. Văzând acestea, mulți din cetate au crezut în Iisus Hristos.

Împăratul crezând că Haralambie face vrăji, i-a poruncit să se lepede de Hristos și să jertfească idolilor, pentru a nu-l mai chinui, însă acesta i-a răspuns că pe cât trupul i se zdrobește cu bătăile, pe atât duhul i se bucură. Atunci Sever a poruncit să fie chinuit în continuare.

Soldații l-au bătut pe Haralambie cu pietre și au vrut să-i ardă barba și fața cu torțele, însă el a întors focul asupra chinuitorilor.

Văzând Sever că Haralambie rămâne nevătămat, a început să cârtească împotriva Dumnezeului său, dar în acel moment s-a produs un cutremur de pământ, iar fulgere și trăznete s-au abătut asupra împăratului și a eparhului Crips, care l-au rugat pe Sfânt să-i scape de pedeapsa lui Dumnezeu.

Galini, fiica împăratului, cunoscând prin aceste minuni că Haralambie se închină Dumnezeului celui adevărat, a crezut în Hristos și l-a îndemnat și pe tatăl ei să se lepede de idoli și să vină la credința cea adevărată, însă el a refuzat.

La treizeci de zile de la cutremur, Sever l-a chemat din nou pe Haralambie și i-a poruncit să jertfească idolilor. Pentru că acesta a refuzat și l-a certat pentru împietrirea inimii lui, împăratul i-a pus frâu și zăbală în gură și l-a purtat așa prin toată Antiohia. Episcopul s-a rugat lui Dumnezeu, Care l-a scăpat de această umilință.

Văzând Sever că prin chinuri nu-l poate atrage pe Haralambie în idolatrie, a poruncit ca Sfântul să fie dus în casa unei văduve desfrânate, crezând că în acest fel se va întina cu păcatul. Episcopul s-a rezemat de unul din stâlpii casei văduvei, care deși era din lemn uscat, a înverzit, a înfrunzit și a făcut atâtea ramuri, încât a acoperit casa. Văduva s-a speriat și a căzut la picioarele Sfântului, rugându-l să plece din casa ei, căci este păcătoasă. Haralambie i-a spus că Dumnezeu îi așteaptă pe păcătoși să se întoarcă la El. A doua zi pomul crescut din stâlp a înflorit și a dat rod, încât toți vecinii s-au minunat, iar văduva cea păcătoasă s-a căit pentru păcatele ei și s-a botezat.

Împăratul văzând minunile lui Haralambie și auzind că tot mai mulți locuitori ai Antiohiei cred în Hristos din cauza lor, a înțeles că prin chinuri nu-i poate face nici un rău Sfântului, nici nu-l poate clinti din credința lui și a poruncit să i se taie capul. Soldații l-au decapitat pe Haralambie în 10 februarie, ziua pomenirii lui.

Din cele prezentate până acum, constatăm că Domnul Hristos îi întărește pe mucenici în chinuri și săvârșește prin ei chiar minuni. Dumnezeu nu le ia durerea celor aflați în cazne, pentru că în acest caz soldatul cel slab din Sevasta nu s-ar fi lepădat de El, însă le dă puterea

să le rabde, așa cum s-a întâmplat și cu Sfântul Apostol Pavel, care mărturisește: „Pentru ca să nu mă trufesc cu bogăția descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al Satanei să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc. Pentru aceasta de trei ori L-am rugat pe Domnul, ca să-l îndepărteze de la mine; și mi-a zis: De-ajuns îți este harul Meu, căci puterea Mea întru slăbiciune se desăvârșește! Așadar, foarte bucuros mă voi lăuda mai degrabă întru slăbiciunile mele, pentru ca întru mine să locuiască puterea lui Hristos. De aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strâmtorări pentru Hristos, căci când sunt slab, atunci sunt tare” (II Cor. 12,7-10).

În creștinism există un paradox, nu cel ce prigonește este puternic, ci cel ce rabdă prigoana, nu chinuitorul, ci cel chinuit, nu cel ce ocărăște, ci cel ce se lasă ocărât.

Să urmăm pilda Sfinților Mucenici, care nu s-au lepădat de Hristos, ci L-au mărturisit cu îndrăzneală înaintea oamenilor, chiar dacă au suferit chinuri cumplite. Dacă nu ne găsim în vreme de prigoană, noi ne mărturisim credința în Iisus Hristos prin împlinirea poruncilor Lui, „fiindcă nu cei ce aud Legea sunt drepti înaintea lui Dumnezeu, ci cei ce împlinesc Legea” (Rom. 2,13).

AMIN

Bunavestire

(25 Martie)

„Îngerul Gavriil a fost trimis de Dumnezeu într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria. Și intrând îngerul la ea, a zis: Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei. Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? Și îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și iată vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit. Și a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema. Și iată Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Și a zis Maria: Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău! Și îngerul a plecat de la ea” (Luca 1,26-38).

Ziua de astăzi este o zi cu totul deosebită în istoria lumii, dar creștinii conștientizează prea puțin importanța evenimentului petrecut astăzi în Nazaretul Galileii.

Înțeleptul Solomon a scris: „Ceea ce a mai fost, aceea va mai fi, și ceea ce s-a întâmplat se va mai petrece, căci nu este nimic nou sub soare” (Ecclesiast 1,9). Aceste cuvinte au fost valabile până la bunavestire, când a avut loc un fapt la care nimeni nu s-a gândit vreodată, Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat, Creatorul s-a unit cu creatura. Mântuitorul a venit să salveze lumea și mii de ani de așteptare s-au încheiat. Nu s-a întâmplat numai ceva nou sub soare, ci cursul întregii istorii a lumii s-a schimbat. Fiul lui Dumnezeu, Cel prin care a fost creată lumea întregă, „căci toate prin El s-au făcut; și fără

El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut” (Ioan 1,3), coboară din veșnicie și intră în timp. Eternitatea și cele trecătoare se unesc în persoana lui Iisus Hristos. Astăzi este o zi de o grandoare și de o măreție nemaîntâlnite, de care îngerii din ceruri se minunează. Dumnezeu nu s-a unit cu îngerii, ci cu omul, „căci, într-adevăr, nu a luat firea îngerilor, ci sămânța lui Avraam a luat” (Evrei 2,16). Valoarea ființei umane ajunge la absolut, pentru că prin unirea cu Fiul lui Dumnezeu, omul ajunge dumnezeu. Nici o altă făptură din univers nu se bucură de cinstea de care are omul parte.

Evenimentul grandios al bunevestiri are loc într-o căsuță smerită din Nazaretul Galileii. Fiul lui Dumnezeu vine în lume, dar o face smerit, cum numai El poate.

Vom explica fiecare idee din pericopa evanghelică citită astăzi la Sfânta Liturghie:

„Îngerul Gavriil a fost trimis de Dumnezeu într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria”.

Îngerii sunt mesageri sau soli ai lui Dumnezeu care sunt menționați des în Sfânta Scriptură. Totuși cea mai înaltă misiune pe care a avut-o vreodată un înger pe pământ este cea a arhanghelului Gavriil de astăzi. Îngerul de această dată nu aduce o poruncă a lui Dumnezeu, nu exprimă voia divină, ci vestește însăși coborârea lui Dumnezeu pe pământ.

Maria în limba ebraică înseamnă „Cea frumoasă”. Dumnezeu a găsit-o pe Fecioara Maria nu doar frumoasă, ci cea mai frumoasă femeie din punct de vedere moral de pe fața pământului, din toate timpurile, de aceea Domnul și-a ales-o de mireasă și de Maică a Fiului Său. Astăzi ea este mireasă a Celui Prea Înalt, și Maică a Domnului va fi la Crăciun.

„Și intrând îngerul la ea, a zis: Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei. Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta?”

Fecioara Maria era atât de curată și de smerită, încât nu de vederea îngerului s-a tulburat, ci de cuvintele lui. Oamenii foarte curați sufletește, cum au fost marii călugări din pustia Egiptului, vedeau frecvent îngeri și vorbeau cu ei ca și cu niște prieteni. Pentru ei acest fapt nu era de mirare, de aceea nici Sfânta Fecioară, fiind preacurată, nu a fost surprinsă să-l vadă pe arhanghelul Gavriil, dar întru smerenia ei, a fost uimită de cuvintele lui. Omul cu adevărat smerit este uimit când aude vorbe de laudă despre el, pentru că el se vede păcătos, mai jos decât toți ceilalți. În acest sens Sfântul Pavel mărturisește că „Iisus Hristos a venit în lume ca să mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu” (I Tim. 1,15). Sfântul niciodată nu este conștient de valoarea și de calitățile lui, pentru că dacă ar fi conștient de ele, ar cădea în mândrie. Acesta este paradoxul smereniei: ceea ce ai, nu vezi, pe când omul mândru crede că posedă ceea ce nu are în realitate.

Când Sfânta Fecioară a auzit de la înger: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei”, a rămas foarte surprinsă. Ea nu era conștientă de sfințenia și de marea ei înălțime morală.

„Și îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și iată vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema și Domnul Dumnezeu îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit”.

Îngerul risipește nedumerirea Mariei și tocmai pentru a nu-i amplifica uimirea, nu începe să facă un elogiu al faptelor ei, care justificau vizita lui, la porunca lui Dumnezeu, ci îi spune scurt: “Ai aflat har la Dumnezeu”, apoi îi înfățișează scopul vizitei sale: hotărârea lui Dumnezeu ca Fiul Său să se întrupeze din sânul preacurat al Fecioarei. Arhanghelul îi spune și ce nume să pună pruncului ce se va naște din ea, și cine va fi El de fapt.

„Și a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?”

Întrebarea Mariei este perfect justificată, pentru că fără sămânță bărbătească nici o femeie nu poate zămisli și naște, ori ea era fecioară, deci din punct de vedere omenesc era imposibil să zămislească.

Din dialogul îngerului cu Fecioara constatăm că Arhanghelul Gavriil nu i-a zis: „acum vei lua în pânțece” sau „astăzi vei zămisli”, ci i-a spus doar că va lua în pânțece, folosind un viitor. Fecioara Maria era logodită cu dreptul Iosif și s-ar fi putut căsători cu el pentru a avea un copil, cum s-a întâmplat cu părinții lui Samson din Vechiul Testament, cu Ioachim și Ana, părinții sfintei Fecioare, ori cu Zaharia și Elisabeta, părinții Sfântului Ioan Botezătorul. Aceștia nu aveau copii, s-au rugat pentru aceasta lui Dumnezeu, care a trimis un înger să le vestească faptul că soțiile lor vor naște. Modul de zămislire al acestor copii însă a fost cel normal, minunea a constat în faptul că femeile erau neroditoare, și Dumnezeu le-a făcut să rodească. Fecioara Maria însă nu era stearpă și ar fi putut avea un copil, dar mirarea ei: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?”, denotă că ea își închinase viața lui Dumnezeu, îi făgăduise Celui Preaînalt că va trăi în feciorie, deci nu își dorea o legătură nici cu dreptul Iosif, nici cu vreun alt bărbat. În plus, ea nici nu se rugase lui Dumnezeu să dobândească un copil, fie prin mijloace naturale, fie supranaturale, ea era mai presus de aceste gânduri. Fecioara Maria este mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii, pentru că prin sfințenia vieții s-a ridicat mai presus de îngeri. Ea este singurul om, în afară de Iisus Hristos (care este Dumnezeu și om), care este mai presus de îngeri, deci cugetarea ei este mai înaltă decât a cetelor îngerești. Dacă „îngerii lui Dumnezeu în cer nici nu se însoară, nici nu se mărită” (Mat. 22,30), cu atât mai mult Sfânta Fecioară nu a avut vreodată gânduri de căsătorie, pentru că ea se dedicase lui Dumnezeu și de aceea crescuse la templul din Ierusalim până la vârsta îngăduită de legea evreiască. Dacă ar fi vrut să-și întemeieze o familie, s-ar fi căsătorit fie cu dreptul Iosif, fie cu alt bărbat, dar ea era logodită cu Iosif tocmai pentru a apărea în fața evreilor că are o familie, iar protejată de acest paravan, își putea închina în voie viața lui Dumnezeu. Tocmai pentru această iubire nemărginită către

Dumnezeu, dublată de o curăție ireproșabilă, a aflat Fecioara Maria har înaintea lui Dumnezeu.

La întrebarea Mariei: „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?”, îngerul i-a răspuns: *„Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință”*.

Prin acest cuvinte îngerul a lămurit-o pe Sfânta Fecioară că nu trebuie să-și calce făgăduința făcută lui Dumnezeu, de a trăi în feciorie, pentru că „Duhul Sfânt se va pogorî peste ea și puterea Celui Preaînalt o va umbri” și Cel ce se va naște va fi Fiul lui Dumnezeu, nu copilul unui bărbat.

Îngerul îi dă și un semn al puterii lui Dumnezeu legat de zămislire, zicând: *„Iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă”*. Fecioara Maria nu știa nimic despre Elisabeta, pentru că aceasta „s-a tănuit pe sine” (Luca 1, 24).

„Și a zis Maria: Iată roaba domnului. Fie mie după cuvântul tău!”.

Dialogul se încheie prin acceptarea de către Sfânta Fecioară a celor vestite ei de către înger. Prin glasul ei, întreaga umanitate și-a exprimat dorința de mântuire și a consimțit la întruparea Fiului lui Dumnezeu. Acesta este momentul zămislirii, pentru că Dumnezeu nu se întrupa fără acordul Mariei.

„Și îngerul a plecat de la ea”. Arhanghelul s-a dus pentru că își îndeplinesc misiunea, dar nu a lăsat-o singură pe Sfânta Fecioară, pentru că ea avea acum în pânțece pe Fiul lui Dumnezeu, devenit și Fiul ei.

Să învățăm de la Fecioara Maria să ascultăm de voia lui Dumnezeu, pentru că numai așa El se va sălășlui în sufletele noastre și ne va găti și nouă un locaș în împărăția Sa, unde „multe locașuri sunt” (Ioan 14,2).

AMIN

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruință

(23 Aprilie)

Astăzi îl prăznuim pe Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. Acesta s-a născut în Capadochia, pe vremea împăratului Dioclețian, într-o familie de buni creștini, unde a crescut în frica lui Dumnezeu, deprinzând de mic copil tainele credinței. Întrucât a rămas orfan de tată în copilărie, mama lui s-a mutat împreună cu el în Palestina, de unde era de loc.

După ce Sfântul Gheorghe a crescut, s-a înrolat în armată, și pentru că era cinstit, priceput, destoinic și viteaz în luptă, s-a făcut prețuit, încât în scurtă vreme a ajuns conducător de oaste în garda împăratului.

La începutul domniei sale, împăratul Dioclețian nu a persecutat creștinii, care au putut ocupa în acest fel dregătorii înalte în Imperiul Roman. În anul 303 însă, la îndemnul ginerelui său, Galeriu, pe care împăratul l-a asociat la domnie, Dioclețian a declanșat o prigoană cruntă împotriva creștinilor, care a durat timp de zece ani, până în 313, când Constantin cel Mare, prin decretul de toleranță de la Milan, a dat libertate creștinilor. În acești zece ani de persecuție, mulți creștini și-au pierdut dregătoriile înalte, averile și chiar viața, preferând să-și mărturisească credința în Iisus Hristos și să moară, decât să se închine zeilor și să le aducă jertfe.

Cunoscând decretul de prigonire al creștinilor și cuvintele Mântuitorului, care a spus: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei 10,32-33) și „Nu vă temeți de cei careucid trupul și după aceasta n-au ce să mai facă” (Luca 12,4), Sfântul Gheorghe s-a înfățișat imediat înaintea împăratului Dioclețian și a curții sale, mărturisind că este creștin și că vrea să slujească în oastea împăratului, dar ca ucenic al lui Hristos. Dioclețian a rămas uimit de curajul Sfântului, dar îndemnat de Galeriu, a dat poruncă să fie aruncat în temniță și supus la multe chinuri, pentru a-l convinge prin acestea să-și lepede credința în Hristos. În temniță, Sfântul Gheorghe a fost bătut

la tălpi, apoi a fost încălțat cu pantofi cu cuie în interior, pentru a-i fi străpunse tălpile, a fost bătut cu vine de bou, lovit cu sulița, i s-au pus lespezi de piatră pe piept, pentru a-l sufoca, a fost chinuit cu roata, i s-a dat să bea băutură otrăvitoare și multe altele. Sfântul Gheorghe a răbdat toate acestea cu multă bărbăție, rămânând statornic în credința sa.

Văzând cumplitele chinuri la care era supus Sfântul Gheorghe și faptul că în ciuda lor nu se lepăda de Hristos, mulți dintre cei de față s-au lepădat de credințele lor idolatre și au îmbrățișat credința cea adevărată, slăvind într-un glas pe Dumnezeu cel adevărat.

Pentru că Sfântul Gheorghe a înviat un mort în temniță, însăși împărăteasa Alexandra, soția lui Dioclețian, a crezut în Hristos și și-a mărturisit public această credință.

Constatând că Sfântul nu poate fi clintit prin chinuri din credința lui, împăratul a încercat să-l înduplece cu onoruri și mari făgăduințe să se lepede de Hristos, dar Sfântul a refuzat, preferând să rămână pentru totdeauna cu Domnul său. În fața acestei hotărâri de nezdruncinat, Dioclețian a rămas neputincios, motiv pentru care a dat poruncă să i se taie capul Sfântului Gheorghe și împărătesei Alexandra, care din cauza lui s-a convertit la creștinism. Pe când erau scoși afară din cetate, împărăteasa și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Ajungând la locul de execuție, Sfântul Gheorghe s-a rugat fierbinte lui Dumnezeu, I-a mulțumit pentru toate binefacerile permise și fiindu-i tăiat capul, s-a mutat la Domnul.

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe se bucură de mare apreciere în rândul credincioșilor români. Astfel în țara noastră există un oraș numit Sfântul Gheorghe, mai multe sate, precum Sângeorz sau Sângeorgiu, care poartă numele acestui Sfânt, iar al treilea braț al Dunării se numește Sfântul Gheorghe. Sfântul Mare Mucenic este ocrotitorul trupelor române de uscat, numeroase biserici îl au pe Sfântul Gheorghe ca ocrotitor, iar mulți creștini, bărbați și femei, poartă numele acestui mare Sfânt. În Franța, Grecia, Italia, Spania și Statele Unite ale Americii există numeroase localități cu numele Sfântului Gheorghe, iar în alte țări, precum: Africa de Sud, Argentina, Australia, Austria, Belgia, Bolivia, Canada, Cipru, Columbia, Costa Rica, Croația, Cuba, Ecuador, El Salvador, Etiopia, Germania,

Guatemala, Honduras, Mexic, Nicaragua, Paraguay, Peru, Portugalia, Slovenia, Tunisia și Venezuela, unele orașe poartă numele Sfântului Gheorghe. Există mai multe insule în lume numite după Sfântul Gheorghe, iar un râu din Australia și un golf din Argentina îi poartă de asemenea numele.

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe a rămas în conștiința creștinilor nu numai ca Mucenic al Domnului Hristos, ci și ca făcător de minuni. Cea mai renumită minune a Sfântului este aceea a omorării unui balaur²³, motiv pentru care în aproape toate icoanele sale, Sfântul este reprezentat omorând balaurul. Vom relata și noi această minune. Lângă cetatea Beirut, nu departe de Lida, era un iezer foarte mare, în care trăia un balaur înfricoșător, care ieșea din apă când îi era foame și năpustindu-se asupra celor ce treceau pe acolo, îi trăgea în adâncuri și îi devora. De multe ori s-au înarmat locuitorii cetății și s-au dus pe malul iezerului, încercând să omoare balaurul, dar de fiecare dată au fost înfrânți de acesta și puși pe fugă. Adeseori balaurul se apropia de zidurile cetății și arunca venin peste ele, încât mulți oameni mureau din această cauză. Fiind îngroziți de această situație, toți locuitorii cetății au venit într-o zi la regele lor și l-au întrebat ce trebuie să facă, pentru a nu pieri. Regele le-a spus că se va ruga zeilor, care îl vor lumina. Diavoli, însă, care sălășluiesc în idoli, i-au descoperit regelui cuvintele pe care el le-a transmis supușilor săi: „Pentru a nu pieri toți, omorâți de balaur, în fiecare zi, prin tragere la sorți, trebuie să-i dăm acestuia spre hrană, proprii noștri copii. Când va veni rândul meu, deși am o singură fiică, nu voi pregeta să o dau de mâncare balaurului”. Oamenii au acceptat sfatul și l-au urmat, punând pe malul iezerului câte un copil în fiecare zi, spre hrană balaurului. După ce acesta a mâncat toți copiii locuitorilor cetății, aceștia s-au dus la rege și l-au întrebat ce să facă în continuare. Regele a spus că a doua zi își va da și el fiica spre mâncare balaurului, apoi se va ruga zeilor, pentru

---

²³ Balaurul este un personaj mitic, care ne duce cu gândul la basme și legende. Cu siguranță că Sfântul Gheorghe nu s-a luptat cu un animal din povești, ci cu o fiară reală și deosebit de primejdioasă, probabil o reptilă, dar întrucât poporul a numit această lighioană balaur și așa a fost ținută minte minunea Sfântului până astăzi, păstrăm și noi această denumire.

a lua înștiințare ce trebuie să facă pe mai departe. Ziua următoare regele i-a poruncit fiicei sale să se împodobească, iar după ce a fost gata, a privit cu ochii plini de lacrimi, cum fecioara a fost dusă și lăsată pe malul iezerului, pentru a fi mâncată de balaur. Din purtarea de grijă a lui Dumnezeu însă, care voia să izbăvească cetatea aceea din pierzania sufletească și trupească, a trecut pe acolo Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. Acesta văzând fecioara care plângea pe mal, a întrebat-o de ce stă acolo și se tânguiește? Fata i-a relatat situația și l-a rugat să fugă repede de acolo, pentru a nu fi mâncat el și calul lui de cumplitul balaur. Sfântul i-a spus fetei să nu se teamă, căci în numele lui Dumnezeu, el o va izbăvi de balaur. Pe când Sfântul Gheorghe stătea de vorbă cu fata, balaurul a ieșit din iezer și se apropia de ei, pentru a-i mânca. Văzând aceasta, Sfântul s-a însemnat cu semnul sfintei cruci și a chemat pe Dumnezeu în ajutor, zicând: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” și repezindu-se cu suliița asupra balaurului, l-a rănit la gât și l-a culcat la pământ, iar calul a început să-l calce cu picioarele. Sfântul a poruncit fecioarei să lege balaurul rănit cu brâul ei, și l-a dus în cetate, ca pe un câine în lanț. Locuitorii văzând ce s-a întâmplat, au început să fugă de frică, dar Sfântul Gheorghe i-a liniștit, spunându-le să nu se teamă, ci să creadă în Domnul Hristos, căci El l-a trimis la ei, pentru a-i izbăvi de balaur. Sfântul Gheorghe a ucis balaurul cu sabia în mijlocul cetății, în văzul locuitorilor ei, și scoțându-l din cetate, l-a ars în foc. În urma acestei întâmplări, regele și toți locuitorii cetății au crezut în Iisus Hristos.

Vom relata și altă minune săvârșită de Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, după trecerea sa din această viață. Cetatea Ramel din Siria a fost ocupată de turci, iar în acest oraș exista o biserică închinată Sfântului Gheorghe. Într-o zi, pe când preotul se ruga înaintea icoanei Sfântului Gheorghe din această biserică, câțiva ostași turci au intrat în sfântul lăcaș, iar unul dintre ei a zis celorlalți: „Vedeți voi ce face acest preot nebun? Se roagă unei scânduri. Aduceți-mi un arc și o săgeată, pentru a străpunge scândura aceea”. Primind ceea ce a cerut, turcul a țintit icoana mucenicului, a încordat arcul și a dat drumul săgeții, care însă nu s-a îndreptat spre icoană, ci a zburat în sus, de unde a căzut, împlântându-se chiar în mâna păgânului care o

slobozise. Cu mâna grav rănită și plină de sânge, turcul a plecat imediat acasă. Printre slujitorii casei sale erau și câțiva creștini, pe care turcul i-a chemat, relatându-le cele întâmplate. Slujitorii i-au spus că nu este bine ce a făcut, însă stăpânul nu putea să creadă că acel chip pe care el a vrut să-l săgeteze, avea puterea să-i producă rana de la braț. La îndemnul slugilor sale, barbarul a chemat preotul de la biserica Sfântul Gheorghe și l-a întrebat dacă scândura căreia el se închina are vreo putere. Preotul i-a răspuns că atunci când se roagă sfințelor icoane, creștinii nu se închină lemnului, ci lui Dumnezeu care este zugrăvit pe el, precum și sfinților, care sunt mijlocitorii noștri pe lângă Dumnezeu. Creștinii nu se închină materialului din care este alcătuită icoana, nici nu cinstesc omul cu firea lui slabă, pentru că în acest fel ar deveni idolatri, închinându-se „făpturii în locul Făcătorului” (Rom. 1,25), ci prin sfinți Îi aduc închinare lui Dumnezeu, căci „minunat este Dumnezeu întru sfinții Lui” (Ps. 67,36). Oamenii cu viață sfântă sunt instrumente prin care Dumnezeu lucrează în lume, așa cum s-a întâmplat și cu Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. Păgânul l-a rugat pe preot să-i spună cine este Sfântul Gheorghe, iar acesta i-a povestit pe scurt viața lui. Fiind impresionat de ceea ce a auzit, turcul l-a întrebat pe slujitorul lui Dumnezeu ce trebuie să facă pentru a lua vindecare, căci rana de la mână îi sângera abundant și îl durea foarte tare. Preotul i-a spus să aducă icoana Sfântului Gheorghe din biserică, să o așeze pe patul lui, iar înaintea ei să pună o candelă plină cu untdelemn, care să ardă toată noaptea. A doua zi dimineață să ia untdelemn din candelă, să-și ungă cu credință mâna rănită, și astfel va lua tămăduire, ceea ce s-a și întâmplat. Văzând minunea, turcul l-a întrebat pe preot dacă are cumva scrisă viața Sfântului Gheorghe, pentru a o citi. Preotul i-a adus o carte, iar păgânul a citit viața Sfântului, după care a luat în mâini icoana lui și a început să zică cu lacrimi: „O, Sfinte Gheorghe, tu tânăr ai fost, însă cu minte, iar eu bătrân, dar nebun. Tu de tânăr ești prieten al lui Dumnezeu, iar eu am îmbătrânit și sunt lipsit de Dumnezeu. Roagă pentru mine pe Dumnezeul tău, ca și eu să fiu robul Lui”. Căzând la picioarele preotului, turcul îl ruga să-l boteze, însă preotul nu voia, căci se temea de ceilalți ostași turci. Văzând totuși dorința fierbinte a

păgânului de a îmbrățișa credința cea adevărată, preotul l-a botezat noaptea, în taină. A doua zi dimineața, turcul botezat a ieșit din casă și stând în mijlocul cetății, a început să propovăduiască cu multă îndrăzneală pe Hristos înaintea conașionalilor săi, blestemând credința lor. Turcii s-au adunat în jurul lui și cuprinși de furie pentru ceea ce auzeau, l-au tăiat cu săbiile în bucăți. Prin aceasta, turcul creștin a luat cununa muceniciei.

Să ne rugăm Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe să ne ajute să-i urmăm pilda, mărturisindu-ne înaintea oamenilor credința în Dumnezeu. Astăzi nu trăim vremuri de prigoană, de aceea nimeni nu ne cere să renunțăm la funcții și la averi sau chiar să murim pentru credința în Iisus Hristos, ci mărturia noastră înaintea oamenilor constă în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, iar ca răsplată pentru aceasta, Împăratul cerurilor ne gătește loc în rai, alături de Domnul Hristos, de Maica Domnului, de Sfântul Gheorghe și de ceilalți Sfinți.

AMIN

Sfinții Ierarhi Ilie Iorest și Sava, Mitropoliții Transilvaniei; Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș

(24 Aprilie)

Toate cele trei provincii românești: Țara Românească, Moldova și Transilvania au dat nenumărați sfinți în decursul veacurilor, unii cunoscuți, alții necunoscuți nouă. Moldova a dat chiar un domnitor sfânt, pe Ștefan cel Mare, iar Țara Românească un domnitor martir, pe Constantin Brâncoveanu. Românii ardeleni nu au fost conduși de oameni sfinți, pentru că Transilvania s-a aflat până în 1918 sub dominație străină, iar românii deși erau majoritari, nu aveau nici un drept în propria lor țară, fiind chiar asupriți ca popor și persecutați pentru credința lor ortodoxă. În această situație, apărătorii dreptei credințe și sfinții din Ardeal au fost ierarhii, preoții, călugării și credincioșii de rând. În ciuda încercărilor și a presiunilor constante ale conducătorilor Transilvaniei de a-i catoliciza și calviniza pe românii de aici, aceștia și-au păstrat credința strămoșească, Biserica Ortodoxă Română fiind timp de secole singura instituție în jurul căreia s-a desfășurat întreaga viață religioasă și național-culturală a românilor din Ardeal. Astăzi îi sărbătorim pe mitropoliții Transilvaniei Ilie Iorest și Sava Brancovici, precum și pe Iosif Mărturisitorul, episcopul Maramureșului, care au fost pilde de apărători ai dreptei credințe.

Sfântul Ierarh Ilie Iorest

Acesta s-a născut în jurul anului 1600, într-un sat din Transilvania, în sânul unei familii de oameni deosebit de credincioși, primind la botez numele de Ilie. La o vârstă fragedă a pășit pragul mănăstirii Putna, închinându-și viața lui Dumnezeu. Aici a învățat meșteșugul scrierii frumoase și al pictării sfintelor icoane. La tunderea în monahism a primit numele de Iorest, iar nu după mult timp a fost hirotunit preot.

Pentru râvna sa în cele duhovnicești și pentru calitățile sale intelectuale și gospodărești, Iorest a fost ales starețul mănăstirii Putna. Fiind un călugăr cu alese preocupări cărturărești, a avut legături și cu

școala de miniaturiști de la mănăstirea Dragomirna, care se afla sub directa îndrumare a mitropolitului Moldovei Anastasie Crimca.

În 3 septembrie 1640, mitropolitul Ghenadie al II-lea al Transilvaniei s-a mutat la Domnul. Printre cei trei candidați la scaunul vlădicesc de la Alba Iulia a fost inclus și Ilie Iorest. În urma insistențelor domnitorului moldovean Vasile Lupu, starețul Putnei a fost ales mitropolit al Ardealului. Potrivit tradiției, Ilie Iorest a fost hirotonit la Târgoviște, de către Teofil, mitropolitul Țării Românești. Încărcat cu daruri de domnitorul Matei Basarab, noul mitropolit a venit la Alba Iulia, unde a fost instalat în măriștea catedrală ctitorită de Mihai Viteazul.

Vremurile erau foarte vitrege pentru românii din Ardeal, care erau socotiți drept o națiune tolerată în propria țară, iar credința ortodoxă era în afara legii. Religiile recunoscute în Ardeal erau doar catolicismul, luteranismul, calvinismul și unitarianismul.

Cu ocazia recunoașterii lui Iorest în demnitatea de mitropolit al Transilvaniei, principele Gheorghe Rakoczy I, care era calvin, i-a impus anumite condiții, prin care urmărirea pe de o parte calvinizarea românilor din Ardeal, iar pe de altă parte îndepărtarea de frații lor de peste Carpați, cu care aveau legături foarte strânse, și maghiarizarea lor. Mitropolitul Iorest nu a îndeplinit însă nici una dintre aceste condiții, rămânând statornic în credința străbună.

Ilie Iorest a făcut vizite canonice în eparhie, pentru a cunoaște starea reală a preoților, a bisericilor și a mănăstirilor. A terminat de tipărit la Alba Iulia în 1641 „Evanghelia cu învățătură”, începută de înaintașul său în scaun, Ghenadie, și a convocat „soborul mare” al Mitropoliei, alcătuit din toți protopopii și preoții eparhiei.

În anul 1642 a fost tipărit catehismul calvinesc, în localitatea Prisaca din Transilvania. Acesta a fost combătut prin „Răspunsul” mitropolitului Varlaam al Moldovei din 1645.

Întrucât mitropolitul Iorest s-a opus tipăririi și răspândirii acestui catehism în rândul credincioșilor ortodocși și pentru că nu a respectat condițiile impuse la instalare, principele Rakoczy a hotărât în anul 1643 înlăturarea lui din scaun. Pentru a evita reacțiile de nemulțumire ale domnilor Țării Românești și Moldovei, principele a

convocat un sinod, care l-a acuzat pe mitropolit de tot felul de fapte neadevărate, înlăturându-l din scaun.

În urma acestui sinod, Ilie Iorest a fost aruncat în temniță. De aici era scos din când în când în fața catedralei mitropolitane din Alba Iulia, unde era despuiat de haine și bătut cu nuiiele peste tot trupul.

După nouă luni a fost eliberat din închisoare, pe baza garanției a 24 de chezași, că va plăti suma de 1000 de taleri pentru vistieria principelui. În urma eliberării s-a retras la metania sa de la Putna.

Pentru a putea răscumpăra pe cei 24 de chezași, Ilie Iorest a plecat în primăvara anului 1645 în Rusia, însoțit de călugărul Gherman și de nepotul său Jurca, având scrisori de recomandare de la ierarhii moldoveni și de la domnitorul Vasile Lupu. Aici a fost primit în două rânduri de țarul Mihail Feodorovici Romanov, căruia i-a dăruit părțile din moaștele Sfântului Dimitrie din Tesalonic. În primăvara anului următor (1646), Ilie Iorest s-a întors în Moldova, încărcat de daruri și bani.

După ce și-a răscumpărat garanții, Ilie Iorest s-a retras la Putna, unde și-a continuat activitatea cărturărească.

Se presupune că în jurul anului 1656 Ilie Iorest a fost rânduit episcop de Huși, însă nu avem suficiente date pentru a argumenta acest fapt.

Vlădica Iorest a trecut la Domnul în ziua de 12 martie 1678, în jurul vârstei de 80 de ani.

Pentru viața sa curată și statornicia în credința strămoșească, pentru care a suferit chinuri, bațjocuri și chiar temniță, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința din 28 februarie 1950 a hotărât trecerea mitropolitului Ilie Iorest în rândul sfinților. Canonizarea solemnă s-a făcut în ziua de 21 octombrie 1955 în Catedrala „Reîntregirii” din Alba Iulia, în prezența unui impresionant număr de clerici și credincioși. De atunci este prăznuit cu mare cinste în fiecare an, în ziua de 24 aprilie, împreună cu alt mare ierarh al Bisericii transilvănene, mitropolitul Sava Brancovici.

Sfântul Ierarh Sava Brancovici

Acesta se trăgea dintr-o familie de origine sârbească, stabilită în Transilvania de frica turcilor. Dintre înaintașii săi, trei au fost

episcopi la Ineu (jud. Arad): Matei, Sava și Longhin, fratele tatălui său.

Sava s-a născut în localitatea Ineu, pe la anul 1620, primind la botez numele de Simion. În sânul familiei a primit o educație aleasă, apoi a călătorit prin Ungaria, Serbia și Bulgaria, oprindu-se o vreme la mănăstirea Comana, de lângă București, unde se retrăsese unchiul său Longhin. Aici a primit vestea cutremurătoare a morții tatălui său, a doi frați și a unei surori. Simion s-a întors acasă, pentru a purta de grijă mamei sale, s-a căsătorit și a avut doi copii, care însă i-au murit de mici.

Întâmplându-se să moară protopopul de Ineu, Gheorghe Brancovici, care îi era rudă, credincioșii l-au rugat pe Simion să le fie preot și protopop, pentru că îi cunoșteau viața aleasă și pregătirea deosebită. Acceptând, Simion a plecat în Țara Românească, la unchiul său Longhin, cu care s-a dus la Târgoviște, unde a fost hirotonit preot de mitropolitul Ștefan. Întorcându-se acasă, a aflat cu durere că soția îi murise, iar mama lui se călugărise.

A păstorit ca preot și protopop la Ineu până în anul 1656, când mitropolitul Simion Ștefan al Transilvaniei a trecut la Domnul, iar soborul de preoți și mireni l-a ales pe el în scaunul mitropolitan vacant. Simion a plecat din nou în Țara Românească unde, după ce s-a călugărit, primind numele de Sava, a fost hirotonit episcop în catedrala mitropolitană din Târgoviște, de către mitropolitul Ștefan al Ungrovlahiei, unchiul său, Longhin, și alți arhieri străini, aflați în trecere pe acolo. După ce domnitorul Constantin Șerban Basarab i-a făcut numeroase daruri, s-a întors în Transilvania, unde a fost foarte bine primit de credincioși, la Alba Iulia.

Din pricina deselor schimbări politice din țară, precum și a propagandei calvine agresive susținută de principii Transilvaniei, mitropolitul nu și-a putut desfășura activitatea în voie.

Confruntându-se cu neajunsuri de tot felul, mitropolitul Sava i-a cerut principelui permisiunea de a pleca după ajutoare în Rusia, așa cum mai făcuseră și alți înaintași de-ai săi în scaun. Principele Appaffi îi îngăduie acest lucru, iar Sava pleacă la Moscova, însoțit de fratele său, Gheorghe. Aici rămâne trei luni și este primit de două ori de țarul

Alexei Mihailovici Romanov, care îi face daruri bogate, constând în bani și obiecte. Mai primește totodată permisiunea, atât el, cât și urmașii săi, de a veni din șapte în șapte ani în Rusia, după ajutoare. În ziua de Sfinții Apostoli Petru și Pavel, mitropolitul Sava a slujit în biserica Uspenia din Kremlin, alături de alți înalți ierarhi, printre care: Paisie, patriarhul Alexandriei și Macarie, patriarhul Antiohiei, care se găseau aici cu ocazia unui sinod important.

La întoarcerea din Rusia încep zile grele pentru mitropolitul Sava. Dându-și seama ca această călătorie a întărit autoritatea mitropolitului în fața credincioșilor, principele Mihail Appaffi a dat un decret în februarie 1669, prin care îngredea și mai mult libertatea ierarhului. Cea mai grea prevedere era aceea a subordonării acestuia în toate problemele bisericești, față de superintendentul maghiar calvin din Alba Iulia.

În ciuda acestui decret, mitropolitul și-a continuat activitatea de înnoire a vieții bisericești din eparhie. Astfel, în 1670 a făcut o călătorie în Țara Românească, unde domnitorul Antonie Vodă i-a întărit o veche danie de 6000 de aspri anual către Mitropolia din Alba Iulia. În 1672 a sfințit mănăstirea Moisei din Maramureș, existentă și astăzi, iar în anul 1674 a sfințit biserica din Vlădeni, de lângă Brașov. În 1675 a convocat adunarea protopopilor, a preoților și a unui mare număr de mireni la Alba Iulia, unde s-au luat mai multe hotărâri în ceea ce privește întărirea vieții religios-morale a preoților și a credincioșilor din Transilvania. În anii următori, datorită înțelepciunii mitropolitului Sava, s-au obținut din partea principelui câteva decrete favorabile Bisericii Ortodoxe.

Odată cu venirea la Alba Iulia a unui nou superintendent, pe nume Mihail Tofoi, situația s-a înrăutățit. La aceasta a contribuit și descoperirea unui complot împotriva principelui, din care făcea parte și Gheorghe, fratele mitropolitului Sava.

La 2 iunie 1680 s-a constituit la Alba Iulia un „scaun de judecată”, care pe baza unor mărturii mincinoase, a depus din treaptă pe mitropolitul Sava și l-a aruncat în închisoare, împreună cu fratele său, iar bunurile celor doi frați au fost confiscate. La scurt timp însă, Gheorghe este eliberat din temniță și se refugiază în Țara

Românească, de unde face mai multe încercări de a-și elibera fratele din închisoare.

După o perioadă de timp Sava este eliberat din temniță, însă datorită regimului dur de detenție și a chinurilor îndurate acolo, la scurt timp după eliberare se stinge din viață, în luna aprilie a anului 1683. Nu avem nici o informație în privința locului unde se găsește mormântul său.

Pentru toate strădaniile sale de apărare a dreptei credințe, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința din 28 februarie 1950, a hotărât trecerea mitropolitului Sava în rândul sfinților. Canonizarea solemnă a avut loc la Alba Iulia, în luna octombrie 1955. De atunci, este prăznuit cu mare evlavie în fiecare an, la 24 aprilie, împreună cu înaintașul său în scaun, Ilie Iorest.

Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș

Acesta s-a născut în prima jumătate a secolului al XVII-lea. Și-a întemeiat o familie și a fost preot de mir. Rămânând văduv, s-a călugărit în una din mănăstirile maramureșene. Preoții de pe aceste meleaguri l-au ales să le fie vlădică. A fost hirotonit episcop de mitropolitul Dosoftei al Moldovei, care se afla în perioada respectivă în exil la Jolkiew, în Polonia.

Nu cunoaștem cu exactitate locul unde vlădica Iosif și-a avut reședința. Presupunem că aceasta a fost la mănăstirea Hust sau Uglea.

De la episcopul Iosif ne-a rămas un antimis din anul 1692, cu următorul înscris: „Din mila lui Dumnezeu, episcop ortodox al Maramureșului, exarh al stavropighiei patriarhale constantinopolitane, loțtiitor al Mitropoliei de Bălgrad (Alba Iulia) din Ardeal”. De aici deducem că, pe lângă faptul că Iosif a fost episcop al Maramureșului, a avut și calitatea de loțtiitor de mitropolit al Transilvaniei, pentru o perioadă a cărei durată nu o cunoaștem. Stavropighia patriarhală constantinopolitană la care face referire inscripția de pe antimis este mănăstirea „Sfântul Arhanghel Mihail” din Peri, ctitorită de Sas Vodă, fiul lui Dragoș, care a trecut în Moldova în secolul XIV. Această mănăstire a fost închinată în anul 1391 de către frații Balc și Drag (fiii lui Sas Vodă) Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol.

Ca ierarh, episcopul Iosif a sfințit biserici, a hirotonit preoți și diaconi, a făcut numeroase vizite în parohii și a convocat „soboare”, în care s-au luat o serie de măsuri pentru bunul mers al vieții bisericești din eparhie.

Când o parte a românilor din Transilvania s-a unit cu Biserica Romei, la 1701, în timpul mitropolitului Atanasie Anghel, episcopul Iosif a scris o scrisoare impresionantă împotriva uniației, iar prin predicile și cuvântările sale înflăcărare îi îndemna pe românii din Ardeal să rămână statornici în dreapta credință strămoșească. Deranjat de atitudinea lui, Francisc Darvay, vicecontele Maramureșului, l-a îndemnat în anul 1705 pe episcopul Iosif să semneze un program în douăzeci de puncte, favorabil uniației, însă acesta a refuzat. Din această cauză a fost arestat și întemnițat în cetatea Hust, unde a fost supus la nenumărate chinuri. În anul 1711 a fost eliberat din închisoare, dar fiind slăbit de regimul aspru din temniță, la scurt timp s-a mutat la Domnul. Pilda vieții lui a rămas mereu vie în inimile și conștiințele românilor din Maramureș și întreaga Transilvanie.

Pentru viața lui curată și strădaniile de apărare a credinței celei adevărate, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința din 20 iunie 1992, a hotărât trecerea episcopului Iosif în rândul mărturisitorilor credinței ortodoxe. De atunci, el este pomenit în fiecare an, la 24 aprilie, împreună cu mitropoliții Transilvaniei Ilie Iorest și Sava Brancovici.

Să urmăm pilda celor trei ierarhi ardeleni, care au fost apărători ai dreptei credințe în vremuri grele pentru Biserica Ortodoxă și pentru românii din Transilvania. Să ne rugăm lor să vegheze asupra noastră și a țării întregi și să ne dea putere să biruim în lupta cu ispitele de tot felul.

AMIN

A doua zi de Sfintele Paști

(cu dată schimbătoare)

Frați creștini: Hristos a înviat!

La fiecare Sfântă Liturghie a darurilor mai înainte sfințite din timpul sfântului și marelui post al Paștelor ne-am rugat: „Stăpâne Atotțiitorule, dă-ne și nouă, Bunule, lupta cea bună să luptăm, calea postului să o săvârșim, credința nedespărțită să o păzim, biruitori asupra păcatului să ne arătăm și fără de osândă să ajungem a ne închina și sfintei învieri”. Bunul Dumnezeu ne-a ascultat rugăciunile, și, mai greu sau mai ușor, fiecare după puterile noastre, am săvârșit calea postului, și am ajuns să ne închinăm și anul acesta sfintei învieri a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Ne aflăm astăzi în cea de a doua zi a Sfintelor Paști. Am petrecut împreună momentele triste și înduioșătoare care au premers jertfa Mântuitorului de pe cruce. Am fost alături de Iisus când a fost batjocorit de soldați, răstignit în mod umilitor între doi tâlhari, adăpat în bătaie de joc cu apă și oțet și ne-a zguduit pe toți strigătul plin de durere al lui Hristos de pe cruce: „Eli, Eli, lama sabahtani? adică: Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?” (Mat. 27,46). Alt drum însă către înviere nu există, decât prin moarte. Aceste momente ne-au întristat, dar bucuria învierii a copleșit orice urmă de întristare.

Termenul „Paște”, vine de la egipteanul „pasha”, care înseamnă „trecere”. Într-adevăr, prin învierea Sa din morți, Hristos ne-a trecut de la moarte la viață și în același timp, am trecut de la întristare la bucurie.

Pe noi ne-a îndurerat patima lui Iisus și ne-a bucurat învierea Lui, pe conducătorii evrei însă, i-a bucurat răstignirea și i-a îngrozit învierea. Din acest motiv, vom prezenta astăzi argumentația conducătorilor evreilor, în ceea ce privește învierea lui Iisus din morți.

Reprezentanții puterii evreiești nu au crezut în dumnezeirea lui Iisus, de aceea au și pus la cale răstignirea Lui. Liderii evreilor însă nu au luat în calcul un lucru, și anume acela că Iisus nu era oricine, nu era un simplu prooroc sau un taumaturg oarecare, ci era Fiul lui

Dumnezeu, Mesia cel așteptat, pe care ei nu l-au perceput ca atare din cauza orbirii lor sufletești. Vineri seara, după ce Iisus a murit pe cruce și a fost îngropat, sfântul evanghelist Matei ne relatează că „s-au adunat arhierii și fariseii la Pilat, zicând: Doamne, ne-am adus aminte că amăgitorul Acela a spus, fiind încă în viață: După trei zile Mă voi scula. Deci, poruncește ca mormântul să fie păzit până a treia zi, ca nu cumva ucenicii Lui să vină și să-L fure și să spună poporului: S-a sculat din morți. Și să fie rătăcirea de pe urmă mai rea decât cea dintâi. Pilat le-a zis: Aveți strajă; mergeți și întăriți cum știți. Iar ei, ducându-se, au întărit mormântul cu strajă, pecetluind piatra” (Mat. 27,62-66).

Conducătorii evreilor au pus strajă la mormânt, pentru a fi siguri că trupul lui Iisus nu va fi furat de ucenici și va rămâne acolo. Prin aceasta ei socoteau că foarte curând se va dovedi că Hristos a fost un prooroc mincinos, iar nu Fiul lui Dumnezeu, după cum pretindea, ecoul faptelor Lui se va stinge încet - încet, iar agitația provocată de Iisus în sânul evreilor va lua sfârșit și lucrurile vor reintra în normal, încât ei vor putea conduce pe mai departe fără probleme destinele poporul ales. După răstignire și îngropare arhierii și fariseii considerau că au terminat odată pentru totdeauna cu Iisus și s-au culcat fără grijă.

Sâmbătă noaptea spre duminică însă, Mântuitorul Hristos a înviat din morți „și iată s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborând din cer și venind, a prăvălit piatra de pe ușa mormântului și ședea deasupra ei. Și înfățișarea lui era ca fulgerul și îmbrăcămintea lui albă ca zăpada și de frica lui, s-au cutremurat cei ce păzeau și s-au făcut ca morți” (Mat. 28,2-4). Astfel străjerii mormântului au devenit, fără voia lor, primii martori ai învierii și de fapt singurii care au fost de față la acest eveniment mareț.

În urma apariției îngerului la mormânt, „unii din străjeri, venind în cetate, au vestit arhierilor toate cele întâmplate. Și, adunându-se ei împreună cu bătrânii și ținând sfat, au dat bani mulți ostașilor, zicând: Spuneți că ucenicii Lui, venind noaptea, L-au furat, pe când noi dormeam. Și de se va auzi aceasta la dregătorul, noi îl vom îndupleca și pe voi vă vom face fără grijă. Iar ei, luând arginții,

au făcut precum au fost învățați. Și s-a răspândit cuvântul acesta între iudei, până în ziua de astăzi” (Mat. 28,11-15).

Dacă mormântul lui Hristos nu ar fi fost străjuit, ar fi fost credibilă ideea răspândită printre evrei că trupul lui Iisus a fost furat de ucenici, dar cum la mormânt era strajă, această ipoteză cade definitiv. Adică soldații erau puși de pază tocmai pentru a-i împiedica pe ucenici să fure trupul lui Iisus, dar ei dormeau? Dacă într-adevăr dormeau, de unde știau că ucenicii au furat trupul Învățătorului lor?

Apostolii erau atât de înspăimântați, încât după arestare l-au părăsit pe Iisus și se ascundeau de frica iudeilor. De unde le-a venit brusc curajul de a veni noaptea la mormântul străjuit să fure trupul mort al lui Hristos? Dar chiar dacă ostașii ar fi dormit, nu s-ar fi trezit oare când ucenicii prăvăleau piatra de la ușa mormântului, de vreme ce aceasta „era foarte mare”? (Marcu 16,4) și i-ar fi împiedicat să fure trupul lui Iisus. Sau dacă ostașii înarmați nu dormeau și vedeau că ucenicii vin să fure trupul lui Iisus, nu se luptau cu ei? Nu făceau larmă? Îi lăsau să fure trupul?

Dacă totuși soldații dormeau și trupul lui Iisus a fost furat de ucenici, de ce nu a fost pedepsit măcar un singur străjer, chiar numai de ochii lumii, pentru lipsa de vigilență?

Să admitem totuși prin absurd că ucenicii s-au umplut de curaj și s-au dus noaptea să fure trupul lui Iisus. Au ajuns în liniște la mormânt, au constatat că toți ostașii dormeau, au răsturnat cu multă grijă piatra, au intrat în mormânt, unde era beznă, și în graba lor de a nu fi surprinși de soldați, s-au apucat, așa pe întuneric, să desfășoare giulgiul în care era înfășurat trupul lui Iisus și mahrama de pe cap. După ce le-au desfăcut, au înfășurat giulgiul gol la loc, l-au așezat jos, au făcut la fel și cu mahrama, au luat trupul gol și au dispărut cu el în noapte?

Prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, trupul lui Iisus a fost îngropat fără să fie uns cu miresme, cum era obiceiul la evrei, tocmai pentru ca duminică dimineată să vină femeile să-l ungă, dar să nu-l mai găsească în mormânt. Chiar de aici le vine acestor femei numele de „mironosițe”, pentru că în limba greacă „μυροφόρα γυναίκα” înseamnă „femeie purtătoare de mir”. Constatând că trupul Domnului nu mai era în mormânt, femeile au alergat la apostolii Petru și Ioan și

le-au zis: „Au luat pe Domnul din mormânt și nu știm unde L-au pus” (Ioan 20,2). Auzind acestea, cei doi apostoli s-au dus în grabă la mormânt „și au văzut giulgiurile puse jos, iar mahrama, care fusese pe capul Lui, nu era pusă împreună cu giulgiurile, ci înfășurată, la o parte, într-un loc” (Ioan 20,6-7). Dacă ucenicii furau noaptea trupul Domnului, oare mai alergau dimineața la mormânt să se încredințeze că nu este acolo? Ar fi jucat apostolii teatru după moartea Învățătorului lor? Le mai ardea lor de așa ceva?

Prezența giulgiului și a mahramei Domnului în mormântul gol denotă că soldații erau atât de îngroziți după ce a apărut îngerul și a răsturnat piatra, încât nici nu au mai intrat în mormânt. Dacă ar fi intrat și ar fi văzut acolo giulgiul și mahrama, le-ar fi ascuns, pentru a nu fi descoperite, ca să-și poată susține varianta cu furtul trupului. Giulgiul și mahrama lui Iisus au rămas în mormânt ca o dovadă incontestabilă a învierii Lui din morți.

Din toate acestea se constată fără echivoc faptul că afirmația evreilor cum că trupul lui Iisus ar fi fost furat de ucenici este o scorneală puerilă, neîntemeiată. Evreii de rând însă, nu știau tot ceea ce cunoaștem noi din Evanghелиi. Ei s-au lăsat păcăliți de conducătorii lor.

Saul, viitorul apostol Pavel, credea și el, ca și ceilalți conaționali ai săi, că trupul lui Iisus fusese furat de ucenici și el avea convingerea că apostolii au fugit cu acest trup în Damasc. Din acest motiv, a cerut de la arhiepiscopul scrișori ca să plece acolo, pentru a descoperi înșelătoria și a spulbera mitul lui Iisus (Fapte 9,1-2).

Dar unde putea fi ascuns un trup mort, care după câteva zile intra în putrefacție și degaja un miros foarte urât? Dacă luăm în considerare clima din Palestina și condițiile de acum două mii de ani, ar fi fost imposibil să se ajungă cu un cadavru din Ierusalim până în Damasc, mai ales că acest drum trebuia făcut pe căi ocolite, pentru a nu atrage atenția.

Saul nu descoperă în Damasc trupul mort al lui Iisus, precum se aștepta, ci pe drumul Damascului i se descoperă Iisus cel viu și atotputernic, care îi schimbă întreaga viață (Fapte 9,3-6).

Noi avem marele avantaj de a ne fi născut într-o țară creștină. Din copilărie credem în dumnezeirea lui Iisus și nu punem la îndoială

vreuna dintre minunile Lui. Nu dorim prin aceasta să găsim vreo justificare la necredința evreilor, pentru că minunile Mântuitorului obligă la credință, dar să avem totuși înțelegere față de evreii simpli, care nu cunoșteau adevărul. Așa a fost la început și Sfântul Pavel, un înșelat de scornelile meșteșugite ale conducătorilor evreilor.

După ce oamenii din popor s-au lămurit că apostolii spuneau adevărul în legătură cu Iisus, iar nu cârmuitorii lor, au început să îmbrățișeze învățătura Mântuitorului, de aceea după învierea Sa din morți, Iisus „s-a arătat deodată la peste cinci sute de frați” (I Cor. 15,6), iar la pogorârea Sfântului Duh s-au botezat „ca la trei mii de suflete” (Fapte 2,41). De asemenea ultima epistolă a Sfântului apostol Pavel este adresată evreilor. Așadar, pe lângă evreii care au respins învățătura lui Iisus și care au strigat: „Răstignește-L! Răstignește-L!” (Luca 23,21) și „sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!” (Mat. 27,25), au existat și evreii care au crezut în dumnezeirea lui Iisus și i-au îmbrățișat învățătura.

Mai există și astăzi unii care nu cred în Hristos. Noi avem datoria să ne rugăm pentru ei, ca Domnul Hristos să îi aducă și pe ei la credință, după cum El Însuși a spus: „Am și alte oi, care nu sunt din staulul acesta. Și pe acelea trebuie să le aduc, și vor auzi glasul Meu și va fi o turmă și un păstor” (Ioan 10,16).

AMIN

A treia zi de Sfintele Paști

(cu dată schimbătoare)

„Și iată, doi dintre ucenici mergeau în aceeași zi la un sat care era departe de Ierusalim, ca la șaizeci de stadii, al cărui nume era Emaus. Și aceia vorbeau între ei despre toate întâmplările acestea. Și pe când vorbeau și se întrebau între ei, și Iisus Însuși, apropiindu-Se, mergea împreună cu ei. Dar ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască. Și El a zis către ei: Ce sunt cuvintele acestea pe care le schimbați unul cu altul în drumul vostru? Iar ei s-au oprit, cuprinși de întristare. Răspunzând, unul cu numele Cleopa a zis către El: Tu singur ești străin în Ierusalim și nu știi cele ce s-au întâmplat în el în zilele acestea? El le-a zis: Care? Iar ei I-au răspuns: Cele despre Iisus Nazarineanul, Care era prooroc puternic în faptă și în cuvânt înaintea lui Dumnezeu și a întregului popor. Cum L-au osândit la moarte și L-au răstignit arhieriei și mai-marii noștri; iar noi nădărduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel; și, cu toate acestea, astăzi este a treia zi de când s-au petrecut acestea. Dar și niște femei de ale noastre ne-au spăimântat ducându-se dis-de-diminează la mormânt, și, negăsind trupul Lui, au venit zicând că au văzut arătare de îngeri, care le-au spus că El este viu. Iar unii dintre noi s-au dus la mormânt și au găsit așa precum spusese femeile, dar pe El nu L-au văzut. Și El a zis către ei: O, nepricepuților și zăbavnici cu inima ca să credeți toate câte au spus proorocii! Nu trebuia oare, ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa? Și începând de la Moise și de la toți proorocii, le-a tâlcuit lor, din toate Scripturile cele despre El. Și s-au apropiat de satul unde se duceau, iar El se făcea că merge mai departe. Dar ei Îl rugau stăruitor, zicând: Rămâi cu noi că este spre seară și s-a plecat ziua. Și a intrat să rămână cu ei. Și, când a stat împreună cu ei la masă, luând El pâinea, a binecuvântat și, frângând, le-a dat lor. Și s-au deschis ochii lor și L-au cunoscut; și El s-a făcut nevăzut de ei. Și au zis unul către altul: Oare, nu ardea în noi inima noastră, când ne vorbea pe cale și când ne tâlcuia Scripturile? Și, în ceasul acela sculându-se, s-au întors la Ierusalim și au găsit adunați pe cei unsprezece și pe cei ce erau împreună cu ei,

care ziceau că a înviat cu adevărat Domnul și S-a arătat lui Simon. Și ei au istorisit cele petrecute pe cale și cum a fost cunoscut de ei la frângerea pâinii” (Luca 24,13-35).

Frați creștini: Hristos a înviat!

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu ne găsim în cea de-a treia și ultima zi de Sfintele Paști. Sfânta Biserică a rânduit ca astăzi la Liturghie să se citească o Evanghelică care ne prezintă starea de spirit a apostolilor lui Iisus, după învierea Sa din morți. Pentru a înțelege mai bine această pericopă evanghelică, o vom explica verset cu verset. Vom începe însă cu un text care nu s-a citit la Sfânta Liturghie, dar care se găsește în Sfânta Scriptură exact înaintea pericopei evanghelice de astăzi. Se spune aici că femeile mironosițe au vestit apostolilor faptul că Domnul Hristos înviase din morți, dar „cuvintele acestea au părut înaintea lor ca o aiureală și nu le-au crezut. Cu toate acestea, Petru a alergat la mormânt și, plecându-se, a văzut giulgiurile singure zăcând. Și a plecat, mirându-se în sine de ceea ce se întâmplase” (Luca 24,11-12. Realitatea învierii a fost atât de măreață, încât apostolilor nu le venea să creadă.

„Și iată, doi dintre ucenici mergeau în aceeași zi la un sat care era departe de Ierusalim, ca la șaiszeci de stadii, al cărui nume era Emaus. Și aceia vorbeau între ei despre toate întâmplările acestea”.

Întrucât această călătorie este relatată în Noul Testament doar în Evanghelia după Luca, iar dintre cei doi ucenici numai Cleopa este amintit cu numele, Sfinții Părinți ai Bisericii au ajuns la concluzia că celălalt ucenic despre care se amintește aici, dar al cărui nume nu este pomenit, este însuși Luca, cel ce a scris Evanghelia.

Stadiul este o unitate de măsură evreiască pentru lungime, care are 185 de metri. Între Ierusalim și Emaus erau ca la șaiszeci de stadii, deci distanța pe care trebuia să o parcurgă cei doi ucenici în seara aceea era de aproximativ unsprezece kilometri.

Ucenicii discutau în drumul lor despre patima lui Iisus, dar mai mult îi preocupau cuvintele femeilor mironosițe, care pretindeau că Acesta înviase din morți. Nu. Așa ceva nu era cu putință. Ei nu puteau crede că Iisus înviase din morți.

„Și pe când vorbeau și se întrebau între ei, și Iisus Însuși, apropiindu-se, mergea împreună cu ei. Dar ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască”.

Hristos cel înviat li se alătură în drum celor doi, dar ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască. Ochii lor nu erau ținuți de Dumnezeu, Evanghelia nu menționează așa ceva, ci erau ținuți de propria lor necredință.

„Și Iisus a zis către ei: Ce sunt cuvintele acestea pe care le schimbați unul cu altul în drumul vostru? Iar ei s-au oprit, cuprinși de întristare”.

Ucenicii erau triști deoarece nu credeau în înviere. Pentru ei istoria lui Iisus, învățătorul lor, se încheiase pe cruce, odată cu moartea Sa.

„Răspunzând, unul dintre ucenici, cu numele Cleopa, a zis către Iisus: Tu singur ești străin în Ierusalim și nu știi cele ce s-au întâmplat în el zilele acestea? Iisus le-a zis: Care fapte? Iar ei l-au răspuns: Cele despre Iisus Nazarineanul, Care era prooroc puternic în faptă și în cuvânt înaintea lui Dumnezeu și a întregului popor. Cum L-au osândit la moarte și L-au răstignit arhieriei și mai-marii noștri; Iar noi nădăjduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel; și, cu toate acestea, astăzi este a treia zi de când s-au petrecut acestea. Și niște femei de ale noastre ne-au spăimântat ducându-se dis de dimineață la mormânt, și, negăsind trupul lui Iisus, au venit zicând că au văzut arătare de îngeri, care le-au spus că El este viu. Iar unii dintre noi s-au dus la mormânt și au găsit așa precum spusese ră femeile, dar pe El nu L-au văzut”.

Auzind întrebarea lui Iisus, cei doi ucenici au ajuns la concluzia că Interlocutorul lor nu știa ce se întâmplase în Ierusalim. Pur și simplu nu aflase nimic. Ceea ce îi contraria însă era faptul că acest Străin venea de la Ierusalim, asemenea lor, ori de vreme ce toți locuitorii cetății vorbeau numai despre răstignirea lui Iisus Nazarineanul, la care se adăugau și spusele femeilor mironosițe că Acesta înviase, oare cum de acest Străin nu aflase nimic despre toate acestea? În această situație, cei doi îi spun Străinului despre ce discutau, dezvăluindu-i și faptul că ei nădăjduiseră că Iisus era Mântuitorul, Mesia cel promis, însă moartea Lui pe cruce le-a spulberat orice nădejde. De când Iisus murise, nu mai știau ce să creadă. Aveau totuși o neliniște, un gând care nu le dădea pace. De

vreme ce Iisus „era prooroc puternic în faptă și în cuvânt”, iar înainte de intrarea triumfală în Ierusalim le spusese apostolilor: „Iată, ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi predat arhierilor și cărturarilor; și-L vor osândi la moarte și-L vor da în mâna păgânilor. Și-L vor batjocori și-L vor scuipa și-L vor biciui și-L vor omorî, dar după trei zile va învia” (Marcu 10,33-34), iar ei au văzut cu ochii lor că tot ceea ce spusese Domnul s-a împlinit, de ce cunoscând ce are să pătimească, Iisus nu s-a ferit de moarte? Înseamnă că avea El un motiv foarte puternic pentru aceasta. Iar din moment ce toate cele profețite de Hristos despre patima Sa se împliniseră, atunci trebuia ca la trei zile după răstignire să învieze din morți, pentru că spusese și lucrul acesta. Din această cauză ucenicii îi spun Necunoscutului că „astăzi este a treia zi de când s-au petrecut acestea”.

Pe lângă frământările legate de moartea Învățătorului lor, pe cei doi ucenici îi tulburaseră spusele femeilor mironosițe că El înviase din morți. Apostolul Petru s-a dus la mormânt și a constatat și El că trupul lui Iisus dispăruse, dar pentru că nu l-a văzut pe Domnul, nu a crezut că El a înviat, părere pe care o împărtășeau și Luca și Cleopa.

În această situație Hristos le spune celor doi: „*O, nepricepuților și zăbavnici cu inima ca să credeți toate câte au spus proorocii! Nu trebuia, oare, ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa? Și începând de la Moise și de la toți proorocii, le-a tâlcuit lor, din toate Scripturile cele despre El*”.

Mântuitorul îi numește pe cei doi ucenici „nepricepuți”, pentru că nu cunoșteau sau nu înțelegeau proorociile din Vechiul Testament despre patima și învierea Sa, iar „zăbavnici cu inima”, pentru că nu voiau să accepte mărturia femeilor mironosițe despre înviere, care confirma cele proorocite și le aduce argumente din întreg Vechiul Testament că El trebuia să moară pentru ca „să intre în slava Sa”, adică să revină la slava pe care o avusese înainte de a se întrupa. De fapt înainte de patimă, Domnul Hristos se și rugase Tatălui în Ghetsimani, zicând: „Preaslăvește-Mă Părinte, la Tine Însuși, cu slava pe care am avut-o la Tine, mai înainte de a fi lumea” (Ioan 17,5). Prin întrupare, Fiul lui Dumnezeu s-a smerit, s-a golit de slava Lui dumnezeiască, adică „s-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-

Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-se ca un om. S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte de cruce. Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și i-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume” (Filip. 2,7-9. Deci pentru a reveni la slava Sa, Hristos a trebuit să treacă prin moarte.

„Și s-au apropiat de satul unde se duceau, iar Hristos se făcea că merge mai departe. Dar ei îl rugau stăruitor, zicând: Rămâi cu noi că este spre seară și s-a plecat ziua. Și a intrat să rămână cu ei. Și, când a stat împreună cu ei la masă, luând El pâinea, a binecuvântat și, frângând, le-a dat lor. Și s-au deschis ochii lor și L-au cunoscut; și El s-a făcut nevăzut de ei”.

Acest Necunoscut i-a impresionat pe ucenici prin cuvintele Lui, de aceea L-au rugat să nu-și mai continue calea, ci să rămână cu ei. Străinul a acceptat, și în timp ce serveau cina, El a binecuvântat pâinea și, frângând, le-a dat lor și li s-au deschis ochii și au cunoscut că El este Domnul. Nu l-au cunoscut când a frânt pâinea, ci când le-a dat de au mâncat. Atunci credința a început să lucreze în ei și li s-au deschis ochii. În acel moment s-au împărtășit de Hristos, de aceea l-au cunoscut. Domnul repetase gestul de la cina cea de taină, când „luând pâinea și binecuvântând, a frânt și, dând ucenicilor, a zis: Luați, mâncați, acesta este trupul Meu” (Mat. 26,26). În acel moment Hristos s-a făcut nevăzut de la ei. Oare unde s-a dus? Nu plecase nicăieri. El era prezent în pâine, care era trupul Lui, numai că cei doi nu îl mai vedeau. La fel, Hristos este prezent și în Sfânta Euharistie, dar noi nu îl vedem. El însă este acolo, prezent în mod real.

După ce au cunoscut că Străinul cu care veniseră pe cale nu era altcineva decât Învățătorul lor înviat, cei doi „*au zis unul către altul: Oare, nu ardea în noi inima noastră, când ne vorbea pe cale și când ne tâlcuia Scripturile? Și, în ceasul acela sculându-se, s-au întors la Ierusalim și au găsit adunați pe cei unsprezece și pe cei ce erau împreună cu ei, care ziceau că a înviat cu adevărat Domnul și s-a arătat lui Simon. Și ei au istorisit cele petrecute pe cale și cum a fost cunoscut de ei la frângerea pâinii”.*

Convinși că Domnul Hristos înviase din morți, Luca și Cleopa s-au întors degrabă în Ierusalim, pentru a le împărtăși și celorlalți

ucenici bucuria lor, aici însă au constatat că Domnul se arătase și apostolului Petru, iar ucenicii și cei dimpreună cu ei deja credeau că Iisus înviase. În acest momente întristarea apostolilor s-a transformat în bucurie și necredința în credință.

Cu toate că până nu l-au văzut pe Domnul înviat, apostolii nu au crezut în învierea Lui, după ce s-au încredințat de acest fapt însă, au mers până la moarte pentru credința lor în Hristos. Să urmăm exemplul apostolilor după înviere și să ne manifestăm credința pe care o avem în fapte, pentru că numai așa vom fi împreună cu Hristos în împărăția cerurilor.

AMIN

Izvorul tămăduirii (cu dată schimbătoare)

Frați creștini: Hristos a înviat!

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu ne-am închinat și anul acesta sfintei învieri a Domnului Hristos și ne găsim în săptămâna luminată, o perioadă deosebită în decursul anului bisericesc.

Sărbătoarea de astăzi se numește izvorul tămăduirii, pentru că este închinată minunilor săvârșite de Maica Domnului prin apa tămăduitoare a unui izvor de lângă Constantinopol. Dacă Maica Domnului nu a făcut nici o minune în timpul viețuirii ei pământești (în afară de zămislirea fără sămânță bărbătească a Fiului lui Dumnezeu în sânul ei preacurat și de nașterea Lui fără dureri), după mutarea ei la Domnul a săvârșit nenumărate minuni.

Pentru a cunoaște și aprofunda semnificația sărbătorii de astăzi, vom prezenta istoria izvorului tămăduirii, a bisericii zidite lângă izvor și câteva minuni săvârșite de Maica Domnului.

Un ofițer din Constantinopol, pe nume Leon, trecea într-o zi printr-o pădure din apropierea orașului, unde a întâlnit un orb, care se rătăcise. Leon l-a luat pe nevăzător de mână, pentru a-l călăuzi. După ce au parcurs o bucată de drum, orbul a fost cuprins de o sete arzătoare și l-a întrebat pe ofițer dacă nu are cumva un pic de apă, pentru a-i da să bea. Pentru că Leon nu avea apă la el, a intrat într-un desiș, să caute vreun izvor, însă nu a dat de apă. Pe când se întorcea cu mâhnire la orbul însetat, a auzit un glas care i-a zis: „Nu e nevoie să te ostenești Leon, căci apa este aproape!”. Ofițerul a început din nou să caute apă, iar după o bucată de vreme a auzit din nou glasul, care i-a zis: „Pătrunde împărate Leon mai adânc în pădure și luând apă tulbure în mâini, potolește setea orbului și apoi stropește cu ea ochii lui cei lipsiți de vedere; și vei cunoaște deîndată cine sunt eu, cea care îți grăiesc”. Leon a făcut precum i-a poruncit glasul și îndată orbul și-a recăpătat vederea. Ofițerul a înțeles atunci că cea care i-a grăit a fost Maica Domnului.

Conform celor spuse de Maica Domnului în pădure, Leon a ajuns împărat (457-474) și a zidit lângă izvorul cu apă tulbure o

biserică. Auzind lumea că apa de acolo este tămăduitoare, numeroși bolnavi au venit la izvor, iar după ce au băut și s-au spălat cu apă de acolo, au luat vindecare.

Împăratul Justinian (527-565) s-a îmbolnăvit de o boală grea și folosind apă din izvorul tămăduirii, s-a vindecat. În semn de recunoștință față de Maica Domnului, a ridicat în locul bisericii vechi un locaș de închinăciune mai mare. Odată cu trecerea vremii, pereții acestei biserici au crăpat din cauza cutremurelor ce au avut loc. Într-o zi, pe când era multă lume în biserică, aceasta era cât pe ce să se prăbușească, dar Maica Domnului a apărut și a sprijinit zidurile bisericii, până toată lumea a ieșit afară din ea.

Împăratul Vasile I Macedonianul (867-886) și fiul său, Leon Înțeleptul (886-912), au rezidit biserica de lângă izvorul tămăduirii. Și în vremea lor apa din izvor a săvârșit numeroase minuni, dintre care amintim: împăratul Leon Înțeleptul a fost vindecat de piatră la rinichi; Teofana, soția sa, a fost tămăduită de friguri; patriarhul Ștefan al Constantinopolului a fost vindecat de tuberculoză; patriarhul Ioan al Ierusalimului și-a recăpătat auzul; marele dregător Tarasie a fost vindecat de friguri, ca și mama sa, Maghistrisa; Stelian, fiul lui Tarasie a fost tămăduit de o boală de rinichi; o femeie numită Shizina a fost vindecată de o boală de stomac; împăratul Roman Lecapenul (919-944) a fost tămăduit de o boală de stomac, la fel și soția lui.

Un om bogat din Tesalonic a auzit de minunile întâmplare la izvorul tămăduirii, și s-a hotărât să meargă până acolo, să bea și el din această apă. Luând bani pentru călătorie și pentru a dăruia bisericii de acolo, a urcat într-o corabie care mergea la Constantinopol. Pe drum s-a îmbolnăvit și înțelegând că i se apropie sfârșitul, a zis căpitanului corabiei: „Socotesc că nu sunt vrednic să mă închin în biserică Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, nici să beau apă din izvorul tămăduirii, dar dacă păcatele mele mă împiedică să ajung viu acolo, te jur cu numele Stăpânei noastre, Născătoarei de Dumnezeu, să nu-mi arunci trupul în mare după ce voi muri, ci să-l pui într-o ladă și să-l duci la biserică spre care am pornit, pentru a fi îngropat acolo. Pentru aceasta îți las o sută de galbeni, iar restul banilor pe care îi am te rog să-i dai la biserică, pentru pomenirea sufletului meu”. Auzind acestea,

comandantul corabiei s-a jurat că o să-i împlinească voia. După ce călătorul a murit, comandantul i-a pus trupul într-o ladă, iar la trei zile după aceea a ajuns la Constantinopol. Mergând la biserica Maicii Domnului de lângă izvorul tămăduirii, comandantul a rugat preoții să-i facă prohodul bărbatului din Tesalonic și să-l îngroape. După ce l-au prohodit, unul dintre preoți a deschis lada și a aruncat asupra trupului țărână în chipul crucii. Un marinar de pe corabie, care participa la slujba înmormântării, a luat puțină apă din izvor într-un vas, s-a apropiat de cel mort și a zis: „O, sărmâne om, cât de mult ai dorit să bei din această apă pe când erai în viață, dar nu ai reușit. Primește-o măcar acum, când ești mort”. Zicând acestea, a vărsat apă peste mort, care îndată a înviat, slăvind pe Dumnezeu și pe Sfânta Lui Maică.

După ce a înviat, călătorul din Tesalonic s-a călugărit și a rămas la biserica de lângă izvorul tămăduirii douăzeci de ani, slujind cu osârdie lui Dumnezeu, până s-a mutat din această viață.

Pe lângă numeroasele minuni săvârșite de Maica Domnului prin apa de la izvorul tămăduirii, vom relata o minune a ei, în urma căreia a fost pictată o icoană a Sfintei Fecioare cu trei mâini, iar multă lume nu cunoaște istoria ei.

Împăratul Leon Isaurul (717-741) a declanșat o persecuție cruntă împotriva închinătorilor la sfintele icoane. Sfântul Ioan Damaschin a luat atitudine împotriva poziției împăratului și a alcătuit trei tratate, în care a justificat scripturistic, patristic, dogmatic și rațional închinarea la sfintele icoane, combătând iconoclasmul. În primul rând, Sfântul Ioan Damaschin protesta împotriva faptului că Leon și-a luat asupra sa drepturi sinodale. Principiului cezaro-papist al împăratului, care se autointitula „împărat și preot în același timp”, Ioan îi opune principiul sinodal, singurul justificat în Biserică de a legifera în materie de credință. „Nu este treaba împăraților de a hotărî în aceste chestiuni - afirmă Sfântul Ioan Damaschin - ci a sinoadelor, după cum a spus și Domnul Hristos: «Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor» (Mat. 18,20)”. În afirmația lui Leon Isaurul: „Eu sunt împărat și preot în același timp”, Ioan Damaschin vede o primejdie de moarte pentru ființa și existența Bisericii. Împăratul nu poate legi în Biserică, deoarece Sfântul

Apostol Pavel spune că Biserica este condusă de apostoli, de prooroci, de păstori și de învățători (Efes. 4,11), fără să pomenească nimic de împărați. Obligația împăraților este să aibă grijă de bunul mers al treburilor politice, nu să se amestece în cele ale Bisericii. Călcarea acestui principiu este pedepsit de Dumnezeu, iar Vechiul Testament ne dă destule exemple de pedepse pe care le-au primit regii evrei, care s-au amestecat în treburile bisericești. „Ne supunem ție, împărate - spune Sfântul Ioan Damaschin - în lucrările care privesc viața, dajdiile, vămile, încasările și cheltuielile, în toate ale noastre încredințate ție; dar în ceea ce privește conducerea Bisericii, avem pe păstori, pe cei care ne-au grăit nouă cuvântul și care au formulat legiuirea bisericească”.

Leon Isaurul era deranjat de faptul că Sfântul Ioan Damaschin a luat atitudine împotriva lui, dar mai supărat era pentru faptul că nu putea lua nici o măsură contra lui, întrucât Ioan locuia la Damasc, pe teritoriul califatului ummayad, la adăpost de autoritatea bazileului bizantin, fiind cel mai apropiat sfetnic al califului.

Într-o zi Leon și-a chemat copiii curții și le-a arătat una dintre scrisorile Sfântului Ioan, întrebându-i dacă vreunul dintre ei este în stare să imite întocmai scrisul autorului ei. Unul dintre copiii a afirmat că poate reproduce atât de bine scrisul Sfântului, încât nici el însuși nu își va da seama că rândurile respective nu îi aparțin. Împăratul i-a poruncit copistului să scrie o scrisoare, ca din partea lui Ioan, adresată împăratului Leon. Scrisoarea avea următorul text: „Împărate, să trăiești întru mulți ani! Aduc cuviincioasă închinare luminatăi tale fețe, eu, robul tău Ioan din Damasc, și îți aduc la cunoștință că cetatea noastră este slăbănogită în această vreme, pentru că lipsesc din ea cei mai mulți ostași ai agarenilor, care sunt plecați la război. Dacă vei trimite puțină oaste, cu înlesnire o vei lua, iar eu îți voi ajuta la aceasta, pe cât îmi stă în putință, căci toată cetatea este în mâinile mele”. După ce a dictat scrisoarea mincinoasă, vicelanul împărat a scris califului Damascului o epistolă cu mâna lui, în care îi spunea: „Prea iubite calif al cetății Damascului, bucură-te! După cum bine știi, nici un lucru nu este mai fericit, mai lăudat și mai plăcut lui Dumnezeu decât dragostea; ca tocmelile cele de pace

să fie păzite, iar din această pricină eu nu vreau să stric prietenia pe care o am cu bunul tău neam, cu toate că un prieten apropiat ție mă îndeamnă și mă cheamă la aceasta, trimițându-mi multe scrisori, ca să vin asupra ta cu război. Pentru a te încredința de acest fapt, îți trimit una dintre scrisorile primite de mine, pentru ca să cunoști adevărata prietenie pe care ți-o port, precum și vicleșugul și năravul cel rău al celui care a scris-o”.

Împăratul a trimis aceste două scrisori califului Damascului. Când le-a primit, acesta a chemat îndată pe Ioan la el și i le-a arătat. Sfântul a înțeles viclenia împăratului și a început să se dezvinovățească înaintea califului, spunându-i nu doar că nu a scris scrisoarea care îl incriminează, dar nici măcar prin gând nu i-a trecut vreodată să scrie așa ceva. Califul însă nu l-a crezut și aprins de mânie, a poruncit să i se taie mâna dreaptă, care a fost spânzurată în centrul cetății, pentru a vedea toți locuitorii Damascului ce se întâmplă cu trădătorii. După ce s-a lăsat noaptea, Sfântul Ioan i-a cerut califului printr-un mijlocitor mâna, pentru a o îngropa, iar acesta a acceptat.

Sfântul a căzut în genunchi în fața icoanei Maicii Domnului din camera lui și a rugat-o cu lacrimi să-i tămăduiască mâna, pentru a putea apăra prin scris dreapta credință. Noaptea a visat-o pe Maica Domnului, care i-a spus: „Privește, mâna ta este sănătoasă, fă-o dar trestie a celui ce scrie degrabă, dup cum te-ai făgăduit mie, acum”. Deșteptându-se din somn, Sfântul Ioan și-a văzut mâna lipită la loc și sănătoasă. Cuprins de mare bucurie, toată noaptea i-a cântat laude Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu.

Dimineața, când au văzut minunea făcută de Maica Domnului cu Sfântul Ioan, toți vecinii au fost cuprinși de mirare, însă dușmanii acestuia s-au dus degrabă la stăpânitorul cetății și i-au spus că nu lui Ioan i-a fost tăiată mâna, ci unui slujitor al lui, care a primit bani mulți ca să accepte acest lucru.

Califul a chemat îndată pe Ioan la el și i-a cerut să-i vadă mâna tăiată. Acesta i-a arătat-o, iar mâna avea din purtarea de grijă a Maicii Domnului un semn roșu de jur împrejur, pe unde fusese tăiată, încât califul a înțeles că îi fusese amputată. Mai marele cetății l-a întrebat ce medic i-a vindecat mâna și ce medicamente a folosit, iar Sfântul i-a

relatat cele întâmplate. Atunci califul a înțeles că Ioan era nevinovat de scrisoarea atribuită lui și l-a pus din nou primul lui sfetnic. Sfântul însă l-a rugat să-i dea drumul să plece, pentru a o sluji pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, după cum i-a promis. După multe rugăminți, califul i-a îngăduit acest lucru. Ioan și-a împărțit averea săracilor și s-a dus la mănăstirea Sfântul Sava din Palestina, unde s-a călugărit.

Conform promisiunii făcute Maicii Domnului, Sfântul Ioan Damaschin a scris mai multe lucrări, printre care o dogmatică, aceasta fiind prima sinteză a gândirii patristice de până la el, precum și cea dintâi prezentare sistematică a învățăturii de credință creștină. De asemenea, Ioan Damaschinul a fost melod și imnograf, alcătuind imne creștine de o deosebită frumusețe.

Pe lângă scrierile sale, Sfântul Ioan Damaschin a pictat și o icoană a Maicii Domnului cu trei mâini, în semn de recunoștință pentru că i-a vindecat mâna tăiată. Această icoană se găsește astăzi la mănăstirea sârbească Hilandar din Sfântul Munte Athos.

Dacă de Sfintele Paști am sărbătorit învierea Mântuitorului din morți, se cădea ca în săptămâna luminată să avem o zi închinată Maicii Domnului, prin care a venit în lume Fiul lui Dumnezeu. Sărbătoarea de astăzi însă nu este dedicată faptelor Sfintei Fecioare Maria din timpul vieții ei pământești, ci minunilor săvârșite de ea după mutarea în împărăția lui Dumnezeu, alături de Fiul său, unde ea se roagă mereu lui Dumnezeu pentru toți creștinii și ajută tuturor celor care îi cer ajutorul cu credință. Drept aceea, să nu pregetăm nici noi să ne rugăm Maicii Sfinte în orice împrejurare, pentru că ea nu întârzie să răspundă celor ce o cheamă, motiv pentru care a fost numită „bucuria tuturor celor necăjiți”.

AMIN

Sfinții Mari Împărați și întocmai cu Apostolii Constantin și maica sa Elena

(21 Mai)

În timpul activității Sale publice, Mântuitorul le-a spus Sfinților Apostoli: „Aduceți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul său. Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni; dacă au păzit cuvântul Meu, și pe al vostru îl vor păzi” (Ioan 15,20). „Luați seama la voi înșivă. Că din pricina Mea vă vor da în adunări și veți fi bătuți în sinagogi și veți sta înaintea conducătorilor și a împăraților, spre mărturie lor” (Marcu 13,9). „Pe acestea vi le-am grăit ca să nu vă poticniți. Vă vor scoate din sinagogi; ba chiar va veni ceasul când tot cel ce vă va ucide să creadă că aduce închinare lui Dumnezeu. Și acestea le vor face, pentru că nu L-au cunoscut pe Tatăl Meu, și nici pe Mine” (Ioan 16,1-3). După ce Domnul Hristos a fost arestat, Sfinții Apostoli și-au amintit aceste cuvinte rostite de El, „și lăsându-L, au fugit toți” (Marcu 14,50).

Văzând că Mântuitorul a fost condamnat la moarte și răstignit, Sfinții Apostoli s-au înfricoșat și mai mult, încât „de frica iudeilor, au încuiat ușile acolo unde erau adunați” (Ioan 20,19).

Cuvintele Domnului Hristos referitoare la prigonirea Sfinților Apostoli și a celor ce cred în cuvântul lor s-au împlinit foarte repede, pentru că după pogorârea Sfântului Duh, evreii au început să-i prigonească pe creștini. Apostolii Petru și Ioan, care vorbeau despre învierea Mântuitorului din morți, au fost întemnițați și aduși în fața sinedriului, unde li s-a poruncit „ca nicidecum să nu mai grăiască, nici să mai învețe în numele lui Iisus” (Fapte 4,18). Pentru că Apostolii au continuat să-L propovăduiască pe Hristos cel înviat, au fost întemnițați din nou, dar un înger i-a slobozit noaptea din temniță. Atunci s-a „adunat sinedriul și tot sfatul bătrânilor fiilor lui Israel și chemând pe Apostoli și bătându-i, le-au poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus” (Fapte 5,21 și 40). După ce Sfântul Arhidiacon Ștefan a fost omorât cu pietre, pentru că Îl propovăduia pe Hristos, „s-a făcut prigoană mare împotriva Bisericii din Ierusalim. Și toți, afară de Apostoli, s-au împrăștiat prin ținuturile Iudeii și ale Samariei” (Fapte

8,1). Evreii i-au prigonit pe creștini nu numai în Țara Sfântă, ci și în afara hotarelor ei. Astfel, „Saul, suflând încă amenințare și ucidere împotriva ucenicilor Domnului, a mers la arhiereu, și a cerut de la el scrisori către sinagogile din Damasc ca, dacă va afla acolo pe vreunii, atât bărbați, cât și femei, să merg pe calea aceasta, să-i aducă legați la Ierusalim” (Fapte 9,1-2). După convertirea sa pe drumul Damascului, Sfântul Pavel a avut multe de îndurat de la evrei pentru că propovăduia Evanghelia Domnului Hristos. Astfel, în prima sa călătorie misionară, după ce a trecut împreună cu Barnaba prin Iconiu, au ajuns la Listra, „iar de la Antiohia și de la Iconiu au venit iudei, care au atras mulțimile de partea lor, și, bătând pe Pavel cu pietre, l-au târât afară din cetate, gândind că a murit” (Fapte 14,19). În cea de-a doua călătorie misionară, Sfântul Pavel a propovăduit în Tesalonic, împreună cu Sila. „Iar iudeii, umplându-se de invidie și luând cu ei pe câțiva oameni de rând, răi, adunând gloată întărâtau cetatea și, ducându-se la casa lui Iason, căutau să-i scoată afară, înaintea poporului. Dar, negăsindu-i, târau pe Iason și pe câțiva frați la maimarii cetății, strigând că cei ce au tulburat toată lumea au venit și aici. Și când au aflat iudeii din Tesalonic că și în Bereea s-a vestit de către Pavel cuvântul lui Dumnezeu, au venit și acolo, întărâtând și tulburând mulțimile” (Fapte 17,5-6 și 13). În cartea Faptele Apostolilor găsim numeroase exemple de prigonire a Sfinților Apostoli, precum și a celorlalți creștini, de către evrei.

Creștinii nu au fost prigoniiți însă numai de evrei, ci și de păgâni, unii împărați de la Roma declanșând persecuții sângeroase împotriva lor, în întreg Imperiul Roman.

Prima persecuție anticreștină a fost declanșată de împăratul Nero (54-68). După moartea acestuia, majoritatea succesorilor lui i-au persecutat pe creștini, însă au existat și unii împărați care au fost toleranți și binevoitori față de aceștia. De asemenea, persecuțiile nu au avut aceeași intensitate sub toți împărații, precum nici în decursul domniei aceluiași împărat.

Al doilea împărat care i-a persecutat pe creștini a fost Domițian (81-96), urmat de: Traian (98-117), Adrian (117-138), Antonin Pius (138-161), Marcu Aureliu (161-180), Comod (180-192),

Septimiu Sever (193-211), Caracalla (211-217), Maximin Tracul (235-238), Deciu (249-251), Trebonius Gallus (251-253), Valerian (253-260), Aurelian (270-275), Dioclețian (284-305), Maximian (286-305) și Galeriu (293-311).

Pedepsele aplicate creștinilor difereau de la un împărat la altul. În cele ce urmează vom prezenta ce au avut de suferit creștinii în timpul prigoanelor, singura lor vină fiind aceea că credeau în Iisus Hristos.

Creștinilor bogați li se confiscau averile și erau deportați în locuri cu climă nesănătoasă, unde erau condamnați la muncă silnică în mine și cariere. Femeile creștine erau batjocorite și vândute ca sclave.

Pentru a-i convinge să se lepede de Hristos, chinătorii îi băteau pe creștini cu varga sau cu biciul. Carnea trupului le era sfâșiată cu ghiare de fier sau cu cioburi ascuțite. Trupurile le erau înțepate cu obiecte ascuțite și erau arse cu fierul roșu sau cu torța. Pe spate li se turna plumb topit. Membrele trupului le erau întinse cu diverse instrumente de tortură, picioarele le erau zdrobite, li se tăia limba, nasul și urechile, le erau scoși ochii, erau spânzurați cu capul în jos și multe altele. În ciuda acestor chinuri cumplite, creștinii nu se lepădau de Hristos, decât cu foarte mici excepții, pentru că aveau în minte cuvintele Mântuitorului: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, voi mărturisi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei 10,32-33).

Dacă se constata că în ciuda chinurilor creștinii nu își părăsesc credința, erau condamnați la moarte. Pedepșa capitală era aplicată în diverse moduri: sugrumare, înecare, decapitare, ardere, răstignire, aruncare la fiare, lupta în arenă cu gladiatorii și altele.

Cel care a încetat persecutarea creștinilor a fost Sfântul Constantin cel Mare, fiul lui Constanțiu Chlor și al soției sale, Elena.

La sfârșitul veacului al IV-lea d. Hr., Imperiul Roman se întindea pe un teritoriu foarte vast și era tot mai greu de cârmuit. În această situație, împăratul Dioclețian (284-305) a împărțit în anul 286 conducerea Imperiului cu Maximian, un vechi camarad de arme. Dioclețian a păstrat pentru sine Orientul Imperiului, cu capitala la

Nicomidia, în timp ce Occidentul, cu capitala la Roma, i-a revenit lui Maximian. Imperiul era socotit unitar, iar legile se dădeau în numele ambilor împărați. Pentru o și mai bună guvernare a Imperiului, Dioclețian și-a asociat la domnie, în anul 293, pe ginerele său, Galeriu, iar Maximian pe Constanțiu Chlor. La 1 mai 305 Dioclețian și Maximian s-au retras de la conducerea Imperiului.

În anul 306 Constanțiu Chlor a murit, iar armata l-a proclamat împărat al Occidentului pe fiul acestuia, Constantin cel Mare, în timp ce la Roma s-a proclamat împărat Maxențiu, fiul lui Maximian.

În anul 312 s-a iscat război între Constantin și Maxențiu. Pentru că armata lui Constantin era mult mai mică decât cea a lui Maxențiu, fiul Elenei i-a cerut ajutorul lui Dumnezeu în luptă. Ca răspuns la rugăciunea lui, Constantin a văzut ziua la amiază o cruce luminoasă pe cer, pe care scria cu slove alcătuite din stele: „În acest semn vei învinge”. În noaptea ce a urmat, Domnul Hristos i-a apărut în vis lui Constantin și l-a îndemnat să-și facă un steag ostășesc cu semnul sfintei cruci pe el. Constantin a confecționat un steag cu semnul cinstitei cruci și așa s-a îndreptat spre Roma, unde l-a biruit pe Maxențiu, care s-a înecat în Tibru, la podul Milvius, în 28 octombrie 312.

Încredințat că Dumnezeu l-a ajutat în luptă, Constantin cel Mare a dat în ianuarie 313 decretul de la Milan, prin care a oprit prigonirea creștinilor în Occident. În Orient însă, împăratul Valeriu Liciniu a continuat persecutarea acestora. În bătălia de la Chrysopolis, din 18 septembrie 324, Constantin cel Mare l-a înfrânt pe Liciniu, ajungând singurul împărat al întregului Imperiu Roman. În această calitate, Sfântul Constantin a sprijinit foarte mult Biserica lui Hristos.

În primul rând, a scutit slujitorii Bisericii de obligația grea și costisitoare a funcțiilor municipale, favoare de care se bucurau preoții păgâni, conducătorii iudeilor, medicii și profesorii și a acordat preoților creștini subvenții importante, pentru a se putea ocupa numai cu slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor. Sfântul Constantin a numit cu precădere creștini în funcțiile înalte din administrația imperială. În vremea lui, multe temple păgâne au fost transformate în biserici, iar palatul imperial Lateran din Roma a fost cedat episcopului cetății.

Constantin cel Mare a hotărât să părăsească Roma păgână și să ridice o capitală creștină Imperiului. Pentru acest scop a ales Bizanțul de pe Bosfor, căruia i-a dat numele de Constantinopol (orașul lui Constantin). Noua capitală a fost inaugurată la 11 mai 330, iar împăratul a ridicat aici multe biserici și construcții cu caracter religios.

Din timpul lui Constantin cel Mare legile de stat au fost puternic influențate de învățătura creștină. Astfel, răstignirea, zdrobirea picioarelor și arderea cu fierul roșu au fost interzise. Legislația matrimonială a dobândit un caracter creștin. Adulterul și siluirea erau aspru pedepsite. S-a interzis abandonarea copiilor și s-a îngădit vinderea lor, oferindu-se părinților nevoiași ajutoare din partea statului. Au fost luate măsuri de protecție socială a săracilor, orfanilor, văduvelor și bolnavilor. A fost ușurat traiul sclavilor și a fost îmbunătățit tratamentul în închisori. Luptele de gladiatori au fost restricționate, iar condamnații nu au mai fost trimiși în arenă, ci în mine. Din anul 317 s-a bătut monedă cu monogramă creștină, iar din anul 321 duminica a fost declarată zi de odihnă în Imperiu. Întrucât învățătura creștină nu a putut pătrunde până la Constantin cel Mare în toate localitățile, din cauza prigonirii creștinilor, țărani păgâni aveau dreptul să lucreze duminica la câmp.

Datorită persecutării creștinilor din primele trei veacuri, a revoltei iudaice din anul 66 d. Hr., în urma căreia Ierusalimul a fost arat cu plugurile, precum și a revoltei evreilor din anul 132 d. Hr., după care aceștia au fost împrăștiați în tot Imperiul Roman, iar Ierusalimul a fost reconstruit ca o cetate păgână, închinată zeului Jupiter Capitolinul, numită „Aelia Capitolina”, urma crucii Mântuitorului s-a pierdut. Sfântul Constantin a trimis-o pe mama sa, împărăteasa Elena, la Ierusalim, pentru a descoperi în primul rând crucea Mântuitorului, care l-a ajutat în lupta împotriva lui Maxențiu, precum și celelalte locuri sfinte din Evanghelii.

În urma mărturiilor localnicilor și a numeroaselor săpături, crucea Mântuitorului și a celor doi tâlhari împreună răstigniți au fost descoperite. Nimeni nu putea spune însă care este crucea Domnului Hristos. În această situație au atins o femeie moartă de cele trei cruci.

Când crucea Domnului a atins moarta, aceasta a înviat și așa au cunoscut toți care era crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul lumii.

Sfântul Constantin cel Mare și membrii familiei sale au sprijinit financiar ridicarea de biserici, precum și repararea lor. S-au construit multe biserici și mănăstiri în Ierusalim, care a devenit un oraș creștin și loc de pelerinaj. De asemenea s-au ridicat biserici mărețe în Betleem, Nazaret, în alte locuri din Țara Sfântă, precum și la Antiohia, Roma, Nicomidia și în alte orașe ale Imperiului.

Împăratul Constantin cel Mare a arătat multă râvnă pentru unitatea credinței creștine, convocând primul Sinod Ecumenic, la Niceea, în anul 325, la care a fost de față. La acest Sinod au participat 318 episcopi din întreaga lume creștină de atunci, care au combătut erezia lui Arie. La Sinodul I Ecumenic s-au alcătuit primele șapte articole ale Simbolului de Credință, pe care îl rostim la fiecare Sfântă Liturghie. Prin acest Sinod împăratul a vrut să ridice și să ajute Biserica, să asigure unitatea creștinismului, pentru a face din această unitate elementul de viață și de rezistență al Imperiului Roman.

Sfânta Împărăteasă Elena s-a mutat la Domnul în anul 327, iar Sfântul Constantin cel Mare și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu zece ani mai târziu, în 337.

Pentru libertatea de manifestare oferită creștinilor, pentru sprijinul constant și de excepție acordat Bisericii, precum și pentru numeroasele lor fapte bune, împăratul Constantin cel Mare și mama sa Elena au fost declarați sfinți întocmai cu apostolii.

Să-i avem ca modele pe Sfinții Apostoli și pe creștinii primelor trei veacuri, care deși erau schingiuiți și chiar omorâți pentru credința în Iisus Hristos, nu s-au lepădat de El, și să urmăm exemplul Sfinților Constantin și Elena, care deși au fost împărați și au trăit într-o lume plină de păgâni, nu s-au rușinat să-și mărturisească credința în Iisus Hristos.

AMIN

Înălțarea Domnului Hristos cu trupul la cer

(cu dată schimbătoare)

După activitatea Sa publică, în care Domnul Hristos le-a dovedit apostolilor Săi și celor ce aveau ochi să vadă, urechi să audă și minte să înțeleagă că El este Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii, Mesia cel promis, Iisus a fost răstignit pe cruce și a murit, pentru a-și îndeplini misiunea și în iad și pentru a deschide porțile raiului cele închise de la păcatul protopărinților Adam și Eva, „ca întru numele Lui tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl” (Filip. 2,10-11). După trei zile a înviat din morți, pentru a se arăta apostolilor și altor frați, spre a-i încredința deplin că și-a îndeplinit misiunea de Mântuitor al lumii, iar după patruzeci de zile de la înviere, s-a dus împreună cu ucenicii „până spre Betania, și, ridicându-și mâinile, i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer” (Luca 24,50-51) „și un nor l-a luat de la ochii lor” (Fapte 1,9) „și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl” (Marcu 16,19).

Astăzi prăznuim evenimentul măreț al înălțării Domnului Hristos cu trupul la cer, care reprezintă de fapt încheierea misiunii Sale pământești.

Sunt unii care gândesc că Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat degeaba. A venit să mântuiască lumea, dar a fost omorât și nu și-a realizat misiunea. Lumea a fost păcătoasă înaintea venirii Lui și păcătoasă a rămas și după aceea.

Să nu dăm vina pe Dumnezeu pentru răutatea oamenilor de pe pământ. Fiul lui Dumnezeu nu s-a întrupat pentru a impune cu sila împărăția Sa tuturor oamenilor, ci le-a oferit posibilitatea de a alege, după cum a spus încă din Vechiul Testament: „Iată eu astăzi ți-am pus înaintea viața și moartea, binele și răul. Alege viața ca să trăiești tu și urmașii tăi” (Deut. 30,15).

Fiul lui Dumnezeu nu s-a întrupat pentru a instaura o nouă împărăție lumească. El nu avea nevoie să fie ales de oameni rege sau împărat pe pământ, de vreme ce pe bună dreptate este „Stăpânul

cerului și al pământului, Împăratul întregii făpturi” (Iudita 9,12) și mai mult decât atât, pentru că El „a făcut cerul și pământul” (Fac. 1,1). „Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut” (Ioan 1,3). Ori cine este mai mare, Creatorul sau stăpânitorul? Mântuitorul i-a și zis lui Pilat: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta” (Ioan 18,36). Prin venirea Sa în lume și prin activitatea desfășurată pe pământ, Domnul Hristos ne-a deschis împărăția cerurilor, pentru că nici noi pe pământ „nu avem cetate stătătoare, ci o așteptăm pe cea care va să vină” (Evrei 13,14).

Cel care prin uzurpare însă se socotește stăpânul acestei lumi, este diavolul. Despre acesta Mântuitorul a spus: „La judecata acestei lumi; stăpânitorul lumii acesteia va fi aruncat afară” (Ioan 12,31), ori un stăpân nu poate fi aruncat din ceea ce este pe drept al lui. Diavolul numai minte că este stăpânul lumii, folosindu-se în mod rău de ea. Deci cei care caută prin orice mijloace să fie cât mai puternici în această lume și să aibă cât mai multe avuții, uitând de Dumnezeu, de viața spirituală și de datoriile față de suflet, nu slujesc Domnului, ci Satanei. La ispitierea din Carantania, diavolul i-a oferit lui Iisus nu câteva bogății, ci comorile lumii întregi, dar Domnul Hristos le-a refuzat (Matei 4,10), pentru că El a venit pentru mântuirea sufletelor, care sunt veșnice, iar nu pentru a agonisi o bogăție materială, trecătoare. Mântuitorul ne-a îndemnat și pe noi: „Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură” (Matei 6,19-20).

Fiul lui Dumnezeu nu S-a întrupat degeaba. El a venit în lume și ne-a dat poruncile prin care avem acces în rai. În urma morții pe cruce a zdrobit porțile iadului și a eliberat de acolo pe toți cei care au crezut în venirea Lui și au pregătit poporul ales sau celelalte popoare pentru primirea Lui, a deschis raiul, unde a intrat cu cei scoși din iad și a pregătit astfel calea spre rai pentru toți care vor să intre în el și fac fapte vrednice pentru aceasta. Prin învierea cu trupul a biruit moartea, a îndumnezeit trupul pe care L-a asumat, s-a înălțat cu el la cer și șade de-a dreapta Tatălui, de unde va veni să judece viii și morții, iar la a doua venire îl va birui definitiv pe diavol.

Mântuitorul la prima venire în lume a deschis raiul și prin poruncile pe care le-a lăsat, a oferit omului posibilitatea de a alege sau de a respinge raiul. La a doua Sa venire însă, ca Judecător, va fi Domn al cerului și al pământului. Atunci cei care L-au iubit și L-au slujit vor dobândi nu numai împărăția cerurilor ci și pământul, după cum El Însuși a spus: „Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul” (Mat. 5,5). Bineînțeles că va fi „un cer nou și un pământ nou” (Apoc. 21,1). Atunci cei care s-au străduit să dobândească pământul și toate avuțiile lui, nu vor mai avea nimic. Lumea aceasta o vor pierde, iar cealaltă nu o vor câștiga. Cei ce s-au străduit să dobândească raiul, vor primi și pământul, pe care nu l-au avut și nu l-au râvnit și se vor împlini cuvintele: „Celui ce are i se va da; iar de la cel ce nu are și ce i se pare că are i se va lua” (Luca 8,18). În acele momente cei păcătoși vor încerca să se dezvinovățească, dar Hristos Judecătorul le va repeta cuvintele din Evanghelie: „De n-aș fi venit și nu le-aș fi vorbit, păcat nu ar avea; dar acum nu au cuvânt de dezvinovățire pentru păcatul lor” (Ioan 15,22).

Deci vedem că sensul valorilor creștine este invers decât cel al valorilor acestei lumi, care nu îl au ca punct de referință pe Dumnezeu, ci pe vrăjmașul. Și vom da un exemplu grăitor în acest sens: când cunoaștem un om bogat, cu o funcție foarte importantă, îl admirăm, îi căutăm prietenia și favorurile, în timp ce pe un om necăjit care ne cere să-l ajutăm îl evităm și chiar îl disprețuim. Omul cel bogat ne poate mijloci un loc de muncă mai bun sau anumite beneficii materiale, lumești, săracul miluit de noi însă ne poate deschide împărăția cerurilor, pentru că „mila biruiește în fața judecății” (Iacov 2,13). Dacă ar fi să alegem între bogatul care se îmbrăca în porfiră și vison și săracul Lazăr de la poarta sa, din parabola Mântuitorului (Luca 16,19-31), toți am încerca să ne apropiem de bogat și nici nu l-am lua în seamă pe Lazăr. Dar când au ajuns cei doi în lumea cealaltă, care dintre ei era cel fericit? Lazăr era în sânul lui Avraam, pe când bogătașul se chinuia cumplit în văpaie. De aceea creștinii trebuie să vadă cu alți ochi lumea, decât o văd cei ce sunt robii acestei lumi.

Cei care susțin că Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat degeaba, pentru că a fost omorât, nu știu că tocmai prin suferință și moarte ne

arătam mai puternici. Suferim în viața aceasta trecătoare, murim în lumea aceasta, dar câștigăm viața veșnică. Aici este paradoxul creștin, suferința și moartea nu duc la pieire, ci la viață veșnică. Domnul Hristos a zis clar: „Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi” (Ioan 11,25). „Cel ce nu-și ia crucea și nu-mi urmează Mie nu este vrednic de Mine” (Mat. 10,38) și „cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde; iar cine-și va pierde sufletul pentru Mine, acela îl va mântui” (Luca 9,24). Ce înseamnă aceste cuvinte? Cel care într-o ispită mare sau chiar în pericol de moarte se leapădă de Hristos, pentru a-și salva viața, câștigă viața aceasta, dar pierde viața veșnică, pe când cel care într-o astfel de situație își dă sufletul pentru credința în Hristos, adică moare, acela își mântuiește sufletul. Pierde viața aceasta trecătoare, dar câștigă viața veșnică, conform celor spuse de Mântuitorul: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, voi mărturisi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu Care este în ceruri” (Matei 10,32-33).

Să revenim la înălțarea Domnului cu trupul la cer. Sfântul Luca spune în Faptele Apostolilor „că privind apostolii, pe când Domnul se înălța la cer, iată doi bărbați au stat lângă ei, îmbrăcați în haine albe, care au și zis: Bărbați galileieni, de ce stați privind la cer? Acest Iisus care S-a înălțat de la voi la cer, astfel va și veni, precum L-ați văzut mergând la cer” (Fapte 1,10-11). Deci îngerii care sunt prezenți la înălțare, anunță deja a doua venire a Domnului Hristos, care va avea loc la sfârșitul lumii, când Domnul va veni „întru slava Sa, cu toți sfinții îngeri și va ședea pe tronul slavei Sale” (Matei 25,31).

De ce Sfântul Duh s-a pogorât abia după zece zile de la înălțarea Domnului cu trupul la cer? Pentru că în rai există nouă cete îngerești: tronuri, heruvimi, serafimi, domnii, puteri, stăpâni, începătorii, arhangheli și îngeri. Înălțându-se la cer, Domnul Hristos a petrecut câte o zi cu fiecare ceată, pentru a fi mai bine cunoscut de ele. După aceea s-a arătat lui Dumnezeu Tatăl, a șezut de-a dreapta Lui și a trimis pe Duhul Sfânt în lume.

Pe când Domnul Hristos se înălța spre împărăția lui Dumnezeu, îngerii care îl însoțeau ziceau puterilor îngerești din cer:

„Ridicați căpetenii porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul slavei” (Ps. 23,9). Acestea cuprinse de mirare că Împăratul slavei are trup omenesc, întrebau: „Cine este Acesta, Împăratul slavei?” (Ps. 23,10). Și li se răspundea: „Acesta este Împăratul slavei, Domnul puterilor” (Ps. 23,10). Văzând aceasta, puterile îngerești erau uimite, pentru că Iisus Hristos era Dumnezeu și om în același timp.

În baza creației lui Dumnezeu, universul spiritual este ierarhizat în ordinea următoare: Dumnezeu Atotputernic, Creatorul a tot ceea ce există, îngerii, ființe spirituale lipsite de trupuri, și omul, compus din suflet spiritual și trup material. Această ierarhie însă se schimbă după înălțarea la cer, pentru că deasupra îngerilor, în sânul Sfintei Treimi și pe tronul lui Dumnezeu, vine să șadă un om. Este vorba despre Iisus Hristos, care se înalță cu trupul la cer și șade de-a dreapta Tatălui.

Fiul lui Dumnezeu a venit în lume pentru a ne împăca cu Dumnezeu. Ne-a arătat calea spre împărăția cerurilor prin poruncile Sale, ne-a deschis raiul după ce a murit cu trupul pe cruce, a îndumnezeit trupul pe care L-a asumat, s-a înălțat cu acesta la cer și a trimis de acolo pe Duhul Sfânt „pentru a ne călăuzi la tot adevărul” (Ioan 16,13). Calea spre rai ne este deschisă acum tuturor. Ceea ce trebuie să facem noi, este să pășim pe ea. Exemplele sfinților din viața Bisericii, începând cu Maica Domnului, Sfinții Apostoli și martirii primelor veacuri, ne dovedesc că acest lucru este posibil. Drept aceea, să ne străduim și noi prin întreaga noastră viață să urmăm pilda Mântuitorului și a sfinților, pentru a fi înălțați împreună cu ei în rai, pentru că „cele ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El” (I Cor. 2,9).

AMIN

Pogorârea Sfântului Duh

(cu dată schimbătoare)

Astăzi prăznuim pogorârea Sfântului Duh, Rusaliile sau Cincizecimea, eveniment deosebit de important în istoria mântuirii lumii și a omului.

În timpul activității Sale publice, Mântuitorul le-a spus Sfinților Apostoli: „Puțin timp mai sunt cu voi și Mă duc la Cel ce M-a trimis” (Ioan 7,33) „și voi ruga pe Tatăl, și alt Mângâietor vă va da vouă, ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului” (Ioan 14,16-17). „Vă este de folos ca Eu să Mă duc. Că dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi” (Ioan 16,7). „Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine” (Ioan 15,26). „Iar când vă vor duce în sinagogi și la dregători și la stăpâniri nu vă îngrijiți cum sau ce să răspundeți sau ce să spuneți, că Duhul Sfânt vă va învăța chiar în ceasul acela, ce trebuie să spuneți” (Luca 12,11-12). După învierea Sa din morți, Domnul Hristos le-a poruncit Sfinților Apostoli: „Voi să ședeți în cetatea Ierusalimului, până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus” (Luca 24,49), „iar putere veți primi prin venirea peste voi a Sfântului Duh, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului” (Fapte 1,8).

Întrucât Iuda s-a spânzurat și au rămas numai unsprezece Apostoli, aceștia au hotărât după înălțarea Mântuitorului cu trupul la cer să tragă sorți pentru cel ce avea să fie al doisprezecelea Apostol, după numărul semințiilor lui Israel (Matei 19,28). „Și au pus înainte pe doi: pe Iosif, numit Barsaba, zis și Iustus, și pe Matia. Și, rugându-se, au zis: «Tu, Doamne, Care cunoști inimile tuturor, arată pe care din aceștia doi l-ai ales, ca să ia locul acestei slujiri și al apostoliei din care a căzut Iuda, ca să meargă în locul lui». Și au tras la sorți, și sorțul a căzut pe Matia, și el s-a rânduit împreună cu cei unsprezece Apostoli” (Fapte 1,23-26).

Pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli a avut loc la cincizeci de zile după învierea Domnului Hristos din morți și la zece

zile după înălțarea Lui cu trupul la cer. În această zi evreii aveau sărbătoarea „săptămânilor”, „a primelor roade” sau „a secerișului” (Ieș. 23,16; 34,22; Numeri 28,26), iar cu această ocazie „erau în Ierusalim bărbați cucernici din toate neamurile care sunt sub cer: parți, mezi, elamiți și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei cea de lângă Cirene, și romani în treacăt, iudei și prozeliți, cretani și arabi” (Fapte 2,5 și 9-11). Pogorârea Sfântului Duh a avut loc în zi de sărbătoare, pentru a fi de față un număr mare de oameni, în primul rând, pentru a se boteza cât mai mulți, iar în al doilea rând, pentru ca prin străinii botezați în Ierusalim, să se răspândească învățătura Mântuitorului în toată lumea.

În această zi, Sfinții Apostoli se găseau în foișorul unde au servit cina cea de taină cu Mântuitorul. „Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi” (Fapte 2,1-4).

Autorul biblic precizează faptul că limbile erau „ca de foc”, pentru a nu crede cineva că Sfântul Duh, cea de-a treia persoană a Sfintei Treimi, ar avea vreo însușire materială.

Unii cercetători ai Noului Testament consideră pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli și „îmbrăcarea lor cu putere de sus” drept momentul hirotoniei acestora. Sfântul Evanghelist Luca scrie în cartea Faptele Apostolilor că după învierea Sa din morți, Mântuitorul „le-a poruncit Sfinților Apostoli să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, «pe care - a zis El - ați auzit-o de la Mine: Că Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile»” (Fapte 1,4-5). Deci Mântuitorul consideră pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli drept botezul acestora, despre care pomenise Sfântul Ioan Botezătorul (Matei 3,11).

„Și când s-a făcut vuietul acela, s-a adunat mulțimea și s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe Apostoli grăind în limba sa. Și erau

uimiți toți și se minunau zicând: «Iată, nu sunt oare galileeni toți aceștia care vorbesc? Și cum de auzim noi, fiecare, limba noastră în care ne-am născut?» Și toți erau uimiți și nu se dumireau, zicând unul către altul: «Ce va să fie aceasta?». Iar alții, luându-i în bătaie de joc, ziceau că sunt plini de must. Și stând în picioare Petru cu cei unsprezece, și-a ridicat glasul și le-a zis: «Bărbați iudei, și toți cei ce locuiți în Ierusalim, aceasta să vă fie cunoscută și luați aminte la cuvintele mele; că aceștia nu sunt beți, cum vi se pare vouă, de vreme ce este doar al treilea ceas din zi» (Fapte 2,6-8 și 12-15). Ceasul al treilea din zi, când a avut loc pogorârea Sfântului Duh, corespunde orei nouă dimineața.

Sfântul Apostol Petru le-a spus celor de față că ceea ce se întâmplă este împlinirea profeției proorocului Ioil din Vechiul Testament: „Voi turna din Duhul Meu peste tot trupul, și fiii voștri și fiicele voastre vor profeti, bătrânii voștri vise vor visa și tinerii voștri vedenii vor vedea. Și-n zilele acelea Eu voi revărsa peste robi și peste roabe din Duhul Meu. Și minuni voi face sus în cer și semne jos pe pământ: sânge, foc și fumegare de fum; soarele se va întuneca și luna va fi roșie ca sângele, înainte de a veni ziua Domnului cea mare și năprasnică. Și oricine va chema numele Domnului se va mântui” (Ioil 3,1-5).

Sfântul Petru le-a vorbit apoi celor prezenți despre răstignirea, învierea Domnului Hristos din morți și înălțarea Lui cu trupul la cer, care au fost profețite de psalmistul David, al cărui mormânt se află la doar câțiva pași de foisorul în care se găseau Apostolii. Sfântul Petru continuă, și le spune celor de față că după ce s-a înălțat de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, Mântuitorul a revărsat Duhul Sfânt peste Sfinții Apostoli, eveniment la care ei sunt martori. „Iar ei, auzind acestea, au fost pătrunși la inimă și au zis către Petru și ceilalți Apostoli: «Bărbați frați, ce să facem?». Iar Petru le-a zis: «Pocăiți-vă, și fiecare din voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Sfântului Duh. Că pentru voi este dată făgăduința și pentru copiii voștri și pentru cei de departe, pentru oricâți îi va chema Domnul, Dumnezeuul nostru. Și cu alte mai multe vorbe mărturisirea și îi îndemna, zicând: «Mântuiți-vă de acest neam viclean!». Drept

aceea, cei ce i-au primit cuvântul s-au botezat; și în ziua aceea s-au adăugat ca la trei mii de suflete” (Fapte 2,37-41). Autorul cărții Faptele Apostolilor menționează faptul că „s-au adăugat ca la trei mii de suflete”, pentru că pe lângă Sfinții Apostoli și femeile mironosițe, erau și alții care credeau deja în Iisus Hristos, pentru că după înviere, Mântuitorul s-a arătat „la peste cinci sute de frați” (I Cor. 15,6), iar la alegerea lui Matia erau prezenți „ca la o sută douăzeci de frați” (Fapte 1,15).

După pogorârea Sfântului Duh, Apostolii, care până atunci se temeau pentru viața lor, au început să-L propovăduiască cu mare îndrăzneală pe Hristos cel înviat, nu numai în Ierusalim și în Țara Sfântă, ci și la alte neamuri, în toată lumea cunoscută de atunci, suferind multe chinuri și plătind chiar cu viața pentru credința lor. Singurul Apostol care nu a suferit moarte martirică a fost Sfântul Ioan. De vreme ce dintre toți Apostolii, numai el s-a aflat lângă Mântuitorul când a fost răstignit, Dumnezeu l-a binecuvântat cu lungime de zile și cu un sfârșit al vieții liniștit.

Dumnezeu a creat lumea și omul pentru a împărtăși și altcuiva în afară de Sine marea Lui iubire. Pentru că omul a păcătuit și s-a îndepărtat de Dumnezeu, Fiul lui Dumnezeu și-a asumat firea omenească, în primul rând pentru a se uni prin intermediul omului cu creatura, iar în al doilea rând pentru a-l mântui pe om din robia diavolului și a păcatului.

Prin viața de ascultare, minunile și învățătura Sa, Domnul Hristos ne-a dovedit că este Fiul lui Dumnezeu și ne-a învățat ce trebuie să facem pentru a ajunge în împărăția lui Dumnezeu.

După ce trupul Mântuitorului a murit pe cruce, sufletul Lui a coborât la iad, a zdrobit porțile acestuia, a eliberat de acolo sufletele dreptilor Vechiului Testament și a intrat cu ele în rai. Prin aceasta, Domnul Hristos a mântuit acele suflete și a deschis împărăția lui Dumnezeu pentru sufletele tuturor oamenilor, care se străduiesc să ajungă acolo.

Prin învierea Mântuitorului cu trupul din morți, firea Lui umană (trupul și sufletul), asumată în persoana Fiului lui Dumnezeu la zămislirea în sânul preacurat al Sfintei Fecioare Maria, a fost

îndumnezeită. Acest fapt nu s-a putut realiza mai devreme. Aceasta o constatăm la rugăciunea din Ghetsimani, când Domnului Hristos, ca om, Îi era frică de moarte, „iar un înger din cer I s-a arătat și-L întărea. Și fiind în luptă cu moartea, cu mai mare stăruință Se ruga. Și sudoarea Lui s-a făcut ca niște picături de sânge ce cădeau pe pământ” (Luca 22,43-44). De asemenea, dacă firea umană a Mântuitorului ar fi fost îndumnezeită înainte de patimi, El nu ar fi putut muri cu trupul pe cruce, or moartea Lui a fost reală, iar trupul I-a fost părăsit nu numai de suflet, ci și de Dumnezeu, pentru că Domnul Hristos a strigat pe cruce, înainte de a-Și da duhul: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?” (Matei 27,46). Sfântul Simeon Metafrastul scrie în cea de-a treia rugăciune din rânduiala sfintei împărtășanii că Domnul Hristos Și-a îndumnezeit trupul prin preaslăvita înălțare la cer. În momentul înălțării Mântuitorului la cer însă, trupul Lui nu a dobândit nici o însușire pe care nu a avut-o din momentul învierii, pentru că după ce S-a sculat din morți a intrat la Sfinții Apostoli „prin ușile încuiate” (Ioan 20,19 și 26), iar după ce a stat împreună cu Luca și Cleopa la masă în Emaus și a frânt pâinea, „S-a făcut nevăzut de ei” (Luca 24,31).

Învierea este manifestarea îndumnezeirii deplin realizate a firii omenești a Mântuitorului. Înălțarea cu trupul la cer nu adaugă nimic în planul transfigurării ei existențiale, ci doar îi adaugă slavă peste slavă și cinste peste cinste, ridicând-o mai presus de îngeri și fixând-o în sânul Sfintei Treimi, izvorul ultim al îndumnezeirii definitive, care este iubirea veșnică dintre Persoanele Sfintei Treimi.

Prin învierea cu trupul din morți, Domnul Hristos a biruit moartea pentru toți oamenii, căci deși trupurile sunt muritoare, vor învia. Acest lucru se va întâmpla la a doua venire a Domnului Hristos, „pentru că Însuși Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogori din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întâi” (I Tes. 4,16). „Și vor ieși, cei ce au făcut cele bune spre învierea vieții și cei ce au făcut cele rele spre învierea osândirii” (Ioan 5,29). „După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas până la venirea Domnului, nu vom lua înainte celor adormiți” (I Tes. 4,15), „dar toți ne vom schimba, deodată, într-o

clipeală de ochi la trâmbița cea de apoi. Căci trâmbița va suna și morții vor învia nesticăcioși, iar noi ne vom schimba. Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nesticăciune și acest trup muritor să se îmbrace în nemurire. Iar când acest trup stricăcios se va îmbrăca în nesticăciune și acest trup muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: «Moartea a fost înghițită de biruință. Unde îți este, moarte, biruința ta? Unde îți este, moarte, boldul tău?» (I Cor. 15,50-55), iar moartea va fi biruită pentru totdeauna.

La înălțarea Mântuitorului cu trupul la cer, împărăția lui Dumnezeu, în care au intrat sufletele dreptilor după ce Domnul Hristos le-a eliberat din robia diavolului și a morții, când a coborât cu sufletul la iad, a fost deschisă și pentru trupurile oamenilor. De vreme ce „carnea și sângele nu pot să moștenească împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moștenește nesticăciunea” (I Cor. 15,50), trupurile care ajung în rai trebuie să fie înviate (adică reunite cu sufletele lor) și pnevmatizate sau înduhovnicite. La a doua venire a Domnului Hristos vor învia toți morții, și atunci vor avea acces în împărăția lui Dumnezeu cei care s-au străduit prin fapte bune să o dobândească, pentru că „împărăția cerurilor se ia prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea” (Matei 11,12).

La pogorârea Sfântului Duh a luat ființă Biserica, trupul tainic al lui Hristos, în care credincioșii înaintează spre împărăția lui Dumnezeu. În Biserică omul trăiește deja în eshaton, aici este anticipată viața veșnică din împărăția lui Dumnezeu, tocmai de aceea anumite Sfinte Taine încep cu cuvintele: „Binecuvântată este împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”, iar credinciosul în biserică este înconjurat de îngeri și de sfinți, și se împărtășește cu trupul și sângele Mântuitorului. Prezența sfinților îngeri la Sfânta Liturghie este amintită în mai multe rugăciuni. Astfel, la vohodul mic, preotul se roagă lui Dumnezeu: „Stăpâne Doamne Dumnezeul nostru, Cel ce ai așezat în ceruri cetele și oștile îngerilor și ale arhanghelilor spre slujba slavei Tale, fă ca împreună cu intrarea noastră să fie și intrarea sfinților îngeri care slujesc împreună cu noi și împreună slăvesc bunătatea Ta. Că Ție se

cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”.

Dacă la „plinirea vremii” Fiul lui Dumnezeu a venit în lume smerit, ca Mântuitor, ne-a deschis împărăția cerurilor și ne-a învățat ce trebuie să facem pentru a ajunge acolo, la sfârșitul veacurilor va veni în slavă, ca Judecător, înconjurat de sfinții îngeri, pentru a răsplăti fiecăruia după faptele sale.

Cunoscând cele ce a făcut Dumnezeu pentru noi și marea Lui iubire pe care o revarsă în permanență asupra noastră, să fugim de păcat, care Îi este urât lui Dumnezeu și să săvârșim cât mai multe fapte bune, pentru a ne găti loc în rai, alături de Mântuitorul Hristos, de Maica Domnului și de sfinți, „pentru că noi suntem zidiți în Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu le-a gătit mai înainte, ca să umblăm întru ele” (Efes. 2,10).

AMIN

Sfânta Treime

(cu dată schimbătoare)

Din mila lui Dumnezeu ne găsim astăzi în cea de-a doua zi de Rusalii. Dacă în fiecare zi din anul bisericesc pomenim câte unul sau mai mulți sfinți, ziua de astăzi nu este închinată unui Apostol, prooroc, mucenic, călugăr, ierarh, preot, diacon, împărat sau chiar înger, ci Sfintei Treimi, Dumnezeul nostru, de aceea sărbătoarea de astăzi este una cu totul deosebită.

Dacă lui Dumnezeu Tatăl îi este atribuită crearea lumii, lui Dumnezeu Fiul mântuirea ei, iar Sfântului Duh sfințirea acesteia, iar pogorârea Sfântului Duh am sărbătorit-o ieri, înseamnă că toate cele trei persoane ale Sfintei Treimi au intervenit în istoria lumii, de aceea Sfânta Biserică a rânduit cu multă înțelepciune ca ziua de astăzi să fie închinată Sfintei Treimi, Dumnezeului nostru.

Întrucât ziua de astăzi este consacrată Sfintei Treimi, vom vorbi despre Dumnezeu.

În Sfânta Scriptură și în scrierile Sfinților Părinți avem foarte multe informații despre Dumnezeu. Noi nu putem prezenta însă tot ce s-a scris despre El, ci vom încerca să expunem pe scurt ceea ce a luat Bisericii câteva sute de ani să formuleze, pe baza celor descoperite de Dumnezeu despre Sine.

Vom începe cu numele lui Dumnezeu. Noi Îl numim pe Domnul: Dumnezeu. Grecii Îi spun Θεός, englezii God, francezii Dieu, italienii Dio și fiecare popor Îl numește în limba sa. Iehoviștii însă sau martorii lui Iehova, spun că Dumnezeu când i s-a arătat lui Moise în Sinai, i-a zis că se numește Iehova, nu Dumnezeu, nici Θεός, ș.a.m.d. Deci Iehova este adevăratul nume al lui Dumnezeu și nu Îl putem numi altfel.

Când Moise L-a întrebat pe Dumnezeu: „Cine ești Doamne?”, Acesta i-a răspuns: „Eu sunt cel ce sunt” (Ieș. 3,14). În limba ebraică, în care s-a scris Vechiul Testament, Dumnezeu i-a zis lui Moise: „Eu sunt Iehova”, pentru că iehova este forma pasivă a verbului ebraic „lihiot - haia - ihieh” care înseamnă a fi, a exista, deci Dumnezeu nu și-a dezvăluit lui Moise numele Său, unicul Său nume, ci a zis despre

Sine „Eu sunt cel ce sunt”, adică s-a autodefinit ca cel ce există prin Sine Însuși, independent de altcineva sau altceva. Toate viețuitoarele din lume sunt ființe. De unde vine termenul de ființă? De la a fi, a exista, pentru că toate există numai datorită lui Dumnezeu și sunt menținute de Acesta în existență, „căci în El trăim și ne mișcăm și suntem” (Fapte 17,28). Ființa nu există de la sine, ci ființează prin participarea la Dumnezeu, la energiile Sale creatoare, adică dătătoare și păstrătoare de viață. Toate există prin participarea la Dumnezeu. Numai Dumnezeu singur există de la Sine Însuși și prin Sine, El singur este cel ce este. Deci Iehova nu este numele lui Dumnezeu, singurul Lui nume, ci este un verb, care în limba română se traduce prin „Eu sunt cel ce sunt”, și reprezintă doar o calitate a lui Dumnezeu, Care are infinite însușiri.

Cine sau ce este de fapt Dumnezeu? Acesta este ființa supremă, creatoare și cârmuitoare a lumii, principiul fundamental al existenței și al ordinii universale.

Când ne gândim la Dumnezeu, noi înțelegem Sfânta Treime „căci trei sunt care mărturisesc în cer: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, și Aceștia trei Una sunt” (I Ioan 5,7). Dumnezeu este unul în ființă. Natura, esența sau substanța dumnezeiască este una singură. Această ființă subzistă în cele trei persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Aceștia nu sunt trei dumnezei, ci cele trei persoane ale lui Dumnezeu, care este unul singur, pentru că ființa divină este una singură, dar întreită în persoane.

Care este relația dintre cele trei persoane ale Sfintei Treimi? În afara timpului, deci în veșnicie, Tatăl naște pe Fiul și purcede pe Sfântul Duh. Dar Fiul și Duhul Sfânt nu vin la existență după Tatăl, ci există împreună din veci. Toate trei persoanele sunt din eternitate, nu venite pe rând la existență. Deci nu a existat o vreme în care Tatăl era singur și nu avea pe Fiul și pe Duhul Sfânt. Toate aceste trei persoane există deodată, etern, numai că Tatăl naște pe Fiul și purcede pe Sfântul Duh.

Noi știm că Fiul se naște din Tatăl, iar Sfântul Duh purcede de la Tatăl, dar nu cunoaștem distincția sau deosebirea dintre nașterea Fiului și purcederea Duhului Sfânt. Cert este că atât Fiul, cât

și Duhul Sfânt își iau existența din Tatăl, dar modul venirii lor în existență este diferit.

Ființa dumnezeiască este nemărginită, de aceea nu se poate repeta, iar cele trei persoane dumnezeiești nu se confundă între ele, folosind fiecare în alt fel toată puterea ființei, într-o reciprocă comunicare. Deci Tatăl are ființa toată, Fiul are ființa toată, Sfântul Duh are ființa toată, dar această ființă este una singură, care se comunică deodată și întreagă tuturor celor trei persoane ale Sfintei Treimi în mod deplin, fără ca o persoană să dețină numai o parte din această ființă, sau o persoană să aibă mai mult din această ființă decât celelalte persoane.

Ființa lui Dumnezeu nu se repetă când Dumnezeu Tatăl naște pe Fiul și porcede pe Sfântul Duh, pentru că ființa dumnezeiască este infinită. Persoanele Sfintei Treimi au una și aceeași ființă, dar ele ca persoane sunt trei. Fiecare persoană este purtătoare a întregii ființe dumnezeiești nerepetate, deci fiecare este Dumnezeu întreg, iar nu fiecare persoană este o parte din Dumnezeu și împreună Îl formează pe Dumnezeu, ci fiecare persoană este Dumnezeu adevărat, dar ființa lor este una, pentru că există un singur Dumnezeu, iar nu trei dumnezei.

Dumnezeu nu poate exista decât în trei persoane, căci relația dintre ele le face demne și capabile de iubirea absolută. Un Dumnezeu singur nu poate exista, acesta este invenția filozofilor. Dacă Dumnezeu ar fi singur, nu ar fi capabil de iubire. Cel mult s-ar iubi pe Sine, dar aceasta ar fi o iubire sterilă, stearpă.

Dacă în Dumnezeu ar exista doar două persoane, iubirea dintre aceste persoane ar fi egoistă. O persoană ar iubi-o pe cealaltă și ar fi iubită de ea, iar această iubire s-ar închide între cele două persoane. Această iubire nu s-ar putea extinde și nu ar justifica crearea din iubire a lumii.

Iubirea perfectă este doar cea treimică, pentru că iubirea între două persoane sporește când este însoțită de bucuria unei a treia persoane. Noi simțim trebuința să fim iubiți de al treilea și să iubim pe al treilea, și cu cât îl iubim mai mult împreună, cu atât ne iubim și noi mai mult. Eu nu vreau să fiu iubit numai de o persoană, ci vreau

ca această persoană să fie însoțită în iubirea ei față de mine și de o a treia persoană și tu, cealaltă persoană, voiești la fel, să am și pe altul care te iubește împreună cu mine. Dar și cel de-al treilea vrea să ne vadă uniți în iubirea față de el și în iubirea lui pentru noi. Acest fapt îl cunosc toți cei căsătoriți, care au copii. Prin nașterea de prunci, iubirea dintre soți crește și se răsfrânge multiplicată asupra copilului. Această dragoste este un reflex al iubirii treimice în viața omului, o mică scânteie din focul uriaș al iubirii lui Dumnezeu.

Dacă însă în Dumnezeu ar fi existat patru sau mai multe persoane, n-ar mai fi existat acea relație directă neîncetată și perfectă, ci ar fi fost o gloată de zei, care ar fi trăit în dezordine și haos, ca zeii grecilor din Olimp.

Treimea este perfectă, de aceea Dumnezeu este Treime. Dovada de necontestat că iubirea în Treime este perfectă, o avem în crearea lumii. Iubirea lui Dumnezeu a fost atât de mare, încât a vrut să o reverse și în afara Sa, să se bucure și alții de ea, de aceea a creat tot ceea ce există.

Bineînțeles că taina Sfintei Treimi este foarte adâncă și nu poate fi înțeleasă de mintea omului. Cum adică unul există în trei? Pentru a se încerca lămurirea acestei taine, s-au făcut tot felul de asemănări sau similitudini. Vom prezenta o comparație făcută de Sfântul Ierarh Spiridon al Trimitundeii. Acesta a luat o cărămidă în mână și a zis că Sfânta Treime este asemenea unei cărămizi, care deși este una singură, este compusă din trei elemente. Când Sfântul Ierarh Spiridon s-a rugat lui Dumnezeu și a strâns cărămida în pumn, a ieșit o pară de foc în sus, a curs apă în jos, iar în mâna Sfântului a rămas lutul cărămizii.

În relațiile cu lumea, noi știm că Tatăl este Creator, Fiul Mântuitor, iar Sfântul Duh Sfințitor. De vreme ce ființa lui Dumnezeu este una singură și voința Lui este tot una singură, de aceea nu se poate să voiască ceva Tatăl și altceva Fiul sau Duhul Sfânt. În sânul Sfintei Treimi există o identitate perfectă de voință. Dacă este identitate de voință, atunci este și identitate de acțiune. De aceea când spunem că Tatăl a creat lumea, să fim conștienți că și Fiul și Duhul Sfânt au participat la crearea acesteia. Fiul și Duhul Sfânt

erau mâinile cu care Tatăl plămădea creația. La mântuirea lumii, Fiul ascultă de Tatăl și vrea să o mântuiască și conlucrează cu Sfântul Duh. La fel, în orice acțiune exterioară a lui Dumnezeu, toate persoanele Sfintei Treimi sunt implicate în ea.

Dacă Tatăl, Fiul și Sfântul Duh sunt Sfânta Treime, Dumnezeu nostru, cine este atunci Iisus Hristos? Este și El Dumnezeu? Este El un al patrulea în Sfânta Treime sau El este Fiul?

Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu și mai mult decât atât. El nu este numai Dumnezeu, ci și om. Până la zămislirea Sfintei Fecioare Maria, Iisus Hristos nu exista. Era Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, dar Iisus începe să existe de la zămislire. Hristos nu este numai Fiul lui Dumnezeu, ci și Fiul Fecioarei. Mântuitorul, ca Fiu al lui Dumnezeu, s-a născut din veci din Tatăl, iar ca om s-a născut la plinirea vremii din Fecioara Maria. Nu vorbim aici de două persoane, ci de una singură, de persoana divino-umană a lui Iisus Hristos, care are două firi: una dumnezeiască (a Fiului lui Dumnezeu) și una omenească (luată din Fecioara Maria). Acesta este Iisus Hristos: Fiul lui Dumnezeu întrupat. În Vechiul Testament deci nu putem vorbi de Iisus Hristos, ci numai de Fiul lui Dumnezeu, care nu luase încă trup și suflet omenesc. În actul întrupării vedem marea iubire a lui Dumnezeu, iubire de care putea da dovadă numai un Dumnezeu întreit în persoane. Atât de mare a fost iubirea lui Dumnezeu, încât nu numai că a creat lumea, dar în Iisus Hristos s-a unit cu ea. În persoana cea una a lui Iisus Hristos, Creatorul s-a unit cu creatura. Aceasta constituie „taina cea din veci ascunsă” (Col. 1,26) și de îngeri neștiută, „pe care Dumnezeu a împlinit-o în Iisus Hristos, Domnul nostru” (Efes. 3,11).

Dacă Dumnezeu ne-a iubit atât de mult, încât a hotărât să ne creeze și din neexistență ne-a adus la existență și noi suntem datori să-i răspundem lui Dumnezeu cu aceeași iubire. Cum ne putem noi manifesta iubirea față de Dumnezeu? Mântuitorul ne-a spus: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește” (Ioan 14,21), deci noi ne dovedim iubirea față de Dumnezeu împlinind poruncile Lui. Domnul Hristos a mai spus însă ceva: „Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște,

mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească” (I Ioan 4,20), deci iubirea lui Dumnezeu este condiționată de iubirea aproapelui.

Să ne străduim deci din răputeri să răspundem iubirii lui Dumnezeu, împlinind poruncile Lui și iubind pe aproapele nostru, chiar când ne greșeste, pentru că numai așa vom dobândi de la Dumnezeu răsplată veșnică în împărăția cerurilor.

AMIN

Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul

(24 Iunie)

În istoria Bisericii au existat foarte mulți sfinți, dintre care unii ne-au uimit prin viața lor curată și prin darul facerii de minuni. Astăzi prăznuim nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, despre care Sfântul Ioan Evanghelistul afirmă că „nu a făcut nici o minune, dar toate câte Ioan a zis despre Iisus erau adevărate” (Ioan 10, 41). Cu toate că Sfântul Ioan Botezătorul nu a săvârșit nici o minune, el este cel mai mare dintre sfinți, pentru că Însuși Domnul nostru Iisus Hristos le-a spus evreilor: „Adevărat zic vouă: nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul” (Matei 11,11). Întemernicatul Domnului nu a făcut minuni, dar întreaga sa viață a fost o adevărată minune, începând cu arătarea arhanghelului Gavriil preotului Zaharia în templu. Din aceasta înțelegem că minunile sfinților nu mântuiesc, nu au putere mântuitoare, ci ele doar uimesc rațiunea și pun credința în mișcare. Acest fapt este pe deplin dovedit de nenumăratele minuni pe care Mântuitorul le-a săvârșit înaintea evreilor, dar nu toți au crezut în El. Din contră, unii văzând minunile Domnului, i-au dorit moartea.

Mulți oameni din zilele noastre așteaptă minuni și spun că dacă ar vedea o minune ar crede în Dumnezeu. Minuni au loc și astăzi, dar mulți nu au ochi să le vadă sau dacă le văd, nu își schimbă deloc viața. Astfel de oameni doresc să vadă un miracol pentru a-și satisface curiozitatea însetată de ceva nou sau senzațional, dar nu din dorul către absolut și nici din dorința de mântuire. Cel mai elocvent exemplu că nu avem nevoie de minuni pentru mântuire este Sfântul Ioan Botezătorul, care nu a făcut minuni și nu a văzut minunile săvârșite de Mântuitorul, dar nu numai că s-a mântuit, ci prin viața sa curată s-a ridicat mai presus decât oricare alt sfânt.

Vom da numai două exemple de minuni care există astăzi și obligă la credință, este vorba de sfintele moaște, trupurile neputrezite ale sfinților, și de lumina sfântă care vine de Paști la mormântul Domnului din Ierusalim. Toată lumea le vede sau cel puțin a auzit de ele. Au schimbat acestea fața lumii?

Să revenim acum la Sfântul Ioan Botezătorul.

Preotul Zaharia și soția sa, Elisabeta, erau doi oameni din poporul ales care trăiau cu frica lui Dumnezeu, dar nu puteau avea copii. Anii trecând și cei doi îmbătrânind, se rugau cu mai mult foc lui Dumnezeu să-i binecuvinteze cu un urmaș, dar Elisabeta nu putea zămisli. În momentul în care cei doi erau deja înaintați în vârstă și și-au luat poate gândul că Dumnezeu le mai ascultă rugăciunea, arhanghelul Gavriil i s-a arătat lui Zaharia pe când tămăia în templul din Ierusalim și i-a vestit că rugăciunea lui și a soției sale a fost ascultată de Dumnezeu și Elisabeta va naște un fiu. Zaharia nu a crezut, iar ca semn al necredinței lui, a rămas mut până după nașterea pruncului, când i-a pus numele de Ioan.

Toate cele trei nume: Zaharia, Elisabeta și Ioan au o profundă semnificație în limba ebraică. Astfel Zaharia înseamnă: „Dumnezeu și-a amintit”, pentru că după mulți ani în care parcă l-a uitat pe preotul Zaharia, Dumnezeu și-a adus aminte de el și a trimis pe arhanghelul Gavriil să-i vestească faptul că soția lui va naște un fiu. Elisabeta înseamnă: „Dumnezeu s-a odihnit”, pentru că după ce a ascultat rugăciunea acestei femei sfinte, Dumnezeu s-a odihnit prin harul Lui asupra ei, de aceea ea a putut zămisli prunc la bătrânețe, iar copilul născut din ea a fost un mare sfânt. Ioan înseamnă „Dumnezeu a avut milă”, pentru că după ce Zaharia și Elisabeta au îmbătrânit și nu mai credeau că vor avea un urmaș, lui Dumnezeu i s-a făcut milă de ei și i-a binecuvântat cu un fiu.

La bunavestire, arhanghelul Gavriil i-a spus Sfintei Fecioare că Elisabeta, cu care ea era rudă, „a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei” (Luca 1,36), de aceea Preacurata s-a dus să o viziteze. Evanghelistul Luca relatează întâlnirea dintre Fecioara Maria și Elisabeta, pe când amândouă aveau în pântece: „Și a intrat Maria în casa lui Zaharia și a salutat pe Elisabeta. Iar când a auzit Elisabeta salutul Mariei, pruncul a săltat în pântecele ei și Elisabeta s-a umplut de Duh Sfânt, și cu glas mare a strigat și a zis: Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde mie aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului Meu? Că iată cum a intrat în urechile mele glasul

salutării tale, pruncul a săltat de bucurie în pântecel meu” (Lc. 1,40-44). De pe atunci robul îl cunoștea pe Stăpânul său, despre care va afirma mai târziu: „Vine în urma mea Cel ce este mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-i dezleg cureaua încălțămintelor” (Mc. 1,7).

Ce mare deosebire între Sfântul Ioan Botezătorul și apostolii Mântuitorului. Sfântul Ioan a cunoscut pe Iisus Hristos din pântecel mamei sale, ori apostolii au stat mai bine de trei ani în preajma Domnului Hristos, au văzut toate minunile Lui, dar la patimă au fugit de lângă El, și după înviere nu au crezut că El înviase, până nu li s-a arătat lor. De aceea Mântuitorul nu l-a avut pe Sfântul Ioan Botezătorul de apostol sau ucenic, pentru că Sfântul Ioan credea în dumnezeirea lui Iisus. El nu a trebuit să se convingă ca apostolii că Hristos este Fiul lui Dumnezeu, ci a dat mărturie evreilor că Domnul Hristos este Mesia cel așteptat, fiind Înaintemergătorul și Botezătorul Lui.

Bunavestire a avut loc la șase luni după ce Elisabeta a zămislit (Luca 1,26), moment în urma căruia Sfânta Fecioară s-a dus să-și viziteze rudenia, „și a rămas împreună cu ea ca la trei luni; și s-a înapoiat la casa sa” (Luca 1,56). Deci Fecioara Maria a petrecut împreună cu Elisabeta ultimele ei luni de sarcină, a ajutat-o să nască, i-a mai purtat o vreme de grijă, apoi s-a întors în Nazaret.

De acum, până la botezul de la Iordan, Sfântul Ioan nu îl va mai întâlni pe Mântuitorul.

După nașterea Domnului Hristos știm că regele Irod aflând de la cei trei magi din Răsărit că s-a născut un rege, pentru a-și proteja tronul, a dat poruncă să fie omorâți toți pruncii din Betleem și din împrejurimi de până la doi ani (Matei 2,16). În această situație, „după plecarea magilor, îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif, zicând: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune, fiindcă Irod are să caute Pruncul ca să-Lucidă. Și sculându-se, a luat, noaptea, Pruncul și pe mama Lui și a plecat în Egipt. Și au stat acolo până la moartea lui Irod” (Matei 2,13-15).

Cum a scăpat însă Sfântul Ioan Botezătorul, care era doar cu șase luni mai mare decât Domnul Hristos și locuia în împrejurimile Betleemului?

Conform poruncii regelui Irod, ostașii umblau din casă în casă pentru a omorî pruncii și căutau mai ales acolo unde știau că sunt copii mici. Apropiindu-se de casa lui Zaharia, Elisabeta i-a văzut și știind cât de greu dobândise copilul, nu a putut suporta ideea ca fiul ei să fie ucis. L-a luat în brațe și a fugit cu el prin spatele casei. Soldații au văzut-o și au început să o urmărească. La mică depărtare de casă era un perete stâncos, la care ajungând Elisabeta, nu mai avea unde să se ducă. Soldații erau mai aproape și tot mai aproape de ea. Îngrozită, Elisabeta s-a rugat în acel moment lui Dumnezeu cum numai ea a știut și cum ar ști orice mamă care își vede unicul copil amenințat de moarte. Soldații se apropiau, încât erau deja la numai câțiva pași, iar primul dintre ei și-a scos sabia din teacă. Elisabeta nu a mai suportat să-i vadă și s-a întors cu fața spre muntele din spatele ei. În acel moment stânca s-a deschis. Elisabeta a intrat acolo cu pruncul, iar peretele s-a închis în urma ei. Așa a scăpat Sfântul Ioan Botezătorul de mânia lui Irod. Locul în care s-a întâmplat această minune există și astăzi și oricine merge la Ierusalim poate să-l vadă.

La vârsta de trei ani Sfântul Ioan a rămas orfan de ambii părinți și din grija lui Dumnezeu a crescut singur. Sfânta Scriptură ne spune la Luca 1,80 că: „Ioan creștea și se întărea cu duhul. Și a fost în pustie până în ziua arătării lui către Israel”. „Iar îmbrăcămintea lui era din păr de cămilă, avea cingătoare de piele împrejurul mijlocului, iar hrana lui era lăcuste și miere sălbatică” (Mat. 3,4). În regiunea în care a trăit Sfântul Ioan cresc niște arbori al căror rod este ca o pâstaie cu gust dulce. Fructele se numesc acride. În limba greacă, în care a fost scris Noul Testament, ακρίδα înseamnă și lăcustă. Cu aceste fructe se hrănea Sfântul Ioan și cu miere sălbatică, iar nu cu insecte.

Nu vom vorbi astăzi despre activitatea Sfântului Ioan Botezătorul sau despre sfârșitul lui tragic, pentru că deși a scăpat de sabia regelui Irod în pruncie, tot de sabia unui rege numit Irod va muri, dar numai după ce își va îndeplini misiunea de Înaintemergător și Botezător al Mântuitorului. Astăzi am amintit evenimente legate de nașterea și de copilăria sa.

Tot de nașterea Sfântului Ioan Botezătorul este legat și solștițiul de vară. În această perioadă a anului ziua este cea mai lungă

și noaptea cea mai scurtă. Dar începând de acum, zilele se vor scurta, iar nopțile se vor mări. Este procesul invers al solstițiului de iarnă, care are loc în preajma nașterii Mântuitorului. De Crăciun nopțile sunt cele mai lungi din tot anul, iar zilele cele mai scurte, dar atunci ziua începe să crească, iar noaptea să se scurteze. Acest fenomen parcă împlinește cuvintele pline de smerenie, pe care Sfântul Ioan Botezătorul le rostește despre Mântuitorul, când zice: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez” (Ioan 3,30).

Să încercăm și noi să urmăm Sfântului Ioan Botezătorul și în întreaga noastră viață să micșorăm păcatele, cultivând virtutea, ca Mântuitorul să crească în noi.

AMIN

Sfinții Măriți Apostoli Petru și Pavel

(29 Iunie)

Astăzi în prăznuim pe Sfinții Petru și Pavel, corifeii Apostolilor, care au suferit moarte martirică în ziua de 29 iunie, slăvind prin aceasta pe Dumnezeu.

Mântuitorul și-a ales doisprezece Apostoli, pentru a-i învăța tainele împărăției lui Dumnezeu și pentru a continua după moartea, învierea și înălțarea Lui cu trupul la cer, misiunea începută de El pe pământ. Dacă Mântuitorul și-a desfășurat activitatea numai în sânul poporului ales, după cum singur a afirmat: „Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel” (Matei 15,24), și-a trimis în schimb Apostolii la propovăduire în toată lumea, zicând: „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura” (Marcu 16,15). Și le-a mai spus: „Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi și v-am rânduit să mergeți și roadă să aduceți, și roada voastră să rămână” (Ioan 15,16). Pe lângă cei doisprezece Apostoli, Domnul Hristos și-a mai ales după înălțarea cu trupul la cer încă un Apostol, pe Pavel, cel ce va fi Apostolul neamurilor. Misiunea Sfinților Apostoli a fost răspândirea Evangheliei la toate popoarele și chemarea tuturor oamenilor la mântuire. Termenul „apostol”, în limba greacă „απόστολος”, vine de la verbul „αποστέλλω”, care înseamnă „a trimite departe” și definește foarte bine rolul Sfinților Apostoli în lume.

Dintre Sfinții Apostoli s-au evidențiat trei: Petru, Iacob și Ioan, care au format grupul restrâns al Mântuitorului, în fața căroră a înviat pe fiica lui Iair (Marcu 5,37) și s-a schimbat la față în Muntele Taborului (Matei 17,1), precum și Iuda Iscarioteanul, care L-a vândut.

Întrucât astăzi este sărbătoarea Sfinților Apostoli Petru și Pavel, vom vorbi despre viața lor.

Sfântul Petru era fiul lui Iona (Matei 16,17), fiind originar din cetatea Betsaida (Ioan 1,44), era pescar (Matei 4,18) și locuia în Capernaum (Marcu 1,21-29), împreună cu Andrei, fratele său (Ioan 1,40-41). Sfântul Petru era căsătorit, pentru că Mântuitorul i-a vindecat soacra de friguri (Matei 8,14-15).

Conform Evangheliei după Ioan, Andrei l-a adus pe Petru la Mântuitorul. Sfântul Andrei fusese ucenic al Sfântului Ioan Botezătorul și după ce l-a întâlnit pe Domnul Hristos, i-a zis lui „Simon, fratele său: am găsit pe Mesia (care se tâlcuiește: Hristos). Și l-a adus la Iisus. Iisus, privind la el, i-a zis: Tu ești Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chefa (ce se tâlcuiește: Petru)” (Ioan 1,42). Sfântul Evanghelist Matei relatează alegerea celor dintâi Apostoli de către Mântuitorul astfel: „Pe când umbla Iisus pe lângă Marea Galileii, a văzut pe doi frați, pe Simon ce se numește Petru și pe Andrei, fratele lui, care aruncau mreaja în mare, căci erau pescari. Și le-a zis: Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni. Iar ei, îndată lăsând mrejele, au mers după El” (Matei 4,18-20). Sfinții Andrei și Petru au fost cei dintâi Apostoli ai Mântuitorului.

Sfântul Petru a fost alături de Domnul Hristos de la prima minune din Cana Galileii (Ioan 2,1-11), până la arestarea Mântuitorului în grădina Ghetsimani. El era cel mai vârstnic dintre Sfinții Apostoli, de aceea lua cuvântul mereu primul, fie în numele lui, fie în numele celorlalți Apostoli, pentru că la evrei exista mare respect pentru bătrâni și pentru cei mai în vârstă. Apostolul Petru avea o fire năvalnică, impetuoasă. Vedem aceasta la umblarea Mântuitorului pe mare, când Îi cere să meargă pe apă la El (Matei 14,28), precum și la arestarea Mântuitorului în grădina Ghetsimani, când a tăiat urechea lui Malhus, sluga arhiereului (Ioan 18,10). În ciuda firii sale, nu și-a putut învinge slăbiciunea, și în curtea arhiereului Caiafa, s-a lepădat de trei ori de Domnul Hristos (Matei 26, 69-74). S-a căit pentru fapta lui și a fost iertat de Mântuitorul, fiind repus după învierea Domnului din morți în treapta apostoliei (Ioan 21,15-17).

După învierea Domnului Hristos din morți, Sfântul Petru a alergat împreună cu Sfântul Ioan la mormântul Mântuitorului și a văzut acolo giulgiul și mahrama zăcând (Ioan 20,6-7).

La pogorârea Sfântului Duh, Sfântul Petru a luat cuvântul în numele Apostolilor (Fapte 2,14-40).

A propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în Iudeea, Antiohia, Pont, Galatia, Capadochia și Bitinia.

A scris două epistole, care sunt cuprinse în canonul Noului Testament.

A primit de la Dumnezeu darul facerii de minuni, „încât scoteau pe cei bolnavi în ulițe și-i puneau pe paturi și pe târgi, ca venind Petru, măcar umbra lui să umbrească pe vreunul dintre ei. Și se aduna și mulțimea din cetățile dimprejurul Ierusalimului, aducând bolnavi și bântuiți de duhuri necurate, și toți se vindecau” (Fapte 5,15-16).

Sfântul Petru a murit în anul 67, în timpul persecuției anticreștine a împăratului Nero, fiind răstignit cu capul în jos.

Sunt unii care pretind că Sfântul Petru a predicat la Roma, însă nu există nici o dovadă în Sfânta Scriptură în acest sens. Cei care afirmă că Sfântul Petru a ajuns în capitala Imperiului Roman, susțin și faptul că acesta a fost primul episcop al Romei. Apostolii nu au fost episcopi și nu au fost legați de o singură cetate, ci au primit de la Domnul Hristos porunca de a propovădui învățătura Lui în toată lumea, când le-a spus: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă” (Matei 28,19-20), ceea ce au și făcut. Sfinții Apostoli au rânduit episcopi în cetăți, așa cum s-a întâmplat cu Timotei și cu Tit din Noul Testament. Sfântul Pavel vorbește despre rânduiala lui Dumnezeu din Biserică, zicând că El „a dat pe unii apostoli, pe alții prooroci, pe alții evangheliști, pe alții păstori și învățători, spre desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos” (Efes. 4,11-12).

Pornind de la unele cuvinte adresate de Mântuitorul Sfântului Petru, unii au tras concluzia că Mântuitorul i-a acordat acestuia un oarecare primat față de ceilalți Apostoli. Să ne aplecăm însă cu luare aminte asupra cuvintelor Mântuitorului consemnate de Sfântul Evanghelist Matei, pentru a le înțelege sensul corect: „Venind Iisus în părțile Cezareii lui Filip, îi întreba pe ucenicii Săi, zicând: Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului? Iar ei au răspuns: Unii, Ioan Botezătorul, alții Ilie, alții Ieremia sau unul dintre prooroci. Și le-a zis: Dar voi cine ziceți că sunt? Răspunzând Simon Petru a zis: Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu. Iar Iisus, răspunzând, i-a zis: Fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit

ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri. Și Eu îți zic ție, că tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui. Și îți voi da cheile împărăției cerurilor și orice vei lega pe pământ va fi legat și în ceruri, și orice vei dezlega pe pământ va fi dezlegat și în ceruri” (Matei 16,13-19).

În primul rând, Mântuitorul îi spune Sfântului Apostol Petru că „nu trup și sânge” i-a descoperit că El este Fiul lui Dumnezeu, adică Apostolul nu a ajuns singur la această concluzie, nici nu i-a împărtășit-o vreunul dintre oameni, ci Dumnezeu Tatăl.

Piatra pe care Domnul Hristos își zidește Biserica este credința Apostolului în dumnezeirea Mântuitorului, pe care o aveau și ceilalți Apostoli. Această credință le este necesară tuturor membrilor Bisericii. Vedem aceasta la trimiterea Apostolilor la propovăduire, când Domnul Hristos le-a spus: „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi” (Marcu 16,15-16). Dacă Dumnezeu intenționa să-și zidească Biserica pe un simplu om, nu era necesar ca Fiul Lui să se întrupeze. De asemenea, când vorbește de Biserică, Sfântul Pavel îi numește stâlpi ai Acesteia pe Iacov, Petru și Ioan (Gal. 2,9), nu doar pe Sfântul Petru.

Pe de altă parte, Domnul Hristos îi spune Sfântului Petru: „Pe această piatră voi zidi Biserica Mea”, deci nu este vorba de Biserica Apostolului Petru, cum înclină unii să creadă, ci de Biserica lui Hristos, „căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea pusă, care este Iisus Hristos” (I Cor. 3,11). Între creștinii din Corint s-a iscat o neînțelegere tocmai pe această temă. Sfântul Pavel le scrie corintenilor în acest sens: „Fiecare dintre voi zice: Eu sunt al lui Pavel, iar eu sunt al lui Apollo, iar eu sunt al lui Chefa, iar eu sunt al lui Hristos! Oare s-a împărțit Hristos? Nu cumva s-a răstignit Pavel pentru voi? Sau ați fost botezați în numele lui Pavel?” (I Cor. 1,12-13). „Dar ce este Apollo? Și ce este Pavel? Slujitori prin care ați crezut voi și după cum i-a dat Domnul fiecăruia. Eu am sădit, Apollo a udat, dar Dumnezeu a făcut să crească. Astfel nici cel ce sădește nu e ceva, nici cel ce udă, ci numai Dumnezeu care face să crească” (I Cor. 3,5-7).

Dacă Mântuitorul i-a oferit Sfântului Petru puterea de a lega și dezlega păcatele oamenilor, aceeași putere a dat-o și celorlalți Apostoli, când le-a zis: „Adevărat grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer” (Matei 18,18). Iar după învierea Sa din morți, „a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute” (Ioan 20,22-23).

La pogorârea Sfântului Duh erau toți Apostolii „împreună în același loc. Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi” (Fapte 2,1-4). Și aici vedem că Sfinții Apostoli sunt toți egali, pentru că „limbile ca de foc au șezut pe fiecare dintre ei”.

Faptul că Sfântul Petru nu era liderul Apostolilor, ci numai unul dintre ei, îl constatăm atunci când a apărut o problemă de interes major în Biserica primului veac și toți Apostolii s-au adunat în sinod la Ierusalim, în anii 50-51, iar nu Apostolul Petru a prezidat acest sinod, ci Iacob, episcopul Ierusalimului (Fapte cap. 15). De asemenea, Sfântul Petru s-a supus hotărârilor sinodului.

Nici Sfântul Petru, nici vreun alt Apostol nu a avut întâietate asupra celorlalți, pentru că Mântuitorul le-a spus pe când era încă în viață: „Știți că cei ce se socotesc cârmuitori ai neamurilor domnesc peste ele și cei mai mari ai lor le stăpânesc. Dar între voi nu trebuie să fie așa, ci care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru. Și care va vrea să fie întâi între voi, să fie tuturor slugă. Că și Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți” (Marcu 10,42-45).

Să trecem acum la Sfântul Apostol Pavel. Acesta era de loc din Tarsul Ciliciei (Fapte 21,39), se trăgea din seminția lui Veniamin (Rom 11,1), fiind cetățean roman (Fapte 22,25) și făcea parte din gruparea fariseilor (Filip. 3,5). A studiat cu vestitul rabin Gamaliel și era cunoscător al întregii învățături din vremea sa.

Prima dată îl întâlnim pe Sfântul Pavel în paginile Sfintei Scripturi cu numele de Saul, la uciderea cu pietre a Sfântului Ștefan, el fiind tânărul care păzea hainele ucigașilor acestuia (Fapte 7,58).

Saul a fost un înflăcărat apărător al credinței lui și un aprig prigonitor al Bisericii (Fapte 8,3). Tocmai din acest motiv a cerut de la arhiereu scrisori către sinagogile din Damasc, pentru a prinde pe creștinii de acolo și a-i aduce la Ierusalim (Fapte 9,1-2). Pe drumul Damascului i s-a arătat Domnul Hristos și s-a convertit la credința creștină, fiind botezat în acest oraș de Anania (Fapte 9,3-19), căruia Dumnezeu i-a zis: „Acesta Îmi este vas ales, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor și a regilor și a fiilor lui Israel” (Fapte 9,15). Sfântul Pavel mărturisește și el: „Mie mi-a fost încredințată Evanghelia pentru cei netăiați împrejur, după cum lui Petru, Evanghelia pentru cei tăiați împrejur, căci Cel ce a lucrat prin Petru în apostolia tăierii împrejur a lucrat și prin mine la neamuri” (Gal. 2,7-8). Saul și-a luat numele de Pavel (Fapte 13,9) și s-a retras o perioadă de timp în Arabia, unde a primit prin descoperire Evanghelia de la Mântuitorul (Gal. 1,17).

Apostolul neamurilor a fost cel mai mare propovăduitor al credinței celei adevărate. El însuși mărturisește acest lucru: „Eu sunt cel mai mic dintre Apostoli, care nu sunt vrednic să mă numesc Apostol, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu. Dar prin harul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt; și harul Lui care este în mine n-a fost în zadar, ci m-am ostenit mai mult decât ei toți. Dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine” (I Cor. 15,9-10).

Sfântul Pavel a făcut trei călătorii misionare, pentru a răspândi pe o arie geografică cât mai întinsă cuvântul lui Dumnezeu. Evreii l-au prins și au vrut să-l omoare (Fapte 21,31), dar el a cerut să fie judecat de cezarul (Fapte 25,10-12). A fost dus la Roma pentru a fi judecat, dar beneficiind de libertate de exprimare, „a rămas doi ani întregi în casa luată de el cu chirie, și primea pe toți care veneau la el, propovăduind împărăția lui Dumnezeu și învățând cele despre Domnul Iisus Hristos, cu toată îndrăzneala și fără nici o piedică” (Fapte 28,30-31). Prin aceasta s-a împlinit profeția făcută lui de Mântuitorul:

„Îndrăznește, Pavele! Căci precum ai mărturisit cele despre Mine la Ierusalim, așa trebuie să mărturisești și la Roma” (Fapte 23,11).

Apostolul neamurilor a propovăduit în Grecia, Asia, Macedonia și Roma. Se presupune că a ajuns până în Spania.

A primit de la Dumnezeu darul facerii de minuni, asemenea celorlalți apostoli. Astfel, pe când se găsea în Malta, „s-a întâmplat că tatăl lui Publius zăcea în pat, cuprins de friguri și de dizenterie; la care intrând Pavel și rugându-se, și-a pus mâinile peste el și l-a vindecat. Și dacă s-a petrecut aceasta, veneau la el și ceilalți din insulă care aveau boli și se vindecau” (Fapte 28,8-9).

Sfântul Pavel a scris patrusprezece epistole.

În timpul persecuției declanșată de împăratul Nero împotriva creștinilor, Sfântul Pavel a fost condamnat la moarte. Pentru că era cetățean roman, i s-a tăiat capul cu sabia, în anul 67.

Să-i avem ca modele pe Sfinții Apostoli Petru și Pavel. Și ei au fost oameni supuși căderii, asemenea nouă, pentru că Sfântul Petru s-a lepădat de Domnul Hristos, iar Sfântul Pavel a prigonit în tinerețe Biserica, însă s-au căit și s-au întors la Dumnezeu. Teognost, unul dintre autorii Filocaliei, ne spune în acest sens: Noi nu vom fi pedepsiți și osândiți în viața viitoare pentru că am păcătuit, odată ce am primit o fire nestatornică și schimbăcioasă. Ci fiindcă, păcătuiind, nu ne-am pocăit, nici nu ne-am întors de la calea cea rea spre Domnul. De vreme ce toți păcătuim, să ne căim, iar Dumnezeu ne va primi cu brațele deschise, ca pe fiul risipitor. După ce ne întoarcem însă la Dumnezeu, să fugim de păcat și să cultivăm virtutea, pentru că numai așa ne vom găti loc în împărăția cea veșnică a lui Dumnezeu.

AMIN

Sfântul Voievod Ștefan cel Mare

(2 Iulie)

Ștefan cel Mare s-a născut la Borzești în jurul anului 1435. Tatăl său, Bogdan, avea să fie domnitorul Moldovei între anii 1449-1451, cunoscut sub numele de Bogdan al II-lea, iar mama lui era doamna Oltea, călugărită (probabil după moartea soțului) sub numele de Maria, la mănăstirea Reuseni. Ștefan era os de viță domnească, trăgându-se după tată din neamul Mușatinilor, iar după mamă din cel al Basarabilor.

În anul 1451 Petru Aron l-a asasinat pe Bogdan al II-lea, pentru a-i ocupa tronul, iar Ștefan a fost nevoit să se refugieze în Transilvania și Țara Românească. După șase ani însă, în 1457, tânărul Ștefan a revenit în Moldova cu o armată și l-a alungat pe ucigașul tatălui său, care a luat calea pribegiei. La locul numit **Direptate**, moldovenii l-au aclamat pe biruitor, iar mitropolitul Teoctist l-a uns domn al Moldovei. Suceava, capitala țării, l-a primit cu bucurie pe fiul lui Bogdan.

La urcarea lui Ștefan pe tron, vremurile erau tulburi. În urma cuceririi Constantinopolului (29 mai 1453), Imperiul Otoman se găsea în plină expansiune spre Europa. Marile puteri învecinate, Polonia și Ungaria, erau obișnuite să se amestece în treburile interne ale Moldovei, numind domni supuși lor. În această situație, Ștefan s-a ocupat în primii ani de domnie de consolidarea tronului.

Ștefan cel Mare era un conducător abil și un diplomat dibaci, care știa că nu poate avea câștig de cauză dacă se găsește în conflict cu doi dușmani deodată. Din acest motiv, când avea neînțelegeri cu vreun vecin, cultiva relații bune cu ceilalți. Cu toate că regii Ungariei și ai Poloniei căutau să supună Moldova, Ștefan nu se temea de ei, fiind conștient de faptul că marele dușman al țării era Poarta Otomană.

Pentru a-și întări poziția la Dunăre și la Marea Neagră, de unde putea fi atacat de turci, Ștefan cel Mare a atacat și a cucerit Chilia (1465) și Cetatea Albă (1470).

Turcii nu priveau însă cu ochi buni tendința de consolidare a poziției Moldovei. Faptul că Ștefan cel Mare refuza să plătească tribut

Porții și făcuse repetate intervenții pentru a-l schimba de la domnia Țării Românești pe Radu cel Frumos, fidel turcilor, încercând să impună un om de încredere, în dorința de a porni lupta antiotomană, a nemulțumit Poarta Otomană. În această situație, sultanul Mahomed al II-lea a trimis o armată numeroasă în Moldova, condusă de Soliman Pașa, pentru a supune țara și a îndepărta de la domnie pe incomodul Ștefan. Armatei turcești i s-a adăugat și oastea Țării Românești. Ștefan cel Mare a întâmpinat oastea inamică la Vaslui, în 10 ianuarie 1475, și a repurtat o victorie strălucită. Soliman și-a scăpat viața prin fugă.

În urma acestei victorii, cronicarul polonez Dlugosz, exclama la adresa lui Ștefan: „O, bărbat demn de admirat, întru nimic inferior ducilor eroici pe care atât îi admirăm, care cel dintâi dintre principii lumii a repurtat în zilele noastre o victorie atât de strălucită în contra turcilor. După părerea mea, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și mai ales funcțiunea de comandant și conducător contra turcilor, cu sfatul comun, înțelegerea și hotărârea creștinilor, pe când ceilalți regi și principii creștini trândăvesc în lene, în desfătări și lupte civile”.

În lupta contra turcilor, Ștefan cel Mare era conștient că apăra întreaga creștinătate, de aceea a afirmat într-o scrisoare: „Fiindcă sultanul s-a împiedicat de mine, mulți creștini au rămas în pace”. În urma victoriei de la Vaslui, domnitorul Moldovei a trimis o admirabilă epistolă monarhilor europeni: „Prea puternicilor și aleșilor domni a toată creștinătatea. Noi Ștefan voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei, vă spun că necredinciosul împărat al turcilor a fost de multă vreme și este încă pierzătorul întregii creștinătăți. Auzind și văzând noi acestea, am luat sabia în mână și cu ajutorul Domnului Dumnezeului nostru atotputernic, am mers împotriva dușmanilor creștinătății, i-am biruit și i-am călcat în picioare și pe toți i-am trecut sub ascuțișul sabiei noastre; pentru care lucru lăudat să fie Domnul Dumnezeu nostru. Auzind despre acestea, păgânul împărat al turcilor își puse în gând să se răzbune și să vie, în luna mai, cu capul său și cu toată puterea sa, împotriva noastră și să supună țara noastră care e poarta creștinătății. Dar dacă această poartă va fi pierdută – Dumnezeu să ne ferească de așa ceva – atunci toată

creștinătatea va fi în mare primejdie. De aceea, ne rugăm de domniile voastre să ne trimiteți pe căpitaniii voștri într-ajutor împotriva dușmanilor creștinătății, până mai este vreme. Iar noi, din partea noastră, făgăduim, pe credința noastră creștinească și cu jurământul domniei noastre, că vom sta în picioare și ne vom lupta până la moarte pentru legea creștinească, noi cu capul nostru. Așa trebuie să faceți și voi, pe mare și pe uscat, după ce, cu ajutorul lui Dumnezeu cel atotputernic, noi i-am tăiat mâna dreaptă. Deci, fiți gata fără întârziere”. Ca răspuns din partea monarhilor creștini, Ștefan a primit laude, papa Sixt al IV-lea l-a numit „atletul lui Hristos” și i-a scris: „Faptele tale săvârșite cu înțelepciune și vitejie, contra turcilor infideli, inamici comuni, au adus atâta celebritate numelui tău, încât ești în gura tuturor și ești în unanimitate foarte mult lăudat”; însă bani sau ostași nu i-au sosit de nicăieri; în ceasul primejdiei, viteazul domn al Moldovei rămânând singur cu Dumnezeu și cu oștenii lui.

Ștefan cel Mare era pe bună dreptate apărătorul creștinătății în fața primejdiei otomane, pentru că Europa era singurul aluat creștin al lumii de atunci. Asia și Africa erau păgâne, așa cum în mare parte sunt și astăzi. America va fi descoperită abia în 1492, de navigatorul Cristofor Columb, deci la 17 ani după bătălia de la Vaslui, Noua Zeelandă în 1642, de olandezul Abel Tasman, deci abia la 167 de ani de la marea victorie repurtată de Ștefan asupra turcilor, iar Australia în 1770, de căpitanul britanic James Cook, deci după 295 de ani de la această bătălie.

Turcii l-au atacat de mai multe ori pe Ștefan cel Mare, pentru a-l înlătura de la putere, căci se temeau de el, însă nu au reușit. Matei Muriano, medicul venețian al lui Ștefan, a consemnat în acest sens: „După cât mi-au spus mulți oameni de seamă și negustori care vin din Constantinopol, turcii au mare frică de acest domn și de creștini din pricina acestei țări”. Conjunctura politică internațională i-a fost însă nefavorabilă marelui domnitor. Muntenia era supusă turcilor. Polonia a încheiat o înțelegere cu Poarta în 1476, iar Ungaria, aflându-se în război cu Austria, a încheiat un tratat de neagresiune cu turcii (1483). În această situație, Ștefan este silit să încheie și el pace cu Poarta Otomană, în 1486. Cronicarul Tubero scrie: „Obosiți mai mult din

cauza devastărilor decât a războaielor, moldovenii au pus capăt năvălirilor prin plata tributului”. Prețul tributului era mai mic decât costul războaielor, iar turcii garantau respectarea independenței Moldovei.

Ștefan cel Mare a dus și alte războaie în decursul îndelungatei sale domnii, cu tătarii, cu muntenii, cu ungurii și cu polonezii, pentru independența și neatârnamarea Moldovei, precum și pentru crearea unei coaliții antiotomane, încât cronicarul polonez Miechowski scria pe bună dreptate la adresa lui Ștefan: „Bărbat glorios și victorios, care ai biruit pe toți regii vecini. Om fericit căruia soarta i-a hărăzit cu multă dărnicie toate darurile. Căci pe când altora le-a dat numai unele însușiri și anume prudență împreună cu șiretenie, altora virtuți eroice și spirit de dreptate, altora biruință contra dușmanului, numai ție ți le-a hărăzit pe toate la un loc. Tu ești drept, prevăzător, isteț, biruitor contra tuturor dușmanilor. Nu în zadar ești socotit printre eroii secolului nostru”.

Marele Ștefan nu a purtat numai războaie în decursul domniei sale, ci s-a îngrijit și de bunăstarea supușilor săi, de înflorirea vieții bisericești, de cultură și de artă.

Cetățile Chilia și Cetatea Albă, pe lângă faptul că erau niște fortărețe în calea dușmanilor, erau și mari centre comerciale.

Pentru că Ștefan cel Mare a avut întotdeauna un sprijin în Biserică, prin slujitorii ei, renumitul Daniil Sihastrul fiindu-i duhovnic, iar mitropoliții Teoctist I (1452-1478) și Gheorghe (1478-1508) sfetnici apropiați, domnitorul a iubit și a ocrotit Biserica. Și-a creat aproape un obicei, ca după fiecare bătălie să zidească o biserică. Conform unei tradiții, Ștefan cel Mare a ridicat 44 de biserici. Până astăzi avem documente pentru 32 de lăcașuri de cult, dar cu siguranță ele au fost mai numeroase. Cert este faptul că Ștefan al Moldovei a înălțat mai multe biserici și mănăstiri decât toți ceilalți domni ai țării la un loc. Cea mai de vază ctitorie a lui Ștefan cel Mare este mănăstirea Putna, unde și-a ales locul de veci. Pe lângă bisericile și mănăstirile din Moldova, domnitorul moldovean a ridicat două biserici în Transilvania, la Vad pe Someș și la Feleac lângă Cluj, precum și o biserică cu hramul „Cuvioasa Parascheva” în Râmnicu Sărat. Ștefan cel Mare a venit și în sprijinul unor

așezăminte bisericești căzute sub dominație otomană. Cu ajutorul lui, a fost refăcută Mănăstirea Zografu din Sfântul Munte Athos. Alte ajutoare a acordat mănăstirilor athonite Vatopedu, Sfântul Pavel, Constamonitu și Grigoriu.

Pe lângă numeroase biserici și mănăstiri ridicate de domnitorul Moldovei, acesta a făcut și numeroase danii, atât ctitoriilor lui, cât și mănăstirilor anterioare epocii lui, precum moșii, mori, iazuri cu pește, prisăci, le-a înzestrat cu sfinte vase, acoperăminte, odăjdii, cărți de cult etc. Unele din bisericile lui Ștefan cel Mare au fost împodobite cu picturi atât interioare, cât și exterioare, ca de pildă biserica Mănăstirii Putna. Astfel, în timpul lui, apare pentru prima dată pictura murală exterioară a unei biserici.

O altă latură a vieții bisericești din timpul domniei lui Ștefan este cea culturală. În mănăstirile ctitorite de el sau de înaintașii lui s-a desfășurat o apreciabilă activitate de copiere a unor manuscrise, în limba slavonă, fie cărți de slujbă, fie traduceri din literatura patristică. Pictura și artele au cunoscut o mare dezvoltare în acest timp, în umbra chiliilor mănăstirești. Din timpul lui Ștefan se mai păstrează numeroase piese de broderie, argintărie, foarte multe odăjdii lucrate cu mâna, odoare, potire. Colecția muzeului de la Putna constituie un adevărat tezaur, în care se poate urmări evoluția atelierelor moldovenești. Întreaga creație artistică a epocii lui Ștefan cel Mare se caracterizează prin originalitate.

Pentru o mai bună organizare a vieții bisericești, Ștefan cel Mare a înființat în anul 1472 Episcopia Rădăuțiului.

Din toate cele relatate până aici, se evidențiază faptul că Ștefan cel Mare a fost un neîntrecut cârmuitor de oști și apărător al pământului strămoșesc, precum și al creștinătății întregi, un priceput diplomat, un bun îndrumător al treburilor interne ale țării și un mare ctitor de lăcașuri sfinte. Era însuflețit de o credință puternică în Dumnezeu, din mila Căruia se socotea domn al Moldovei; a vegheat cu grijă la bunul mers al vieții bisericești din țara sa, la dezvoltarea artei și culturii. Bisericile și mănăstirile zidite de el pe tot cuprinsul pământului românesc, dar și în afara hotarelor, activitatea excepțională de ordin cultural-artistic care s-a desfășurat în cele mai multe dintre

ele sunt mărturii grăitoare ale unei epoci de maximă strălucire, care poartă pecetea geniului creator și îndrumător al marelui domnitor.

Pentru calitățile cu care era înzestrat, Ștefan cel Mare a fost îndrăgit de supușii săi, prețuit de aliați și temut de dușmani. Matei Muriano, medicul venețian al domnitorului, care a stat multă vreme alături de el, consemna despre Ștefan: „Este un om foarte înțelept și demn de mare laudă, foarte iubit de supuși, căci este blând și drept, foarte vigilent și darnic”. Nicolae Iorga spunea și el: „Ștefan este domn mai presus de toată lauda și cel mai viteaz apărător al patriei sale contra nedreptăților inamicilor din toate părțile, în același timp sfânt și împărat al tuturor țărilor, al tuturor oamenilor românimii, al tuturor celor care comunică în această limbă”.

Ștefan cel Mare a trecut la cele veșnice în 2 iulie 1504, în jurul vârstei de 70 de ani. La dorința lui, a fost înmormântat în straa călugărești, iar nu ca un rege. A domnit o perioadă de 47 de ani, având cea mai îndelungată domnie din istoria Moldovei. Sfârșitul domniei sale este prezentat de Grigore Ureche în aceste cuvinte mișcătoare: „Iară pre Ștefan Vodă l-a îngropat țara cu multă jale și plângere în Mănăstirea Putna, care este zidită de dânsul. Atâta jale era, de plângeau toți ca după un părinte, că știau că s-au scăpat de mult bine și de multă apărare, iar după moartea lui, până astăzi, îi zic Sfântul Ștefan Vodă”.

În ședința de lucru din 20 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat pe domnitorul moldovean, numindu-l: „Bincredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt”. Nu Sfântul Sinod l-a declarat sfânt, ci doar a constatat faptele sale și urmările lor în istorie, precum și evlavia poporului la domnul Moldovei. Biserica niciodată nu impune cinstirea vreunui sfânt nou, ci constatând existența unui cult, ea îl oficializează.

Ștefan cel Mare a fost canonizat pentru credința lui puternică în Dumnezeu și pentru dragostea lui față de Biserică. Credința în Dumnezeu a deprins-o în sânul familiei și o putem observa în primul rând din pisaniile numeroaselor locașuri de cult ctitorite sau refăcute de el, precum și din toate donațiile emise de cancelaria domnească, în care scria: „Io Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu domn al Țării

Moldovei” sau „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Treime Sfântă de o ființă și nedespărțită, iată eu, robul Stăpânului meu Iisus Hristos, Io Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Moldovei”. Din tradiție cunoaștem faptul că Ștefan cel Mare purta întotdeauna cu sine, mai ales în războaie, o icoană ce Îl avea în mijloc pe Mântuitorul, iar de o parte și de alta pe Maica Domnului și pe Sfântul Ioan Botezătorul. În faptul că domnitorul se ruga, postea și era smerit, îi observăm din nou credința. Războaiele de apărare a gliei străbune, ca loc de manifestare a dreptei credințe, precum și a întregii creștinătăți, sunt o altă dovadă a credinței neșrămutate a lui Ștefan cel Mare în Dumnezeu, care și-a înțeles rolul extrem de important pe care îl juca la porțile Europei.

Domnitorul moldovean și-a manifestat dragostea față de Biserică prin zidirea de biserici și mănăstiri, prin înzestrarea lor cu toate cele necesare desfășurării cultului, prin împodobirea unora cu picturi interioare și exterioare, prin numeroasele danii făcute, prin sprijinirea ei, precum și prin miluirea celor sărmani și a oștenilor lui.

Pentru faptul că Ștefan cel Mare a fost căsătorit de trei ori: prima dată cu Evdochia din Kiev, sora cneazului Simion Olelkovici, care însă a murit tânără; cu Maria de Mangop, rudă a „bazileilor bizantini”, care și ea s-a stins din viață la doar câțiva ani după căsătorie; și cu Maria Voichița, fiica domnitorului muntean Radu cel Frumos, care a supraviețuit marelui domnitor, fiind și ea înmormântată la Putna, unii contestă sfințenia domnitorului.

Noi nu pomenim păcatele lui Ștefan cel Mare, pentru că nu cunoaștem pocăința făcută de domnitor în taină pentru ele, iar acestea au fost dezlegate de oamenii Bisericii și iertate de Dumnezeu. Cele trei căsătorii însă nu constituie păcat, pentru că Biserica Ortodoxă îngăduie și oficiază a treia cununie, deci toate cele trei consoarte ale lui Ștefan i-au fost soții legitime. A doua sau a treia căsătorie sunt impediment la hirotonie, dar nu la sfințenie. Sfânta Maria Magdalena a fost o mare curtezană. La ea intrau șapte bărbați într-o noapte pentru a-i satisface poftele păcătoase, dar s-a căit și a ajuns o mare sfântă, pentru că „Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu”

(Iezechiel 33,11). În istoria Bisericii avem nenumărate exemple de sfinți care au fost păcătoși până L-au descoperit pe Dumnezeu.

În plus, Ștefan cel Mare a rămas văduv de două ori, nu a divorțat de nici o soție și era domnul unei țări, nu era preot sau călugăr. De asemenea, prin sfinți, noi Îl cinstim pe Dumnezeu, pentru că „Dumnezeu este minunat întru Sfinții Lui” (Ps. 67,36). Noi nu cinstim omul cu firea lui slabă, pentru că în acest fel am deveni idolatri, închinându-ne „făpturii în locul Făcătorului” (Rom. 1,25), ci noi Îi aducem închinare lui Dumnezeu prin sfinți. Oamenii cu viață sfântă sunt instrumente prin care Dumnezeu lucrează în lume, așa cum s-a întâmplat și cu Ștefan cel Mare.

Să ne rugăm lui Ștefan cel Mare și Sfânt să ocrotească hotarele țării noastre, în care noi ne putem manifesta dreapta credință și să mijlocească la Dumnezeu pentru noi, ca să ne învrednicească să ajungem în rai, acolo unde este Domnul Hristos, Maica Domnului, și toți sfinții.

AMIN

Sfântul Măritul Prooroc Ilie Tesviteanul

(20 Iulie)

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu am ajuns în mijlocul verii, la praznicul Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul. Acesta a trăit în veacul al IX-lea î. d. Hr. și a activat în Regatul de Nord, unde și-au mai desfășurat activitatea doar trei prooroci: Osea, Elisei și Amos.

Pentru a înțelege mai bine viața Sfântului Ilie, vom prezenta foarte pe scurt istoria Regatului de Nord. Acesta a luat ființă în anul 933 î. d. Hr., fiind desprins din Regatul lui Israel, în timpul regelui Roboam, fiul lui Solomon. Pe tronul regatului de Nord s-au perindat mai multe dinastii, aproape fiecare ajungând la tron prin uzurparea și exterminarea dinastiei anterioare. Pentru a împiedica orice legătură cu regatul din Sud (cel supus urmașilor lui Solomon), regii din Nord au introdus cultul egiptean al vițelului de aur și au zidit un templu pe muntele Garizim, pentru a contrabalansa influența templului din Ierusalim.

În 722 î. d. Hr. Regatul de Nord a fost invadat de asirienii conduși de regele Sargon al II-lea și desființat. Populația a fost dusă în exil pe întinsele teritorii ale Imperiului Asirian și împrăștiată printre neamurile păgâne de acolo, de unde nu s-a mai întors niciodată. În locul populației deportate au fost aduși păgâni din diverse locuri ale Imperiului Asirian. Puținii locuitori care au scăpat de exil s-au amestecat cu păgânii aduși aici și au fost repede asimilați. Astfel s-a născut poporul samarinean, cu care evreii din Regatul de Sud au fost permanent în conflict. S-a ajuns până acolo, încât un evreu din sud nici nu trecea prin Samaria, pentru a nu se spurca.

Sfântul Prooroc Ilie și-a desfășurat activitatea în timpul regelui Ahab și a soției sale Izabela, feniciană de neam și închinătoare la zeul Baal.

În vremea lui Ahab, toți preoții Legii Vechi au fost omorâți la porunca Izabelei (III Regi 18,4), iar credința cea adevărată era hulită. Au fost construite în schimb foarte multe capiști zeului Baal, încât poporul se închina acestuia. În această situație, proorocul Ilie a fost trimis de Dumnezeu să întoarcă poporul la El.

Sfântul Ilie i-a mustrat pe rege și pe regină pentru păcatele lor și le-a spus că Dumnezeu nu va trimite ploaie, nici rouă pe pământ,

până când el îl va ruga să o facă. Regele a vrut ca să-l omoare pe Sfântul Ilie, care a fugit și s-a ascuns de la fața lui. După trei ani și jumătate, timp în care nu a plouat în Regatul de Nord, Ilie a venit la Ahab. „Când a văzut Ahab pe Ilie, i-a zis: «Tu ești oare cel ce aduci nenorociri peste Israel?». Iar Ilie a zis: «Nu eu sunt cel ce aduce nenorocire peste Israel; ci tu și casa tatălui tău, pentru că ați părăsit poruncile Domnului și mergeți după baali»” (III Regi 18,17-18).

Atunci Ilie i-a zis lui Ahab să adune în muntele Carmel tot poporul, dimpreună cu cei patru sute cincizeci de preoți ai lui Baal. Acești preoți să taie un vițel, să-l pună pe jertfelnic, dar să nu facă foc, ci să se roage lui Dumnezeu să trimită foc din cer și la fel va proceda și el. A cui rugăciune va fi ascultată și Dumnezeu va trimite foc din cer, acela se închină Dumnezeului celui adevărat. Au junghiat preoții lui Baal vițelul și s-au rugat de dimineață până după amiaza, dar nu au primit răspuns. Atunci a luat Ilie douăsprezece pietre, după numărul semințiilor lui Israel, a zidit cu ele jertfelnic lui Dumnezeu, a făcut în jurul lui un șanț, a așezat lemnele pe jertfelnic, a tăiat vițelul bucăți și l-a pus pe el. A turnat apă împrejurul jertfelnicului, încât s-a umplut șanțul, iar la vremea jertfei de seară, s-a rugat: „Doamne Dumnezeu lui Avraam, al lui Isaac și al lui Israel! Auzi-mă Doamne, auzi-mă acum cu foc, ca să cunoască astăzi poporul acesta că Tu singur ești Dumnezeu în Israel și că eu sunt slujitorul Tău. Auzi-mă, Doamne, auzi-mă, ca să cunoască poporul acesta că Tu Doamne ești Dumnezeu și că Tu le întorci inima la Tine! Și s-a pogorât foc de la Domnul și a mistuit arderea de tot și lemnele și pietrele și țărâna și a mistuit și toată apa care era în șanț. Și tot poporul, când a văzut aceasta, a căzut cu fața la pământ și a zis: Domnul este Dumnezeu” (III Regi 18, 36-39).

Atunci a poruncit Ilie poporului să prindă pe toți preoții lui Baal, care au fost omorâți, iar după trei ani și jumătate de secetă, Dumnezeu a trimis ploaie pe pământ.

Pentru viața curată, lupta înverșunată împotriva idolatriei și râvna în întoarcerea poporului către Domnul, Sfântul Ilie s-a învrednicit să vadă de două ori pe Dumnezeu. Prima dată în Muntele Horeb, într-o adiere de vânt (III Regi 19,12), iar a doua oară pe

Muntele Tabor, când a fost alături de Domnul Hristos, care s-a schimbat la față (Matei 17,1-9).

De asemenea, ca răsplată pentru viața lui curată, Dumnezeu l-a răpit pe Ilie în car de foc la cer. Sfânta Scriptură spune că Ilie era împreună cu Elisei, și „pe când mergeau ei pe drum și grăiau, deodată s-a ivit un car și cai de foc și, despărțindu-i pe unul de altul, a ridicat pe Ilie în vârtej de vânt la cer” (IV Regi 2,11).

Pe lângă Ilie, Dumnezeu a mai răpit cu trupul la cer și pe Enoh, tot din Vechiul Testament. Despre acesta Sfânta Scriptură afirmă: „Și a plăcut Enoh lui Dumnezeu și apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu” (Fac. 5,24). Sfântul Apostol Pavel preia acest citat extrem de lapidar și neclar din Vechiul Testament și îl lămurește: „Prin credință, Enoh a fost luat de pe pământ ca să nu vadă moartea, și nu s-a mai aflat, pentru că Dumnezeu îl strămutase, căci mai înainte de a-l strămuta, el a avut mărturie că a bine-plăcut lui Dumnezeu” (Evrei 11,5).

Mai există în istoria lumii și două înălțări cu trupul la cer. Este vorba despre înălțarea Domnului Hristos și a Maicii Domnului. Despre Mântuitorul, Sfântul evanghelist Marcu relatează: „Domnul Iisus, după ce a vorbit cu apostolii Săi, s-a înălțat la cer și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl” (Marcu 16,19). Orice comentariu este de prisos, întrucât cu toții cunoaștem foarte bine înălțarea Domnului cu trupul la cer și Biserica a rânduit o zi de sărbătoare în amintirea acestui eveniment. Maica Domnului a fost ridicată cu trupul la cer de către Fiul ei, dar despre acest fapt nu avem dovezi în Sfânta Scriptură, ci numai în Sfânta Tradiție. Maica Domnului a adormit și toți apostolii au fost aduși pe nori, de pe unde propovăduiau Evanghelia, la prohodul ei. Apostolul Toma predica cel mai departe, tocmai în India, și a ajuns numai după trei zile de la înmormântare. Nu a crezut că Maica Domnului murise și a cerut să-i vadă trupul. Apostolii au deschis mormântul și au constatat că trupul ei nu mai era acolo. Au înțeles că fusese ridicată de Fiul ei cu trupul la cer. Nu putea lăsa Iisus Hristos pe Maica Sa, Maica Vieții, să rămână cu trupul în mormânt. Trebuie remarcat însă faptul că numai Domnul Hristos s-a înălțat prin

propria Lui putere cu trupul la cer, ceilalți au fost ridicați cu trupul la cer de către Dumnezeu.

Sfântul Ilie a trăit în Vechiul Testament. Înainte de pogorârea Sfântului Duh însă, care a avut loc la cincizeci de zile după învierea Domnului Hristos din morți, nu au existat sfinți, ci numai drepti, pentru că omul era îndepărtat de Dumnezeu datorită păcatului lui Adam din rai, și încă Mântuitorul nu împăcase pe om cu Dumnezeu. Cei din Vechiul Testament nu sunt numiți sfinți, ci numai drepti. Astfel nu spunem Sfântul Moise, Sfântul Avraam, sau Sfântul Isaia.

Atunci de ce Ilie este numit sfânt, de vreme ce a trăit înainte de Iisus Hristos? Pentru că deși a activat în Vechiul Testament, Ilie nu a murit, ci a fost răpit la cer, de aceea el este sfânt, spre deosebire de ceilalți prooroci din Vechiul Testament, care au murit.

În urma păcatului lui Adam din rai, toți oamenii sunt datori să moară, „pentru că păcatul odată săvârșit aduce moartea” (Iacov 1,15). Și Domnul Hristos, care deși era Fiul lui Dumnezeu, dar și om, a murit, deci nimeni dintre oameni nu poate evita sau ocoli moartea. Astfel și Enoh împreună cu Ilie trebuie să moară. Ei sunt ținuti de Dumnezeu într-un loc cunoscut numai de El, de unde vor veni înainte de sfârșitul lumii, pentru a lupta contra lui Antihrist, când vor muri în războiul credinței din timpul ultimelor zile.

Pentru că Sfântul Ilie și-a închinat Domnului întreaga lui viață, Dumnezeu a săvârșit mai multe minuni cu acest prooroc sau prin el.

Pe când se ascundea de regele Ahab, Ilie a locuit trei ani într-o peșteră, pe malul pârâului Cherit, iar la porunca lui Dumnezeu corbii îl hrăneau, aducându-i pâine și carne (III Regi 17,5-6). După ce pârâul a secat, Sfântul Ilie a fost trimis de Dumnezeu la o văduvă din Sarepta Sidonului. Din cauza secetei îndelungate, nu se găseau bucate în toată țara, dar în casa văduvei „făina din vas n-a scăzut și untdelemnul din urcior nu s-a împuținat” (III Regi 17,16).

Sfântul Ilie a fost cel dintâi om din lume care a înviat pe cineva din morți. Văduva din Sarepta Sidonului, la care a locuit o vreme Sfântul Prooroc, avea un copil, care s-a îmbolnăvit și a murit. „Și a zis văduva către Ilie: «Ce ai avut cu mine, omul lui Dumnezeu? Ai venit la mine ca să-mi pomenești păcatele mele și să-mi omori

fiul?» Iar Ilie a zis: «Dă-mi pe fiul tău!» Și l-a luat din brațele ei și l-a suit în foișor unde ședea el și l-a pus pe patul său. Apoi a strigat Ilie către Domnul și a zis: «Doamne Dumnezeu, oare și văduvei la care locuiesc îi faci rău, omorând pe fiul ei?» Și suflând de trei ori peste copil, a strigat către Domnul și a zis: «Doamne Dumnezeu, să se întoarcă sufletul acestui copil în el!» Și a ascultat Domnul glasul lui Ilie; și s-a întors sufletul copilului acestuia în el și a înviat. Și a luat Ilie copilul și s-a coborât cu el din foișor în casă și l-a dat mamei sale și a zis Ilie: «Iată copilul tău este viu!». Atunci a zis femeia către Ilie: «Acum cunosc și eu că tu ești omul lui Dumnezeu și cu adevărat cuvântul lui Dumnezeu este în gura ta!» (III Regi 17,18-24).

Sfântul Ilie a trebuit să treacă odată Iordanul, dar neavând barcă, a lovit cu mantia apa, aceasta s-a tras în stânga și în dreapta, iar el a trecut albia pe uscat (IV Regi 2,8).

Cu toate că Sfântul Ilie nu a scris nici o carte, asemenea celor patru proroci mari și doisprezece proroci mici din Vechiul Testament, totuși el este cel mai cunoscut și îndrăgit profet, alături de Moise.

Faptul că Sfântul Ilie nu a fost căsătorit, pe când ceilalți proroci ai Vechiului Testament (chiar și Moise) aveau familii, fac din el un precursor al monahismului, asemenea Sfântului Ioan Botezătorul.

Să învățăm din exemplul Sfântului Ilie. Să luptăm asemenea lui cu păcatul, să ne rugăm și să facem fapte bune, pentru că numai în acest fel Bunul Dumnezeu ne va rândui și nouă loc în împărăția Lui.

AMIN

Schimbarea la față a Domnului

(6 August)

„După șase zile, Iisus a luat cu Sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui, și i-a dus într-un munte înalt, de o parte. Și S-a schimbat la față, înaintea lor, și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina. Și iată, Moise și Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El. Văzând cele întâmplare, Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine ne este nouă să fim aici; dacă voiești, voi face trei colibe: Ție una, lui Moise una și lui Ilie una. Vorbind el încă, iată un nor luminos i-a umbrit pe ei, și iată glas din nor zicând: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta să-L ascultați». Și, auzind, ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte. Și Iisus S-a apropiat de ei, și, atingându-i, le-a zis: Sculați-vă și nu vă temeți. Și, ridicându-și ochii, nu au văzut pe nimeni, decât numai pe Iisus singur. Și pe când se coborau din munte, Iisus le-a poruncit, zicând: Nimănui să nu spuneți ceea ce ați văzut, până când Fiul Omului Se va scula din morți» (Matei 17,1-9).

Astăzi este praznic împărătesc, deci un popas duhovnicesc deosebit în calendarul creștin, pentru că sărbătorim schimbarea la față a Mântuitorului Hristos.

Fără îndoială, schimbarea la față este una dintre cele mai mari minuni ale Mântuitorului, tocmai de aceea există un aspect pe care mulți îl înțeleg greșit. Cei care au surprins sensul exact al minunii, sunt Sfinții Părinți, alături de care vom încerca explicarea corectă a ei.

Vom lua ca text de referință relatarea minunii de către sfântul evanghelist Matei, care s-a citit astăzi la Sfânta Liturghie, dar pentru o înțelegere mai bună, vom utiliza și relatările celorlalți evangheliști, care prezintă aceeași minune a Mântuitorului.

Expresia „schimbarea la față” este o adaptare în limba română a termenului grecesc „μεταμόρφωση”, care s-ar traduce: „transformare” și pe care îl folosesc toți trei evangheliștii (Matei, Marcu și Luca) în prezentarea minunii Mântuitorului de pe Tabor. Termenul „μεταμόρφωση” a fost tradus în limbile moderne prin „transfigurare”.

Evangelhia de astăzi începe cu cuvintele: „*După șase zile, Iisus a luat cu Sine pe Petru, pe Iacov și pe Ioan, fratele lui, și i-a dus într-un munte înalt, de o parte*”.

Ce înseamnă „după șase zile”?

Această minune a fost anunțată de Mântuitorul înainte să aibă loc, când le-a spus ucenicilor Săi: „Sunt unii, dintre cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu, venind într-o putere” (Marcu 9,1). Această proorocie a fost împlinită la șase zile după ce Mântuitorul a făcut-o, pentru că cei trei apostoli care au urcat cu El pe munte, au văzut lumina împărăției celei veșnice a lui Dumnezeu. Lumina taborică a fost o pregustare a vieții de veci, a slavei sfinților din împărăția lui Dumnezeu.

Pe munte, Domnul Hristos „*s-a schimbat la față, înaintea ucenicilor. Și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina*”.

Multă lume înțelege greșit acest text, crezând că schimbarea la față a Mântuitorului a fost o minune săvârșită asupra Lui Însuși. Sfinții Părinți însă ne spun că minunea s-a făcut cu apostolii, nu cu Domnul Hristos. Mântuitorul le-a arătat apostolilor slava sa din împărăția lui Dumnezeu. Pe munte nu Hristos s-a transformat, ci ucenicii au fost înălțați la capacitatea de a sesiza pe Domnul, așa cum este El. Prin ochii fizici, cei trei apostoli au văzut lumina dumnezeiască cea nevăzută, căci prin lucrarea Duhului dumnezeiesc în ei, ochii lor au putut vedea cele dumnezeiești. Domnul Hristos spusese despre Sine „Eu sunt lumina lumii; cel ce îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 8,12). Apostolii îi urmau lui Hristos, de aceea s-au învrednicit să vadă lumina Lui cea dumnezeiască și veșnică. Sfântul Grigorie Palama spune că la schimbarea la față, Domnul nu a primit ceea ce nu avea, nici nu s-a preschimbat în ceea ce nu era, ci s-a descoperit ucenicilor Săi așa cum era El de fapt, deschizându-le ochii și făcându-i din orbi văzători, căci rămânând Același, s-a făcut acum văzut ucenicilor, arătându-Se astfel de cum Se arăta înainte.

În troparul Schimbării la față se spune: „Schimbatu-Te-ai la față în munte, Hristoase Dumnezeule, arătând ucenicilor Tăi slava

Ta, pe cât li se putea”. Deci Mântuitorul s-a descoperit apostolilor cât au putut aceștia să vadă. Dacă ar fi fost altcineva pe munte, nu ar fi văzut ceea ce au contemplat cei trei apostoli, neavând curăția morală și înălțimea spirituală necesară unei astfel de contemplări.

Dacă minunea ar fi fost săvârșită de Mântuitorul asupra Lui, oricine ar fi văzut după aceea că fața Lui strălucea ca soarele și s-ar fi întâmpnat ca și cu Moise din Vechiul Testament, care după ce a vorbit cu Dumnezeu în munte, fața lui strălucea, încât evreii „s-au temut să se apropie de el” (Ieș. 34,30), iar Moise „și-a acoperit fața cu un văl” (Ieș. 34,33). Dar minunea schimbării la față nu a fost săvârșită asupra persoanei Mântuitorului, ci asupra celor trei apostoli.

De fapt din ce cauză Mântuitorul a luat cu Sine pe munte numai trei dintre apostoli și nu i-a luat pe toți doisprezece, de vreme ce El obișnuia să săvârșească minunile în fața tuturor apostolilor Săi? Pe Tabor s-a descoperit dumnezeirea pe măsura apostolilor, de aceea au fost aleși doar trei dintre ei, și anume cei mai înalți din punct de vedere spiritual. În plus, Sfinții Părinți spun că fiecare dintre cei trei apostoli este simbolul unei virtuți: Petru al credinței, Iacov al nădejdi, iar Ioan al iubirii. Urcarea Muntelui Tabor simbolizează urcușul spiritual, care se identifică cu împlinirea virtuților, iar ca răsplată a împlinirii acestora, ni se descoperă Dumnezeu. Precum cei trei apostoli au urcat împreună pe munte, tot așa cele trei virtuți numai împreună duc la vederea lui Dumnezeu. Schimbarea la față ne descoperă de fapt că trebuie să împlinim toate virtuțile, pentru că cifra trei este simbolică, ea reprezentând perfecțiunea, iar ca răsplată a împlinirii virtuților, ne bucurăm de vederea sau contemplarea lui Dumnezeu.

Evanghelistul Matei continuă: „*Și iată, Moise și Ilie s-au arătat ucenicilor, vorbind cu Iisus*”.

Cele două personalități puternice din Vechiul Testament, care își fac apariția și stau de vorbă cu Iisus, demonstrează ucenicilor și nouă tuturor, că Legea Veche (reprezentată prin Moise) și profeții (ilustrați prin Ilie) se supun Domnului Hristos. Astfel Hristos apare ca împlinitor și desăvârșitor al Legii Vechi. Se adevărește prin aceasta cuvântul Mântuitorului spus evreilor: „Să nu socotiți că am

venit să stric Legea sau proorociei; n-am venit să stric, ci să împlinesc” (Mat. 5,17).

Prezența lui Moise alături de Mântuitorul pe Tabor mai semnifică ceva. Primitorul Legii Vechi fusese un apropiat al lui Dumnezeu, și îl rugase pe Acesta să i se arate. Domnul însă „i-a zis lui Moise: Fața Mea nu vei putea să o vezi, pentru că nu poate omul vedea fața Mea și să trăiască” (Ieș. 33,18-20). La schimbarea la față însă, Dumnezeu îi arată marelui profet slava Sa. Dacă în viața pământească Moise nu a putut contempla slava lui Dumnezeu, a văzut-o în schimb după moarte, deci, când a fost posibil, Domnul i-a împlinit dorința.

Deși schimbarea la față este relatată de trei evangheliști, un amănunt îl găsim numai la Sfântul Luca. Este vorba de faptul că Moise și Ilie vorbeau cu Mântuitorul „despre sfârșitul Lui, pe care avea să-L îplinească în Ierusalim” (Luca 9,31). Acest detaliu este foarte important. Până la jertfa de pe cruce a Mântuitorului raiul era închis, iar toți dreptii și profeții Vechiului Testament se duceau în iad, alături de cei păcătoși. Marele Moise, care primise de la Dumnezeu Legea Veche în Sinai, și care vorbea cu Domnul ca și cu un prieten, era în iad. Moise nu mai rezista acolo. Evanghelistul Luca nu consemnează cuvintele schimbate de Mântuitorul cu cei doi profeți pe Tabor, dar de vreme ce vorbeau despre moartea Domnului pe cruce, ne imaginăm că Moise îi spunea lui Hristos: „Când Te vei jertfi Doamne și ne vei izbăvi din iad, pe cei ce Te-am așteptat înaintea venirii Tale și am pregătit poporul pentru primirea Ta?”.

Evanghelistul Matei continuă. *„Văzând cele întâmplate, Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine ne este nouă să fim aici; dacă voiești, voi face trei colibe; Ție una, lui Moise una și lui Ilie una”*.

Apostolul Petru uitase cu desăvârșire de sine și de ceilalți apostoli, pentru că bucuria de a contempla împărăția lui Dumnezeu nu lasă loc pentru alte preocupări. Sfântul Pavel a fost răpit până la al treilea cer și mărturisește că nu știe dacă era sau nu în trup, când spune: „Fie în trup, fie în afară de trup, nu știu, Dumnezeu știe” (II Cor. 12,3).

„Vorbind Petru încă, un nor luminos i-a umbrit pe ei, și iată glas din nor zicând: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta să-L ascultați». Și, auzind, ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte”.

Cei trei apostoli au avut marea șansă de a vedea încă din această viață împărăția lui Dumnezeu, și s-au minunat, uitând cu desăvârșire de ei. Când Dumnezeu Tatăl a mărturisit că Iisus este Fiul Lui cel iubit, apostolii au fost copleșiți și spăimântându-se de măreția arătată lor, au căzut cu fața la pământ. Au înțeles acum pe cine urmau ei și s-au cutremurat.

„Iisus s-a apropiat de ei, și, atingându-i, le-a zis: Sculați-vă și nu vă temeți. Și, ridicându-și ochii, nu au văzut pe nimeni, decât numai pe Iisus singur. Și pe când se coborau din munte, Iisus le-a poruncit, zicând: Nimănui să nu spuneți ceea ce ați văzut, până când Fiul Omului Se va scula din morți”.

Vedem și aici că Domnul Hristos le poruncește apostolilor să nu spună nimănui nu ce a făcut El, ci ce au văzut ei, deci minunea fusese săvârșită asupra lor.

Schimbarea la față are un simbol adânc, și ne îndeamnă la împlinirea virtuților, pentru a-L putea contempla pe Dumnezeu în împărăția Lui. Să fim conștienți că la apostolie au fost chemate douăsprezece persoane, dar dintre acestea numai trei au fost alese să-L contemple pe Dumnezeu în slava Sa în această viață. Să ne străduim și noi prin fapte bune să ne numărăm între cei aleși, nu numai între cei chemați.

AMIN

Adormirea Maicii Domnului

(15 August)

Sărbătorim astăzi adormirea Maicii Domnului, una dintre cele mai îndrăgite sărbători de către români, care își consideră țara drept o „grădină a Maicii Domnului”. Evlavia mare pe care o au românii la Maica Domnului se vede în aceea că cele mai mari pelerinaje la mănăstiri au loc de adormirea Maicii Domnului, iar foarte multe mănăstiri au drept hram această sărbătoare.

Înainte de nașterea Domnului și de moartea Sa pe cruce postim, la fel se întâmplă și înainte de adormirea Maicii Domnului și de praznicul Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

Despre adormirea Maicii Domnului nu avem informații în Sfânta Scriptură, avem însă numeroase indicii în Sfânta Tradiție.

Când Domnul s-a hotărât să o ia la Sine pe Maica Lui cea Preacurată, a anunțat-o printr-un înger de acest fapt înainte cu trei zile de adormirea ei. Sfânta Fecioară s-a bucurat mult pentru că va sta lângă Fiul ei cel iubit și s-a urcat pe Muntele Măslinilor pentru a înălța de acolo rugăciune lui Dumnezeu. Întoarsă acasă și-a pregătit toate cele pentru îngropare, și-a împărțit hainele pe care le avea unor femei sărace, promițând că se va ruga Fiului ei pentru toată lumea și și-a petrecut ultimele ei trei zile de pe acest pământ în rugăciune. Apostolii, care propovăduiau cuvântul Evangheliei până la marginile lumii, au venit pe nori și au fost de față la ultimele momente din viața Maicii Domnului, care înainte de a se muta la Domnul, s-a culcat pe un pat, i-a binecuvântat pe toți cei de față și și-a dat sufletul în mâinile Fiului ei. Cu stâlpi în mâini și cu cântări alese, apostolii și mulțime multă de creștini au petrecut-o pe Maica Domnului spre mormânt.

Dacă la moartea oamenilor cu viață sfântă vin îngerii să le petreacă sufletele în împărăția lui Dumnezeu, așa cum s-a întâmplat cu săracul Lazăr din Evanghelie, care „a fost dus de către îngeri în sânul lui Avraam” (Luca 16,22), la adormirea Maicii Domnului Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, înconjurat de cetele îngerești, a venit și a luat sufletul Maicii Preacurate pentru a-l duce aproape de El în rai. În icoana adormirii Maicii Domnului, lângă patul pe care este întins

trupul Sfintei Fecioare, se găsește Domnul Hristos, ținând în brațe sufletul Maicii Sale, sub forma unui prunc înfășat. Mâinile Domnului Hristos sunt acoperite cu propriul veșmânt, în semn de dragoste și respect pe care le poartă Maicii Sale Precurate.

Legătura strânsă dintre Mamă și Prunc, arătată în aproape toate icoanele Maicii Domnului care ține în brațe pe Mântuitorul Hristos, aici se găsește inversată. Fiul, Adam cel Nou, apare în slavă înconjurat de sfinții îngeri. El ține în mâini pe Sfânta Sa Maică, adică sufletul care va lua asupra sa după câteva zile trupul înduhovnicit. Noua Evă, ne-o ia înainte în procesul de îndumnezeire, este răspunsul ei la chemarea puternică a lui Dumnezeu, care s-a făcut om, pentru ca omul să devină dumnezeu.

Un evreu numit Atonie, care nu credea că Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu, văzând cinstea acordată Maicii Precurate s-a umplut de invidie și s-a repezit să răstoarne patul pe care era trupul Fecioarei Sfinte. Un înger l-a lovit însă cu orbire și i-a tăiat mâinile, care au rămas lipite de pat. Toți cei de față s-au înfricoșat văzând aceasta. Lui Atonie însă, tăierea mâinilor și orbirea trupească i-au fost de folos, pentru că i-au pus capăt orbirii sufletești, căci s-a căit de ceea ce a făcut și a crezut în dumnezeirea lui Iisus Hristos, mărturisind că Fecioara Maria este Maica Lui cea Precurată. În urma acestei mărturisiri și-a redobândit vederea, iar mâinile i-au fost lipite la loc, rămânând doar o dungă roșie acolo unde fuseseră tăiate de sabia îngerului.

În alai, Maica Domnului a fost îngropată aproape de grădina Ghetsimani de pe Muntele Măslinilor.

Apostolul Toma, care predica tocmai în India, din rânduială dumnezeiască nu a fost de față la înmormântare. El a venit tot pe norii cerului, dar cu o întârziere de trei zile. Nu a dat crezare cuvintelor apostolilor că Maica Vieții a adormit și a vrut să-i vadă trupul. Când s-a deschis mormântul, au constatat cu toții că trupul Sfintei Fecioare nu mai era acolo. Au înțeles atunci că a fost ridicată cu trupul la cer de către Fiul său, pentru că nu putea să lase Domnul pe Maica Vieții să putrezească în mormânt.

În baza creației lui Dumnezeu, universul spiritual este ierarhizat în ordinea următoare: Dumnezeu Atotputernicul, Creatorul a

tot ceea ce există, îngerii, ființe spirituale lipsite de trupuri, și omul, compus din suflet spiritual și trup material. Pe lângă această ierarhie creată de Dumnezeu, mai există și diavolii, îngeri creați de Dumnezeu buni, dar pervertiți în sinea lor și căzuți din demnitatea îngerească. Aceștia se găsesc cel mai departe de Dumnezeu, în iad. În urma căderii lor, demonii îi influențează negativ pe oameni, care fiind înzestrați de Dumnezeu cu libertate, au posibilitatea de a alege între bine și rău, pregătindu-și în acest fel locul unde se vor duce în veșnicie. În funcție de faptele lor, oamenii vor fi separați la a doua venire a Domnului Hristos. Dreptul Judecător va fi Iisus Hristos, care a venit prima dată în lume ca Mântuitor, și ne-a dat poruncile prin care putem ajunge în rai, iar la sfârșitul lumii va veni ca Judecător, să vadă cum am împlinit poruncile date de El. Atunci Dumnezeu Judecătorul îi va separa pe drepti de păcătoși, „și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga” (Mat. 25,33). Sfinții vor sta de-a dreapta lui Dumnezeu și vor „străluci ca soarele în împărăția lui Dumnezeu” (Mat. 13,43), iar păcătoșii vor fi alături de diavoli, în iad.

Să vedem cum arată după adormirea Maicii Domnului ierarhia spirituală creată de Dumnezeu, în care intervin unele schimbări.

După înălțarea Domnului Hristos cu trupul la cer, deasupra îngerilor, în sânul Sfintei Treimi și pe tronul lui Dumnezeu, vine să șadă un om. Maica Domnului, cea care a fost atât de curată, încât s-a învrednicit să nască pe Fiul lui Dumnezeu, după adormirea trupului a fost ridicată de Fiul ei cu trupul la cer. Ea însă nu stă pe tronul lui Dumnezeu, pentru că nu este Dumnezeu, ci numai Maica lui Dumnezeu. Totuși pentru curăția și sfințenia vieții ei, a ajuns să fie „mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii”. Deci Fecioara Maria vine imediat după Dumnezeu în rai, și abia apoi sunt îngerii, dispuși în cele nouă cetee, cum au fost creați la început, de către Dumnezeu.

Despre locul Maicii Domnului imediat lângă Dumnezeu avem o profeție în Psalmi: „Stătu-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată” (Ps. 44,11). Împărăteasa se distinge de ceilalți curteni printr-o coroană încărcată de pietre prețioase, pe care o poartă pe cap. În cazul Maici Domnului este vorba

de diadema numeroaselor ei virtuți, care o face să se deosebească de ceilalți oameni. Haina aurită și prea înfrumusețată a Fecioarei Preacurate nu este altceva decât mulțimea faptelor ei bune, care o împodobesc precum un veșmânt preafrumos. Fiecare sfânt din istoria Bisericii s-a distins printr-o virtute. Maica Domnului nu a avut păcate personale, fiind cea mai curată persoană de pe fața pământului. Pe lângă curăția ei morală, Fecioara Maria a strălucit însă și în toate virtuțile, de aceea Fiul lui Dumnezeu a ales să se întrupeze din ea.

După Maica Domnului sunt dispuși sfinții îngeri, urmați de oamenii sfinți.

Care dintre oameni credeți că este cel mai sfânt și mai aproape de îngeri?

Vom răspunde cu cuvintele Domnului Hristos: „Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul; totuși cel mai mic în împărăția cerurilor este mai mare decât el” (Mat. 11,11). Sfântul Ioan Botezătorul este cel care s-a învrednicit să boteze pe Mântuitorul și să-I fie Înaintemergător. El a pregătit poporul ales pentru primirea Mântuitorului și a legat cele două Testamente, fiind ultimul proroc al Vechiului Testament și singurul dintre proroci care a văzut pe Mântuitorul lumii în viață.

Dintre sfinți, Ioan Botezătorul este cel mai mare, totuși darurile îngerilor le depășesc pe ale oamenilor, de aceea spune Mântuitorul că „cel mai mic în împărăția cerurilor este mai mare decât el”. Ținând cont de faptul că Domnul Hristos a făcut această afirmație în timpul activității Sale publice, deci înainte de înviere, când raiul era închis oamenilor și în el se găseau alături de Dumnezeu numai îngerii, la cetele îngerești face referire Mântuitorul în acest text.

După Sfântul Ioan Botezătorul urmează apostolii Domnului și ceilalți sfinți ai Bisericii, care formează alaiul Mântuitorului la ospățul duhovnicesc din împărăția cerurilor.

Domnul Hristos le-a spus apostolilor Săi: „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt. Mă duc să vă găsesc vouă loc. Și dacă Mă voi duce și vă voi găti loc, iarăși voi veni și vă voi lua la Mine, ca să fiți și voi unde sunt Eu” (Ioan 14,2-3). Apostolii Ioan și Iacov L-au rugat pe Mântuitorul: „Dă-ne nouă să ședem unul de-a dreapta Ta, și altul de-a

stânga Ta, întru slava Ta. Dar Iisus le-a răspuns: Nu știți ce cereți! A ședea de-a dreapta Mea, sau de-a stânga Mea, nu este al Meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit” (Marcu 10,37-40).

Ce înseamnă acestea? Este oare o contradicție în cele spuse de Domnul Hristos? Pe de o parte Mântuitorul le spune apostolilor că se duce să le pregătească loc în împărăția lui Dumnezeu, dar atunci când doi apostoli îi cer să stea imediat lângă El în rai, le spune că nu poate face așa ceva, pentru că locurile acelea sunt pregătite pentru cineva?

Apostolii Ioan și Iacov au cerut locuri privilegiate în rai, neluând în seamă cele spuse de Mântuitorul: „Nu oricine îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri” (Mat. 7,21). Deci pentru a ajunge în împărăția lui Dumnezeu, nu este suficient să ceri din buze, ci trebuie să dovedești prin fapte că vrei să te duci acolo, urmând poruncile lui Dumnezeu. Numai celor care împlinesc voia lui Dumnezeu exprimată în porunci li se pregătește loc în rai, datorită faptelor lor bune.

Maica Domnului nu și-a cerut loc aparte în rai, dar pentru întreaga ei viață pusă în slujba lui Dumnezeu și a semenilor, l-a dobândit.

Noi la fiecare slujbă a Bisericii ne rugăm cu cuvintele: „Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”. Să nu fie aceasta o formulă goală, lipsită de sens pentru noi, ci un îndemn permanent pentru trăire în sfințenie.

Vom încheia cu troparul adormirii Maicii Domnului, care este deosebit de frumos și de sugestiv: „Întru naștere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare. Muta-tu-te-ai la viață, fiind Maica Vieții, și cu rugăciunile tale, izbăvești din moarte sufletele noastre”

AMIN

Sfinții Martiri Brâncoveni: Constantin Vodă cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache

(16 August)

În neamul nostru am avut sfinți din toate clasele sociale: domnitori, ierarhi, preoți, diaconi, monahi și oameni simpli, care au ajuns la sfințenie printr-o viață trăită în curăție și nevoițe ascetice, într-o luptă permanentă cu ispitele și cu păcatul, iar unii și-au încheiat viața prin martiriu. Astăzi îl prăznuim pe Sfântul Constantin Vodă cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache, martiri ai credinței creștine.

Constantin Brâncoveanu s-a născut în București, în 15 august 1654. După tată se trăgea din neamul lui Matei Basarab, având înaintași cu rosturi importante în conducerea țării, iar după mamă, din vestita familie Cantacuzino, care a dat de asemenea, o serie de mari dregători și domni. Constantin a rămas de mic orfan de tată și a fost crescut de mama sa, de bunica din partea tatălui și de unchiul său, stolnicul Constantin Cantacuzino. A învățat carte în casa părintească, cu dascăli vestiți ai vremii sale, fiind iscusit la învățătură. În urma morții celor doi frați mai mari, tânărul Constantin a ajuns posesorul unei averi considerabile. S-a căsătorit cu Maria (sau Marica), nepoata domnitorului Antonie Vodă din Popești, cu care a avut unsprezece copii: șapte fete și patru băieți.

Conform spuselor cronicarului, Constantin „era împodobit cu daruri vrednice, cu adâncă pricepere și înaltă priveghere, cu blândete și răbdare, înțelepciune și multă bunătate”. Fiind un excelent administrator, a ajuns unul dintre cei mai bogați oameni ai țării. Datorită însușirilor sale, precum și ajutorului primit din partea unchiului său, Constantin s-a făcut remarcat în rândul boierimii.

Întrucât nu avea dușmani și era privit cu simpatie de majoritatea reprezentanților clasei dominante, în anul 1688, în urma morții lui Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu a urcat pe tronul Țării Românești, la rugămințile boierilor, în frunte cu mitropolitul Teodosie, precum și la insistențele patriarhului ecumenic Dionisie al IV-lea. Și-a început domnia în vremuri tulburi, atât pe plan

intern, cât și extern. În această situație, a adoptat o politică abilă față de marile puteri ale vremii, care-și disputau supremația în războaie sângeroase. Printr-un fin simț diplomatic, a reușit să cultive relații de prietenie cu toți vecinii, ferind în acest fel țara de jafuri și pustiiri.

Având pace cu vecinii, Constantin Brâncoveanu s-a putut ocupa în liniște de bunul mers al țării. Datorită lipsei războaielor, agricultorii și păstorii și-au văzut netulburați de treburile lor, iar meșteșugurile au înflorit, ajungându-se la o anumită bunăstare materială.

Brâncoveanu era un om de cultură aleasă. Pe când era încă mare logofăt, s-a îngrijit, printre alți cărturari, de lucrările de tipărire a primei ediții românești a Sfintei Scripturi, fiind bun cunoscător al limbilor greacă și latină. Apariția Bibliei de la București din 1688 a fost posibilă numai datorită eforturilor comune ale cărturarilor români de pretutindeni. Tipărirea Sfintei Scripturi a început în timpul domniei lui Șerban Cantacuzino, la 5 noiembrie 1687, primul tiraj ieșind de sub tipar în timpul vieții acestuia, în septembrie 1688, al doilea tiraj însă, a fost gata abia în noiembrie 1688, sub noul domnitor.

Fiind conștient de faptul că prestigiul unui popor și a unei țări se ridică în mare parte prin cultură, Brâncoveanu a adus în capitală numeroși învățați străini și a sprijinit tinerii români care voiau să învețe carte. În acest sens a reorganizat Academia domnească de la Mănăstirea Sfântul Sava din București, numind în fruntea ei pe învățatul grec Sevastos Kyminitis, urmat de Marcu Porfiropol. În anul 1707, ajutat de câțiva cărturari ai vremii, domnitorul a procedat la o nouă reorganizare a Academiei, după modelul Facultăților de Litere și Filozofie din cadrul Universităților apusene. Paralel cu Academia de la Sfântul Sava, în București funcționau și alte școli, cu predare în limbile slavonă și română. Printre acestea se numărau școlile de la mănăstirile Sfântul Gheorghe Vechi și Colțea, care pregăteau dieci pentru cancelaria domnească, preoți și dascăli. Școli românești existau și în alte orașe ale țării, în mănăstiri și chiar în mediul rural.

În câteva mănăstiri au luat ființă biblioteci renumite, care dețineau lucrări în limbi clasice sau de circulație, procurate din marile centre culturale apusene. Între acestea s-a remarcat biblioteca mănăstirii Mărgineni, a cărei baze le-a pus bunicul lui Constantin

Brâncoveanu din partea mamei, precum și biblioteca mănăstirii Hurezi, fondată chiar de domnitor.

În timpul lui Constantin Brâncoveanu s-au remarcat numeroși oameni de cultură. Dintre aceștia amintim pe mitropolitul Teodosie și pe urmașul său în scaun, marele cărturar Antim Ivireanul, pe episcopii Mitrofan și Damaschin de la Buzău, pe unchiul domnitorului, stolnicul Constantin Cantacuzino, care a studiat la Padova. Acesta intenționa să scrie istoria Țării Românești, însă nu a reușit să ducă la bun sfârșit decât o parte din planul său. Alți oameni de cultură au fost frații Radu și Șerban Greceanu, primul dintre ei fiind „cronicarul oficial” al curții domnești, iar cărturarul Radu Popescu a realizat o cronică a Țării Românești. S-au distins de asemenea frații David și Teodor Corbea, fiii unui preot din Brașov, precum și renumitul psalt „Filotei sin agai Jipai”, de la care ne-a rămas prima Psaltichie românească cunoscută.

Pe lângă tipografia de la București, înființată de mitropolitul Varlaam în 1678, s-au pus bazele unei tiparnițe noi la Buzău, în 1691, prin strădaniile episcopului Mitrofan, iar prin ostenele lui Antim Ivireanul au luat ființă tipografiile de la Snagov, după 1694, la Râmnicu Vâlcea, în 1705 și la Târgoviște în 1708 (Antim Ivireanul a fost ales în anul 1705 episcop de Râmnic, iar în 1708 mitropolit). În aceste tipografii s-au tipărit felurite cărți de slujbă, de teologie, de învățătură, de combatere a catolicismului și calvinismului, în limbile română, greacă, slavonă și chiar arabă. Prin cele peste 60 de cărți tipărite de Antim Ivireanul, la care se adaugă și cele aproximativ 15 tipărituri de la Buzău, Țara Românească cunoaște o perioadă de maximă înflorire a tiparului, aceasta fiind și o urmare a sprijinului generos acordat de domnul țării.

Constantin Brâncoveanu a fost și un mare ctitor de lăcașuri sfinte. Încă înainte de a fi domn a ridicat două biserici, una la Potlogi și alta la Mogoșoaia, lângă București. În vara anului 1690, domnitorul a pus piatra de temelie a celei mai însemnate ctitorii ale sale, mănăstirea Hurezi sau Horezu, cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, cu ziduri și turnuri de apărare și cu numeroase clădiri în incintă. În București a ctitorit biserica Sfântul Ioan cel Mare sau Grecesc, demolată în secolul al XIX-lea, biserica mănăstirii Sfântul

Sava, demolată și ea în secolul al XIX-lea și biserica mănăstirii Sfântul Gheorghe Nou, care există și astăzi, în centrul capitalei. A zidit o biserică în satul Doicești (jud. Dâmbovița). În Oltenia a refăcut din temelie mănăstirea Mamul, pe locul unei biserici de lemn ctitorită de frații Buzești și Brâncoveni, veche ctitorie a boierilor Craiovești și a lui Matei Basarab, în care erau îngropați și membri ai familiei Brâncoveanu. Împreună cu unchiul său, spătarul Mihai Cantacuzino, domnitorul a ridicat mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” din Râmnicu Sarat, pe care a închinat-o mănăstirii Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai. Maria, soția domnitorului, a ridicat o bolniță, iar Ștefan, fiul său, schitul Sfântul Ștefan.

În afară de mănăstirile și bisericile ridicate din temelie de binecredinciosul domnitor, acesta a adus o seamă de îmbunătățiri și reparații altora, precum mănăstirilor Cozia, Arnota, Bistrița, Strehaia, Sadova, Gura Motrului, Dintr-un lemn, Curtea de Argeș, Dealu, Snagov, bisericii Domnești și bisericii Sfântul Dumitru din Târgoviște etc.

În Transilvania a zidit o biserică în Făgăraș, alta în Ocna Sibiului, și o mănăstire la Sâmbăta de Sus, care a fost dărâmată cu tunurile în veacul al XVIII-lea, din porunca autorităților habsburgice. Această mănăstire a fost refăcută abia în prima jumătate a secolului XX.

În Constantinopol a zidit biserica Sfântul Nicolae din cartierul Galata. În Sfântul Munte Athos a ridicat un paraclis și o trapeză la Mănăstirea Sfântul Pavel, iar la Ismail, pe malul stâng al Dunării, a construit o biserică cu hramul Sfântul Gheorghe.

Pe lângă bisericile construite în Transilvania, Constantin Brâncoveanu a oferit numeroase danii bisericii Sfântul Nicolae din Șcheii Brașovului, pe care au ajutat-o, de altfel, și mulți dintre înaintașii săi. Mitropoliei din Alba Iulia i-a acordat în 1698 o subvenție anuală de 6000 de aspri, ca să-i fie, după cum mărturisea domnitorul: „de întărire și ajutor, întrucât o știm ca pe o corabie ce se leagănă în mijlocul valurilor mării”. În 15 iunie 1700 a dăruit acestei Mitropolii o moșie la Merișani, în părțile Argeșului. Ucenicul lui Antim Ivireanul, Mihail Ștefan, a fost trimis în 1699 la Alba Iulia, unde a tipărit un Chiriadromion (o ediție revăzută a Cazaniei lui Varlaam de la Iași, din 1643) și o Bucoavnă, adică un Abecedar.

Cărțile românești tipărite în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu au cunoscut o largă circulație în Transilvania, ajungând până în Maramureș. De asemenea, după ce mitropolitul Atanasie Anghel din Alba Iulia a acceptat „unirea” cu Biserica Romei, Constantin Brâncoveanu a trimis scrisori de încurajare către românii din Șcheii Brasovului, sfătuindu-i să rămână statornici în dreapta credință.

În timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), Biserica, cultura și arta din Țara Românească au cunoscut o perioadă de înflorire fără precedent. Din nefericire, odată cu îndepărtarea lui Brâncoveanu de la tron, au urmat vremuri grele pentru țară.

Constantin Brâncoveanu a fost înlăturat de la putere din două motive. În primul rând, datorită faptului că anul 1711, în timpul războiului ruso-turc, Toma Cantacuzino, comandantul armatei Țării Românești, a trecut de partea rușilor, iar după înfrângerea acestora, s-a refugiat în Rusia. În al doilea rând, pentru că rudele domnitorului din familia Cantacuzino au început să țeasă tot felul de intrigi împotriva lui, care au ajuns la urechile sultanului. Conspiratorii afirmau despre Brâncoveanu că are relații secrete cu țarul, cu împăratul de la Viena, cu polonezii și venețienii; că și-a cumpărat mai multe case în Transilvania, pentru a se refugia acolo cu familia la vreme de primejdie; că a sărăcit țara cu dările grele puse pe umerii poporului; că și-a umplut cămara domnească cu aur; că și-a depus în băncile olandeze și venețiene nenumărate pungi cu aur și multe altele.

În 24 martie 1714, marți în Săptămâna Patimilor, Constantin Brâncoveanu a fost arestat împreună cu întreaga familie. Palatele Mogoșoaia, Potlogi, Obilești și casele i-au fost jefuite, toate bunurile i-au fost confiscate, iar o parte din ele au fost încărcate în 40 de care și trimise la Istanbul, împreună cu familia domnitorului, unde au ajuns după trei săptămâni.

Constantin Brâncoveanu și membrii familiei sale au fost închiși în diverse închisori din Istanbul și au fost supuși la chinuri cumplite. Li s-a promis că în schimbul lepădării de Hristos și a trecerii la islamism vor fi grațiați. Pentru că au refuzat, au fost condamnați la moarte, urmând să fie executați la 15 august 1714. De praznicul Adormirii Maicii Domnului, când Constantin Brâncoveanu împlinea

60 de ani și era onomastica soției sale, domnitorul a fost scos din temniță împreună cu fiii săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache și au fost duși la Ialy-Kiosc, în apropierea marelui serai, unde urmau să fie executați. Aici au făcut o scurtă rugăciune, iar domnitorul și-a îmbărbătat fiii și sfetnicul: „Fiii mei, fiți curajoși, am pierdut tot ce am avut în această lume, cel puțin să ne salvăm sufletele și să ne spălăm păcatele cu sângele nostru”. După ce domnitorul a rostit aceste cuvinte, li s-au tăiat capetele, începând cu sfetnicul Ianache. Capetele le-au fost purtate în vârful sulitelor pe străzile orașului, iar trupurile, după ce au fost târate și ele prin oraș, au fost aruncate în apele Bosforului. De aici au fost pescuite de niște pescari creștini, care le-au înmormântat în mare taină în biserica mănăstirii din insula Halki, pe care credinciosul domnitor o ajutase mai înainte cu daruri.

Soția domnitorului, fiicele, ginerii și nepoții au fost cruțați în urma plății unei răscumpărări de 50 000 de galbeni. Nu li s-a îngăduit însă să se întoarcă acasă decât după trei ani, perioadă în care au fost exilați în localitatea Kutahia. În anul 1720 doamna Maria a reușit să aducă pe ascuns trupul domnitorului martir în țară și să-l înmormânteze în biserica Sfântul Gheorghe Nou din București, ctitoria sa. Pe lespeda mormântului nu s-a pus nici o inscripție, pentru a nu se cunoaște cine este înmormântat acolo. Deasupra mormântului a fost pusă o candelă ce avea inscripția: „Această candelă, ce s-a dat la Sfântul Gheorghe cel Nou, luminează unde odihnesc oasele fericitului domn Constantin Brâncoveanu Basarab Voievod și este făcută de doamna Măriei Sale Maria, care și Măria Sa nădăjduiește în Domnul ca tot aici să i se odihnească oasele. Anul 1720, luna iulie, în 12 zile”. Inscripția a fost descoperită abia în anul 1914.

Constantin Brâncoveanu a fost un bun creștin, un sprijinitor al Ortodoxiei de pretutindeni, un om cu o cultură aleasă, un mare ctitor de locașuri sfinte și o figură de seamă a istoriei neamului nostru. Prin moartea lui martirică, el ne-a oferit o minunată pildă de dăruire și de jertfă pentru țara sa și pentru credința creștină.

Pentru viața și pentru sfârșitul mucenicesc al domnitorului, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât în ședința din 20 iunie 1992 trecerea sa, împreună cu cei patru fii și cu sfetnicul Ianache în rândul sfinților. Pomenirea lor se face în fiecare an la 16 august, după praznicul Adormirii Maicii Domnului.

Să ne rugăm domnitorului martir Constantin Brâncoveanu, fiilor lui: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicului Ianache să ocrotească țara prin mijlocirile lor la Dumnezeu, iar noi să le urmăm pilda de mărturisitori ai credinței. De vreme ce în zilele noastre nimeni nu ne taie capul pentru că suntem creștini, avem datoria să ne dovedim credința prin fapte, „căci precum trupul fără suflet este mort, tot așa și credința fără fapte este moartă” (Iacov 2,26).

AMIN

Tăierea capului Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul

(29 August)

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu ne găsim la sfârșitul lunii august. Această lună putem afirma pe bună dreptate că este o adevărată sinteză a întregului an bisericesc, care începe la 1 septembrie (nu la 1 ianuarie, ca și anul civil) și se încheie la 31 august. În ultima lună a anului bisericesc avem „schimbarea la față”, un praznic împărătesc, deci o sărbătoare închinată Fiului lui Dumnezeu, care a venit în lume pentru a o mântui din robia diavolului și a păcatului. În august prăznuim „adormirea Maicii Domnului”, cea care „este mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii”, din sânul căreia s-a născut la plinirea vremii Fiul lui Dumnezeu și care pentru sfințenia vieții ei a fost ridicată cu trupul la cer. Maica Domnului este prima persoană, după Fiul ei (care este Dumnezeu și om în același timp), care se găsește cu sufletul și cu trupul în împărăția lui Dumnezeu. Dacă în Iisus Hristos Îl avem pe Dumnezeu făcut om, în Maica Domnului avem primul om îndumnezeit. Tot în luna august sărbătorim și „tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul”, despre care Mântuitorul a afirmat: „Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul” (Mat. 11,11). Deci dintre câți sfinți au existat vreodată pe pământ, cel mai mare este Ioan Botezătorul. Astfel în luna august Îl sărbătorim pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu făcut om, pe Maica Domnului, primul om îndumnezeit și pe Sfântul Ioan Botezătorul, cel mai mare dintre sfinți.

Astăzi prăznuim cea de-a treia sărbătoare a lunii august, și anume tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, un eveniment trist, pe care îl întâmpinăm prin așun și post.

Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul este tristă pentru noi, cei de pe pământ, dar Dumnezeu vede cu alți ochi realitățile vieții, față de cum le vedem noi, de aceea Scriptura spune că „înaintea Domnului este scumpă moartea cuvioșilor Lui” (Ps. 115,6).

Noi vedem astăzi sfârșitul Înaintemergătorului printr-o moarte crudă și nedreaptă, Dumnezeu vede nașterea Sfântului la viața de veci,

după o viață de luptă contra păcatului. Sfântul Ioan a fost închis pentru că criticase aspru păcatul regelui Irod, care trăia cu Irodiada, fosta soție a fratelui său, Filip, și de aici i s-a tras și moartea, datorită furiei Irodiadei, deci Botezătorul Domnului murise luptând cu păcatul. Sfântul Pavel a spus: „În lupta voastră cu păcatul, nu v-ați împotrivit încă până la sânge” (Evrei 12,4). Ei bine, Înaintemergătorul Domnului s-a luptat cu păcatul, până și-a sfârșit viața în mod sângeros.

Moartea tragică pentru credință este o încercare foarte grea, prin care ne dovedim într-adevăr dacă îi urmăm sau nu lui Dumnezeu. Mântuitorul îi avertizase pe apostoli și pe toți cei ce vor crede în El: „Aduceți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul său. Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni; dacă au păzit cuvântul Meu, și pe al vostru îl vor păzi” (Ioan 15,20). Va veni o vreme când „vă vor ucide pe voi și veți fi urâți de toate neamurile pentru numele Meu” (Mat. 24,9) și „tot cel ce vă va ucide, va crede că aduce închinare lui Dumnezeu. Și acestea le vor face, pentru că n-au cunoscut nici pe Tatăl, nici pe Mine” (Ioan 16,2-3). Dar Domnul Hristos a mai spus: „Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheenă” (Mat. 10,28). Toți apostolii Domnului, în afară de Sfântul Ioan, au murit martiri, deci au urmat pilda lui Hristos. În primele trei veacuri creștine, împărații romani îi persecutau și chiar îi ucideau pe creștini pentru credința lor. Ei s-au arătat a fi următori cu fapta ai lui Iisus, pentru că Domnul Hristos a murit pe cruce pentru păcatele oamenilor, iar prin aceasta și-au gătit loc în rai.

Nici Sfântul Ioan Botezătorul nu s-a temut de moartea trupului. El își îndeplinesc misiunea de Înaintemergător și Botezător al Mântuitorului, și știa că moartea pentru el era un câștig, după cum a spus sfântul Pavel: „Pentru mine viața este Hristos și moartea un câștig” (Filip. 1,21).

Să nu credeți că în rai mucenicii sau cei omorâți pentru credința în Hristos îi cer lui Dumnezeu răzbunare. Ei nu doresc pedepsirea ucigașilor lor, ci se roagă pentru ei, căci aceștia le-au făcut

un bine, scăpându-i de viața pământească cea amăgitoare și plină de ispite și i-au trimis în rai. Ei urmează pilda Mântuitorului, care atunci când era răstignit pe cruce și batjocorit, s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl pentru cei ce-L batjocoreau: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac” (Luca 23,34). La fel se ruga și Sfântul Ștefan, cel dintâi mucenic, pentru cei ce aruncau cu pietre în el, pentru a-l omorî: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!” (Fapte 7,60).

Sfântul Ignatie Teoforul a fost condamnat la moarte pentru credința lui în Hristos. În drumul său spre Roma, unde urma să fie aruncat în arenă la fiare, a primit o scrisoare de la creștinii din Roma, care l-au rugat să nu se lase martirizat, ci să le îngăduie să mijlocească pe lângă puternicii vremii, pentru a fi scutit de martiriu. Sfântul Ignatie însă le-a scris creștinilor din Roma: „Să nu cumva să mijlociți și să fiu lipsit de bucuria de a fi mucenic. Sunt grâul lui Dumnezeu. Lăsați-mă să fiu măcinat de dinții fiarelor, ca să mă fac pâine neprihănită lui Hristos”.

Sfântul Irineu de Sirmium a fost adus în fața guvernatorului Probus al Pannoniei pentru că era creștin și i s-a spus că dacă jertfește idolilor îi va fi cruțată viața, iar dacă refuză, va fi dat la moarte. Sfântul Irineu a răspuns: dacă voi fi chinuit, mă voi bucura, pentru că mă voi face părtaș suferințelor Domnului Hristos. Venind însă părinții lui și văzând că este chinuit, îl rugau să se lepede de Hristos și să jertfească zeilor. Soția și rudeniile Sfântului, plângând pentru tinerețea lui, îl rugau și ei același lucru. Copiii lui, îmbrățișându-i picioarele, îi ziceau: tată, ai milă de tine și de noi. Sfântul însă avea în minte cuvintele Domnului: „De cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei 10,33) și a refuzat să jertfească zeilor. Văzând aceasta, guvernatorul Probus a pus să fie tăiat cu sabia și să fie aruncat în râul Sava.

Toți martirii au mers cu curaj și drag la moarte pentru credința în Hristos, pentru că ei știau că prin moarte merg la viața veșnică alături de Domnul Hristos și de sfinți.

În Cartea Apocalipsei avem însă un citat, care pare că se găsește în contradicție cu cele spuse de Domnul Hristos pe cruce și de Sfântul Arhidiacon Ștefan, precum și cu atitudinea mucenicilor înainte

de a fi martirizați. Sfântul Ioan Evanghelistul mărturisește că atunci când Mielul „a deschis pecetea a cincea, el a văzut sub jertfelnic sufletele celor înjunghiați pentru cuvântul lui Dumnezeu și pentru mărturia pe care au dat-o. Și strigau cu glas mare și ziceau: Până când, Stăpâne sfinte și adevărate, nu vei judeca și nu vei răzbuna sângele nostru, față de cei ce locuiesc pe pământ? Și fiecăruia dintre ei i s-a dat câte un veșmânt alb și li s-a spus ca să stea în tihnă, încă puțină vreme, până când vor împlini numărul și cei împreună-slujitori cu ei și frații lor, cei ce aveau să fie omorâți ca și ei” (Apoc. 6,9-11).

De vreme ce mucenicii sau martirii merg de bunăvoie la moarte în această viață, de ce și-ar schimba atitudinea în viața viitoare? Domnul Hristos ne-a poruncit: „Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc” (Matei 5,44). Sfântul Iacob a spus de asemenea: „Cine va păzi toată legea, dar va greși într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat față de toate poruncile” (Iac. 2,10), de aceea nimeni dintre cei care vor să se mântuiască nu poate călca porunca iubirii vrăjmașilor sau vreo altă poruncă, și cu atât mai mult nu o face cineva care a biruit în lupta cu viața și cu păcatul și a ajuns deja în împărăția lui Dumnezeu.

Martirii pomeniți în Apocalipsă nu cer de fapt răzbunare împotriva prigonitorilor lor, ci ei îl întreabă pe Dumnezeu până când va îngădui nedreptățile și răutatea unor astfel de oameni pe pământ și când îi va judeca. La această întrebare noi avem răspunsul în Sfânta Scriptură, în parabola neghinei rostită de Domnul Hristos: „Asemenea este împărăția cerurilor omului care a semănat sămânță bună în țarina sa. Dar pe când oamenii dormeau, a venit vrăjmașul lui, a semănat neghină printre grâu și s-a dus. Iar dacă a crescut paiul și a făcut rod, atunci s-a arătat și neghina. Venind slugile stăpânului casei, i-au zis: Doamne, n-ai semănat tu, oare, sămânță bună în țarina ta? De unde dar are neghină? Iar el le-a răspuns: Un om vrăjmaș a făcut aceasta. Slugile i-au zis: Voiești deci să ne ducem și s-o plivim? El însă a zis: Nu, ca nu cumva, plivind neghina, să smulgeți odată cu ea și grâul. Lăsați să crească împreună și grâul și neghina,

până la seceriș, și la vremea secerișului voi zice secerătorilor: Pliviți întâi neghina și legați-o în snopi ca s-o ardem, iar grâul adunați-l în jitița mea. Iar ucenicii Lui s-au apropiat de El, zicând: Lămurește-ne nouă pilda cu neghina din țarină. El, răspunzând, le-a zis: Cel ce seamănă sămânța cea bună este Fiul Omului. Țarina este lumea; sămânța cea bună sunt fiii împărăției; iar neghina sunt fiii celui rău. Dușmanul care a semănat-o este diavolul; secerișul este sfârșitul lumii, iar secerătorii sunt îngerii. Și, după cum se alege neghina și se arde în foc, așa va fi la sfârșitul veacului. Trimite-va Fiul Omului pe îngerii Săi, vor culege din împărăția Lui toate smintelile și pe cei ce fac fărădelegea, și-i vor arunca pe ei în cuptorul cu foc; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților” (Matei 13,24-30 și 36-42). Deci judecarea tuturor oamenilor (sau judecata universală, implicit și a celor ce i-au omorât pe martiri), se va face la cea de-a doua venire a Domnului Hristos, când vor fi judecate faptele tuturor oamenilor împreună cu consecințele lor și se va primi răsplată sau pedeapsă veșnică, spre deosebire de judecata particulară a sufletelor (care are loc după moartea trupului), după care locul acestora mai poate fi schimbat, în funcție de faptele bune făcute de cei de pe pământ în numele celor răposați. Faptul că despre judecata de apoi este vorba în citatul din Apocalipsă, se observă cu multă claritate din cea de-a doua parte a versetului, unde mucenicilor li se spune „să stea în tihnă, până când vor împlini numărul”. Sfinții Părinți au afirmat că sfinții iau locul îngerilor căzuți din împărăția lui Dumnezeu, de aceea diavolul este atât de invidios pe om și luptă pentru pieirea lui, iar atunci când numărul sfinților va fi același cu al îngerilor căzuți, va fi sfârșitul lumii și a doua venire a Domnului Hristos, de această dată ca Judecător.

Martirii nu cer răzbunare și nici un creștin autentic nu face așa ceva, pentru că răzbunarea aparține lui Dumnezeu. Sfântul Pavel a spus în acest sens: „Nu vă răzbunați singuri, iubiților, ci lăsați loc mâniei lui Dumnezeu, căci scris este: «A Mea este răzbunarea; Eu voi răsplăti, zice Domnul»” (Rom. 12,19), și „înfricoșător lucru este să cădem în mâinile Dumnezeului celui viu” (Evrei 10,30-31). Cu siguranță Dumnezeu răsplătește fiecăruia după faptele sale, celui ce a

făcut bine, cu bine, iar celui ce a făcut rău, pe măsură, de aceea să avem credință că Dumnezeu va judeca faptele tuturor cu dreptate.

Revenind acum la Sfântul Ioan Botezătorul, noi știm că deși a fost contemporan cu Mântuitorul, nu a trăit în preajma Lui și nu a fost apostol al Domnului. Rolul Înaintemergătorului a fost acela de a pregătit poporul ales pentru primirea lui Mesia cel promis, pe când apostolii au vestit lumii, deci celorlalte popoare, venirea Mântuitorului. În plus Sfântul Ioan nu avea nevoie să vadă minunile Mântuitorului pentru a se convinge de dumnezeirea Lui, în care el credea. Și tot de aceea a putut muri înainte de răstignirea și învierea Mântuitorului, pentru că nu a avut nevoie să-L vadă pe Hristos înviat, ca să creadă în dumnezeirea Lui, cum s-a întâmplat cu apostolii, care s-au convins că Iisus este Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul lumii abia după ce Acesta li s-a arătat în urma morții și învierii Sale.

În urma păcatului strămoșesc, Adam și Eva au fost alungați din rai, iar nimeni nu a mai avut acces acolo, ci toți oamenii, chiar și cei drekți, se duceau în iad până la învierea Domnului Hristos, care în momentul învierii a luat cu Sine în rai pe toți drekții Vechiului Testament. În această situație și sufletul Sfântului Ioan Botezătorul s-a dus în iad după moartea sa. Sfântul Ioan Gură de Aur spune însă că Sfântul Ioan Botezătorul nu a fost Înaintemergătorul Domnului numai pe pământ, ci și în iad, de aceea a murit înaintea Domnului Hristos, pentru a-i pregăti pe cei de acolo de coborârea Mântuitorului la iad, pentru a zdrobi porțile iadului și puterea morții și pentru a elibera pe cei drekți de acolo.

Sfântul Ioan Botezătorul este proorocul care face legătura dintre Vechiul Testament și Noul Testament, fiind ultimul prooroc al Legământului Vechi și singurul profet care L-a văzut pe Mântuitorul.

Domnul Hristos a spus: „Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul” (Mat. 11,11). Într-adevăr Sfântul Ioan a fost mare și de aceea în decursul anului bisericesc i-au fost dedicate trei sărbători: nașterea, la 24 Iunie, tăierea capului, la 29 August și soborul Sfântului Ioan, la 7 Ianuarie.

Toți oamenii suntem călători pe acest pământ, „pentru că nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie” (Evrei

13,14). De aceea nu faptul că Sfântul Ioan Botezătorul a murit ne întristează, ci acela că un om cu viață sfântă, care nu a făcut nimănui nici un rău, a fost omorât fără să fie judecat, numai pentru ca un rege păcătos să-și țină un jurământ stupid, făcut la beție.

Păcatele întunecă mintea. Acest lucru se vede foarte clar la tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, pentru că desfrânarea și beția l-au dus pe regele Irod la uciderea Sfântului. Să învățăm din greșelile altora și să ne ferim de păcate, cultivând în locul lor faptele bune și virtuțile, pentru că doar așa ne arătăm împlinitori ai poruncilor lui Dumnezeu și numai în acest fel putem ajunge în rai, unde orice creștin autentic dorește și se străduiește să ajungă.

AMIN

Nașterea Maicii Domnului

(8 Septembrie)

Anul bisericesc nu începe la întâi ianuarie, ca și cel civil, ci la întâi septembrie. Astfel, din punct de vedere al calendarului bisericesc, prima sărbătoare este nașterea Maicii Domnului, la 8 septembrie, iar ultima sărbătoare este tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, la 29 august. Parcă aceste sărbători ar ascunde un simbol sau un tâlc adânc, și anume că viața aceasta pământească începe cu nașterea și se termină cu moartea, dar dacă vrem să scăpăm de acest ciclu considerat fatal de cei necredincioși, numai în credință găsim un refugiu, pentru că Domnul Hristos a zis „Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi” (Ioan 11,25). În acest sens, noi când îi prăznuim pe sfinți, nu sărbătorim ziua lor de naștere, ci ziua morții lor, în care ei s-au născut la viața de veci.

Toți oamenii sunt supuși ispitelor până în momentul morții lor. Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, care era om, dar și Fiul lui Dumnezeu, a fost ispătit de diavol în pustiul Carantaniei (Matei 4,1-11), iar înainte de moarte, în grădina Ghetsimani, Sfântul Evanghelist Luca spune că „un înger din cer s-a arătat Lui și-L întărea” (Luca 22,43). Deși Domnul Hristos nu avea posibilitatea căderii, El fiind Dumnezeu, totuși ca om avea nevoie să fie îmbărbătat înainte de a muri.

De vreme ce există ispite până în ceasul morții, inevitabil există și căderi în ispită, care înseamnă îndepărtarea de Dumnezeu, prin călcarea voinței Lui. După moartea trupului însă, diavolul nu mai are puterea de a ispăti pe nimeni. Astfel, numai după moarte se poate spune despre cineva că este sfânt, pentru că abia atunci nu mai există pentru el posibilitatea căderii în păcat. De aceea îi prăznuim pe sfinți în ziua morții lor, deoarece pentru ei lupta cu diavolul a încetat, iar aceștia, după o viață de lupte duhovnicești, se duc la odihna în Dumnezeu, conform celor spuse de Mântuitorul: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi” (Mat. 11,28).

În calendarul creștin avem doar trei zile de sărbătoare în care prăznuim nașterea cuiva. Este vorba de nașterea Mântuitorului, a Maicii Domnului și a Sfântului Ioan Botezătorul, care au trăit în

același timp, existând o legătură strânsă între ei, fiecare având un rol în istoria mântuirii lumii. Iisus Hristos este Mântuitorul lumii. Maica Domnului a făcut să fie posibilă venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu, prin întruparea din sânul ei preacurat, iar Sfântul Ioan Botezătorul a fost cel care a dat mărturie evreilor că Domnul Hristos este Mântuitorul lumii, Mesia cel așteptat.

Datorită importanței lor, despre toți cei trei s-au făcut profeții în Vechiul Testament.

Despre Mântuitorul sunt foarte multe profeții. Vom da numai patru. Prima se referă la seminția din care se va naște: „Nu va lipsi sceptrul din Iuda, nici toiag de cârmuitor din coapsele sale, până ce va veni Împăciuitorul, Căruia se vor supune popoarele” (Fac. 49,10).

A doua relatează locul în care se va naște: „Și tu, Betleeme Efrata, deși ești mic între miile lui Iuda, din tine va ieși Stăpânitor peste Israel, iar obârșia Lui este dintru început, din zilele veșniciei” (Miheia 5,1).

A treia amintește timpul întrupării: „Șaptezeci de săptămâni sunt hotărâte pentru poporul tău și pentru cetatea ta cea sfântă până ce fărădelegea va trece peste margini și se va pecetlui păcatul și se va ispăși nelegiuirea, până ce dreptatea cea veșnică va veni, vedenia și proorocia se vor pecetlui și se va unge Sfântul Sfinților” (Daniel 9,24).

A patra profeție vorbește despre patimile Domnului Hristos, prin care noi toți ne-am vindecat: „El a luat asupra-Și durerile noastre și cu suferințele noastre S-a împovărat. Și noi Îl socoteam pedepsit, bătut și chinuit de Dumnezeu, dar El fusese străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănilor Lui noi toți ne-am vindecat” (Isaia 53,4-5).

Despre Maica Domnului vom da două profeții, care atestă pururea fecioria ei: „Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel” (Isaia 7,14). „Și mi-a zis Domnul: Poarta aceasta va fi închisă, nu se va deschide și nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeul lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă” (Iezechiel 44,2).

Despre Sfântul Ioan Botezătorul profetul Miheia afirmă: „Iată, Eu trimit pe îngerul Meu și va găti calea înaintea feței Mele” (Mih. 3,1); iar

proorocul Isaia zice: „Un glas strigă: În pustiu gătiți calea Domnului, drepte faceți în loc neumblat cărările Dumnezeului nostru. Toată valea să se umple și tot muntele și dealul să se plece; și să fie cele strâmbe, drepte și cele colțuroase, căi netede. Și se va arăta slava Domnului și tot trupul o va vedea căci gura Domnului a grăit” (Isaia 40, 3-5).

Între Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul există o analogie. Evreii aveau conștiința că sunt poporul ales al lui Dumnezeu, pentru că din neamul lor urma să se nască Mântuitorul lumii. Având această conștiință, fiecare familie de evrei spera că Mesia cel promis se va naște în sânul ei, de aceea iudeii aveau mulți copii. O familie fără copii era socotită blestemată, pentru că nu avea nici o șansă de a da naștere lui Mesia. Atât Ioachim și Ana, părinții Sfintei Fecioarei Maria, cât și Zaharia și Elisabeta, părinții Sfântului Ioan Botezătorul, deși erau înaintați în vârstă, nu puteau avea copii.

În această situație, Ioachim și Ana s-au rugat fierbinte lui Dumnezeu să-i binecuvinteze cu un urmaș. De multe ori Ioachim se ducea să se roage la Hozeva, lângă pâraul Horat, în peștera unde Sfântul Prooroc Ilie a fost hrănit din porunca lui Dumnezeu cu pâine și carne timp de trei ani, de niște corbi (III Regi 17,6). În cele din urmă Dumnezeu le-a ascultat rugăciunile și a trimis un înger, care le-a vestit lui Ioachim și Anei că vor avea o fiică, iar cei doi au promis că își vor închina fata lui Dumnezeu, de aceea prunca Maria a fost dusă și crescută de mică la templul din Ierusalim.

Pe când preotul Zaharia tămâia în templu, i s-a arătat îngerul Domnului și i-a zis: „Rugăciunea ta a fost ascultată și Elisabeta, femeia ta, îți va naște un fiu și-l vei numi Ioan. Și bucurie și veselie vei avea și, de nașterea lui mulți se vor bucura. Căci va fi mare înaintea Domnului; nu va bea vin, nici altă băutură amețitoare și încă din pântecul mamei sale se va umple de Duhul Sfânt. Și pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeul lor. Și va merge înaintea Domnului cu duhul și cu puterea lui Ilie” (Luca 1,13-17).

Curățenia morală și rugăciunile neîncetate ale lui Ioachim și Ana, precum și ale lui Zaharia și Elisabeta, L-au făcut pe Dumnezeu nu doar să le dea niște copii obișnuiți, ci prin aceștia s-a început lucrarea de mântuire a lumii. Vedem de aici importanța viețuirii în

curăție și a rugăciunii fierbinți către Dumnezeu, care pot face chiar minuni.

Cu toate că Sfânta Fecioară s-a născut din părinți cu frică de Dumnezeu și cu viață sfântă, iar un înger a vestit nașterea ei, totuși ea s-a născut cu păcatul strămoșesc, cu care se nasc toți oamenii. Numai Domnul nostru Iisus Hristos s-a născut fără de păcat strămoșesc, pentru că El a fost zămislit în pântecul Fecioarei fără poftă și sămânță bărbătească, prin pogorârea și umbrirea Sfântului Duh, El fiind Fiul lui Dumnezeu (Luca 1,35). În momentul zămislirii lui Iisus Hristos, Fecioara Maria s-a curățit de păcatul strămoșesc, pentru că Fiul lui Dumnezeu nu se putea naște din cineva care era întinat de păcat. Nimeni în afara Domnului Hristos nu s-a putut naște fără păcat strămoșesc, pentru că prin aceasta s-ar putea mântui fără Hristos sau în afara Lui, ceea ce este imposibil, pentru că „întru nimeni altul nu este mântuirea, căci nu este sub cer nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi” (Fapte 4,12), „pentru că Tatăl a trimis pe Fiul, Mântuitor al lumii” (I Ioan 4,14).

De mică Fecioara Maria s-a dovedit a fi un copil cu totul deosebit, fiind foarte cuminte, petrecându-și timpul în rugăciune și ascultare desăvârșită de poruncile lui Dumnezeu și de părinții ei.

La vârsta de trei ani Sfânta Fecioară a fost dusă la templul din Ierusalim, unde a fost închinată Domnului, conform promisiunii făcute de părinții ei îngerului.

Prin nașterea Sfintei Fecioare Maria încep să se ivească zorii mântuirii, iar plinirea vremii se apropie.

Fecioara Maria și-a dedicat întreaga viață lui Dumnezeu, încât nu a avut păcate personale, tot gândul fiindu-i înălțat numai la Domnul, de aceea Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat din pântecul ei preacurat, ea fiind cea mai sfântă femeie care a trăit vreodată pe pământ. Dacă inițiativa întrupării îi aparține lui Dumnezeu, Sfânta Fecioară Maria este vasul ales pe care omenirea i l-a pregătit și oferit Fiului lui Dumnezeu pentru întrupare, este răspunsul dat de întreaga omenire la chemarea lui Dumnezeu de a conlucra la mântuire. Iisus Hristos numai pentru că avea pe Dumnezeu ca Tată din veci, s-a putut face și Fiul al unei Maici omenești Fecioară. Numai fiindcă era Fiul al

unui Tată ceresc, n-avea nevoie de un tată pământesc, sau s-a putut face fiu omenesc al unei Maici Fecioară și, ca atare, ne-a putut mântui. Paternității Tatălui din sfera divină îi corespunde maternitatea Născătoarei de Dumnezeu în sfera omenească. Dacă Sfântul Duh întruchipează sfințenia divină, Fecioara Maria întruchipează sfințenia umană.

Este mare sărbătoarea de astăzi, fiind unul dintre ultimele momente prin care Dumnezeu pregătește lumea pentru primirea Mântuitorului ei.

Să îi avem ca exemple vrednice de urmat pe Ioachim și Ana, care au fost oameni sfinți și nu au încetat niciodată să-L roage pe Dumnezeu să-i binecuvinteze cu un copil, atunci când nimeni nu mai credea că acest lucru este posibil, „pentru că cele ce sunt cu neputință la oameni, sunt cu putință la Dumnezeu” (Luca 18,27).

Să o avem neîncetat de model pe Maica Domnului, care din leagăn până la adormirea ei a trăit în feciorie și sfințenie, dedicându-și întreaga viață lui Dumnezeu și slujirii aproapelui și să o luăm întotdeauna de mijlocitoare pe lângă Fiul ei, pentru că mult poate rugăciunea Maicii Sfinte pentru îmblânzirea Stăpânului.

AMIN

Înălțarea Sfintei Cruci

(14 Septembrie)

Astăzi sărbătorim înălțarea sfintei cruci, zi închinată de Biserică aflării acesteia de către Sfânta Elena, mama împăratului Constantin cel Mare.

Când vorbim de cruce, noi înțelegem în primul rând lemnul pe care a fost răstignit Domnul Hristos, despre care Sfântul Evanghelist Ioan spune: „Și ducându-Și Iisus crucea, a ieșit la locul ce se cheamă al Căpățânii, care evreiește se zice Golgota, unde L-au răstignit, și împreună cu El pe alți doi, de o parte și de alta, iar în mijloc pe Iisus. Iar Pilat a scris și titlu și l-a pus deasupra crucii. Și era scris: Iisus Nazarineanul, Împăratul iudeilor!” (Ioan 19,17-19).

În al doilea rând, crucea are o semnificație spirituală, la care face referire Mântuitorul atunci când spune: „Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să-Mi urmeze Mie” (Luca 9,23). „Cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine” (Matei 10,38). Crucea spirituală înseamnă renunțarea la lume și la poftele ei păcătoase și cultivarea virtuții. Atât ferirea de păcat (cu gândul, cu cuvântul sau cu fapta), cât și practicarea virtuților pot fi grele și anevoioase, însă „lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac” (I Ioan 2,17), de aceea Domnul Hristos ne-a îndemnat: „Intrați prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta și lată este calea care duce la pieire și mulți sunt cei care o află. Și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt care o află” (Matei 7,13-14).

Astăzi vom prezenta istoria lemnului sfintei cruci, vom vorbi despre jertfa Domnului Hristos pe cruce și vom înfățișa necesitatea cinstirii sfintei cruci.

În Vechiul Testament existau două cetăți: Sodoma și Gomora, renumite pentru păcatele contra firii săvârșite de locuitorii lor. Pentru că „strigarea Sodomei și a Gomorei era mare și păcatul lor cumplit de greu” (Fac. 18,20), Dumnezeu a hotărât să pedepsească cele două cetăți, trimițând asupra lor foc și pucioasă din cer. Înainte de a șterge

cetățile de pe fața pământului, Dumnezeu și-a trimis doi îngeri, să scoată pe Lot și familia lui din Sodoma, căci erau drepecți înaintea lui Dumnezeu. La îndemnul îngerilor, Lot împreună cu soția și cu două dintre fiicele lor au părăsit Sodoma. Îngerii le-au atras luarea aminte să plece din cetate fără a privi în urmă, „soția lui Lot însă, s-a uitat înapoi și s-a prefăcut în stâlp de sare” (Fac. 19,26). Lot și fiicele sale au continuat drumul. S-au sălășluit pentru o vreme într-o peșteră, iar cele două fiice au îmbătat pe tatăl lor și au intrat pe rând la el, rămânând însărcinate. Se vede că obiceiurile din Sodoma și Gomora nu au rămas fără urmări la fiicele lui Lot.

Lot era foarte necăjit pentru ceea ce se întâmplase și i-a cerut sfat în această privință unchiului său Avraam. Acesta i-a dat nepotului său trei surcele, trei vreascuri uscate și i-a zis să le sădească într-un loc anume în pământ. În fiecare zi să aducă apă din Iordan pentru a uda lemnele, iar când acestea vor înverzi, atunci să știe că păcatul i-a fost iertat de către Dumnezeu. Lot a ascultat de sfatul unchiului său, a sădit cele trei vreascuri în pământ și aducea zilnic apă din Iordan, care era departe de locul unde se găseau lemnele. Diavolul însă nu voia ca păcatul lui Lot să fie iertat, de aceea îl ispitea în fel și chip: îi bea pe drum apa din ulcior, îi apărea ca un cerșetor însetat și-i cerea apă să bea, lua chip de șarpe și speria asinul lui Lot, care vărsa apa și multe altele. Cu toate acestea, Lot ajungea în fiecare zi cu câteva picături de apă la lemne și le uda. După trei ani lemnele au înverzit și din ele a crescut un copac falnic. Pe locul acela se găsește astăzi mănăstirea Sfintei Cruci din Ierusalim.

Când regele Solomon a zidit templul din Ierusalim, tâmplarii lui au tăiat copacul lui Lot pentru lucrări. Lemnul însă era atât de tare, încât nu a putut fi prelucrat și tulpina a fost aruncată lângă scâldătoarea Vitezda, care este aproape de templu. După o vreme lemnul a ajuns chiar în apa scâldătorii. Când cărturarii și fariseii au obținut de la Pilat aprobarea răstignirii Domnului Hristos, au poruncit să fie adus lemnul cel ud și greu din scâldătoare, care era foarte aproape de pretoriul roman, pentru ca să fie grea crucea lui Iisus, de aceea Mântuitorul s-a prăbușit de mai multe ori sub povara ei, încât

soldații au trebuit să silească pe Simon Cirineanul să-I ducă crucea până la Golgota.

În unele icoane ale răstignirii Mântuitorului vedem sub cruce un craniu. Acela este capul lui Adam. Sfântul Apostol Pavel face chiar un paralelism între Adam cel vechi, strămoșul nostru, al tuturor, și Adam cel nou, Hristos, Mântuitorul nostru (Rom. 5,15-21; I Cor. 15,22; 15,45). Pentru a înțelege de ce se găsește acel craniu sub cruce, vom relata istoria lui.

După ce Noe a construit la porunca lui Dumnezeu arca și a adunat în ea toate animalele, a intrat și el cu familia lui în ea, luând cu sine și craniul lui Adam. În timpul potopului lumea păcătoasă a murit, iar după ce ploaia a încetat și apele s-au retras, Noe a îngropat țeasta lui Adam sub o dâlmă, pe care a numit-o Golgota, adică „Locul căpățânii”. Crucea Mântuitorului a fost înfiptă prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu pe coama Golgotei, deasupra craniului lui Adam. În momentul în care Domnul Hristos și-a dat duhul pe cruce, s-a produs un puternic cutremur de pământ, iar stânca Golgotei a crăpat de la crucea Domnului Hristos până la craniul lui Adam, încât sângele Mântuitorului a curs peste acest cap și a spălat păcatul lui din rai. Un lucru însă nu poate fi explicat de cercetătorii și specialiștii din lumea întreagă, care au studiat cu multă atenție stânca crăpată a Golgotei. În orice cutremur, o stâncă crapă de-a lungul fibrei, așa cum se întâmplă și cu lemnele, care sunt tăiate sau crăpate de-a lungul fibrei. Stânca Golgotei însă este crăpată de-a curmezișul fibrei, ceea ce nu s-a mai întâmplat nicăieri în lume. Cine se duce la locurile sfinte poate vedea și astăzi crăpătura din Golgota și locul unde era craniul lui Adam. Acel loc se numește capela lui Adam. Prin cutremurul de la răstignire, stânca crăpată și sângele Mântuitorului scurs pe craniul lui Adam, vedem că Domnul Hristos n-a murit pentru Sine, ci pentru a mântui întreg neamul omenesc, răsărit din Adam și Eva.

După ce Domnul Hristos a murit, fiindcă era vineri și urmau paștile, iar evreii nu voiau să rămână trupurile celor răstigniți pe cruce, ostașii au zdrobit fluierile picioarelor celor doi tâlhari și le-au coborât de pe cruci, iar un soldat a împuns cu sulița coasta Mântuitorului și

constatând că Acesta era mort, Pilat i-a dat lui Iosif din Arimateea trupul Domnului Hristos ca să-L îngroape. Cele trei cruci au fost aruncate în mare grabă într-o groapă din apropiere.

În anul 66 d. Hr. a avut loc la Ierusalim o puternică revoltă iudaică, în urma căreia vestitul general Titus a venit de la Roma în Țara Sfântă și a distrus fortificațiile Ierusalimului și templul, arând orașul cu plugurile. În anul 132 d. Hr., în timpul împăratului Adrian, a avut loc o nouă revoltă iudaică, în urma căreia evreii au fost împrăștiți în tot Imperiul Roman. Ierusalimul a fost reconstruit ca o cetate păgână, închinată zeului Jupiter Capitolinul, numită „Aelia Capitolina”, fiind mai mică decât orașul inițial, iar evreilor li s-a interzis să locuiască în noua cetate.

Datorită persecutării creștinilor din primele trei veacuri, precum și a celorlalte evenimente din Ierusalim și Țara Sfântă, urma crucii Mântuitorului s-a pierdut. După ce a dat libertate creștinilor, împăratul Constantin cel Mare a trimis-o pe împărăteasa Elena, mama sa, care era foarte credincioasă, la Ierusalim, pentru a descoperi crucea Domnului Hristos.

În urma mărturiilor localnicilor și a numeroaselor săpături, crucea Mântuitorului și a celor doi tâlhari împreună răstigniți au fost descoperite. Nimeni nu putea spune însă care este crucea Domnului Hristos. În această situație au atins o femeie moartă de cele trei cruci. Când crucea Domnului a atins moarta, aceasta a înviat și așa au cunoscut toți care era crucea pe care a fost răstignit Mântuitorul.

În anul 615 perșii au cucerit Ierusalimul și l-au jefuit, luând împreună cu alte odoare de preț și sfânta cruce, pe care au dus-o la Ctesifon, capitala lor. Împăratul Heraclie (610-641) i-a atacat și i-a biruit pe perși, recuperând sfânta cruce, pe care i-a oferit-o patriarhului Zaharia al Ierusalimului. În anul 633 sfânta cruce a fost mutată cu mare alai în Constantinopol, capitala Imperiului Bizantin. Datorită evlaviei credincioșilor, care doreau să aibă o bucățică cât de mică din lemnul crucii Domnului, aceasta a fost împărțită în părțile mici, care au fost răspândite în toată lumea. Cea mai mare parte din acest lemn se găsește astăzi la Mănăstirea Xiropotamu din Sfântul Munte Athos.

Să analizăm acum jertfa Mântuitorului de pe cruce.

După ce Dumnezeu l-a creat pe Adam și l-a așezat în grădina cea din Eden, i-a zis: „Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!” (Fac. 2,16-17). De ce trebuia să moară Adam, dacă mânca din rodul pomului oprit? Sfântul Pavel ne lămurește: „Pentru că plata păcatului este moartea” (Rom. 6,23). Dumnezeu îi vorbește lui Adam în primul rând de moartea spirituală, pentru că îngerii care au păcătuit și s-au îndepărtat de Dumnezeu prin păcat n-au căzut în moartea cu trupul, ci într-o moarte spirituală, căci „păcatul, odată săvârșit, aduce moarte” (Iacob 1,15). Păcatul înseamnă îndepărtare, rupere de Dumnezeu, de izvorul vieții, de aceea este moarte spirituală. Îngerul din Apocalipsă spune clar: „Știi faptele tale, că ai nume, că trăiești, dar ești mort” (Apoc. 3,1). Mult mai gravă decât moartea trupului este cea sufletească, de aceea Mântuitorul ne-a spus: „Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheenă” (Matei 10,28). Trupurile vor învia la a doua venire a Domnului Hristos, când „vrăjmașul cel din urmă, care va fi nimicit, este moartea” (I Cor. 15,26), cei morți sufletește vor rămâne însă așa pentru totdeauna.

Cu toate că Dumnezeu l-a prevenit pe om că va muri în momentul în care va gusta din rodul pomului oprit, totuși „Dumnezeu nu a făcut moartea și nu se bucură de pieirea celor vii” (Înț. Lui Solomon 1,13). Dacă Dumnezeu nu a făcut moartea, cine a făcut-o totuși, căci ea există și nimeni nu este scutit de ea? Sfântul Apostol Pavel ne răspunde: „Printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea” (Rom. 5,12). Iar cum sfântuitorul la păcat al lui Adam a fost diavolul, atunci moartea este de la el, căci „el de la început - spune Domnul Hristos - a fost ucigător de oameni” (Ioan 8,44).

Dacă omul păcătuiase și era mort spiritual, de ce mai trebuia să moară cu trupul? Pentru că prin păcatul strămoșesc s-a furișat în trup legea păcatului, care este plăcerea simțurilor, iar pentru aceasta s-a hotărât moartea trupului, rânduită spre desființarea legii păcatului. Omul păcătuieste cât timp trăiește, dar după moarte nu mai poate

păcătui. Astfel moartea are o legătură strânsă cu păcatul. Ea este plata păcatului, și, în același timp, desființarea lui în planul văzut. Moartea pune capăt păcatului.

După ce Adam și Eva au fost alungați din grădina cea din Eden, atât ei, cât și urmașii lor, nu au mai avut cum să redobândească raiul, iar după moartea trupească, sufletele tuturor oamenilor se duceau în iad. În această situație, Dumnezeu ar fi putut să-i lase pe toți oamenii să zacă în temnițele iadului, dar a preferat ca Fiul Lui să se facă om și să moară cu trupul pe cruce, „ca să surpe prin moartea Sa pe cel ce are stăpânirea morții, adică pe diavolul” (Evrei 2,14). Fără să fi conștientizat ce spune, arhiereul Caiafa a evidențiat acest fapt când a afirmat: „Nici nu gândiți că ne este mai de folos să moară un om pentru popor, decât să piară tot neamul. Dar aceasta n-a zis-o de la sine, ci, fiind arhiereu al anului aceleuia, a proorocit că Iisus avea să moară pentru neam” (Ioan 11,50-51). Domnul Hristos nu a murit numai pentru poporul ales, ci pentru întregul neam omenesc, „căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3,16).

Când trupul Domnului Hristos a murit pe cruce, sufletul Lui a coborât la iad, a zdrobit porțile lui și a luat de acolo sufletele dreptilor, cu care a urcat în rai.

Sufletul Domnului Hristos nu a putut fi ținut în robia morții și a diavolului, pentru că Mântuitorul „nu a săvârșit nici un păcat” (I Petru 2,22), de aceea a fost lăsat singur „între cei morți slobod” (Ps. 87, 4). De vreme ce Domnul Hristos nu a avut nici un păcat, nu era dator să moară, dar „El a fost străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănilile Lui noi toți ne-am vindecat” (Isaia 53,5). Precum Mântuitorul a luat asupra Sa păcatul altora, tot așa a luat și moartea altora, „ștergând zapisul ce era asupra noastră, care ne era potrivit cu rânduielile lui, și l-a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce. Dezbrăcând de putere începătoriile și stăpâniile, le-a dat de ocară în văzul tuturor, biruind asupra lor prin cruce” (Col. 2,14-15). Însă Domnul Hristos nu l-a biruit pe diavol ca Dumnezeu, ci ca om, prin sufletul Lui. Deci prin

moartea trupului pe cruce și prin coborârea cu sufletul la iad, Domnul Hristos ne-a împăcat în primul rând cu Dumnezeu Tatăl, în al doilea rând a stricat stăpânirea morții și a diavolului pentru totdeauna, căci sufletelor celor drepti nu se mai duc în iad, iar în al treilea rând a deschis raiul pentru toți cei care vor să ajungă acolo și săvârșesc fapte vrednice pentru aceasta.

De vreme ce Domnul Hristos a suferit și a murit cu trupul pe cruce, noi de ce trebuie să o cinștim?

Crucea este altarul pe care Mântuitorul s-a jertfit pentru noi, ne-a împăcat cu Dumnezeu Tatăl, ne-a eliberat din robia diavolului și a morții și ne-a deschis împărăția cerurilor. Crucea ne arată nemăsurata iubire a lui Dumnezeu pentru noi. Sfânta cruce nu ne-a adus numai întristare, ci și bucurie. Domnul Hristos „S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce. Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preînălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl” (Filip. 2,8-11), deci crucea nu l-a fost Mântuitorului numai prilej de smerenie, ci și mijloc de proslăvire.

Dacă Domnul Hristos a murit pe cruce, aceeași cruce a înviat o femeie moartă când a fost găsită de împărăteasa Elena.

În anul 312, înaintea bătăliei de la podul Milvius, Constantin cel Mare, viitorul împărat, a văzut ziua la amiază o cruce luminoasă pe cer, pe care scria cu slove alcătuite din stele: „În acest semn vei învinge”. În noaptea ce a urmat, Însuși Domnul Iisus Hristos i-a apărut în vis lui Constantin și l-a îndemnat să-și facă steag ostășesc cu semnul sfintei cruci pe el. Constantin a pus semnul cinstitei cruci pe arme și așa s-a îndreptat spre Roma, unde l-a biruit pe Maxențiu.

Crucea s-a arătat pe cer și în vremea lui Constantin, fiul lui Constantin cel Mare, în 7 mai 351, în duminica Rusaliilor, pe la ora nouă dimineața, deasupra Muntelui Golgota, și a fost văzută de tot poporul, pentru că era mai luminoasă decât soarele. Împăratul Constantin era arian, iar patriarhul Chiril al Ierusalimului l-a înștiințat ce s-a întâmplat, cerându-i să vină la credința cea adevărată.

Crucea va apărea pe cer la a doua venire a Domnului Hristos. Sfântul Evanghelist Matei relatează în acest sens: „Și șezând Iisus pe Muntele Măslinilor, au venit la El ucenicii, de o parte, zicând: Spune-ne nouă care este semnul venirii Tale și al sfârșitului veacului? Răspunzând, Iisus le-a zis: Soarele se va întuneca și luna nu va mai da lumina ei, iar stelele vor cădea din cer și puterile cerurilor se vor zgudui. Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă” (Matei 24,3-4 și 29-30).

Numai cei răătăciți de la adevăr „se poartă ca dușmani ai crucii lui Hristos” (Filip. 3,18), pentru că Sfântul Pavel a spus: „Cuvântul crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu” (I Cor. 1,18). Același Apostol al neamurilor a afirmat în altă parte: „Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos!” (Gal. 6,14).

Cinstirea crucii nu este idolatrie?

În a doua poruncă din Decalog Dumnezeu spune: „Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, și din câte sunt pe pământ, jos, și din câte sunt în apele de sub pământ! Să nu te închini lor, nici să le slujești, că Eu, Domnul Dumnezeuul tău, sunt un Dumnezeu zelos, care pedepsesc pe copii pentru vina părinților ce Mă urăsc pe Mine, până la al treilea și al patrulea neam, și Mă milostivesc până la al miilea neam către cei ce Mă iubesc și păzesc poruncile Mele” (Ieș. 20,4-6). De vreme ce crucea este „chip cioplit”, prin cinstirea ei nu cădem în idolatrie?

Creștinii nu numesc crucea „Dumnezeu”, nici nu se închină „făpturii în locul Făcătorului” (Rom. 1,25). Noi cinstim sfânta cruce pentru nemăsurata iubire a Domnului Hristos arătată nouă și vedem în ea altarul pe care Fiul lui Dumnezeu s-a jertfit pentru noi. În ultimă instanță, prin cinstirea crucii, noi ne închinăm tot lui Dumnezeu, care ne-a mântuit prin ea.

Sfânta cruce se bucură de mare prețuire în rândul credincioșilor, care își pun cruci pe sfintele lăcașuri, pe case, în case, în curți, la răscruci de drumuri, poartă cruce la gât, etc., și se

însemnează mereu cu semnul sfintei cruci, iar numeroase biserici și mănăstiri au hramul sfintei cruci.

Așadar să nu ne rușinăm să purtăm cruce la gât și să ne facem semnul sfintei cruci când trecem prin fața vreunei biserici sau suntem în momente grele, pentru că sfânta cruce are mare putere, iar diavolii când o văd, își aduc aminte de Hristos cel răstignit pe ea și fug. Prin purtarea crucii și prin săvârșirea semnului sfintei cruci, noi dăm mărturie despre credința noastră în Iisus Hristos cel răstignit și înviat, Care a spus: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, voi mărturisi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei 10,32-33).

AMIN

Sfânta Cuvioasă Parascheva

(14 Octombrie)

„Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea Lui”, spune o cântare a Sfintei Liturghii, inspirată din cartea proorocului Isaia (6,3). Cerul este plin de mărirea Lui Dumnezeu, pentru că îngerii Îl preamăresc pe Domnul neconținut. Această preamărire însă nu este făcută numai cu buzele, așa cum se întâmplă la mulți oameni, despre care Domnul Hristos a spus: „Poporul acesta Mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine” (Matei 15,8), ci ființa și mintea îngerilor sunt pe deplin concentrate în preamărirea lui Dumnezeu. Și pământul este plin de mărirea lui Dumnezeu. Nu ne referim doar la frumusețile acestei lumi și la armonia ei, care ne obligă să îl preamărim pe Creator, ci mai ales la faptul că „minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi” (Ps. 67,36), adică slava lui Dumnezeu se răsfrânge asupra sfinților, pentru că în aceștia se observă chipul lui Dumnezeu ca într-o oglindă. Singur Dumnezeu este Sfânt, iar sfințenia este atributul Lui, pe care însă îl împărtășește și oamenilor care se străduiesc să se asemene Lui, pentru că El Însuși a spus: „Sfințiți-vă și veți fi sfinți, că Eu, Domnul Dumnezeuul vostru, sunt sfânt” (Lev. 11,44).

Oameni cu viață sfântă au existat din toate timpurile și vor exista până la sfârșitul veacurilor. Vom da doar câteva exemple: Enoh, unul din urmașii lui Adam, a avut o viață atât de sfântă, încât a fost răpit cu trupul la cer (Fac. 5,24). La fel s-a întâmplat și cu proorocul Ilie (IV Regi, 2,11). Moise era un apropiat al lui Dumnezeu, încât „Domnul grăia cu el față către față, cum ar grăi cineva cu prietenul său” (Ieș. 33,11). Vedem deci că sfinți există din vechime, chiar dacă până la venirea Mântuitorului au fost numiți «drepti», „pentru că harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos” (Ioan 1,17). După întruparea Fiului lui Dumnezeu și activitatea desfășurată de Domnul Hristos printre oameni, au apărut foarte multe cete de sfinți: apostoli, mucenici, călugări, ierarhi, etc., despre care Sfântul apostol Pavel spune: „Unii au suferit batjocură

și bici, ba chiar lanțuri și închisoare; au fost uciși cu pietre, au fost puși la cazne, au fost tăiați cu fierăstrăul, au murit uciși cu sabia, au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, lipsiți, strâmtorați, rău primiți. Ei, de care lumea nu era vrednică, au rătăcit în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului” (Evrei 11,36-38). Sfinți cunoscuți sau necunoscuți nouă au trăit și în epoca contemporană. Dintre cei cunoscuți îl amintim însă numai pe Sfântul Ioan Iacob, un român de-al nostru, ale cărui sfinte moaște se odihnesc în așteptarea învierii la mănăstirea Sfântul Gheorghe din pustiul Hozeva, în Țara Sfântă.

Un om cu viață sfântă sărbătorim și astăzi, este vorba de o femeie, și anume cuvioasa Parascheva, ale cărei sfinte moaște se găesc la Iași.

Parascheva (Παρασκευή) în limba greacă înseamnă „Vineri”. În folclorul românesc se vorbește adeseori despre Sfânta Vineri și am întâlnit cerșetori care atunci când cerșeau ziceau: „Sfânta Vineri să vă ajute!”. Sfânta Vineri nu există și nu am auzit ca cineva să se numească „Vineri”, să poarte acest nume. În trecut însă, pe când Grecia trecea prin perioade grele de ordin economic și politic, noi am primit foarte mulți greci în Țările Române, iar mișcarea de eliberare a grecilor de sub jugul turcesc a pornit din România, mai exact de la Iași, unde se stabiliseră foarte mulți greci, care au format asociația “Eteria”, condusă de Ipsilanti. Grecii din Iași cu siguranță s-au închinat la moaștele Sfintei Parascheva și poate ei le-au spus românilor că în limba lor Parascheva înseamnă “Vineri” și de aici s-o fi născut numele Sfintei Vineri.

Cuvioasa Parascheva s-a născut în Epivata, un sat din Tracia, la începutul secolului XI, într-o familie de oameni foarte bogați.

De mică Parascheva a fost atrasă de cele sfinte. La vârsta de zece ani a văzut un cerșetor zdrențaros și și-a schimbat hainele ei cele alese cu ale lui. Când au văzut-o părinții, au bătut-o și i-au spus să nu mai facă așa ceva. Mica sfântă însă nu a ascultat de sfatul părinților, ci gândul ei era la ceea ce a spus Mântuitorul: „Oricui îți cere, dă-i; de la cel care ia lucrurile tale, nu cere înapoi. Pe cel ce-ți ia haina, nu-l împiedica să-ți ia și cămașa” (Luca 6,29-30). De multe ori și-a

schimbat Parascheva hainele cu ale săracilor și de tot atâtea ori a fost certată și bătută de părinții ei.

După moartea părinților ei, fecioara a moștenit o avere considerabilă. Auzind odată la biserică cuvintele Mântuitorului: „Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie” (Marcu 8,34), a simțit imboldul lăuntric de a părăsi toate cele lumești și de a păși pe urmele Mântuitorului. Împărțind întreaga ei avere săracilor, a plecat la Constantinopol, capitala imperiului Bizantin, Istambulul de astăzi. S-a închinat prin bisericile de acolo la moaștele sfinților și a plecat la Calcedon, iar de acolo la Iraclia din Pont. Aici a intrat într-o mănăstire închinată Maicii Domnului, unde a stat cinci ani.

Mult a râvnit sfânta să ajungă la locurile sfinte, pe unde spunea ea: „Au călcat blândețe picioarele ale Mântuitorului meu Hristos”. Pentru sfințenia vieții ei, Dumnezeu a învrednicit-o să ajungă în Țara Sfântă. Aici a vizitat și s-a închinat cu multă dragoste la toate locurile sfinte, stabilindu-se într-o mănăstire de maici de pe valea Iordanului. În această mănăstire a trăit în sfințenie. Mânca foarte puțin, bea apă dintr-un izvor și dormea pe o rogojină. A stat în această mănăstire până la vârsta de 25 de ani, când la porunca lui Dumnezeu a plecat din nou la Constantinopol, unde s-a închinat prin biserici și mănăstiri, așezându-se în cele din urmă în satul Calicratia.

După doi ani, deci la vârsta de 27 de ani, și-a încredințat sufletul lui Dumnezeu și a fost îngropată în Calicratia. De vreme ce Cuvioasa Pararascheva a trăit toată viața în sfințenie, oare de ce Domnul a chemat-o atât de tânără la El? Proorocul David a spus: „Scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui” (Ps. 115,6). Dumnezeu știe că prin moartea trupului omului lupta cu diavolul se încheie, iar oamenii cu viață sfântă se duc la odihnă veșnică, de aceea îi cheamă la Sine pe unii care sunt foarte tineri, pentru a ne arăta nouă că sfințenia este posibilă la orice vârstă, iar nu numai la bătrânețe.

După mai mulți ani de la moartea Cuvioasei, un mare păcătos a fost îngropat aproape de mormântul ei. În această situație, Sfânta s-a arătat în vis unui călugăr și i-a zis: „Ridică trupul acestui păcătos de lângă mine și-l pune în altă parte, căci eu sunt roabă a lui Hristos, iar

el este rob al păcatului”. Monahul însă nu a luat în seamă vedenia, crezând că este doar un vis al său.

Sfânta i s-a mai arătat de două ori în vis călugărului, certându-l pentru neascultare și arătându-i unde îi este îngropat trupul.

În această situație, călugărul a vestit poporului vedenia sa și cu mulțime de credincioși s-a dus la locul unde era îngropat trupul Sfintei. Aici au început să sape și când au ajuns la sicriul Cuvioasei și l-au deschis, au fost învăluiți de o mireasmă deosebită și au constatat că trupul Sfintei era întreg. Au dus sicriul cu sfintele moaște în biserica sfinților Apostoli din Calicratia, de unde a fost strămutat apoi în diverse locuri: în Epivata, unde se născuse Sfânta, la Târnovo, la Belgrad, iar în cele din urmă la Constantinopol.

Pentru că domnitorul moldovean Vasile Lupu a plătit (din banii lui) peste 260 de pungi cu aur, întreaga datorie a Patriarhiei Ecumenice către turci, patriarhul ecumenic Partenie i-a oferit în dar moaștele Sfintei Parascheva.

Turcii aveau însă o lege, în afară de trupul sultanului, nici un trup mort nu putea fi mutat sau transportat pe o distanță mai mare de cinci kilometri. Domnitorul român deși primise sfintele moaște în dar, nu avea voie să le transporte până în Moldova. Pentru a primi această aprobare, Vasile Lupu a cheltuit peste 300 de pungi cu aur, ceea ce constituia o sumă imensă la vremea aceea.

Primind aprobările necesare, domnitorul a pornit cu sfintele moaște spre Moldova, fiind însoțit pe tot parcursul drumului de trei mitropoliți ai Patriarhiei Ecumenice și de un convoi de ofițeri și ostași turci, conduși de un capugibașă.

Ajungând la Iași, racla cu sfintele moaște a fost depusă în biserica mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi, în ziua de 13 iunie 1641, în al 8-lea an al domniei lui Vasile Lupu.

Pentru sfințenia vieții ei, Cuvioasa Parascheva a fost binecuvântată de Dumnezeu după moartea trupului cu darul facerii de minuni. Dintre numeroasele minuni săvârșite de Sfânta, vom aminti una singură: în noaptea de 26 spre 27 decembrie 1888, în paraclisul mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi din Iași, unde se găsea racla cu moaștele Sfintei Parascheva, a izbucnit un incendiu. Argintul care îmbrăca racla

în exterior s-a topit, dar sicriul de lemn cu sfintele moaște, deși au fost învăluite de jărătic, nu au suferit nici o vătămare. Racla de argint topit se păstrează și astăzi, ca o mărturie a minunii din 1888. După acel incendiu, sfintele moaște au fost mutate în catedrala mitropolitană din Iași.

Avem ca model al viețuirii creștine pe Sfânta Parascheva și pe alți sfinți. Să le urmăm exemplul vieții dacă vrem să ne mântuim și să ajungem alături de ei în rai.

AMIN

Sfinții Cuvioși Mărturisitori Visarion, Sofronie și Mucenicul Oprea; Sfinții Preoți Mărturisitori Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel²⁴

(21 Octombrie)

„Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evrei 13,7).

Populația de pe actualul teritoriu al țării noastre a început să fie creștinată încă din veacul I după Hristos. Astfel, Sfântul Apostol Andrei, a propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în părțile Dobrogei, botezând locuitorii acestor locuri și hirotonindu-le episcopi și preoți. Totuși, creștinarea masivă a dacilor s-a făcut numai după cucerirea Daciei de către romani, în urma celor două războaie daco-romane (101-102 și 105-106). Până în veacul al IV-lea nu avem însă mărturii epigrafice și arheologice creștine la noi, datorită faptului că învățătura creștină era interzisă de statul roman, iar cei ce o îmbrățișau erau persecutați, încât locuitorii creștini ai Daciei nu și-au putut zidi biserici până la decretul de toleranță al lui Constantin cel Mare din 313, prin care împăratul a oferit libertate de manifestare creștinilor din Imperiul Roman. De asemenea, primii creștini au fost recrutați în mare parte dintre cei săraci, care nu aveau posibilitatea să ridice locașuri de cult. Inexistența unor astfel de mărturii s-ar mai putea datora fie distrugerii lor de unele popoare migratoare, fie nedescoperirii lor până în prezent.

Totuși, începând cu veacul al IV-lea, avem numeroase dovezi care atestă vechimea creștinismului pe teritoriul de astăzi al țării noastre. Dintre acestea amintim: martirii credinței creștine (Efrem, episcopul Tomisului, preotul Epictet și tânărul convertit Astion, Chiril, Chindeas, Tasius, Valerian, Macrobiu, Gordian, Heli, Lucian,

---

²⁴ Având în vedere importanța și greutatea luptei duse de românii ardeleni pentru apărarea credinței ortodoxe, precum și necesitatea prezentării datelor biografice ale tuturor celor cinci mărturisitori prăznuiți astăzi, cele înfățișate de noi nu se constituie într-o singură predică, ci oferă material omiletic pentru mai multe cuvântări la această sărbătoare.

Zotic și mulți alții, cu toții martirizați în prima jumătate a veacului IV), urmele arheologice de la Sarmizegetusa, tăblița votivă de la Biertan, gema de onix de la Potaissa (azi Moigrad – județul Sălaj), fragmentul ceramic din aceeași localitate, altarul funerar de la Napoca (astăzi Cluj), biserica de la Slăveni (județul Olt), bazilicile de la Tomis (astăzi Constanța), Niculițel, Tropaeum Traiani (azi Adamclisi) etc.

După aproape un mileniu de la propovăduirea Sfântului Apostol Andrei la gurile Dunării, conducătorii popoarelor migratoare stabilite în vecinătatea noastră au hotărât că și acestea trebuie să îmbrățișeze credința creștină. Creștinarea acestor popoare însă s-a făcut prin acte oficiale emise de suverani, nicidecum printr-un proces firesc, cum s-a întâmplat cu poporul român. Astfel, bulgarii s-au creștinat în 864, rușii în 988, iar ungurii în 1001.

Prin schisma cea mare din 1054, Biserica Romano Catolică s-a rupt de Biserica Ortodoxă, iar prin inovațiile și adăugirile de natură dogmatică, de cult și canonică, s-a îndepărtat tot mai mult de credința cea adevărată, împărțind din punct de vedere confesional continentul european în două, Răsăritul rămânând ortodox, iar Apusul fiind catolic. După anul 1054, occidentalii au încercat în nenumărate rânduri și prin diferite mijloace să impună răsăritenilor credința lor.

Întrucât Transilvania, străvechi pământ românesc, s-a aflat pentru mai multă vreme sub dominație ungurească, fidelă papilor de la Roma, iar românii, care erau majoritari aici, își păstrau credința ortodoxă, acest fapt îi deranja pe episcopii Romei, care au făcut nenumărate încercări de a-i deznaționaliza și maghiariza pe românii ardeleni, cu scopul de a-i atrage în sânul Bisericii Romano Catolice.

În acest sens, la 3 mai 1205, papa Inocențiu al III-lea scria arhiepiscopului de Caloccea că pe moșiile fiilor cnezului Bâlea (din zona Bihorului) există o episcopie de rit grec (ortodoxă), cerându-i să-l aducă pe acest episcop sub ascultarea Bisericii Romano Catolice.

În 1232, papa Grigorie al IX-lea a trimis în Ungaria ca delegat al său pe episcopul Iacob Prenestin, ca să îndemne pe rege să convertească la catolicism sau să nimicească schismaticii (ortodocșii) din regatul său. La 23 februarie 1234 același papă a obținut de la

principele de coroană (viitorul rege Bela al IV-lea) un jurământ, prin care acesta se obliga să nimicească pe „falșii creștini” (ortodocșii) din țară sau să-i aducă sub ascultarea Bisericii Catolice. Spre sfârșitul anului 1234, papa îl informa însă pe principele Bela că în regatul lui există încă „pseudoepiscopi schismatici” (episcopi ortodocși), care atrăgeau chiar pe unii credincioși catolici la ortodoxie.

Papa Nicolae al III-lea a trimis în jurul anului 1277 ca delegat în Ungaria pe episcopul Filip de Fermo, cu misiunea de a-l sili pe rege să alunge din țară pe cei ce nu erau catolici.

Un sinod al catolicilor ținut la Buda, în 1279, preciza în capitolul 120 că preoților schismatici (ortodocși) nu le este îngăduit să slujească și să-și zidească biserici, iar credincioșii ortodocși nu au voie să participe la slujbe ortodoxe sau să intre în biserici pravoslavnice. Împotriva celor care se vor opune acestei decizii se recomanda folosirea forței. Hotărârile sinodului trebuiau copiate în decurs de două luni și afișate în toate bisericile catedrale din țară.

În anul 1290, papa Nicolae al IV-lea a trimis împotriva ereticilor și schismaticilor (ortodocșilor) din Ungaria pe episcopul Benvenuto de Engubin, și a solicitat pentru aceasta sprijinul regelui Ungariei, al împăratului Rudolf al Germaniei, al banului Grigorie al Sloveniei și al voievodului Roland al Transilvaniei.

În 1299, papa Bonifaciu al VIII-lea recomanda arhiepiscopului de Esztergom să folosească inchiziția împotriva ereticilor și schismaticilor (ortodocșilor) din regatul Ungariei.

Papa Ioan al XXII-lea (1316-1334) a adresat mai multe scrisori cârmuitorilor politici și bisericești ai Ungariei și Transilvaniei, cu felurite îndrumări privitoare la lupta lor antiortodoxă.

Măsuri aspre împotriva credincioșilor ortodocși au luat regii Ungariei Ludovic de Anjou (1342-1382) și Sigismund (1387-1437).

Până la reforma lui Martin Luther din 1517, în Transilvania era recunoscut numai cultul catolic. În anul 1550, Dieta Transilvaniei, întrunită la Turda, a recunoscut luteranismul drept religie receptă în Ardeal. Întrucât principele Transilvaniei Ioan Sigismund a îmbrățișat calvinismul, Dieta de la Aiud, din anul 1564, a declarat calvinismul drept religie oficială de stat. Dieta întrunită la Turda, în 1568, a

recunoscut și unitarianismul drept religie receptă. Numai credința ortodoxă, a majorității locuitorilor Transilvaniei, a rămas în afara legii, fiind doar tolerată.

Când principii maghiarii au fost calvini, ei au încercat prin toate mijloacele calvinizarea românilor din Ardeal.

În 1687 Transilvania a fost ocupată de trupele austriece, iar la 9 și 10 mai 1688 Dieta a proclamat anexarea Transilvaniei la imperiul habsburgic. La 4 decembrie 1691, împăratul Leopold I a dat o diplomă în 18 puncte, care a fost un fel de constituție a Transilvaniei. Prin această diplomă se confirmau privilegiile celor trei națiuni (unguri, sași și secui), precum și drepturile celor patru religii recepte (catolică, calvină, luterană și unitariană). Românii, care deși erau majoritari, nu au fost măcar amintiți, precum nici credința ortodoxă, care era doar tolerată.

Habsburgii fiind catolici, au reînceput acțiunile de catolicizare a românilor din Ardeal. În septembrie 1697, iezuitul Paul Ladislaw Bárányi din Alba Iulia s-a deplasat la Viena, pentru a prezenta curții imperiale un proiect al reprezentanților catolici din Dieta Transilvaniei, în vederea unirii românilor ardeleni cu Biserica Romei. Împăratul a dat o rezoluție în 14 aprilie 1698, potrivit căreia li se oferea românilor posibilitatea de a se uni cu oricare dintre cele patru religii recepte sau de a rămâne în vechea lor credință. Preoții care acceptau să se unească cu vreuna dintre religiile recepte urmau să se bucure de privilegiile clerului confesiunii respective, subliniindu-se în mod deosebit faptul că cei ce se vor uni cu Biserica Romei, recunoscându-l pe papă drept cap al Bisericii, se vor bucura de privilegiile preoților catolici. Rezoluția imperială era tentantă pentru preoții români, care erau iobagi, asemenea păstoriților lor, și aveau de plătit tot felul de impozite și taxe, de care era scutit clerul celorlalte confesiuni.

În 1697 mitropolitul Teofil al Ardealului a murit. În locul lui a fost ales ieromonahul Atanasie Anghel. Acesta a fost hirotonit în 22 ianuarie 1698 la București, de mitropolitul Teodosie al Ungrovlahiei și de patriarhul Dositei al Ierusalimului.

Cardinalul Leopold Kollonich a adresat la 2 iunie 1698 un manifest preoților români din Ardeal, în care preciza că se vor bucura de privilegiile clerului catolic numai cei care vor crede tot ceea ce învață Biserica Romano Catolică și mai ales cele patru puncte florentine (numite așa pentru că au fost formulate la sinodul de la Ferrara-Florența din 1439): papa este capul întregii Biserici; Sfânta Împărtășanie se poate face și cu pâine nedospită (azimă); Duhul Sfânt porcede de la Tatăl și de la Fiul; în afară de rai și iad mai există un loc intermediar purificator, numit purgatoriu.

În 7 octombrie 1698, 38 de protopopi români din Transilvania au semnat actul de unire cu Biserica Romei. Pe prima pagină a acestui act se află declarația de unire în limba română, care are ca scop dobândirea privilegiilor clerului catolic. După declarația protopopilor există un post scriptum în 13 rânduri, în care se menționează faptul că obiceiurile ortodoxe, sărbătorile, posturile și calendarul să rămână neschimbate, iar mitropolitul Atanasie să stea în scaun până la moarte.

Pagina a doua cuprinde declarația de unire redactată de iezuiți în limba latină. Pe lângă textul alcătuit în românește, aici apare mențiunea că cei 38 de protopopi acceptă unirea cu Roma, mai ales cele patru puncte florentine.

Paginile 3, 4 și 5 cuprind semnăturile protopopilor. Pe pagina a cincea, după semnături, este reluat în formă prescurtată post scriptumul de pe prima pagină.

Pagina a șasea a rămas nescrisă.

Acest act a fost descoperit la 1879 de istoricul greco-catolic Nicolae Densușianu în Biblioteca Universității din Pesta, care a afirmat: „Avem înaintea noastră o traducere din cele mai mișelești și criminale, falsificarea unui document public, a unui tratat politico-bisericesc, pentru a supune poporul român catolicilor și a desființa Biserica română”.

Iezuitul Paul Ladislau Bárányi a înaintat Dietei ținută în lunile octombrie-decembrie 1698 un memoriu, în numele preoțimii românești din Ardeal, prin care cerea scutirea ei de impozite, pe baza rezoluției imperiale din 14 aprilie 1698. Dieta a trimis însă împăratului

un memoriu, în care îl ruga să nu acorde libertăți românilor, nici chiar preoților, chiar dacă își schimbă religia. S-a hotărât de asemenea să se facă o anchetă în satele românești, pentru a constata câți preoți și credincioși sunt de acord cu unirea cu Biserica Romei. Conform acestei anchete, foarte puțini preoți au declarat că doresc să țină credința mitropolitului, alții au avut o atitudine echivocă, iar cei mai mulți, cărora li se adaugă toți reprezentanții credincioșilor, au afirmat că voiesc să-și păstreze credința ortodoxă.

La 16 februarie 1699, împăratul Leopold I a dat o diplomă în care își exprima satisfacția pentru unirea românilor și a rutenilor cu Biserica Romano Catolică, declarând validă această unire, cu condiția să accepte toate învățăturile ei și îndeosebi cele patru puncte florentine. Prin aceeași diplomă, împăratul acorda preoților români uniți aceleași privilegii de care se bucura clerul catolic. Guvernul Transilvaniei a înaintat un protest, la 14 iulie 1699, față de hotărârea împăratului de a-i scuti pe preoții români de taxe și impozite, însă împăratul nu l-a luat în seamă și la 26 august 1698 a emis un nou decret, prin care reconfirma dispozițiile din 14 aprilie 1698, cu privire la privilegiile preoților români uniți cu Roma, obligând guvernul să-l publice și să-l respecte.

Întrucât unirea cu Roma nu făcea progrese, mitropolitul Atanasie a fost chemat la Viena, unde i s-au adus 22 de acuzații, dintre care amintim: prefacerea reședinței mitropolitane în cârciumă; organizarea de petreceri, pentru care a adus lăutari și femei la reședința mitropolitană, poruncind protopopilor să danseze; îngăduie rudelor sale să se amestece în conducerea Mitropoliei; hirotonește tineri fără pregătire, pentru bani; admite recăsătorirea preoților; impune dări noi preoților; întreține relații cu domnul Țării Românești; este nesincer față de unirea cu Biserica Romei etc. Atanasie a fost pus în situația de a alege între condamnarea lui, pe baza celor 22 de învinuiri sau achitat, cu condiția să îndeplinească tot ceea ce îi va cere cardinalul Kollonich. Mitropolitul a hotărât să accepte unirea.

În urma acestei hotărâri, rudele lui Atanasie Anghel au fost înnobilate, iar împăratul Leopold I a emis la 19 martie 1701 patru acte privitoare la Biserica unită din Transilvania. Primul act era decretul de

confirmare a lui Atanasie Anghel ca episcop al românilor din Ardeal, supus Arhiepiscopiei Romano Catolice de Esztergom. Prin acest decret Mitropolia de Alba-Iulia a fost practic desființată, iar Atanasie din mitropolit a ajuns episcop. În schimbul acestei degradări, Atanasie Anghel a primit titlul onorific de consilier imperial și un lanț de aur împodobit cu o cruce și cu chipul împăratului.

În aceeași zi a fost emisă o nouă diplomă leopoldină, în 15 puncte, care poate fi socotită adevăratul act de întemeiere a Bisericii unite din Transilvania. Această diplomă prevedea în primul rând faptul că preoții români uniți se vor bucura de aceleași drepturi ca și preoții romano catolici. Articolele următoare prevedeau că episcopul unit nu va putea face nimic fără știrea unui teolog iezuit de pe lângă el; interziceau episcopului să poarte corespondență cu Țara Românească; dreptul împăratului de a numi episcopii din Ardeal, dintr-o listă de trei candidați și altele.

La 24 martie 1701 Atanasie a fost hirotonit preot după ritualul catolic, iar a doua zi episcop, în capela Sfânta Ana a iezuiților din Viena, de către cardinalul Kollonich și de episcopii din Győr și Nitra.

La 7 aprilie 1701, Atanasie a dat o declarație în 16 puncte, prin care făgăduia că va fi ascultător până la moarte față de papa de la Roma, nu va face nimic în Eparhie fără știrea teologului iezuit, va renunța la corespondența, învățătura și prietenia schismaticilor și a ereticilor (a ortodocșilor), precum și a domnului Țării Românești, nu va mai avea comuniune cu mitropolitul de la București, ci se va supune arhiepiscopului de Esztergom etc. Această declarație a fost considerată de istoricul Nicolae Iorga drept „cel mai înjositor act public săvârșit până atunci de vreun vlădică român”.

La 25 iunie 1701 Atanasie Anghel a fost instalat solemn în scaunul de episcop unit al Transilvaniei.

Prin unirea Bisericii Ortodoxe din Ardeal cu Biserica Romei s-au urmărit mai multe scopuri. În primul rând dezbinarea românilor și întreruperea relațiilor acestora cu frații lor de peste munți, cu care aveau legături foarte strânse. Acest scop este evidențiat într-una din cele 22 de acuzații aduse mitropolitului Atanasie Anghel, că întreține relații cu domnul Țării Românești, precum și de declarația lui

Atanasie din 7 aprilie 1701, în care acesta afirma că renunță la corespondența, învățătura și prietenia schismaticilor și a ereticilor (a ortodocșilor), precum și a domnului Țării Românești și la comuniunea cu mitropolitul de la București.

Al doilea scop al uniției a fost deznaționalizarea și maghiarizarea românilor din Transilvania, întrucât maghiarii fiind catolici, erau fideli papei de la Roma. În acest sens este foarte grăitoare circulara episcopului greco catolic Vasile Erdely de Oradea, din 11 mai 1848, prin care își îndemna credincioșii: „Să mulțumim generozității nobilei națiuni maghiare, convinși fiind că maghiarii și românii sunt frații cei mai buni. Deci să ne năzuim a ne iubi reciproc și a le învăța limba, cum și ei bucuroși o învață pe a noastră”. Episcopul unit își încuraja credincioșii să participe la evenimentele din 1848 alături de maghiari, vestind cu bucurie că prin legile votate în dietă „a sosit pentru toți mult dorita zi a libertății prin care, sub ocârmuirea unui guvern maghiar independent și responsabil și sub domnia unui rege constituțional, poporul român a ajuns la libertatea și egalitatea de care sunt vrednici toți, ca niște ființe zidite după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, iar aceasta în mod firesc ne îndatorează să fim recunoscători și devotați patriei maghiare dulci și binecuvântate de Dumnezeu”.

În Ungaria trăiesc astăzi câteva zeci de mii de maghiari greco catolici. Noi știm prea bine că nimeni nu i-a transformat pe romano catolici în greco catolici, ci unirea s-a făcut între o parte a românilor ortodocși din Ardeal cu Biserica Romano Catholică. Înaintașii greco catolicilor din Ungaria au fost români ortodocși catolicizați și maghiarizați, iar cei mai sinceri dintre greco catolicii maghiari de astăzi recunosc acest lucru.

Românii ardeleni nu au fost de acord cu unirea cu Biserica Romei, opunându-se acesteia. Asemenea multor credincioși ortodocși din Transilvania, cei din Călata declarau încă din 1699: „Noi, tot satul, legea și religia noastră în care ne-am născut, nu o părăsim. E treaba popilor cu care religie vor să se unească; noi nu ne amestecăm în aceasta, dar dacă vom vedea că vor să introducă la noi înnoiri, unul ca acela nu va mai fi popa nostru”. Uniția a fost criticată în termeni duri

de la început, românii din Ardeal dându-și seama că, contrar promisiunilor inițiale ale împăratului Leopold I, ea însemna schimbarea legii strămoșești. Chiar dacă au existat voci care s-au ridicat de la început împotriva uniației, lupta propriu-zisă a debutat practic în anul 1744, când a venit în Transilvania ieromonahul Visarion Sarai.

În cele ce urmează vom prezenta pe scurt viața a cinci reprezentanți de frunte ai luptei de apărare a dreptei credințe în Ardeal, pe care îi prăznuim astăzi.

Cuviosul Mărturisitor Visarion

Acesta s-a născut în jurul anului 1714 în districtul Maidan din Bosnia, din părinții Maxim și Maria, care se pare că erau vlahi sau aromâni, primind la botez numele de Nicolae.

După ce a crescut, Nicolae a plecat din Bosnia și s-a stabilit o vreme în localitatea Kostajnica din Croația. Nu a stat mult nici aici, ci s-a dus în Țara Sfântă. În anul 1738 a fost călugărit la mănăstirea Sfântul Sava de lângă Ierusalim, de către Patriarhul Ierusalimului, primind numele de Visarion. Din Țara Sfântă a plecat la Sfântul Munte Athos, apoi în Serbia, unde în anul 1742 a intrat în mănăstirea Pakra.

În ianuarie 1744 (pe când avea în jur de treizeci de ani), Visarion ia binecuvântare de la Patriarhul de Carloviț să pornească lupta împotriva uniației. În acest scop vine în Banat și după ce trece pe la mănăstirile de aici și prin Timișoara, se oprește, pe la începutul lunii martie, la Lipova. În această localitate este întâmpinat foarte bine de țărani, care îngenunchează înaintea lui, i se închină, îi cer binecuvântare și îi sărută mâinile și picioarele, bucuroși că au în el un apărător neînfricat al dreptei credințe.

Pe colina din apropierea Lipovei, Visarion a ridicat o cruce din lemn (care există și astăzi), de lângă care îi îndemna pe credincioșii ortodocși români, care se strâneau cu sutele ca să-l asculte, să rămână statornici în credința strămoșească. Aceste cuvântări însă nu erau pe placul autorităților de stat și bisericești, care s-au întrunit de mai multe ori, pentru a lua măsuri împotriva lui Visarion și a celor care îi ascultau predicile.

Din Lipova, ieromonahul a plecat însoțit de mai mulți credincioși, precum și de trei negustori, se pare aromâni (care-l vor urma chiar și în temniță) pe Valea Mureșului, spre localitatea Dobra. După ce i-a îndemnat și pe românii de aici să rămână statornici în credința ortodoxă, s-a îndreptat spre Deva și Orăștie, ajungând în cele din urmă la Sălișteța Sibiului, unde a rămas câteva zile. Episcopul unit Inochentie Klein a venit la Săliște pentru a săvârși o slujbă, însă credincioșii încurajați de Visarion au refuzat să participe la serviciul religios și l-au alungat pe episcop.

Inochentie Klein a înștiințat autoritățile de stat despre cele întâmplate la Sălișteța Sibiului, motiv pentru care pe 26 aprilie Visarion a fost arestat și întemnițat la Sibiu. A doua zi, în prezența episcopului Inochentie, ieromonahul a fost supus unui interogatoriu ce cuprindea patruzeci și patru de întrebări, la care cuviosul a răspuns foarte prudent. Cu această ocazie, Visarion a afirmat cu curaj că uniții au două religii, dar nu o respectă pe nici una.

De la Sibiu, cuviosul a fost dus la Alba Iulia, Deva și Timișoara, unde i s-a luat un nou interogatoriu. De aici, în mare taină, a fost dus sub escortă la Viena. După această mutare, știrile documentare despre ieromonahul Visarion încetează. Unii istorici afirmă că de la Timișoara a fost mutat la Osijek (în Croația) și la Raab (în Austria), ca în cele din urmă să fie trimis la înfricoșătoarea închisoare de la Kufstein (Austria), unde, se presupune, că și-a încheiat viața ca sfânt mărturisitor pentru ortodoxie.

Acțiunea ieromonahului Visarion a fost numai începutul unei ample mișcări a românilor ortodocși din Transilvania, care a fost continuată de numeroși preoți sau simpli credincioși, dintre care mulți au murit, apărând dreapta credință. Demn de amintit este răspunsul unui bătrân, dat trimisului de la Sibiu, care încerca să-l convingă să accepte unirea cu Biserica Romei: „Acest cojoc, care-l am pe mine, e acum al meu, dar dacă ar vrea să mi-l ia crăiasa, i-l dau. Cu aceste mâini și picioare slabe și cu trupul meu am lucrat zi și noapte, ca să-mi plătesc porția (impozitele). Ele sunt ale crăiesei și de ar vrea să mi le ia, nu am ce face. Dar nu am decât un suflet, pe care îl păstrez pentru Dumnezeu din cer și nici o putere omenească nu-l poate îndoi”.

Pentru lupta lui de apărare a credinței ortodoxe, în vremuri grele, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința din 28 februarie 1950, a hotărât trecerea ieromonahului Visarion în rândul sfinților. Canonizarea solemnă s-a făcut la 21 octombrie 1955, în Catedrala „Reîntregirii” din Alba Iulia. De atunci, este prăznuit în fiecare an, în ziua amintită (21 octombrie), alături de alți mărturisitori ai credinței ortodoxe din Transilvania.

Cuviosul Mărturisitor Sofronie

Acesta s-a născut în jurul anului 1700, în satul Cioara, din județul Alba, într-o familie preoțească, primind la botez numele de Stan. După moartea tatălui ajunge preot de mir în satul natal. În urma decesului soției, trece munții în Tara Românească și se călugărește, probabil la mănăstirea Cozia. În anul 1756 se întoarce acasă și pune bazele unui schit într-o pădure din apropierea satului Cioara.

În primăvara anului 1757 primarul din Vinț, însoțit de doisprezece maghiari, a dărâmat biserica și chiliile schitului de lângă Cioara și a vrut să pună mâna pe Sofronie, care și-a scăpat viața prin fugă, stând ascuns după aceea timp de doi ani.

Întrucât autoritățile de stat voiau să impună prin orice mijloace uniația românilor ardeleni, aceștia treceau prin momente foarte grele, încât în anul 1757 a apărut următorul memoriu: „A venit vremea că ne-am dus la mormintele morților și le-am zis: ieșiți morților din gropi, să intrăm noi de vii, că nu mai putem răbda pedepsele ce vin de la popii uniți și de la domnii țării”.

Nemaiputând răbda umilințele și suferințele la care erau supuși românii ortodocși din Ardeal, Sofronie a ținut în 6 octombrie 1759 o predică în orașul Brad, spunându-le credincioșilor adunați că a venit momentul să hotărască ce este de făcut în ceea ce privește credința ortodoxă, îndemnându-i să ceară preoților uniți cheile bisericilor, întrucât toate au fost ridicate de ortodocși. Ieromonahul le mai spunea credincioșilor că împărăteasa de la Viena a dat un decret, prin care îi asigură pe toți locuitorii din Imperiu că își pot alege singuri credința, iar în acest sens, a promis chiar că va trimite o comisie în Transilvania, pentru a vedea la fața locului ce credință au cei de aici.

În toamna anului 1759, Sofronie a străbătut o mare parte a județului Hunedoara, vestind tuturor românilor aceste lucruri, fapt care a dus la nemulțumirea autorităților. Din această cauză, în preajma Crăciunului aceluiși an, ieromonahul a fost arestat și închis la Bobâlna. În ziua de 13 februarie 1760, un grup de aproximativ șase sute de țărani, conduși de preotul Ioan din Săliște, l-a eliberat din temniță, iar acesta s-a îndreptat spre Munții Apuseni.

În luna mai a anului 1760 s-a ținut la Deva o adunare de boieri și dregători. Cu acest prilej, mai mulți români au înaintat un memoriu, în care cereau să li se îngăduie să-și păstreze credința, așa cum celelalte naționalități din Transilvania au credințele lor și să li se înapoieze bisericile, pe care le-au construit cu mâinile lor.

Întrucât Sofronie avea tot mai mulți adepți în rândul românilor, cancelarul ardelean Bethlen a cerut la conferința ministerială ținută la Viena, în 3 iunie 1760, ca ieromonahul să fie prins „prin înșelăciune și aruncat în temniță, pentru a fi omorât”. La scurt timp, Sofronie a fost arestat în biserica din Abrud, de locotenentul Halmagy, dar acesta a fost nevoit să-l elibereze, deoarece la intrarea în Zlatna l-au întâmpinat vreo șapte mii de țărani, care au cerut punerea lui în libertate.

În 10-11 august același an, cuviosul ieromonah a convocat un „sobor de preoți și mireni”, la care s-au alcătuit mai multe memorii, care au fost trimise împărătesei Maria Tereza și guvernatorului Transilvaniei. Printre altele, în aceste memorii se cerea: episcop ortodox în Ardeal, eliberarea celor arestați pentru credință, pedepsirea celor care i-au schingiuit pe români pentru că și-au păstrat credința și restituirea bisericilor.

La 20 octombrie 1760 împărăteasa Maria Tereza a anunțat trimiterea unei comisii în Transilvania, pentru a constata ce credință au locuitorii de aici. Cu această ocazie, împărăteasa a recunoscut pentru prima dată faptul că românii din Ardeal au îndurat suferințe, iar unii au fost chiar omorâți, pentru că au refuzat să-și părăsească credința strămoșească. Profitând de această situație favorabilă, Sofronie a convocat adunări ale credincioșilor prin toate localitățile pe care le străbătea, îndemnând românii să-și păstreze credința ortodoxă.

Cea mai importantă adunare a fost cea ținută la Alba Iulia, între 14-18 februarie 1761. Între hotărârile luate aici amintim: eliberarea celor întemnițați pentru credință, încetarea persecuțiilor antiortodoxe, iar „popii și oamenii uniți să nu-i hulească pe cei neuniți, nici cei neuniți pe cei uniți”.

În primăvara anului 1761, împărăteasa l-a trimis în Transilvania pe generalul Bukow, pentru a restabili ordinea. Generalul a trecut în mod abuziv peste cinci sute de biserici în posesia uniților, a declarat zeci de sate unite cu Roma și a distrus aproape două sute de așezări monahale ortodoxe din Ardeal (mănăstirile și schiturile din piatră au fost rase de pe fața pământului cu tunurile, iar cele de lemn au fost incendiate). Prin această măsură extremă, Bukow i-a obligat pe români să accepte unirea cu Roma, iar monahismul din Transilvania a fost desființat.

În aceste condiții, Sofronie s-a retras mai întâi în Munții Apuseni, apoi într-una din mănăstirile Țării Românești (la Râmnic sau Argeș). Nu i-a uitat însă niciodată pe românii de peste munți, ajutându-i să-și părăsească locurile natale și să se stabilească la sud de Carpați, pe cei care nu mai puteau răbda situația din Ardeal.

Datorită acțiunilor ieromonahului Sofronie, încercările conducătorilor Transilvaniei de șaiszeci de ani de a impune românilor uniația au fost zdruncinate din temelii, zeci de sate revenind la credința cea adevărată.

Pentru lupta de apărare a credinței și a obiceiurilor ortodoxe, precum și pentru viata sa curată, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința din 28 februarie 1950, a hotărât trecerea ieromonahului Sofronie în rândul cuvioșilor mărturisitori. Canonizarea solemnă a avut loc la Alba Iulia, la 21 octombrie 1955. De atunci, este prăznuit în fiecare an, împreună cu alți apărători ai credinței străbune din Transilvania, la 21 octombrie.

Sfântul Mucenic Oprea

Despre acesta nu avem prea multe date. Presupunem că era țăran sau păstor, asemenea locuitorilor din Săliștea Sibiului, de unde era originar.

Începând cu anul 1748, Oprea a făcut cel puțin trei călătorii la curtea imperială de la Viena, pentru a prezenta doleanțele neamului său. În prima dintre ele, întreprinsă în luna octombrie a anului amintit, el a fost însoțit de un alt apărător dârz al credinței ortodoxe, Ioan Oancea din Făgăraș (care ducea o plângere a credincioșilor români din acest oraș). Cu această ocazie, Oprea a înaintat trei memorii: unul craiului de la Viena (soțului împărătesei Maria Tereza), altul lui Konigsegg, generalul comandant peste întreg Ardealul, iar ultimul trimisului țarinei Elisabeta Petrovna, acreditat pe lângă curtea imperială de la Viena. Cei doi mesageri au primit asigurări că plângerile lor vor fi rezolvate și li s-a cerut să se întoarcă acasă.

În preajma Crăciunului din anul 1748, Ioan Oancea a fost arestat și înțemnițat timp de doi ani. Același lucru s-ar fi întâmplat și cu Oprea Miclăuș, dacă nu ar fi fugit în Banat. Se crede că acesta l-a întâlnit aici pe mitropolitul de la Carloviț, care i-a spus ca în viitoarele jalbe să ceară pentru români dreptul de a-și păstra netulburați credința strămoșească; să se trimită o comisie în Ardeal, în față căreia să declare fiecare locuitor dacă vrea să rămână ortodox sau să fie unit și să li se îngăduie și ortodocșilor ardeleni să aibă un episcop al lor, după ce mai bine de 50 de ani acest drept le-a fost răpit.

Pentru a reprimă orice mișcare a locuitorilor din zonă împotriva uniației, după plecarea lui Oprea au fost aduse și cantonate aici mai bine de un an două companii de soldați austrieci. Aceștia i-au forțat pe credincioșii ortodocși români să accepte serviciile religioase oficiate de preoți uniți, dedându-se la tot felul de cruzimi. Atitudinea soldaților austrieci i-a determinat pe credincioșii ortodocși să trimită în anul 1749 o nouă delegație la Viena. Aceasta era formată din cinci țărani, între care se afla și Oprea Miclăuș. Ca și prima dată, țărani nu au fost primiți în audiență, ci au fost somați să se întoarcă acasă și să accepte slujbele săvârșite de preoții uniți. Pe drumul către casă doi dintre țărani au murit, unul s-a întors în Transilvania, altul s-a dus în Țara Românească, iar Oprea s-a așezat în satul Becicherec din Banat.

Pentru că cererile românilor ardeleni nu au fost îndeplinite, la începutul anului 1752 mai mulți preoți și credincioși din zona Sibiului

au întocmit un nou memoriu, în care cereau episcop ortodox în Transilvania și libertatea de a-și alege singuri credința. Memoriul a fost dus la Viena de către Oprea Miclăuș, aflat aici pentru a treia oară și de preotul Moise Măcinic din Sibiel. Cei doi au fost primiți de însăși împărăteasa Maria Tereza și de cancelarul Kaunitz. În loc să fie ascultați, ei au fost arestați și trimiși la închisoarea din Kufstein. Prin anul 1756 unul dintre ei, fără să știm însă care, a reușit să evadeze, fără a ajunge acasă. În anul 1784, Stana, soția lui Oprea, stăruia pe lângă împăratul Iosif al II-lea să-l elibereze pe acesta măcar acum, la bătrânețe. Conducerea închisorii a răspuns însă că acesta nu mai este în viață.

Pentru apărarea dreptei credințe și pentru moartea sa mucenicească departe de pământul țării pe care a iubit-o, Oprea Miclăuș a fost trecut de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în rândul sfinților, în anul 1950. Canonizarea solemnă s-a făcut în anul 1955, în catedrala din Alba Iulia. Este prăznuit cu multă evlavie, în fiecare an, la 21 octombrie.

Sfântul Preot Mărturisitor Ioan din Galeș

Nu avem prea multe date despre el până la începerea luptei împotriva uniației. Întrucât autoritățile habsburgice nu îngăduiau existența unui ierarh ortodox în Transilvania, presupunem că tânărul Ioan s-a dus în Țara Românească sau la Carloviț, pentru a fi hirotonit preot de ierarhii de acolo. Întors acasă, a păstorit credincioșii din Galeș, sat situat în părțile Sibiului.

Prima mențiune scrisă despre preotul Ioan o avem într-un raport al episcopului rutean unit de Muncaci, din anul 1746. Acesta îl amintește pe părintele Ioan din Galeș între românii ardeleni care se opuneau uniației.

Românii ardeleni, în încercarea lor de a se opune unirii cu Biserica Romei, au trimis jalbe și memorii sau au fost de mai multe ori pe jos până la Viena, Petersburg sau Carloviț. Astfel, într-un memoriu adresat în decembrie 1750 lui Pavel Nenadovici, mitropolitul ortodox sârb de Carloviț, cei șase semnatari, printre care se număra și preotul Ioan din Galeș, îl informau pe acesta despre suferințele pe care le îndură românii în Transilvania, pentru că vor să își păstreze credința

strămoșească. Cei șase îl rugau pe mitropolit să intervină la curtea imperială de la Viena, pentru ca românii transilvăneni să poată rămâne pe mai departe în credința ortodoxă. În acest memoriu era descrisă și o întâmplare prin care a trecut soția părintelui Ioan. Doi soldați s-au dus la casa părintelui pentru a-l prinde. Întrucât acesta lipsea, cei doi au început să o bată pe preoteasă. La țipetele ei, câțiva vecini s-au adunat să vadă ce se întâmplă, iar un soldat a împușcat pe unul dintre vecini, omorându-l pe loc.

În primăvara anului 1752, cu puțin timp înainte de Sfintele Paști, părintele Ioan din Galeș, împreună cu Ioan din Poiana Sibiului și cu câțiva credincioși au mers la Becicherec în Banat. Aici erau așteptați de preotul Moise Măcinic din Sibiel și de credinciosul Nicolae Oprea Miclăuș din Săliște, alți luptători împotriva uniației. Aceștia le-a fost înmănat un nou memoriu al românilor ardeleni, pentru a-l prezenta împărătesei Maria Tereza la Viena.

Întors acasă, părintele Ioan a continuat lupta de apărare a credinței strămoșești. Acțiunile sale desfășurate în părțile Sebeșului, Orăștiei și Hunedoarei l-au deranjat pe episcopul unit Petru Pavel Aron, care a înștiințat Dieta Transilvaniei, la 16 aprilie 1756, despre acest fapt.

În primăvara aceluiași an au fost depuse mai multe plângeri împotriva părintelui Ioan, care a fost arestat în luna mai. Legat cu lanțuri, ca un tâlhar, el a fost dus la Sibiu, iar apoi la Deva, unde urma să fie întemnițat, din porunca Mariei Tereza, pe viață. În anul 1757 însă, părintele a fost deportat la Graz, în Austria. Aici a stat mai mulți ani într-o închisoare, unde în jurul anului 1776 a fost vizitat de niște negustori din Brașov, care se găseau cu treburi la Graz. Cu această ocazie, preotul a mărturisit că îl macină dorul de casă și de păstoriții săi, dar în ciuda acestui fapt și a chinurilor la care este supus, preferă să moară acolo, decât să părăsească credința cea adevărată. De la Graz părintele a fost mutat în temnița cruntă de la Kufstein, în care și-au găsit sfârșitul și alți mărturisitori ardeleni ai dreptei credințe.

Un călugăr sârb, pe nume Ghenadie Vasici, întemnițat și el la Kufstein, a reușit să trimită în anul 1780 o scrisoare către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse și țarina Ecaterina a II-a, în care ruga

să se intervină pentru eliberarea lui. În această scrisoare, el amintea și de un preot din Transilvania, pe nume Ioan, întemnițat de 24 de ani, pentru că s-a opus uniației, apărând dreapta credință. Cu siguranță că preotul amintit nu putea fi altul decât părintele Ioan din Galeș. Aceasta este ultima știre pe care o avem despre el. După toate probabilitățile, preotul Ioan a murit în temnița de la Kufstein.

Pentru tăria cu care a apărat credința ortodoxă, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât, în ședința din 20 iunie 1992, trecerea preotului Ioan din Galeș în rândul sfinților. Este pomenit de atunci în fiecare an, la 21 octombrie, împreună cu alți mărturisitori și mucenici ai ortodoxiei transilvănene.

Sfântul Preot Mărturisitor Moise Măcinic din Sibiel

Prea multe date despre acest preot înainte de începerea luptei împotriva uniației nu avem. Dintr-o declarație a sa din anul 1752, dată în fața unei comisii de anchetă la Viena, aflăm că a devenit preot la rugămintea credincioșilor din Sibiel. În acest sens a mers la București, unde a fost hirotonit de mitropolitul Neofit Cretanul al Țării Românești. După ce s-a întors acasă, a început să-și îndemne credincioșii prin predicile rostite să nu accepte trecerea la uniație. Episcopul rutean unit, Manuil Olszavsky din Muncaci, îl menționează și pe el pe o listă a celor care se împotriveau unirii cu Biserica Romei.

Părintele Moise a fost prins și întemnițat la Sibiu, unde a stat 17 luni. A fost eliberat cu condiția să nu mai slujească, până când un episcop va clarificata situația lui. Venind în satul său episcopul unit de Blaj, Petru Pavel Aron, i-a cerut să depună un jurământ de credință înaintea lui. Părintele, înțelegând ce înseamnă acest lucru, a refuzat, spunând că a depus un jurământ la București, iar altul nu mai face.

Aflând că este căutat din nou de autorități pentru a fi închis, părintele își părăsește familia și se refugiază la Becicherec, în Banat, unde se mai aflau și alți curajoși luptători împotriva mișcării uniate, printre care Oprea Miclăuș din Săliștea Sibiului.

Alături de părintele Ioan din Galeș, Moise Măcinic a fost unul dintre cei șase semnatari ai memoriului adresat, în 10 decembrie 1750, mitropolitului sârb Pavel Nenadovici de la Carloviț. În acest memoriu erau descrise toate necazurile și suferințele îndurate de credincioșii

ardeleni care se opuneau uniației. În anul 1752 părintele Moise s-a dus împreună cu Oprea Miclăuș la Viena, pentru a cere libertatea de a-și alege singuri credința, dar în loc să fie ascultați și să li se rezolve doleanțele, au fost arestați și trimiși la înspăimântătoarea temniță de la Kufstein, în care și-au încheiat viața mulți apărători ai ortodoxiei. După întemnițarea la Kufstein, nu mai avem nici o știre despre preotul Moise, motiv pentru care tragem concluzia că și-a sfârșit viața acolo, ca apărător al dreptei credințe.

Pentru statornicia în credința strămoșească și pentru moartea mucenicească a preotului Moise Măcinic, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința din 20 iunie 1992, a hotărât canonizarea sa. De atunci, este pomenit în fiecare an la 21 octombrie, împreună cu alți mărturisitori și mucenici din Transilvania.

Cunoscând istoria neamului și a Bisericii noastre, să cinstim veșnic memoria celor ce în vremuri grele au luptat, pentru ca noi să fim ceea ce suntem astăzi. Să ne rugăm sfinților mărturisitori ardeleni, pe care îi prăznuim, să mijlocească la tronul Sfintei Treimi pentru poporul și țara noastră, iar noi să le urmăm pilda, pentru că numai așa vom putea fi împreună cu ei, în împărăția lui Dumnezeu.

AMIN

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir

(26 Octombrie)

Domnul Hristos le-a spus Sfinților Apostoli în timpul activității Sale publice: „În casa Tatălui Meu multe locașuri sunt. Mă duc să vă gătesc vouă loc. Și dacă Mă voi duce și vă voi găti loc, iarăși voi veni și vă voi lua la Mine, ca să fiți și voi unde sunt Eu” (Ioan 14,2-3). Mântuitorul nu a gătit aceste locuri numai pentru Sfinții Apostoli, ci pentru toți creștinii, după cum s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl înainte de patima Sa, în grădina Ghetsimani: „Eu pentru aceștia (pentru Sfinții Apostoli) Mă rog. Dar nu numai pentru ei, ci și pentru cei ce prin cuvântul lor vor crede în Mine, pentru ca toți să fie una, așa cum Tu, Părinte, ești întru Mine și Eu întru Tine, tot astfel și ei să fie una întru Noi, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis. Și slava pe care Tu Mi-ai dat-o, Eu le-am dat-o lor, pentru ca ei să fie una, așa cum una suntem Noi. Eu întru ei și Tu întru Mine, pentru ca ei să fie desăvârșiți întru una; și să cunoască lumea că Tu M-ai trimis și că i-ai iubit pe ei așa cum M-ai iubit pe Mine. Părinte, vreau ca acolo unde sunt Eu să fie împreună cu Mine și cei pe care Mi i-ai dat, ca să-Mi vadă slava pe care Tu Mi-ai dat-o” (Ioan 17,9 și 20-24).

Locașurile din împărăția lui Dumnezeu de care amintește Mântuitorul sunt locurile în care sălășluiesc sfinții, care diferă în funcție de virtutea pe care au lucrat-o aceștia în viață. După cum oamenii cu preocupări comune pe pământ se întâlnesc mereu și caută să desfășoare activitatea care îi unește și împreună se simt bine, într-un anume fel tot așa este și în împărăția cerurilor, în sensul că oamenii care s-au străduit întreaga viață să facă fapte de milostenie vor fi într-un loc, în alte locuri se vor găsi postitorii, iubitorii de străini, rugătorii, îndelung răbdătorii, cei ce au viețuit în feciorie pe pământ, cei care au făcut ascultare, etc., pentru că „toți vor învia în Hristos, dar fiecare în ceata sa” (I Cor. 15,22-23).

Pe lângă sfinții care au lucrat o anumită virtute în viață și se găsesc împreună în împărăția lui Dumnezeu, există în rai și alte cete de sfinți, alcătuite din cei care au fost uniți încă de pe pământ de

slujirea comună a lui Dumnezeu. Din această categorie fac parte Sfinții Apostoli, proorocii, ierarhii, preoții, călugării etc.

Astăzi îl prăznuim pe Sfântul Dimitrie, care face parte din ceata mucenicilor din rai, împreună cu Sfinții: Mina (11 noiembrie), Elefterie (15 decembrie), Ștefan (27 decembrie), Haralambie (10 februarie), Gheorghe (23 aprilie), Ioan Valahul (12 mai), Pantelimon (27 iulie), Constantin Brâncoveanu (16 august), Fanurie (27 august) și mulți alții. Pe lângă aceștia, în împărăția lui Dumnezeu avem și mucenițe, precum: Ecaterina (25 noiembrie), Varvara (4 decembrie), Filoftea (7 decembrie), Tecla (19 august) și multe altele.

Sfântul Dimitrie a trăit în vremea împăraților Dioclețian și Maximian, fiind fiul guvernatorului cetății Tesalonicului. Din pricina prigoanei anticreștine declanșate de cei doi împărați, Dimitrie a fost botezat în taină de părinții săi și a primit o aleasă educație creștină pe ascuns. După ce Dimitrie a crescut, părinții lui s-au mutat din viața aceasta, lăsându-l stăpân peste multe averi. Auzind de moartea guvernatorului Tesalonicului, împăratul Maximian l-a chemat pe tânărul Dimitrie la el și l-a numit guvernatorul cetății, în locul tatălui său. Această numire a fost primită cu multă bucurie de tesaloniceni, iar Dimitrie s-a dovedit un bun cârmuitor al cetății, administrând cu multă înțelepciune treburile orașului. În ciuda prigoanei anticreștine din imperiu, Dimitrie Îl propovăduia cu multă îndrăzneală pe Hristos, aducând pe mulți la credința cea adevărată.

Pe când se întorcea biruitor dintr-un război cu sciții, Maximian a poruncit ca în fiecare cetate prin care trece să se jertfească zeilor. Ajungând în Tesalonic, împăratul l-a întrebat pe Dimitrie dacă este adevărat că el Îl propovăduiește pe Hristos și mulți locuitori ai cetății îmbrățișează credința creștină. Dimitrie și-a recunoscut faptele în fața împăratului, considerând că nu trebuie să se rușineze de ele și chiar a început să defaime închinarea la idoli. În această situație, împăratul a poruncit ca guvernatorul Tesalonicului să fie aruncat în temniță până după încheierea jocurilor organizate în cinstea venirii sale, pentru a avea mai mult timp să se ocupe de el.

Maximian era însoțit în toate călătoriile sale de un luptător vestit, pe nume Lie. Acesta era de neam vandal, fiind înalt, puternic și

înfricoșător la chip. La jocurile organizate fie la Roma, fie în altă parte a imperiului, Lie se lupta în arenă cu cei mai viteji gladiatori, biruindu-i pe toți, după care îi arunca în sulite, omorându-i.

Un tânăr creștin din Tesalonic, pe nume Nestor, a auzit că Lie ucide oamenii fără milă. Întrucât luptătorul vandal îi batjocorea pe creștini, Nestor s-a aprins de râvnă și a hotărât să se lupte cu el, pentru a ridica ocară de pe obrazul creștinilor. Întrucât îl cunoștea pe Sfântul Dimitrie, s-a dus la el în temniță și i-a cerut binecuvântarea să lupte și să-l biruie pe ucigașul nemilos. Însemnându-l pe frunte cu semnul crucii, Dimitrie i-a zis lui Nestor: „Du-te, căci pe Lie vei birui și pe Hristos vei mărturisi”.

Când Nestor a ajuns în arenă și și-a mărturisit dorința de a lupta cu Lie, împăratului i s-a făcut milă de el, pentru că l-a văzut firav la trup și frumos la chip. Maximian l-a chemat de-o parte pe tânăr și i-a spus că deși Lie a avut de înfruntat cei mai viteji luptători din întreg imperiul, nu a fost biruit de nici unul, de aceea este mai bine pentru el să renunțe la această luptă, în care își va găsi cu siguranță sfârșitul. Nestor însă nu a ținut cont de sfatul împăratului și a cerut să intre în arenă cu Lie. Începând lupta cu înfricoșătorul Lie, Nestor a strigat plin de credință: „Dumnezeu lui Dimitrie ajută-mi!” și îndată trântindu-l pe vandal la pământ, l-a omorât. Împăratului nu-i venea să creadă ceea ce vedea și întristându-se foarte mult de moartea luptătorului său preferat, l-a aruncat pe Nestor în închisoare. Aflând Maximian că Dimitrie l-a binecuvântat pe Nestor înaintea luptei cu Lie, și-a trimis ostașii la el în temniță, pentru a-l străpunge cu sulitele. Pe locul unde a fost omorât Sfântul Dimitrie se găsește astăzi în Tesalonic o biserică măreață închinată Sfântului, iar strada îi poartă numele.

A doua zi Maximian și-a trimis ostașii să-l omoare și pe Nestor, iar aceștia i-au tăiat capul chiar cu sabia împăratului.

Martiri pentru credință au existat din vechime și vor mai exista cât va fi lumea. În Vechiul Testament Dumnezeu a trimis mereu proroci în sânul poporului ales, pentru a-i întoarce pe evrei de la calea păcatului spre Dumnezeu, iar dintre aceștia mulți au plătit cu viața pentru că i-au muștrat pe cei păcătoși. Astfel, prorocul Isaia a fost tăiat cu fierăstrăul, Zaharia a fost omorât cu pietre, Sfântului Ioan

Botezătorul i s-a tăiat capul. Referindu-se la atitudinea evreilor față de prooroci, Mântuitorul le-a spus: „Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că zidiți mormintele proorocilor și le împodobiți pe ale dreptilor și ziceți: De am fi fost noi în zilele părinților noștri, n-am fi fost părtași cu ei la vărsarea sângelui proorocilor; așa încât voi înșivă mărturisiți că sunteți fii ai celor ce i-au ucis pe profeți. Dar voi întreceți măsura părinților voștri! Șerpi, pui de vipere, cum veți scăpa de osânda gheenei? De aceea, iată că Eu trimit la voi prooroci și înțelepți și cărturari; dintre ei veți ucide și veți răstigni; dintre ei veți biciui în sinagogi și-i veți urmări din cetate în cetate, ca să cadă asupra voastră tot sângele nevinovat ce s-a vărsat pe pământ, de la sângele dreptului Abel până la sângele lui Zaharia, fiul lui Varahia, pe care l-ați ucis între templu și altar. Adevărat grăiesc vouă, vor veni acestea toate peste neamul acesta! Ierusalime, Ierusalime, care-i omori pe prooroci și cu pietre ucizi pe cei trimiși la tine; de câte ori am vrut să-i adun pe fiii tăi așa cum își adună cloșca puii sub aripi, dar voi nu ați vrut” (Matei 23,29-37).

Vorbind despre chinurile proorocilor, Sfântul Pavel afirmă că aceștia „prin credință au biruit împărății, au făcut dreptate, au dobândit făgăduințe, au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, au scăpat de ascuțișul sabiei, s-au întărit din propria lor slăbiciune, s-au făcut puternici în războaie, năvălirile vrăjmașilor le-au preschimbato în fugă; iar alții au suferit batjocoriri și bice, ba chiar lanțuri și închisoare; au fost uciși cu pietre, au fost puși la cazne, au fost tăiați cu fierăstrăul, au murit uciși cu sabia, au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, strâmtorați, necăjiți, înjosiți, ei, de care lumea nu era vrednică, au rățacit în pustiuri, în munți, în peșteri și în crăpăturile pământului” (Evrei 11,33-34 și 36-38).

Mântuitorul Însuși a fost omorât de evrei pentru că i-a mustrat pentru păcatele lor. În cuvântarea sa, Sfântul Ștefan le spune evreilor că înaintașii lor i-au omorât pe prooroci, dar ei sunt mai răi decât părinții lor, pentru că l-au omorât pe Mântuitorul lumii, Cel vestit de prooroci: „Voi cei tari în cerbice și netăiați împrejur la inimă și la urechi, voi pururea Îi stați împotriva Duhului Sfânt; precum părinții voștri, așa și voi! Pe care dintre prooroci nu l-au prigonit părinții

voștri? Ei au omorât pe cei ce au prevestit sosirea Celui Drept, ai Cărui vânzători și ucigași v-ați făcut voi acum” (Fapte 7,51-52).

Asemenea Mântuitorului, toți Sfinții Apostoli, în afară de Sfântul Ioan, au suferit moarte martirică. De fapt Domnul Hristos le-a atras luarea aminte Sfinților Apostoli în timpul activității Sale publice: „Aduceți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul său. Dacă au păzit cuvântul Meu, și pe al vostru îl vor păzi; dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni” (Ioan 15,20) „și vă vor scoate pe voi din sinagogi; ba chiar va veni ceasul când tot cel ce vă va ucide va crede că aduce închinare lui Dumnezeu” (Ioan 16,2). După înviere, Mântuitorul i-a spus Sfântului Apostol Petru: „Adevărat, adevărat zic ție: Când erai mai tânăr te încingeai singur și umblai unde voiai; dar când vei îmbătrâni îți vei întinde mâinile și altul te va încinge și te va duce unde tu nu vrei. Iar aceasta a zis-o însemnând cu ce fel de moarte Îl va preamări el pe Dumnezeu” (Ioan 21,18-19). Creștinii primelor trei veacuri din Imperiul Roman au avut de înfruntat prigoane crunte. Istoria de aproape două mii de ani a Bisericii a fost mereu presărată cu perioade de persecuție, pentru că „diavolul umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită” (I Petru 5,8) și luptă din toate puterile împotriva celor care cred în Domnul Hristos și Îi urmează. În unele țări din Africa și din Asia, creștinii sunt persecutați și astăzi, însă cei ce cred în Mântuitorul au mereu în minte cuvintele Lui: „Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri; dar de cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri” (Matei 10,32-33). „Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; ci mai degrabă temeți-vă de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheenă” (Mat. 10,28). „Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi; și tot cel ce trăiește și crede întru Mine, nu va muri în veac” (Ioan 11,25-26).

Atitudinea pe care trebuie să o aibă creștinii în fața încercărilor vieții și chiar a morții pentru credință este foarte bine sintetizată de Sfântul Ioan Gură de Aur. Acesta a fost exilat din Constantinopol,

unde era patriarh, pentru că o muștrase pe împărăteasa Eudoxia pentru păcatele ei. Din exil, Sfântul a scris memorabilele cuvinte: „De este voia împărătesei să mă izgonească, să o facă. De va vrea să mă fierăstruiască, am pildă pe profetul Isaia. De va vrea să mă arunce în mare, îmi voi aduce aminte de profetul Iona. De îi este voia să mă bage în groapă, am pe Daniel băgat în groapa cu lei. De va vrea să măucidă cu pietre, am pe Ștefan întâiul mucenic care a pățimit aceasta. De va vrea să-mi ia capul, am pe Ioan Botezătorul. De va vrea să-mi ia averea, de o am, s-o ia, căci gol am ieșit din pânțele mamei mele, gol mă voi și duce din viață”.

Să-i avem ca exemple pe Sfântul Dimitrie, pe Nestor și pe toți mucenicii Bisericii, și să nu ne temem să-L mărturisim pe Dumnezeu înaintea oamenilor, cugetând pururea la cuvintele psalmistului: „Domnul este lumina mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este ocrotitorul vieții mele; de cine mă voi înfricoșa?” (Ps. 26,1-2). „Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul” (Ps. 117,6).

AMIN

Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou

(27 Octombrie)

Învățătura creștină a pătruns pe teritoriul țării noastre cu aproape două mii de ani în urmă, pentru că Sfântul Andrei, cel dintâi Apostol al Mântuitorului, a propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu în părțile noastre. Pe parcursul celor aproape două milenii de creștinism, dintre locuitorii țării noastre s-au ridicat numeroși sfinți, unii cunoscuți, alții necunoscuți nouă. Vom enumera câțiva dintre sfinții români: Sfântul Cuvios Ioan de la Prislop (13 septembrie), Sfânt Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș (15 septembrie), Sfântul Cuvios Mărturisitor Visarion (21 octombrie), Sfântul Cuvios Mărturisitor Sofronie de la Cioara (21 octombrie), Sfântul Mucenic Oprea (21 octombrie), Sfântul Preot Mărturisitor Ioan din Galeș (21 octombrie), Sfântul Preot Mărturisitor Moise Măcinic din Sibiel (21 octombrie), Sfântul Cuvios Daniil Sihastrul (18 decembrie), Sfântul Cuvios Ioan Casian (29 februarie), Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica (11 aprilie), Sfântul Ierarh Ilie Iorest (24 aprilie), Sfântul Ierarh Sava Brancovici (24 aprilie), Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș (24 aprilie), Sfântul Mucenic Ioan Valahul (12 mai), Sfântul Ierarh Ghelasie de la Râmeț (30 iunie), Sfântul Voievod Ștefan cel Mare (2 iulie), Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț (5 august), Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla (7 august), Sfinții Martiri Brâncoveni: Constantin Vodă cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache (16 august).

Între sfinții care au trăit în cele trei provincii românești, Țara Românească, Moldova și Transilvania, întâlnim domnitori, ierarhi, preoți, călugări și oameni simpli, ceea ce arată că la sfințenie sunt chemați și pot ajunge creștini din toate clasele sociale.

Pe lângă sfinții români, au existat unii străini care au viețuit în Țările Române și au ajuns la sfințenie, precum: Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul (27 septembrie), Sfântul Cuvios Paisie de la Neamț (15 noiembrie), Sfântul Cuvios Nicodim de la Tismana (26 decembrie), Sfântul Mucenic Montanus și soția sa Maxima (26 martie), Sfinții Mucenici: Zotic, Atal, Camasie și Filip de la Niculițel

(4 iunie), Sfinții Mucenici Epictet și Astion (8 iulie), Sfântul Ierarh Nifon, Patriarhul Constantinopolului (11 august) și mulți alții.

Unii sfinți nu au trăit în Țările Române, dar sfințele lor moaște se găsesc în țara noastră, precum: Sfânta Cuvioasă Parascheva (14 octombrie), Sfântul Grigorie Decapolitul (20 noiembrie), Sfânta Muceniță Filoftea (7 decembrie), Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava (2 iunie). În această categorie intră și Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou, pe care noi îl prăznuim astăzi, ale cărui sfinite moaște se odihnesc în așteptarea învierii în catedrala Sfinții Împărați Constantin și Elena din București.

Sfântul Dimitrie Basarabov a fost aromân din sudul Dunării. A trăit în secolul al XIII-lea, pe vremea Imperiului româno-bulgar condus de frații Petru și Ioniță Asan, într-un sat de pe malul râului Lom, numit Basarabov (Basarabi), situat în apropiere de cetatea Rusciuc.

Părinții lui erau cultivatori de pământ și crescători de animale. Dimitrie a vrut să învețe carte, dar pentru că părinții lui nu au avut posibilități materiale, a fost nevoit să muncească de mic, fiind păstor în satul natal. Ca păstor avea mult timp pentru rugăciune și meditație. Umblând cu animalele prin frumoasele locuri din jurul satului, Sfântul admira frumusețile creației lui Dumnezeu, cugetând la cuvintele Sfintei Scripturi: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria” (Ps. 18, 1).

Atât ca și copil, cât și ca tânăr, Dimitrie a fost foarte ascultător față de părinții săi, pe care îi însoțea în fiecare duminică și sărbătoare la biserică, fiind deosebit de blând și milostiv cu toți semenii.

Pe când umbla o dată cu animalele la păscut, a călcat din greșeală peste un cuib de pasăre, omorând puii din el. Simțindu-se vinovat de fapta lui, pe care nu o săvârșise cu voia, timp de trei ani de zile nu și-a mai încălțat piciorul cu care călcase cuibul, nici vara nici iarna.

În apropierea satului existau câteva mănăstiri, pe care Dimitrie le vizita ori de câte ori avea posibilitatea, fiind atras de modul de viață al călugărilor. De la ei a învățat înfrânarea, rugăciunea și ascultarea. Cu cât creștea Dimitrie, cu atât sporea în sufletul lui și

dorul după viețuirea în feciorie, ascultare și sărăcie. Cunoscându-și chemarea de sus și cugetând la cuvintele Mântuitorului: „Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Și cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie nu este vrednic de Mine” (Matei 10,37-38), și-a lăsat părinții și frații și, „luându-și crucea”, a intrat într-o mănăstire de lângă râul Lomului. După câțiva ani s-a retras într-o peșteră din apropierea satului natal, unde s-a nevoit fără să-l știe cineva dintre oameni, în post aspru, priveghere și rugăciune neîncetată spre slava lui Dumnezeu.

După mulți ani de nevoie și viață pustnicească, în care „lupta cea bună s-a luptat, călătoria a săvârșit și credința a păzit” (II Tim. 4,7), Dimitrie a primit înștiințare de la Dumnezeu despre momentul în care va trece la cele veșnice. Cunoscând că sfârșitul i se apropie, Sfântul și-a sporit și mai mult nevoițele, rugându-L pe Dumnezeu să-i ierte greșelile inerente vieții. Când ceasul mutării la Domnul a sosit, Sfântul s-a așezat între două lespezi de piatră din peșteră, ca într-un mormânt, și și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, pe Care L-a iubit atât de mult.

Trupul neputrezit al Sfântului a stat vreme îndelungată în acea peșteră, fără ca cineva să știe că se găsește acolo.

Într-un an, în urma unor ploii abundente, apa Lomului a crescut foarte mult și a ieșit din matcă, încât a smuls din rădăcină copacii de pe maluri, a rupt podurile de peste râu, și cărând trunchiuri de copaci și bolovani, a surpat peștera unde se odihneau moaștele Sfântului Dimitrie, care au ajuns sub apă, fiind acoperite de nisip și prundiș, pentru o lungă perioadă de timp. Locuitorii din împrejurimi au văzut de multe ori deasupra locului unde se găsea trupul Sfântului Dimitrie o lumină și socoteau că acolo este îngropată o comoară, dar nu s-au dus să vadă ce este.

Dumnezeu a descoperit însă, în vis, unei fete bolnave, locul unde se găseau moaștele Sfântului Dimitrie, spunându-i că dacă se va atinge de ele, va lua vindecare. Dimineața, fata le-a relatat părinților visul ei. Împreună cu preoții și mult popor, s-au dus cu toții la locul indicat de fată, unde au găsit moaștele sfântului întregi și strălucitoare

ca aurul. Le-au scos cu mare evlavie din apă și le-au dus în satul Basarabov, unde le-au așezat în biserică.

Fetița cea bolnavă s-a atins cu credință de sfintele moaște și a luat vindecare. Auzind minunea săvârșită, toți cei aflați în suferință au venit să se atingă de moaștele Sfântului Dimitrie și s-au însănătoșit, slăvind pe Dumnezeu, care lucra prin aceste sfinte moaște.

Auzind cele întâmplate în satul Basarabov, domnul Țării Românești din vremea aceea a trimis acolo preoți și demnitari, pentru a se interesa cum este păstrat trupul Sfântului. Pentru ca sfintele moaște să nu cadă în mâinile turcilor, domnitorul a vrut să le aducă la București. Când acestea au ajuns la Ruse, animalele care trăgeau carul nu au vrut să mai înainteze nici un pas. Ținând sfat, preoții și boierii care însoțeau sfintele moaște au hotărât să înjuge la car două juninci tinere și să le lase să meargă unde vor dori, socotind că aceasta va fi voia Sfântului Dimitrie. Junincile s-au oprit cu carul în mijlocul satului Basarabov. Cunoscând că aceasta este voia lui Dumnezeu și a Sfântului Dimitrie, domnitorul român a ridicat în Basarabov o biserică nouă, în care a fost așezat trupul sfântului.

Sfintele moaște au continuat să săvârșească minuni și în biserica cea nouă. După izbucnirea războiului ruso-turc (1769-1774), frontul se apropia tot mai mult de satul Basarabov, încât generalul Petru Saltâkov a hotărât să trimită sfintele moaște în Rusia, pentru a nu cădea în mâinile păgânilor. Un bun creștin din București, pe nume Hagi Dimitrie, i-a spus generalului că drumul până în Rusia este lung și plin de pericole, de aceea l-a sfătuit să ducă sfintele moaște la București, unde vor fi în siguranță, iar generalul a fost de acord.

Poporul din București, în frunte cu mitropolitul Grigorie, a primit cu multă bucurie și evlavie moaștele Sfântului Dimitrie, în luna iulie a anului 1774. Trupul nestricat al Sfântului a fost așezat cu mare alai în catedrala mitropolitană din București, unde se găsește și astăzi.

În timpul acela era o mare epidemie de ciumă în București, care a încetat după aducerea moaștelor Sfântului Dimitrie în capitala țării.

În decursul anilor, ca un părinte iubitor, Sfântul Dimitrie a purtat de grijă atât locuitorilor capitalei, cât și celor din întreaga țară, vindecând bolile celor ce au alergat și s-au închinat cu credință la racla

lui. Ca semn al recunoștinței noastre pentru faptele Sfântului Dimitrie, îi spunem în acatist: „Apărătorule al nostru din nevoi, pentru lucrarea de multe minuni, laude de mulțumiri aducem ție, noi, nevrednicii; ci ca cel ce ești minunat și preamilosiv, izbăvește-ne pe noi din toate nevoile ca să cântăm ție: bucură-te, făcătorule de minuni, Sfinte Părinte Dimitrie!”

În luna octombrie toate cele trei provincii românești sunt în sărbătoare. La 14 octombrie, moldovenii aleargă la moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva la Iași. În 21 octombrie, ardelenii își serbează Sfinții: Visarion, Sofronie de la Cioara, Oprea, Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel. În 27 octombrie este rândul muntenilor să se închine la moaștele Sfântului Dimitrie Basarabov. Acești sfinți, asemenea tuturor sfinților români, se roagă lui Dumnezeu pentru poporul nostru și pentru toți oamenii din lume, iar rugăciunile lor se înalță ca o tămâie cu bun miros la tronul lui Dumnezeu, înduplecându-L să-Și întoarcă ochii către noi.

Să nu zădărniciți prin păcate rugăciunile sfinților pentru noi, ci prin fapte bune să le urmăm exemplul, pentru că numai așa vom putea ajunge alături de ei, de Sfânta Fecioară și de Domnul Hristos în împărăția cerurilor.

AMIN

Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil

(8 Noiembrie)

În calendarul creștin în fiecare zi se pomenește câte un sfânt sau chiar mai mulți. Astfel sunt cinstiți proorocii din Vechiul Testament, apostolii din Noul Testament, mucenicii, cuvioșii și sfinții din primul veac creștin, până în zilele noastre.

Unii dintre cei pomeniți în calendarul creștin s-au distins de ceilalți, de aceea în ziua pomenirii lor s-a pus o cruce neagră. Alții s-au remarcat într-un mod deosebit, de aceea au cruce roșie în calendar, iar ziua în care sunt celebrați este sărbătoare.

Un astfel de popas duhovnicesc este ziua de astăzi, care este o zi cu totul deosebită, pentru că nu pomenește pe cineva din Vechiul sau Noul Testament, ori vreun sfânt de după aceștia, ci doi îngeri, pe sfinții arhangheli Mihail și Gavriil.

Îngerii au fost creați în prima zi a creației, „când Dumnezeu a făcut cerul și pământul” (Fac. 1,1). Sfinții Părinți ai Bisericii mărturisesc că prin „cer” se înțelege lumea îngerilor, adică lumea spirituală, iar prin „pământ” se înțelege lumea materială. Nu avem amintită expres în Sfânta Scriptură crearea îngerilor, dar ei în ziua a patra a creației existau, pentru că în această zi au fost create stelele, iar Dumnezeu mărturisește că atunci „când s-au făcut stelele, M-au lăudat cu glas mare toți îngerii Mei” (Iov 38,7).

Asemenea oamenilor și îngerii sunt după chipul lui Dumnezeu.

Există nouă cete îngerești dispuse în trei triade: tronuri, heruvimi, serafimi, domnii, puteri, stăpânii, începătorii, arhangheli și îngeri.

Unii rătăciți de la dreapta credință pretind că pe măsura abaterii proprii, fiecare din cetele cerești au primit numirea și treapta în care se află și au fost legate de trupuri spirituale, pentru pedepsirea abaterii lor spre rău. Această afirmație este greșită. Numai îngerii căzuți au păcătuit, ceilalți chiar s-au luptat cu ei, conduși de arhanghelul Mihail. Îngerii sunt cu totul curați, cum au fost creați la început. Nici una dintre puterile cerești nu a săvârșit vreun păcat după căderea demonilor, căci aceasta nu am cunoscut-o nici din

Dumnezeiasca Scriptură și nici vreunul din Părinții înțelepțiți de Dumnezeu n-a spus-o.

Puterile îngerești sunt fără de păcat, nu participă la rău, nici la uitare.

Puterile îngerești sunt veșnice: „Pusu-le-ai pe ele în veac și în veacul veacului” se spune în Psalmul 148,6. Sunt veșnice, dar nu împreună veșnice cu Dumnezeu, pentru că au fost create de Dumnezeu, deci au un început, pe când Dumnezeu este fără de început. Și sunt veșnice și nemuritoare prin voința lui Dumnezeu.

Îngerii au o existență supratemporală, adică viețuiesc într-un fel de timp copleșit de eternitate, dar nu sunt coeterni cu Dumnezeu. Modul lor de existență este asemenea celui din planul eshatologic, adică după sfârșitul lumii materiale. La ei nu există timpul fizic, deci nici moarte ori îmbătrânire (care sunt de fapt consecințele păcatului).

Îngerii au un fel de trup, după cum spune Sfântul Pavel că „sunt trupuri cerești și trupuri pământești” (I Cor. 15,40), dar natura acestui trup este ca para focului, conform Psalmului 103,5 unde se spune: „Cel ce faci pe îngerii tăi duhuri și pe slujitorii Tăi pară de foc”. Dacă au o anumită corporalitate, îngerii nu pot fi atotprezenți ca Dumnezeu și nu cunosc viitorul.

Se spune că Dumnezeu stă pe tronul Său. Să nu înțelegem însă un tron material, fie el chiar din fildeș, safir, diamant, sau alt material prețios, ci este vorba de un tron spiritual, pentru că Dumnezeu este spirit pur. Este vorba de tronuri, prima ceată îngerească. Tronurile au firea cea mai înaltă și sunt așezate imediat după Dumnezeu. Ele sunt teofore, adică purtătoare de Dumnezeu, pentru că îl poartă pe Acesta odihnindu-se în mod spiritual în ele. Tronurile, la fel ca și ceilalți îngeri, sălășluiesc în cer, de aceea se și spune la Isaia 66,1 că „cerul este tronul lui Dumnezeu”.

Îngerii sunt foarte mulți și depășesc numerele noastre materiale, de aceea nu putem ști câți sunt. Unii Sfinți Părinți spun că cele nouăzeci și nouă de oi ale păstorului sunt îngerii, iar oaia cea pierdută suntem noi, oamenii, conform celor spuse de Mântuitorul: „Care om dintre voi, având o sută de oi și pierzând din ele una, nu lasă pe cele nouăzeci și nouă în pustie și se duce după cea pierdută, până ce o găsește?” (Lc. 15,4). Deci numărul îngerilor este mult mai mare

decât al oamenilor. Acest număr este tot timpul constant, pentru că îngerii nu au gen și nu se înmulțesc.

Varietatea îngerilor este tot atât de mare ca și între popoarele lumii văzute, sau cu mult mai mare - spune Sfântul Ioan Gură de Aur - în această infinitate se manifestă bogăția infinită a imaginației și puterii lui Dumnezeu.

Sfânta Scriptură abundă în informații despre îngeri, cu toate acestea însă, numai trei îngeri sunt amintiți cu numele, este vorba de Mihail, Gavriil și Rafail.

Mihail este cunoscut drept conducătorul oștilor îngerești în lupta cu îngerii căzuți, conduși de Satan. Rafail ne este cunoscut din cartea Tobit din Vechiul Testament, iar Gavriil apare ca vestitor al nașterii Mântuitorului și a Sfântului Ioan Botezătorul. Numele acestor îngeri nu sunt alese la întâmplare, ci fiecare are o semnificație. Îngerii sunt mesageri ai lui Dumnezeu, slujitori ai Lui, de aceea numele lui Dumnezeu se leagă de misiunea lor pe pământ. Vechiul Testament s-a scris în ebraică. În această limbă Dumnezeu este numit Elohim, sau prescurtat El, de aceea în numele îngerilor este întotdeauna inclusă particula „El”, pentru a lega misiunea îngerului respectiv pe pământ de numele lui Dumnezeu.

Când o parte de îngeri, conduși de Satana, s-au răzvrătit împotriva lui Dumnezeu, ceilalți îngeri, sub conducerea arhanghelului Mihail (în ebraică Michael), s-au luptat cu ei și i-au biruit în numele Domnului. Mihail în ebraică înseamnă: „Cine este ca Dumnezeu?”.

Îngerul Rafail (în ebraică Rafael) a fost trimis de Dumnezeu lui Tobie, pentru a tămădui pe Tobit, tatăl acestuia, de o boală grea de ochi. Rafail în limba ebraică înseamnă: „Dumnezeu este vindecătorul meu”.

Omul a păcătuit și se îndepărta de Dumnezeu, care a hotărât să-l mântuiască. Mesager al lui Dumnezeu a fost arhanghelul Gavriil (în ebraică Gabriel), care a vestit Fecioarei Maria hotărârea lui Dumnezeu și faptul că ea a fost aleasă să nască pe Mântuitorul. Pentru că Fecioara Maria a zămislit fără bărbat, îngerul i-a spus: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri” (Lc. 1,35). Gavriil în ebraică înseamnă: „Bărbat este Dumnezeu”.

Evreii erau înconjurați de popoare păgâne politeiste, care se închinau la mulți zei sau dumnezei. În această situație, Sfânta Treime este voalat amintită în Vechiul Testament, tocmai pentru a nu confunda evreii pe Dumnezeu cel Unul în ființă dar întreit în persoane cu trei dumnezei, sau pentru a nu fi acuzați de politeism de popoarele vecine, care nu puteau înțelege taina unui Dumnezeu în trei persoane.

Tot în acest cadru îngerii puteau fi înțeleși ca dumnezei, sau ca manifestări ale lui Dumnezeu, de aceea relatările despre îngeri sunt făcute cu mare grijă și numele lor sunt foarte sugestive. Având în vedere numele îngerilor, este clar că aceștia nu erau confundați cu Dumnezeu, ci se dovedeau numai niște slujitori ai Lui.

Fiecare om are un înger păzitor. Nu numai oamenii, ci și popoarele au îngeri păzitori. Poporul ales îl avea pe arhanghelul Mihail. La Daniel 10,13 citim despre îngerul păzitor al Persiei, iar la Daniel 10,20 despre îngerul păzitor al Greciei.

Lui Faraon și lui Nabucodonosor în Vechiul Testament, visele misterioase pe care le-au avut le-au venit prin îngeri, precum și tălmăcirile lor. Iosif în Egipt și Daniel în Babilon au descoperit și au interpretat vedeniile prin intermediul îngerilor păzitori ai acelor neamuri, care le-au descoperit visele din voia lui Dumnezeu.

Îngerii îl văd pe Dumnezeu în mod direct, nemijlocit de ceva material, cum vedem noi, oamenii. Ei primesc cunoștința divină direct, noi o primim în simboluri. Dar nici îngerii nu îl văd pe Dumnezeu așa cum este El, ci cât pot ei cuprinde. Ființa lui Dumnezeu le este necunoscută și îngerilor.

Primele cete îngerești primesc direct de la Dumnezeu iluminările Lui. Celelalte cete primesc iluminările și darurile lui Dumnezeu prin intermediul cetelor superioare lor. De exemplu soarele luminează cu toată lumina sa norii, dar cei de sub nori văd doar ce trece de aceștia. Aceasta se întâmplă pentru că nu pot primi toți îngerii aceeași cunoștință, nu sunt capabili cei din cetele de jos să se umple de Dumnezeu ca și cetele de sus.

Îngerii din cer nu cunosc ce este Dumnezeu în ființa Lui, dar și cel mai de jos dintre îngeri are mai multă cunoștință despre Dumnezeu decât apostolii și decât toți teologii Bisericii. Mântuitorul Hristos a

spus: „Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul; totuși cel mai mic în împărăția cerurilor este mai mare decât el” (Mat. 11,11).

Îngerii nu au glas, ci se roagă neîncetat cu mintea lui Dumnezeu. Noi, oamenii, comunicăm între noi prin dialog, producând prin vorbire vibrații ale aerului și ideea astfel exprimată prin cuvânt, se transmite la urechile celor ce ascultă, de la trup la trup. În împărăția cerurilor nu este așa, ci îngerii fiind lipsiți de trup material înaintează unii către alții și își recunosc gândurile unii altora, mai clar decât prin orice cuvânt, comunicând ideile între ei în tăcere.

Ce trebuie să învățăm noi de la îngeri este statornicia în bine. Și ei sunt liberi, ca și noi, de aceea a putut cădea diavolul dintre îngeri, dar ceilalți îngeri s-au luptat cu Satana și cu slujitorii lui. Așa să facem și noi. Să ne opunem păcatului și să ne apropiem de Dumnezeu prin virtute.

AMIN

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului

(21 Noiembrie)

În urma căderii omului în păcat și a alungării lui din rai, Dumnezeu a hotărât să-l mântuiască. Întrucât omul nu se putea mântui singur, „iar pentru că cele ce sunt cu neputință la oameni, sunt cu putință la Dumnezeu” (Luca 18,27), mântuirea omului a fost lucrată de Dumnezeu Însuși. Cu siguranță mântuirea omului și a lumii nu s-a realizat ușor, ci a fost un proces îndelungat, cu multe etape, în care Dumnezeu a pregătit lumea pentru nașterea Fiului Său și primirea învățaturii Lui mântuitoare. Momentul în care lumea a fost pregătită pentru întruparea Fiului lui Dumnezeu este numit foarte sugestiv de Sfântul Apostol Pavel „plinirea vremii” (Gal. 4,4).

Astăzi prăznuim unul dintre importantele momente pregătitoare ale procesului de mântuire a omului, și anume intrarea în biserică a Maicii Domnului.

Cunoaștem cu toții modul miraculos al nașterii Sfintei Fecioare Maria. Părinții ei, Ioachim și Ana, erau oameni în vârstă, cu frică de Dumnezeu, dar nu puteau avea copii. În această situație ei s-au rugat fierbinte lui Dumnezeu să-i miluiască cu un copil. După mulți ani, Domnul le-a ascultat rugăciunile și a trimis un înger, care le-a vestit că vor avea o fiică. De bucurie că rugăciunea le-a fost împlinită, Ioachim și Ana au promis că își vor închina fata lui Dumnezeu, de aceea după naștere, Sfânta Fecioară Maria a stat în casa părinților ei până la vârsta de trei ani, când a fost dusă la templul din Ierusalim și închinată Domnului.

Noi obișnuim să numim sărbătoarea de astăzi „intrarea în biserică a Maicii Domnului”, deși Sfânta Fecioară a fost dusă la templul din Ierusalim, pentru că Biserica a fost înființată numai de Domnul Hristos. La acest templu erau crescute în frica lui Dumnezeu mai multe fecioare, nu numai Fecioara Maria, totuși Sfânta Fecioară Maria a fost singura fată care a avut vreodată acces în Sfânta Sfintelor.

Templul din Ierusalim avea două încăperi: Sfânta și Sfânta Sfintelor.

În Sfânta se aflau masa, pâinile punerii înainte pentru slujbă și sfeșnicul cu șase brațe. Aici tămâia zilnic câte un preot, prin tragere la sorți.

În Sfânta Sfintelor se găseau altarul tămâierii, care era tot de aur și chivotul legământului, ferecat peste tot cu aur. În chivot se păstra urna de aur, în care era un vas cu mană, toiagul lui Aaron care odrăslise și tablele legii. Deasupra chivotului erau doi heruvimi ai măririi, care umbreau altarul împăcării. Aici intra numai arhiereul, o dată pe an, cu sânge de animale, adus ca jertfă pentru popor.

Mana din urna de aur se păstra pentru aducere aminte evreilor că au fost hrăniți de Dumnezeu cu ea în pustie timp de patruzeci de ani. Dumnezeu i-a poruncit lui Moise: „Umple cu mană un omer, ca să se păstreze în viitor urmașilor voștri, ca să vadă pâinea cu care v-am hrănit Eu în pustie, după ce v-am scos din țara Egiptului. Iar către Aaron a zis Moise: «Ia un vas de aur și toarnă în el un omer plin cu mană și pune-l înaintea Domnului, ca să se păstreze în viitor pentru urmașii voștri!» Și l-a pus Aaron înaintea chivotului mărturiei, ca să se păstreze, cum poruncise Domnul lui Moise” (Ieș. 16,32-34).

Toiagul lui Aaron care odrăslise era păstrat în Sfânta Sfintelor pentru că prin el a adevărat Dumnezeu că îl alesese drept preot pe Aaron și pe urmașii lui, atunci când și alți evrei au vrut să devină preoți. Această minune este relatată în Sfânta Scriptură: „A grăit Domnul lui Moise și a zis: «Spune fiilor lui Israel și ia de la ei, de la toate căpeteniile lor, după seminții, douăsprezece toiage, câte un toiag de fiecare seminție, și numele fiecărei căpetenii scrie-l pe toiagul său; iar numele lui Aaron să-l scrii pe toiagul lui Levi, căci un toiag vor da de fiecare căpetenie de seminție. Toiegele acelea să le pui în cortul adunării înaintea chivotului legii, unde Mă arăt ție. Și va fi că toiagul omului pe care-l voi alege va odrăsli; și așa voi potoli cârtirea fiilor lui Israel, cu care cârtesc ei împotriva voastră». Și Moise a spus acestea fiilor lui Israel și toate căpeteniile lor i-au dat toiegele, câte un toiag de fiecare căpetenie, adică douăsprezece toiege, după cele douăsprezece seminții ale lor; și toiagul lui Aaron era între toiegele lor. Apoi Moise a pus toiegele înaintea Domnului, în cortul adunării. Iar a doua zi a intrat Moise și Aaron în cortul adunării și iată toiagul lui Aaron, din casa lui Levi, odrăslise, înmugurise, înflorise și făcuse migdale. Și atunci a scos Moise toate toiegele de la fața Domnului la toți fiii lui Israel; și au văzut și și-au luat fiecare toiagul său. Apoi a zis Domnul

către Moise: «Pune iar toiagul lui Aaron înaintea chivotului legii spre păstrare, ca semn pentru fiii neascultători, ca să înceteze de a mai cârți împotriva Mea, ca să nu moară!» Și a făcut Moise așa; cum îi poruncise Domnul așa a făcut” (Numerii 17,1-11).

Tablele legii primite de Moise de la Dumnezeu pe Muntele Sinai erau păstrate în Sfânta Sfințelor, pentru că acestea reprezentau legea după care erau conduși evreii. Întrucât au existat două rânduri de table ale legii, vom prezenta istoria lor din Sfânta Scriptură. „După ce a încetat Dumnezeu de a grăi cu Moise, pe Muntele Sinai, i-a dat cele două table ale legii, table de piatră, scrise cu degetul lui Dumnezeu” (Ieș. 31,18). „Iar Moise, întorcându-se; s-a pogorât din munte, cu cele două table ale legii în mână, scrise pe amândouă părțile lor - pe o parte și pe alta erau scrise. Tablele acestea erau lucrul lui Dumnezeu și scrierea era scrierea lui Dumnezeu, săpată pe table. Atunci, auzind Iosua glasul poporului răsunând, a zis către Moise: «În tabără se aud strigăte de război». Iar Moise a zis: «Acesta nu este glas de biruitori, nici glas de biruiți; ci eu aud glas de oameni beți». Iar după ce s-a apropiat de tabără, el a văzut vițelul și jocurile și, aprinzându-se de mânie, a aruncat din mâinile sale cele două table și le-a sfărâmat sub munte” (Ieș. 32,14-19). „Atunci a zis Domnul către Moise: «Cioplește două table de piatră, ca cele dintâi, și suie-te la Mine în munte și voi scrie pe aceste table cuvintele care au fost scrise pe tablele cele dintâi, pe care le-ai sfărâmat. Să fii gata dis-de-dimineată și dimineată să te sui în Muntele Sinai și să stai înaintea Mea acolo pe vârful muntelui. Dar nimeni să nu se suie cu tine, nici să se arate în tot muntele: nici oi, nici vite mari să nu pască împrejurul acestui munte». Deci a cioplit Moise două table de piatră, asemenea cu cele dintâi, și, sculându-se dis-de-dimineată, a luat Moise în mâini cele două table de piatră și s-a suit în Muntele Sinai, cum îi poruncise Domnul. Atunci S-a pogorât Domnul în nor, iar Moise a stat acolo la Domnul patruzeci de zile și patruzeci de nopți; și nici pâine n-a mâncat, nici apă n-a băut. Și a scris Moise pe table cuvintele legământului: cele zece porunci. Iar când se pogora Moise din Muntele Sinai, având în mâini cele două table ale legii, el nu știa că fața sa strălucea, pentru că grăise Dumnezeu cu el” (Ieș. 34,1-5 și 28-29)

Mana cu care s-au hrănit evreii în pustie simbolizează nașterea Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria. Așa cum mana cădea din cer, fără să fi crescut din vreo sămânță cultivată de om pe pământ, tot așa și Fiul lui Dumnezeu se naște din Fecioara Maria fără sămânță bărbătească.

Toiagul lui Aaron care a odrăslit este de asemenea simbol al zămislirii și nașterii Fiului lui Dumnezeu din Sfânta Fecioară Maria fără sămânță bărbătească, pentru că așa cum un toiag nu poate da vâlstare, tot așa o fecioară nu poate naște, dar legile firii au fost biruite la zămislirea Fiului lui Dumnezeu în pântecul preacurat al Fecioarei Maria, pentru că Duhul Sfânt s-a pogorât peste ea și puterea Celui Preaînalt a umbrît-o.

Templul din Ierusalim era înconjurat de un pridvor și de mai multe curți. Prima, imediat lângă templu, era a preoților, unde se găseau altarul de jertfă (pe care se aduceau jertfele poporului) și baia de aramă pentru spălările rituale. În cea de-a doua curte, a israeliților de rând, stăteau doar bărbații, iar la răsărit de aceasta se găsea curtea femeilor, care puteau privi de la distanță ceremonialul care se oficia la templu.

Primul templu al evreilor a fost ridicat în șapte ani de înțeleptul rege Solomon (cca 971-931 î. d. Hr.). Când a fost gata, acesta se putea număra printre minunile lumii. Era zidit din marmură albă și acoperit din același material. Pe acoperiș erau înfipte cuie de aur, cu partea ascuțită în sus, pentru a nu se așeza păsările să-l murdărească. Văzut din depărtare semăna cu un munte de zăpadă, care strălucește în soare. Acest templu a dăinuit până-n 586 î. d. Hr., când a fost jefuit și incendiat de babilonienii conduși de Nabucodonosor, iar evreii au fost duși în robie.

În anul 538 î. d. Hr. robia babilonică s-a încheiat și evreii întorși au avut o primă grijă: rezidirea jertfelnicului din curtea templului.

Peste doi ani evreii au pus temelii noului templu, dar din cauza uneltirilor samarinenilor și a sărăciei din Țara Sfântă de după robie, lucrările de zidire au durat cincisprezece ani. Când templul a fost gata, era mai mare decât cel al lui Solomon, dar departe de a fi ceea ce a fost vechiul templu. Bătrânii care apucaseră și templul lui Solomon, când priveau la modestia noului templu și își aduceau aminte de

măreția și strălucirea celuiilalt, începeau să plângă. Proorocul Agheu însă îi mângâia și le zicea că „slava acestui templu de pe urmă va fi mai mare decât a celui dintâi” (Agheu 2,9), pentru că în el va intra Mesia cel așteptat.

În anul 37 î. d. Hr. regele Irod cel Mare s-a apucat de renovarea templului. Lucrările au fost foarte amănunțite, încât s-a socotit că templul a fost rezidit. Pereții au fost făcuți din marmură albă, iar acoperișul a fost aurit, încât templul a fost adus la strălucirea vechiului templu al lui Solomon.

Aici a stat Fecioara Maria timp de doisprezece ani, în perpetuă rugăciune, studiind Scripturile Vechiului Testament și fiind educată cu multă atenție de femeile care aveau grijă de ea.

Evreii țineau foarte mult la templul lor, care era centrul spiritual al întregii vieți din Palestina. Orice copil de parte bărbătească era închinat lui Dumnezeu și tăiat împrejur la templu. De asemenea, fiecare familie de evrei trebuia să se închine la templul din Ierusalim cel puțin o dată în viață. Înțelegem astfel călătoria la templu a unor familii de evrei din Nazaret, printre care erau și Maica Domnului cu dreptul Iosif și Iisus la vârsta de doisprezece ani (Luca 2,42-51).

De asemenea înțelegem ce provocare au fost pentru evrei cuvintele Domnului Hristos: „Dărâmați templul acesta și în trei zile îl voi ridica. Și au zis deci iudeii: În patruzeci și șase de ani s-a zidit templul acesta (atâta timp a durat rezidirea începută de Irod cel Mare). Și Tu îl vei ridica în trei zile?” (Ioan 2,19-20). Dar evanghelistul Ioan subliniază că Mântuitorul „vorbea despre templul trupului Său. Deci, când s-a sculat din morți, ucenicii Lui și-au adus aminte că aceasta o spusese și au crezut Scripturii și cuvântului pe care îl spusese Iisus” (Ioan 2,21-22).

Mântuitorul a făcut însă o profeție și despre templul din Ierusalim: „Unii vorbeau despre templu că este împodobit cu pietre frumoase și cu podoabe, iar Iisus a zis: Vor veni zile când, din cele ce vedeți, nu va rămâne piatră pe piatră care să nu se risipească” (Luca 21,5-6). Profeția s-a împlinit în anul 70, când revolta iudaică antiromană a fost înăbușită, iar templul a fost distrus până la temelii.

De atunci evreii nu mai au templu. Pe locul templului din Ierusalim se ridică astăzi impunătoarea moschee a lui Omar.

După cei doisprezece ani petrecuți în templu, Fecioara Maria nu mai putea fi ținută aici, pentru că așa prevedea legea evreiască. Pentru că Fecioara Maria fusese închinată de mică lui Dumnezeu de către părinții ei, nu se putea căsători. În această situație, preoții de la templu s-au rugat lui Dumnezeu să-i lumineze ce să facă. La îndemnul Domnului, preoții au ales doisprezece bărbați din seminția lui David care nu erau căsătoriți, le-au luat toiegele și le-au pus peste noapte în sfânta sfintelor, rugându-se lui Dumnezeu să le arate pe cine îl alege El să aibă grijă de Fecioara Maria. A doua zi dimineață au constatat că toiagul lui Iosif, un om bătrân cu viață sfântă, înverzise, iar deasupra lui era așezat un porumbel alb. Înțelegând că acest semn este de la Dumnezeu, Sfânta Fecioară a fost logodită cu dreptul Iosif, pentru a-și putea dedica în întregime viața lui Dumnezeu, trăind în curăție, iar cei doi s-au mutat în Nazaret.

Ce putem învăța din atitudinea Sfintei Fecioare Maria la templu este stăruința în rugăciune și curăția. Ea a fost cea mai curată ființă care a trăit pe pământ, singura care a fost vrednică să dea naștere Fiului lui Dumnezeu.

Noi nu locuim în biserică, dar venim mereu în ea. Aici învățăm ce trebuie să facem pentru a ne mântui. Să și împlinim ceea ce știm, pentru că numai așa vom putea ajunge alături de Domnul Hristos, de Maica Domnului și de sfinți în rai.

AMIN

Sfântul Apostol Andrei cel Întâi chemat

(30 Noiembrie)

Pentru mântuirea omului și a lumii, Dumnezeu Tatăl a trimis în lume pe Fiul Său, „căci așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Căci n-a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască, prin El, lumea” (Ioan 3,16-17). Mântuitorul și-a desfășurat întreaga Lui activitate între evrei și chiar a afirmat: „Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel” (Matei 15,24). Pentru chemarea neamurilor la credință, Domnul Hristos și-a ales doisprezece Apostoli, pe care după ce i-a învățat tainele împărăției lui Dumnezeu (Matei 13,11), i-a trimis în lume, zicând: „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi” (Ioan 20,21), „drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă” (Matei 28,19,20). Sfântul Evanghelist Marcu redă și el această poruncă a Mântuitorului: „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi” (Marcu 16,15-16). Pe lângă cei doisprezece Apostoli aleși de Mântuitorul la începutul activității Sale publice, după învierea din morți și înălțarea cu trupul la cer, Domnul Hristos l-a chemat la apostolie și pe Saul, cel ce avea să fie Sfântul Pavel, pe care l-a rânduit să fie Apostolul neamurilor, după cum i-a mărturisit lui Anania: „Acesta Îmi este vas ales, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor și a regilor” (Fapte 9,15). Sfântul Pavel îi scrie și el lui Timotei despre aceasta: „Eu spre aceasta am fost pus, propovăduitor, apostol și învățător al neamurilor” (II Tim. 1,11).

După înălțarea Domnului cu trupul la cer și pogorârea Sfântului Duh, Apostolii au tras sorți, pentru a ști fiecare unde i-a rânduit Dumnezeu să propovăduiască Evanghelia împărăției cerurilor. Sfântului Apostol Andrei i-a revenit misiunea de a răspândi cuvântul Evangheliei în mai multe țări, printre care și la noi.

Despre Sfântul Apostol Andrei avem multe date în Sfânta Scriptură. El era fiul lui Iona din Betsaida Galileii (Ioan 1,44), a locuit o vreme în Capernaum, cu fratele său Petru (Marcu 1,21 și 29) și amândoi erau pescari (Matei 4,18). Sfântul Andrei a fost ucenicul Sfântului Ioan Botezătorul (Ioan 1,35-40), iar atunci când acesta i l-a arătat pe Domnul Hristos și i-a zis că El este „Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii” (Ioan 1,29), a urmat Mântuitorului, fiind cel dintâi Apostol. El l-a adus apoi pe fratele său Petru la Domnul. Acest episod este relatat în Sfânta Evanghelie după Ioan: „Andrei i-a zis lui Simon, fratele său: am găsit pe Mesia și l-a adus la Iisus. Iisus, privind la el, i-a zis: Tu ești Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chefa” (Ioan 1,41-42).

Sfântul Apostol Andrei a propovăduit în Bitinia, Bizantia, Tracia, Macedonia, în ținuturile din jurul Mării Negre, până la Scythia Minor (Dobrogea de astăzi) și Crimeea, răspândind Evanghelia împărăției lui Dumnezeu din nordul Mării Negre, până în sudul Greciei. Asemenea celorlalți Apostoli (cu excepția Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan), și-a încheiat viața ca martir, în orașul Patras din sudul Greciei, fiind răstignit cu capul în jos, pe o cruce în formă de X, care de atunci îi poartă numele. După mai multe strămutări, sfințele sale moaște se odihnesc, în zilele noastre, în catedrala din Amalfi, în Italia. În urma unei hotărâri a Vaticanului, capul Sfântului Andrei a fost trimis Bisericii Ortodoxe a Greciei și a fost așezat în biserica cu hramul „Sfântul Andrei” din orașul Patras.

Faptul că poporul român a fost creștinat de un Apostol, în timp ce alte popoare mai mari decât al nostru nu au beneficiat de un astfel de privilegiu, îi face pe unii străini să nege prezența Sfântului Apostol Andrei la „gurile Dunării”, motivându-și afirmația prin faptul că Sfânta Scriptură nu menționează acest fapt. Acestora noi le răspundem că nici despre Sfântul Apostol Petru nu se afirmă nicăieri în Scriptură că a fost la Roma. Cu toate acestea, Biserica Romano Catolică susține cu tărie că el a propovăduit la Roma, a fost chiar primul episcop de aici (ori noi știm că Apostolii nu au fost episcopi) și a fost martirizat în acest oraș. La fel, nici despre Sfântul Apostol

Toma nu se afirmă în Scriptură că a fost în India, ori nici un om serios nu neagă acest fapt.

Pentru susținerea afirmației noastre, că Sfântul Apostol Andrei a propovăduit în Dobrogea, vom prezenta mai multe argumente.

Scythia Minor, Dobrogea de astăzi, a fost colonizată de greci. Ca dovadă stau vechile porturi Tomis, Callatis și Istria, datând încă din veacurile VI-V î. d. Hr. Datorită poziției sale strategice, Dobrogea a intrat sub stăpânirea Romei mult mai devreme decât restul Daciei. În anul 28 î. d. Hr. Crassus o anexează provinciei Moesia. Romanii au concentrat aici trupe militare (Legiunea a V-a Macedonica) și au întărit cetățile de pe malurile Dunării, transformând Dobrogea într-un bastion care domina câmpia munteană. În anul 63 î.d.Hr. generalul roman Pompei a cucerit Palestina, pe care a anexat-o Imperiului Roman.

Prin lucrarea lui Dumnezeu, în ziua Cincizecimii „erau în Ierusalim bărbați cucernici din toate neamurile care sunt sub cer: parți, mezi, elamiți, cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia, în Pamfilia, în Egipt, în părțile Libiei cea de lângă Cirene, romani, cretani, arabi, iudei și prozeliți” (Fapte 2,5-11). Datorită faptului că atât locuitorii Țării Sfinte, cât și cei ai Dobrogei se găseau în același Imperiu, le oferea posibilitatea de a circula liber în toate părțile acestuia, de aceea prezența unor greci din Scythia Minor sau chiar a unor băștinași de aici în Ierusalim la Cincizecime, nu este exclusă. Marea Neagră se numea pe atunci Pontul Euxin, deci când Scriptura îi amintește pe locuitorii din Pont, se referă la cei ce locuiau pe țărmurile Pontului Euxin. Printre „cele trei mii de suflete” menționate în Sfânta Scriptură că s-au botezat de Rusalii (Fapte 2,41), pot fi și locuitori din Scythia Minor, care i-au putut ruga pe Apostoli să propovăduiască cuvântul Domnului și în țara lor.

Sfântul Ipolit (cca. 170-236) este primul autor care consemnează faptul că Sfântul Apostol Andrei a vestit cuvântul Evangheliei sciților și tracilor. Episcopul Eusebiu din Cezareea Palestinei (265-339), cel mai de seamă istoric din veacurile primare, amintește în Istoria sa bisericească faptul că Sfântul Apostol Andrei a propovăduit în Dacia Pontică. Călugărul Epifanie (sec. VIII) afirma în

„Viața Sfântului Apostol Andrei” că între popoarele evanghelizate de el se numărau și sciții.

Despre răspândirea învățaturii creștine și în rândul locuitorilor de la „gurile Dunării”, se referă Sfântul Iustin Martirul și Filosoful (+165) în lucrarea sa «Dialog cu iudeul Trifon», unde scrie că „nu există nici un neam din cei ce trăiesc în căruțe și în corturi și cresc vite, la care să nu se facă rugăciuni în numele lui Hristos cel răstignit”. De asemenea apologetul Tertulian din Cartagina (cca. 160-240) afirmă în lucrarea sa intitulată «Împotriva iudeilor» că Hristos „stăpânește și în ținuturile sarmaților, dacilor, germanilor și sciților”.

În Dobrogea există toponimice și hidronimice preluate de la numele Sfântului Apostol Andrei, cum ar fi „pârâul Sfântului Andrei”, „peștera Sfântului Andrei” etc., care atestă trecerea celui dintâi Apostol prin aceste părți și care nu se justifică altfel. De asemenea, Sfântul Andrei este pomenit într-o serie de colinde, legende și obiceiuri, atât din Dobrogea, cât și din Basarabia.

Prin locurile pe unde a trecut, la fel ca și ceilalți Apostoli, Sfântul Andrei a propovăduit Evanghelia împărăției lui Dumnezeu, a botezat persoanele atrase de învățătura Mântuitorului și a hirotonit preoți, întemeind în acest fel primele comunități creștine. Lipsa unor mărturii epigrafice și arheologice creștine în Scythia Minor din veacul I se datorează faptului că noua învățătură creștină era considerată în statul roman drept o religie interzisă, deci creștinii nu-și puteau zidi biserici, pentru a nu-și atrage prigoana autorităților de stat. La aceasta se adaugă și faptul, îndeobște cunoscut, că primii creștini se recrutau mai ales dintre oamenii săraci, care erau încântați că noua credință îi făcea egali cu stăpânii lor, iar aceștia nu aveau posibilitatea materială de a-și ridica locașuri de cult. Inexistența unor astfel de mărturii s-ar mai putea datora fie distrugerii lor de unele popoare migratoare, fie nedescoperirii lor până în prezent.

Faptul că cea mai veche episcopie atestată documentar pe teritoriul țării noastre este cea de la Tomis (Constanța de astăzi), numărul mare de martiri din Scythia Minor din secolele III și IV, bazilicile descoperite aici, datând din secolele IV-VI, precum și numeroasele obiecte cu caracter creștin găsite în întreaga Dobroge,

sunt alte dovezi incontestabile ale trecerii Sfântului Apostol Andrei prin aceste locuri.

Toate cele amintite până acum demonstrează fără drept de tăgadă faptul că noi am fost creștinați de Sfântul Apostol Andrei, ilustrează vechimea creștinismului la noi, iar dovada vie a continuității vieții creștine pe aceste meleaguri este însuși poporul român, care nu s-a rupt de originile lui creștine, nici nu le-a renegat.

Ținând cont de prezența Sfântului Apostol Andrei la „gurile Dunării”, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin hotărârea numărul 3399/1997, a decis ca ziua de pomenire a Sfântului Andrei să fie însemnată cu cruce roșie în calendarul creștin, numindu-l: „Ocrotitorul României”, iar prin hotărârea numărul 4972/2001, a declarat ziua de 30 Noiembrie sărbătoare bisericească națională.

Dacă noi, românii, nu am primit de la Dumnezeu darul de a fi un popor misionar și de a răspândi la alții învățătura Domnului Hristos, cum au făcut-o grecii de pildă, prin Sfinții Chiril și Metodiu sau alți misionari, ori cum au procedat spaniolii și portughezii cu coloniile lor, noi am fost în schimb păstrători a ceea ce am primit. Dacă nu am schimbat pe alții, ne-am transformat și modelat pe noi înșine după învățătura Domnului Hristos. Așa se explică firea tolerantă și pașnică a românului.

Avem convingerea că prin poporul român, singurul popor latin, deci de natură apuseană, dar de credință ortodoxă, răsăriteană, se vor face pași importanți în unirea Bisericilor. Pe bună dreptate, unirea Bisericilor, pentru care noi ne rugăm la fiecare slujbă, va fi o adevărată minune dumnezeiască, dar cu siguranță poporul nostru va avea o contribuție considerabilă la aceasta, pentru că minunile chiar dacă sunt săvârșite de Dumnezeu, Acesta lucrează prin oameni.

Faptul că poporul nostru a fost chemat de un Apostol la credința cea adevărată, nu trebuie să reprezinte pentru noi un motiv de mândrie, pentru că această chemare implică mari responsabilități, conform celor spuse de Mântuitorul: „De n-aș fi venit și nu le-aș fi vorbit, păcat nu ar avea; dar acum n-au cuvânt de dezvinovățire pentru păcatul lor” (Ioan 15,22), „căci sluga aceea care a știut voia Stăpânului și nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia Lui, va fi

bătută mult, pentru că oricui i s-a dat mult, mult i se va cere, și cui i s-a încredințat mult, mai mult i se va cere” (Luca 12,47-48). Drept aceea, dacă un Apostol a fost rânduit să propovăduiască în țara noastră cuvântul Evangheliei, ceea ce dovedește că Dumnezeu ne-a ales pentru împărăția Sa, și noi avem datoria să răspundem chemării lui Dumnezeu și să ne străduim pe cât ne stă în putință să împlinim voia Lui exprimată în porunci, pentru că numai așa ne vom ridica la înălțimea chemării noastre și vom putea ajunge în rai.

AMIN

Sfântul Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei

(6 Decembrie)

Astăzi îl sărbătorim pe Sfântul Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei, un Sfânt foarte popular și îndrăgit de toți creștinii.

Sfântul Ierarh Nicolae s-a născut în orașul Patara din Asia mică, din părinții Teofan și Nona, doi oameni foarte evlavioși. De mic Sfântul Nicolae s-a dovedit a fi foarte credincios și având aplecare și râvnă pentru studiu, a ajuns preot. După ce părinții i s-au mutat la Domnul și-a împărțit întreaga avere săracilor. Pentru că era preot vrednic și foarte prețuit, a fost numit starețul mănăstirii Sion din Mira Lichiei. Sfântul Nicolae ardea de dorul de a se închina la locurile unde s-a născut, a trăit, a murit pe cruce, a înviat din morți și s-a înălțat cu trupul la cer Domnul Hristos, pentru noi și pentru a noastră mântuire, motiv pentru care a plecat la locurile sfinte, unde a stat mai multă vreme. La întoarcerea din Țara Sfântă a fost ales arhiepiscop în Mira Lichiei.

Pe vremea Sfântului Nicolae Asia Mică aparținea de Imperiul Roman, împărați fiind Dioclețian și Maximian, doi păgâni care îi persecutau pe creștini. Pentru credința lui în Hristos, Sfântul Nicolae a fost întemnițat împreună cu mulți alți creștini. Pe când Sfântul se găsea în temniță, Constantin cel Mare a ajuns împărat la Roma și prin decretul din 313 de la Milan, a dat libertate creștinilor, încât persecutarea lor a încetat, iar toți cei ce se găseau în închisori au fost eliberați. Printre aceștia se număra și Sfântul Ierarh Nicolae.

După ce timp de aproape trei veacuri diavolul a luptat împotriva Bisericii prin cruntele persecuții declanșate de împărații păgâni ai Romei asupra creștinilor, după anul 313 vrăjmașul vine cu altă ispită asupra Bisericii și anume ereziile sau rătăcirile de la credința cea adevărată. Printre ereziile începutului veacului al patrulea se număra și arianismul, care învăța că Iisus Hristos nu este Fiul lui Dumnezeu, ci doar o creatură a Lui. Vom prezenta mai multe mărturii ale Sfintei Scripturi, care atestă faptul că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Arhanghelul Gavriil i-a spus Sfintei Fecioare la bunavestire despre Hristos: „Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt

se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit” (Luca 1,32-33). După ce l-a făcut să vadă pe orbul din naștere, Mântuitorul i-a spus: „Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu? El a răspuns și a zis: Dar cine este, Doamne, ca să cred în El? Și a zis Iisus: L-ai și văzut! Cel ce vorbește cu tine, Acela este” (Ioan 9,35-37). Sfântul Ioan Botezătorul a afirmat despre Domnul Hristos: „Și eu am văzut și am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu” (Ioan 1,34). Natanael I-a spus Mântuitorului: „Rabi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu” (Ioan 1,49). „Simon Petru I-a zis: Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu” (Matei 16,16). Sfinții Apostoli I-au zis toți în cor, după ce Mântuitorul a umblat pe mare: „Cu adevărat Tu ești Fiul lui Dumnezeu” (Matei 14,33). Sfântul Marcu își începe Evanghelia cu cuvintele: „Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu” (Marcu 1,1). Sfântul Ioan Evanghelistul afirmă despre cele scrise în Evanghelie: „Iar acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui” (Ioan 20,31). La răstignirea Mântuitorului, „sutașul și cei ce împreună cu el păzeau pe Iisus, văzând cutremurul și cele întâmplate, s-au înfricoșat foarte, zicând: Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu era Acesta!” (Matei 27,54). „Iar duhurile cele necurate, când Îl vedeau, cădeau înaintea Lui și strigau, zicând: Tu ești Fiul lui Dumnezeu” (Marcu 3,11).

Pentru a combate arianismul și a evidenția credința cea adevărată, Constantin cel Mare a convocat primul Sinod Ecumenic de la Niceea, în 325, la care au participat 318 episcopi din toată lumea creștină cunoscută atunci. La acest sinod a fost combătută învățătura lui Arie și s-au alcătuit primele opt articole din Simbolul Credinței, care se rostește la fiecare Sfântă Liturghie.

Deși Sfântul Nicolae era un om foarte blând, la Sinodul I Ecumenic de la Niceea i-a tras o palmă lui Arie, pentru că în ceea ce privește învățătura de credință nu sunt acceptate abaterile sau compromisurile. Mântuitorul Însuși a spus despre învățătura Sa: „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece” (Matei 24,35).

Sfântul Nicolae a fost un ierarh model, care și-a petrecut viața în rugăciune și post, săvârșind multe fapte de milostenie. Dintre acestea vom aminti una singură, care este reprezentată în anumite icoane. Un om sărac a ajuns la mare strâmtorare, încât a hotărât să-și dea cele trei fiice să trăiască în păcat, pentru a scăpa de datorii și sărăcie. Aflând de aceasta, Sfântul Nicolae s-a dus seara și a aruncat în ascuns o pungă plină cu aur în casa omului. Găsind banii, săracul a mulțumit lui Dumnezeu și a renunțat la planul lui cel păcătos. Cu banii aceia nevoiașul și-a căsătorit prima fată. Nu peste multă vreme, Sfântul a mai aruncat o pungă de galbeni pe fereastră, în casa săracului, cu care acesta și-a căsătorit și cea de-a doua fiică. Peste câțva timp Sfântul Nicolae a mai aruncat o pungă cu bani în casa săracului. Acesta a văzut însă ce s-a întâmplat și alergând după Sfânt, l-a recunoscut și i-a mulțumit cu lacrimi în ochi. Cu siguranță aceasta a fost voia lui Dumnezeu, ca nevoiașul să afle cine era binefăcătorul său.

Sfântul Nicolae a primit de la Dumnezeu darul facerii de minuni pe când era încă în viață. Astfel, pe când Sfântul se afla într-o corabie, care se îndrepta către Țara Sfântă, s-a iscat o furtună foarte puternică pe mare, iar valurile izbeau corabia, care trozneea din toate încheieturile, fiind gata să se scufunde, încât toți călătorii erau siguri că le-a venit sfârșitul. Cunoscând însă viața Sfântului Nicolae, marinarii și călătorii i-au cerut să se roage lui Dumnezeu, pentru a-i scăpa de acea furtună grozavă. Nici nu a apucat Sfântul să-și ridice bine mâinile pentru a înălța rugăciune lui Dumnezeu, iar furtuna a încetat imediat.

Simțind că i se apropie sfârșitul, Sfântul Nicolae s-a retras la mănăstirea Sion, unde fusese stareț și acolo a trecut la Domnul, în ziua de 6 Decembrie 342, la adânci bătrânețe. Moaștele sale au fost păstrate în biserica din Mira Lichiei până în 9 mai 1087, când au fost strămutate la Bari, în sudul Italiei, într-o mănăstire închinată Sfântului Nicolae, de teama de a nu cădea în mâinile musulmanilor.

Sfântul Nicolae a săvârșit multe minuni și după mutarea sa la Domnul, dintre care vom relata câteva. Trei oameni întemnițați pe nedrept s-au rugat Sfântului Nicolae, pentru a-i cere ajutorul. Sfântul i

s-a arătat în vis eparhului Avlavie, muștrându-l pentru fapta sa și i-a apărut în vis și împăratului, înștiințându-l despre nedreptatea făcută celor trei tineri. Împăratul a poruncit ca cei întemnițați pe nedrept să fie eliberați imediat.

Un om din Constantinopol avea de făcut o călătorie pe mare. Înainte de a pleca la drum, s-a dus în biserica Sfântului din oraș și s-a rugat acestuia să-i ajute în drumul său. După ce s-a îmbarcat, s-a pornit în noaptea aceea un vânt puternic pe mare, iar corăbierii s-au apucat să strângă pânzele. Neputând dormi, călătorul a ieșit pe punte, pentru a bea apă, dar împiedicându-se de o funie, a căzut în apa agitată a mării. Vântul fiind potrivnic, marinarii nu au putut întoarce corabia, pentru a scoate din apă pe cel ce căzuse și se uitau cu părere de rău la el. Acesta dându-și seama că nu poate prinde corabia din urmă, nu și-a pierdut nădejdea, ci a început să strige, plin de credință, în largul mării: „Sfinte Nicolae, ajută-mi!”. Pe neașteptate s-a găsit în casa lui din Constantinopol, însă lui părându-i-se că este încă în largul mării, continua să strige și să se roage Sfântului Nicolae să-l ajute. Cei din casă și vecinii s-au trezit la aceste strigăte și au alergat să vadă ce se întâmplă. În mijlocul casei l-au văzut pe omul care plecase în călătorie, chemându-l pe Sfântul Nicolae în ajutor, iar din hainele lui curgea apă de mare. Înțelegând cele întâmplate, toți s-au spăimântat și au dat slavă lui Dumnezeu și Sfântului Nicolae, iar omul care fusese salvat în mod miraculos și-a schimbat hainele și ducându-se în biserica Sfântului Nicolae, și-a petrecut restul nopții în rugăciune.

În Antiohia trăia un om bogat, pe nume Agricola, care avea un singur fiu, numit Vasile. Agricola era credincios și avea mare evlavie la Sfântul Nicolae. În fiecare an de sărbătoarea Sfântului Nicolae priveghea întreaga noapte în biserica închinată lui, după care oferea o masă și de pomană vecinilor, prietenilor și săracilor. Într-un an a plecat și Vasile, fiul lui Agricola, la hramul bisericii Sfântului Nicolae, asemenea părinților lui. În timpul utreniei au năvălit însă turcii și au luat robi pe toți cei din biserică. Vasile a fost dus în insula Creta și predat lui Amira, care era conducătorul trupelor turcești, pentru a-i sluji. Auzind cele întâmplate, părinții lui Vasile s-au întristat foarte mult, încât timp de doi ani nu au mai făcut mese și pomeni

de sărbătoarea Sfântului Nicolae. Văzându-i în ce situație au ajuns, vecinii i-au sfătuit să nu se lase biruiți de supărare, ci să se roage Sfântului Nicolae pentru fiul lor, căci știu câte minuni a făcut acesta. Mângâindu-se puțin, Agricola i-a zis soției că nu au nici un câștig din toată tânguirea lor, ci de vreme ce praznicul Sfântului Nicolae este aproape, mai bine să meargă la biserica lui și să privegheze toată noaptea, așa cum obișnuiai odinioară. Cu bucurie s-au dus la biserică, au participat la sfintele slujbe și au dat de pomană săracilor. După ce s-au întors acasă, au chemat vecinii și rudele la cină și au început să mănânce și să bea întru slava lui Dumnezeu, pomenind minunile Sfântului Nicolae. Pe când se găseau la masă, au auzit câinii lătrând. Slugile au ieșit să vadă ce se întâmplă, dar fiind întuneric, nu au văzut nimic. Agricola a luat atunci o făclie în mână și a ieșit în curtea casei, unde a văzut un om îmbrăcat în straie turcești. Apropiindu-se de acesta, a constatat că este un tânăr voinic, care ținea în mână un pahar cu vin. Cuprins de spaimă, a recunoscut că tânărul acela nu era altcineva decât Vasile, fiul său și nu-i venea să-și creadă ochilor. Vasile însă i-a confirmat că este el în carne și oase. Agricola l-a îmbrățișat cu mult drag și l-a întrebat cum a scăpat din mâinile turcilor. Vasile i-a spus unde l-au dus turcii după ce l-au robot și ce făcea el acolo, dar cum a scăpat nu știa. Atât își amintește că era în fața lui Amira, cu paharul de vin în mână, când cineva puternic l-a răpit de acolo, apoi l-a văzut pe Sfântul Nicolae care l-a așezat în curtea casei părinților. Agricola s-a smerit văzând această mare minune, iar toți care erau de față s-au minunat.

Sfântul Ierarh Nicolae ocupă un loc deosebit în conștiința credincioșilor, fapt pentru care Sfânta Biserică, pe lângă ziua de 6 decembrie, i-a rânduit o zi săptămânală de pomenire, joia fiind închinată lui. În țara noastră avem localități care poartă numele acestui Sfânt, precum Sânnicolau, Sânmiclăuș și altele. În Grecia există 39 de localități cu numele Άγιος Νικόλαος (Sfântul Nicolae), în Franța întâlnim 35 de localități cu numele acestui mare Sfânt, în Argentina, Cuba, Filipine, Italia și Mexic sunt numeroase localități care poartă numele Sfântului Nicolae, iar în alte țări, precum: Albania, Anglia, Austria, Belgia, Bolivia, Bulgaria, Canada, Chile, Cipru, Columbia,

Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Olanda, Peru, Rusia, Slovenia, Spania, Statele Unite ale Americii și Venezuela există cel puțin un oraș care-i poartă numele. Numeroase biserici îl au ca ocrotitor pe Sfântul Nicolae, iar destui credincioși, bărbați și femei, poartă numele lui. În noaptea din ajunul sărbătorii Sfântului Nicolae, copiii primesc daruri, în amintirea faptelor de milostenie săvârșite de acesta, dar pe ascuns, așa cum Sfântul a oferit aurul omului celui nevoiaș, care voia să-și trimită fiicele să păcătuiască.

Să învățăm de la Sfântul Ierarh Nicolae credința, rugăciunea, iubirea, milostenia, blândețea și răbdarea, dar și hotărârea în ceea ce privește apărarea învățaturii de credință. Să urmăm pilda acestui Sfânt, care este un exemplu grăitor pentru toți creștinii, căci numai așa vom putea ajunge în împărăția lui Dumnezeu.

AMIN

A doua zi de Crăciun

(26 Decembrie)

„Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Căci n-a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască, prin El, lumea” (Ioan 3,16-17).

Frați creștini,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu am ajuns să sărbătorim din nou Crăciunul sau nașterea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos. Astăzi fiind a doua zi de Crăciun, o serbăm pe Maica Domnului, prin care a venit în lume Fiul lui Dumnezeu.

Prin faptul că Fiul lui Dumnezeu, cea de-a doua persoană a Sfintei Treimi, a luat trup și suflet omenesc, nu înseamnă că El s-a transformat din Dumnezeu în om. El a rămas Dumnezeu, așa cum era din veci, dar și-a asumat în persoana Lui și firea umană (trupul și sufletul omenesc). Adică Domnul nostru Iisus Hristos este Dumnezeu și om, în persoana cea una a Fiului lui Dumnezeu întrupat. Ca Dumnezeu, s-a născut din veci din Tatăl, iar ca om, s-a născut la plinirea vremii, din Sfânta Fecioară Maria.

Când vorbim despre zămislirea lui Dumnezeu Cuvântul în sânul preacurat al Sfintei Fecioare Maria și despre nașterea Sa din Maica Sfântă, spunem că Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat. Termenul întrupare însă nu definește prea bine sensul coborârii Fiului lui Dumnezeu în lume, pentru că El nu și-a asumat numai trup omenesc, ci și suflet, de aceea mai corect ar fi să spunem că Fiul lui Dumnezeu s-a înomenit, pentru că El și-a asumat omul întreg în persoana Sa. Coborârea lui Dumnezeu Cuvântul în lume este numită în limba greacă prin doi termeni: *ενανθρώπιση* (înomenire) și *ενσάρκωση* (întrupare). Termenul de *ενανθρώπιση* vine de la *άνθρωπος*, care înseamnă om, și acoperă în întregime sensul venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu. Cuvântul *ενσάρκωση* vine de la *σαρξ*, care înseamnă trup, carne, or de vreme ce omul este compus din trup și suflet, iar Fiul lui Dumnezeu și-a asumat omul întreg, nu numai o parte

a lui, și anume trupul, este mai corect să spunem că Fiul lui Dumnezeu s-a înomenit.

De ce s-a făcut om Fiul lui Dumnezeu?

Sfânta Scriptură afirmă că „la început a făcut Dumnezeu cerul și pământul” (Fac. 1,1). Sfinții Părinți spun că prin „cer” se înțelege universul spiritual, lumea îngerilor, iar prin „pământ” universul material. În cea de-a șasea zi a creației, „luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie” (Fac. 2,7). Deci dintre toate creaturile, singur omul este compus din suflet spiritual și trup material, el aparținând ambelor lumi (spirituală și materială), fiind inelul de legătură dintre ele sau sinteza lor. Dacă nu avea suflet, omul era animal, dacă nu avea trup, era înger.

Omul a fost creat compus, pentru ca Dumnezeu să se unească cu el, iar prin intermediul lui, cu întreaga creatură. De aceea l-a creat Dumnezeu pe om ca inel de legătură al lumii spirituale și materiale, ca recapitulare și epilog al tuturor creaturilor, cu scopul ca unindu-Se cu el, să se unească cu toate creaturile și să recapituleze în Hristos cele cerești și cele pământești. Înainte de a hotărî creația, fie a îngerilor, fie a oamenilor, fie a oricărei altei creaturi, Dumnezeu a prehotărât în sfatul Lui cel veșnic înomenirea Fiului Său. Această hotărâre a lui Dumnezeu de a se uni cu omul este numită de Sfântul Pavel „taina cea din veac ascunsă” (Efes. 3,9). Mărimea «tainei din veci ascunsă și de îngeri neștiută» stă în mărimea dragostei lui Dumnezeu față de lume. Nici îngerii nu și-ar fi putut închipui că în sânul lui Dumnezeu se ascunde din veci, împreună cu ființa Lui, o atât de mare dragoste față de lume. Arătarea ei este în același timp dezvăluirea unei valori neînchipuite a lumii.

Adâncă rațiune a înomenirii Fiului lui Dumnezeu nu pleacă de la om, ci de la Dumnezeu, din dorința de a deveni Om și de a face din firea umană o teofanie, locul iubit al prezenței Sale. Omul nu ar fi putut avea niciodată o astfel de inițiativă, pentru că nu era în stare să gândească așa ceva.

Cel de-al doilea scop al înomenirii Fiului lui Dumnezeu este mântuirea omului.

Omul a căzut în păcat și singur nu se putea elibera sau mântui din robia păcatului și a diavolului, de aceea Dumnezeu Însuși îl mântuiește, pentru că „cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu” (Luca 18,27).

Ce este de fapt mântuirea sau restaurarea? Mântuirea înseamnă revenirea omului, căzut prin păcat, la starea dinaintea căderii, de unde procesul desăvârșirii se continuă, așa cum Adam îl continua dacă nu ar fi căzut în păcat.

Omul singur nu se putea mântui, nu se putea elibera de păcat, de aceea a fost nevoie de intervenția lui Dumnezeu pentru aceasta. Dar omul se pervertise în sine prin păcat, deci pentru a fi mântuit, trebuia schimbat lăuntric, trebuia restaurat din interior, nu era eficientă o intervenție exterioară, străină omului, care nu îl transforma lăuntric. De aceea Fiul lui Dumnezeu se face om, pentru a putea mântui pe om din interior.

Foarte multă lume este tentată să creadă că Fiul lui Dumnezeu s-a înomenit numai din cauza căderii omului. Dacă înomenirea ar fi fost determinată de căderea în păcat, atunci Satana, răul, ar fi condiționat-o. Nu este așa. Hristos nu este o întâmplare, un accident în istorie. Înomenirea lui Dumnezeu Cuvântul nu constituie o simplă consecință a biruinței diavolului asupra omului. Hristos nu este efectul unei lucrări a Satanei. Unirea naturii divine și umane s-a făcut pentru că ea constituie sfatul cel mai înainte de veci al lui Dumnezeu. Indiferent dacă omul cădea în păcat sau nu, Dumnezeu se înomenea, pentru a se uni în acest mod cu creatura. Iubirea lui Dumnezeu tinde spre ultima treaptă a comuniunii; cu sau fără cădere, Dumnezeu a creat lumea pentru ca aici El să devină om și pentru ca omul să devină dumnezeu prin har, participând la condițiile de existență dumnezeiască.

Dacă singurul motiv al venirii Fiului lui Dumnezeu în lume ar fi fost eliberarea omului din robia păcatului, atunci Dumnezeu Cuvântul trebuia să se facă și înger, pentru a mântui și pe îngerii

căzuți. Dar Fiul lui Dumnezeu „nu a luat firea îngerilor, ci sămânța lui Avraam a luat” (Evrei 2,16).

De ce s-a născut Fiul lui Dumnezeu dintr-o fecioară?

Când l-a așezat în grădina raiului, Dumnezeu i-a zis lui Adam: „Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!” (Fac. 2,16-17). Adam a încălcat porunca lui Dumnezeu, mâncând din rodul pomului oprit, iar păcatul lui s-a transmis întregului neam omenesc, pentru că „precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el” (Rom. 5,12).

Dacă Domnul Hristos s-ar fi născut dintr-o femeie obișnuită, ca orice om, ar fi avut păcat strămoșesc, și pentru că „plata păcatului este moartea” (Rom. 6,23), și El ar fi trebuit să moară ca orice om, fără să poată învia din morți și fără să poată învia oamenii a căror fire a asumat-o. În această situație crucea Lui n-ar fi fost mântuitoare, pentru că n-ar fi acceptat moartea de bunăvoie pentru ceilalți oameni, ca să o poată birui, ci ar fi suportat-o fără voie, pentru vina Lui, ca o lege căreia i-ar fi fost și El supus.

Sfânta Fecioară Maria nu a avut păcate personale, iar la bunavestire, odată cu zămislirea Fiului lui Dumnezeu, a fost curățită și de păcatul strămoșesc, astfel încât Fiul lui Dumnezeu își asumă firea omenească curată, neîntinată de păcat. Arhanghelul îi spune Fecioarei: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri” (Luca 1,35). Astfel Duhul Sfânt pe care îl comunică Fiul lui Dumnezeu umanității Sale, în momentul zămislirii Fecioarei, face ca această umanitate să fie fără de păcat, cum a fost și primul Adam la facerea lui, și același Duh Sfânt i se comunică și Fecioarei, pe care o curăță de păcatul strămoșesc, încât să poată da din trupul și din sângele ei, trupul omenesc al Fiului ei dumnezeiesc lipsit de păcatul strămoșesc, cât și să-L poată naște ca Fecioară. Întrucât Domnul Hristos s-a născut dintr-o Fecioară, fără sămânță bărbătească, deci fără poftă, nu a avut păcat strămoșesc și fiind lipsit și de păcate personale, nu a putut fi

reținut de moarte, căci aceasta este consecința păcatului, or Mântuitorul Însuși a spus: „Vine stăpânitorul lumii acesteia și în Mine nu află nimic” (Ioan 14, 30). Stăpânitor al lumii și al voilor diavolești din om este Satana, care are stăpânirea morții, dar în Hristos nu a aflat nimic din neascultarea lui, și Iisus a fost lăsat singur „între cei morți slobod” (Ps. 87, 4). Iisus nu a murit moartea Sa. El nu a suferit moartea ca pe o osândă în sine. Așa cum a luat asupra Sa păcatul altora, așa a luat și moartea altora, dar nu ar fi putut lua nici păcatul, nici moartea altora, dacă ar fi avut de purtat păcatul Său și de suferit moartea Sa. Pentru că a pățimit pe cruce, Domnul Hristos s-a aflat cu cei morți, dar El numai din bunătate s-a luptat cu stăpânirea morții și pentru că nu a avut nici un păcat, a fost cu neputință să fie ținut de moarte. Numai prin zămislirea și nașterea Sa ca om din Fecioară, Fiul lui Dumnezeu a dat putere sufletului Său omenesc de a birui moartea cu trupul. Între zămislirea din Fecioară și învierea Mântuitorului există așadar o strânsă legătură.

Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu înomenit, a fost om deplin, asemenea nouă, dar fără de păcat. El Însuși a spus despre Sine: „Cine dintre voi Mă vedește de păcat?” (Ioan 8,46), iar sfântul Petru afirmă despre Hristos că „nu a săvârșit nici un păcat” (I Petru 2,22). Mântuitorul nu putea să păcătuiască, pentru că păcatul este o faptă împotriva lui Dumnezeu, iar Dumnezeu nu poate lucra împotriva Sa, „căci nu poate să Se tăgăduiască pe Sine Însuși” (II Tim. 2,13).

Dacă Domnul Hristos nu a putut păcătui, mai este El oare om adevărat? Pe bună dreptate este om deplin, pentru că păcatul nu ține de firea omului. În rai, până la cădere, Adam și Eva erau fără de păcat. Păcatul alterează firea omenească, este ca un cariu care o roade, o strică și o denaturează. Datorită păcatului au intrat în lume bolile, suferința și moartea, iar „cine săvârșește păcatul este de la diavol, pentru că de la început diavolul păcătuiește. Pentru aceasta S-a arătat în lume Fiul lui Dumnezeu, ca să strice lucrurile diavolului” (I Ioan 3,8). Mântuitorul neavând păcate, era în mod mai deplin om decât oamenii care păcătuiesc și își alterează prin aceasta firea dată lor bună de Dumnezeu.

Mântuirea lumii nu a fost un act de dreptate a lui Dumnezeu, ci de iubire, pentru că „Dumnezeu și-a arătat dragostea Lui față de noi prin aceea că, pentru noi, Hristos a murit când noi eram încă păcătoși” (Rom. 5,8), căci „Dumnezeu ne-a mântuit, nu după faptele noastre, ci după a Sa hotărâre și după harul ce ne-a fost dat în Hristos Iisus, mai înainte de începutul veacurilor” (II Tim 1,9).

Dacă Fiul lui Dumnezeu a coborât din iubire în lume, ca să se unească prin intermediul omului cu creatura întreagă și să îl mântuiască în același timp pe om, datori suntem și noi să ne străduim prin credință curată și fapte bune să ne lucrăm propria mântuire, acesta fiind răspunsul nostru la iubirea lui Dumnezeu față de noi.

AMIN

A treia zi de Crăciun

(27 Decembrie)

Din mila lui Dumnezeu ne găsim în cea de-a treia zi de Crăciun, ultimul popas duhovnicesc din anul acesta calendaristic.

În anul 63 î. d. Hr. Palestina a fost cucerită de generalul roman Pompei și anexată Imperiului Roman. În anul nașterii Domnului Hristos, împăratul Octavian Augustus a poruncit să se efectueze în întregul imperiu un recensământ, pentru a ști pe de o parte câți locuitori are acesta, iar pe de altă parte pentru a stabili taxele pe care le avea de plătit fiecare provincie către vistieria imperială. Pentru a nu se crea nici o eroare de numărare a populației, împăratul a poruncit ca fiecare cetățean din imperiu să fie înregistrat în localitatea lui de baștină, iar nu în cea de domiciliu. Sfânta Scriptură relatează desfășurarea acestui recensământ în Betleemul Iudeii: „În zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere s-a făcut pe când Quirinius ocârmuia Siria. Și se duceau toți să se înscrie, fiecare în cetatea sa. Și s-a suit și Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David care se numește Betleem, pentru că el era din casa și din neamul lui David. Ca să se înscrie împreună cu Maria, cea logodită cu el, care era însărcinată. Dar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască, și a născut pe Fiul său, Cel Întâi-Născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ei” (Luca 2,1-7).

Din pricina mulțimii călătorilor, care trebuiau să se înregistreze în Betleem pentru recensământ, toate hanurile sau casele de oaspeți erau ocupate, încât Dreptul Iosif și Fecioara Maria s-au adăpostit într-o peșteră de la marginea orașului. „Și în ținutul acela erau păstori, stând pe câmp și făcând de strajă noaptea împrejurul turmei lor” (Luca 2,8). Păstorilor li s-a făcut milă de ei, mai ales pentru că Sfânta Fecioară trebuia să nască și le-au dat niște paie, pe care să le așeze în peșteră, pentru a nu șede pe piatra goală. Gestul lor nu a rămas nerăsplătit, pentru că „îngerul Domnului a stătut lângă ei și slava Domnului a strălucit împrejurul

lor, și ei s-au înfricoșat cu frică mare. Dar îngerul le-a zis: Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că vi s-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David. Și acesta va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle. Și deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească, lăudând pe Dumnezeu și zicând: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!” (Luca 2,9-14). După ce au plecat îngerii, păstorii s-au dus „și au aflat pe Maria, pe Iosif și pe Prunc, culcat în iesle” (Luca 2,16). Ei au devenit astfel primii martori ai nașterii Mântuitorului, așa cum străjerii de la mormântul Lui vor fi primii martori ai învierii.

După nașterea Pruncului Iisus, trei magi de la Răsărit au venit în Ierusalim și au întrebat: „Unde este regele Iudeilor, Cel ce S-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui” (Matei 2,2). Acești magi erau cititori în stele și remarcând o stea cu o strălucire deosebită, și-au dat seama că aceasta le anunță nașterea unui om însemnat, despre care ei credeau că este fiul unui rege, de aceea au pornit la drum, după stea, și au ajuns până în Ierusalim. Cei trei magi se numeau: Gașpar, Melchior și Baltazar. Sfânta Scriptură nu ne dă numele lor, dar noi le cunoaștem din Sfânta Tradiție.

Auzind cuvintele magilor, regele Irod „s-a tulburat și tot Ierusalimul împreună cu el” (Matei 2,3). Firea suspicioasă a regelui Irod cel Mare este cunoscută din faptul că și-a ucis soția, pe Mariamne, și trei fii, pe Alexandru, Aristobul și Antipater, crezând că aceștia vor să-i uzurpe tronul. Orice zvon în privința vreunui pretendent la tron, îi trezea mari temeri acestui tiran, de aceea cuvintele magilor că s-a născut un rege l-au tulburat, iar locuitorii Ierusalimului cunoscându-i cruzimea, s-au tulburat și ei la aflarea veștii.

„Și adunând pe toți arhierii și cărturarii poporului, Irod căuta să afle de la ei unde este să Se nască Hristos? Iar ei i-au zis: În Betleemul Iudeii, că așa este scris de proorocul: «Și tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nu ești nicidecum cel mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși Conducătorul care va paște pe poporul Meu

Israel». Atunci Irod chemând în ascuns pe magi, a aflat de la ei lămurit în ce vreme s-a arătat steaua. Și trimițându-i la Betleem, le-a zis: Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și, dacă Îl veți afla, vestiți-mi și mie, ca, venind și eu, să mă închin Lui” (Matei 2,4-8).

Aflând magii că în casa regală de la Ierusalim nu s-a născut în zilele acelea nici un moștenitor, deși steaua i-a adus până aici, au întrebat unde s-a putut naște un rege în împrejurimi. Irod și-a dat seama că cel ce s-a născut trebuie să fie Mesia cel promis, de aceea a adunat toți arhierii și cărturarii poporului, pentru a afla de la ei locul în care trebuia să se nască Hristos. Aceștia cunoscând cărțile proorocilor, i-au relatat proorocia lui Miheia, care anunța că Mântuitorul se va naște în Betleem.

Atunci Irod i-a chemat în ascuns pe magi și i-a trimis la Betleem, spunându-le cu viclenie că după ce îl vor găsi pe Prunc, să-i spună și lui unde este, pentru a merge și el să se închine Lui. Din afirmația regelui că vrea să se închine Pruncului, înțelegem că el știa că Cel ce s-a născut este Mesia. Cu toate acestea însă, Irod nu voia să cruțe nici chiar pe Mântuitorul lumii, atunci când el își considera tronul amenințat, de aceea îi trimite pe magi la Betleem, pentru a afla de la ei unde se găsește Pruncul, ca să-L omoare.

„Iar magii, ascultând pe rege, au plecat și iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit și a stat deasupra, unde era Pruncul. Și intrând în casă, au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Lui, și căzând la pământ, s-au închinat Lui; și deschizând vistieriile lor, I-au adus Lui daruri: aur, tămâie și smirnă. Iar luând înștiințare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor” (Matei 2,9-12).

După ce magii au ieșit de la rege, le-a apărut din nou steaua și i-a condus până unde era Pruncul. Afluența de călători creată de recensământ se încheiase, încât Sfânta Fecioară Maria cu Pruncul și Dreptul Iosif au găsit loc într-o casă de oaspeți. Cei trei magi s-au închinat Pruncului Iisus și i-au adus daruri de aur, tămâie și smirnă, iar întrucât noaptea le-a apărut un înger în vis și le-a vestit să nu se mai întoarcă la Irod, s-au dus în țara lor pe alt drum.

După cum evreii au fost conduși de Legea Veche spre Hristos, magii, care erau păgâni, au fost conduși spre Domnul de o stea, ceea ce arată că Mântuitorul a venit în lume pentru toate popoarele. Se împlinesc aici cuvintele spuse de Dumnezeu lui Avraam: „Te voi binecuvânta cu binecuvântarea Mea și voi înmulți foarte neamul tău, ca să fie ca stelele cerului și ca nisipul de pe țărmul mării și va stăpâni neamul tău cetățile dușmanilor săi; și se vor binecuvânta prin neamul tău toate popoarele pământului” (Fac. 22,17-18).

După ce și-a dat seama că magii nu se mai întorc, „Irod s-a mâniat foarte și, trimițând a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai jos, după timpul pe care îl aflase de la magi” (Matei 2,16). Prin această măsură sângeroasă, regele credea că îl va ucide și pe Pruncul Iisus și astfel își va proteja tronul. Pe cât de nepopular fusese Irod între evrei până acum, din acest moment va ajunge să fie chiar urât de către supușii săi.

În viața lui Irod mai întâlnim încă un exemplu de cruzime, la fel de sângeros și de inutil, ca și uciderea pruncilor din Betleem. La bătrânețe, regele s-a îmbolnăvit grav și când a simțit că i se apropie ceasul morții, știind cât de nepopular este între evrei, pentru ca poporul să nu se bucure de moartea lui, ci să plângă, a adunat în hipodromul din Ierihon cinci sute de fruntași ai poporului și a poruncit surorii sale Salomea, care îi era foarte apropiată, ca imediat după moartea lui, să îi omoare pe toți cei din hipodrom. După ce Irod a murit însă, Salomea a avut atâta înțelepciune încât să nu ducă la îndeplinire porunca lui absurdă.

Deși a încercat să-L omoare pe Pruncul Iisus, Irod nu a reușit, pentru că „după plecarea magilor, îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif, zicând: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune, fiindcă Irod are să caute Pruncul ca să-Lucidă. Și sculându-se, a luat, noaptea, Pruncul și pe mama Lui și a plecat în Egipt” (Matei 2,13-14). Pe drumul spre Egipt, celor trei le-a ieșit în cale un tâlhar vestit. Acesta s-a uitat la fața Pruncului și a exclamat că dacă Dumnezeu s-ar fi făcut om, nu ar fi fost mai frumos decât Copilul acela, și nu le-a făcut nici un rău, ci i-a lăsat să-și continue călătoria.

Dreptul Iosif, Sfânta Fecioară și Pruncul Iisus au stat o vreme în Egipt. „După moartea lui Irod, îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif în Egipt, și i-a zis: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și mergi în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau să ia sufletul Pruncului. Iosif, sculându-se, a luat Pruncul și pe mama Lui și a venit în pământul lui Israel. Și auzind că domnește Arhelau în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo și, luând poruncă, în vis, s-a dus în părțile Galileii. Și venind a locuit în orașul numit Nazaret” (Matei 2,19-23).

Acestea sunt evenimentele întâmplăte la nașterea Domnului Hristos, care au dovedit de atunci că Cel ce a venit în lume nu este un om oarecare, ci Fiul lui Dumnezeu făcut om, pentru că cerul (îngerii) și pământul (oamenii) s-au bucurat de nașterea Lui, păstorii reprezentând pe evreii care vor îmbrățișa învățătura Mântuitorului, iar magii pe păgânii care vor fi convertiți la creștinism. Vrajmașul însă s-a umplut de furie, „pentru că Fiul lui Dumnezeu s-a arătat în lume ca să strice lucrurile diavolului” (I Ioan 3,8) și a încercat prin Irod să ia viața Pruncului, dar nu a reușit.

Astăzi îl sărbătorim și pe Sfântul Ștefan, cel dintâi martir, care a deschis în Biserică un lung șir de mucenici. Timp de aproape trei veacuri după Hristos, creștinii au fost crunt persecutați, plătind de multe ori cu viața pentru credința lor în Iisus Hristos, dar martiri au existat și după această perioadă și vor exista cât va fi lumea. Dacă ne gândim însă la copiii de până la doi ani din Betleem și împrejurimi, uciși din porunca lui Irod, ne dăm seama că aceștia sunt de fapt primii care și-au dat viața pentru Hristos. Până la vârsta de doi ani ei nu au putut săvârși nici un păcat, iar păcatul strămoșesc li s-a șters prin moartea pentru Hristos, căci ei au fost omorâți din cauza Lui. În Biserică există mai multe feluri de a primi botezul. Unul dintre acestea este așa numitul „botez al sângelui”. Dacă cineva dorește din tot sufletul să se boteze, dar nu reușește din cauză că este ucis pentru credința lui în Hristos, moartea i se consideră drept „botez al sângelui”, iertându-i-se prin acesta păcatul strămoșesc și eventualele păcate personale. Biserica îi sărbătorește pe copiii omorâți din porunca regelui Irod la 29 decembrie.

În această perioadă a anului avem solstițiul de iarnă, când zilele încep să crească, iar nopțile să se scurteze. Prin acest fenomen, parcă și natura vrea să ne anunțe că zorii mântuirii s-au ivit, pentru că a venit în lume Hristos, „Soarele dreptății” (Maleahi 3,20).

Cunoscând faptul că Fiul lui Dumnezeu a venit în lume numai din iubire, ca să se unească cu creatura și să ne mântuiască, să ne apropiem și noi de El prin iubire și fapte bune, ca să fim alături de El și de sfinți în împărăția lui Dumnezeu.

AMIN

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	5
Tăierea împrejur cea după trup a Domnului (1 Ianuarie).....	10
Botezul Domnului (6 Ianuarie).....	16
Soborul Sfântului Ioan Botezătorul (7 Ianuarie).....	23
Sfinții Trei Ierarhi (30 Ianuarie).....	28
Întâmpinarea Domnului (2 Februarie).....	34
Duminica întâia a sfântului și marelui post (a Ortodoxiei).....	42
Sfinții patruzeci de mucenici din Sevasta (9 Martie).....	46
Bunavestire (25 Martie).....	53
Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de biruință (23 Aprilie)....	58
Sfinții Ierarhi Ilie Iorest și Sava, Mitropoliții Transilvaniei; Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș (24 Aprilie).....	64
A doua zi de Sfintele Paști (cu dată schimbătoare).....	71
A treia zi de Sfintele Paști (cu dată schimbătoare).....	76
Izvorul tămăduirii (cu dată schimbătoare).....	82
Sfinții Mari Împărați și întocmai cu Apostolii Constantin și maica sa Elena (21 Mai).....	88
Înălțarea Domnului Hristos cu trupul la cer (cu dată schimbătoare).....	94
Pogorârea Sfântului Duh (cu dată schimbătoare).....	99
Sfânta Treime (cu dată schimbătoare).....	106
Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul (24 Iunie).....	112
Sfinții Măriți Apostoli Petru și Pavel (29 Iunie).....	117
Sfântul Voievod Ștefan cel Mare (2 Iulie).....	124
Sfântul Măritul Prooroc Ilie Tesviteanul (20 Iulie).....	132
Schimbarea la față a Domnului (6 August).....	137
Adormirea Maicii Domnului (15 August).....	142
Sfinții Martiri Brâncoveni: Constantin Vodă cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache (16 August).....	147
Tăierea capului Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul (29 August).....	154
Nașterea Maicii Domnului (8 Septembrie).....	161
Înălțarea Sfintei Cruci (14 Septembrie).....	166
Sfânta Cuvioasă Parascheva (14 Octombrie).....	175
Sfinții Cuvioși Mărturisitori Visarion, Sofronie și Mucenicul Oprea; Sfinții Preoți Mărturisitori Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel (21 Octombrie).....	180

..

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir (26 Octombrie).....	198
Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou (27 Octombrie).....	204
Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil (8 Noiembrie).....	209
Intrarea în Biserică a Maicii Domnului (21 Noiembrie).....	214
Sfântul Apostol Andrei cel Întâi chemat (30 Noiembrie).....	220
Sfântul Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei (6 Decembrie).....	226
A doua zi de Crăciun (26 Decembrie).....	232
A treia zi de Crăciun (27 Decembrie).....	238
Cuprins.....	244

